ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΛΕΝΗ ΧΟΥΑΪΤ

Μετάφραση - Έκδοση
Έλλης Οικονόμου

Κομπιούτερ - Επιμέλεια
Κατερίνας Ερευνίδου

Πρώτη Έκδοση 1999

HELLENIC PUBLICATIONS
8785 University Boulevard
Berrien Springs, MI 49103 U.S.A.
Tel. (616) 473-1066

ACKNOWLEDGEMENTS

Greek text 1999 Elly Economou
Berrien Springs, MI 49103

Translated and edited
by Elly Econonou from the English Text
«Education»
Review and Herald Publishing Association
Washington DC 20012

computer - typesetting-layout
Katerina Erevnidou
Athens, Greece

First Edition 1999

HELLENIC PUBLICATIONS
8785 University Boulevard
Berrien Springs, MI 49103 U.S.A.
Tel. (616) 473-1066

«Διά να ήναι
οι υιοί ημών ως νεόφυτα,
αυξάνοντες
εις την νεότητα αυτών.
Αι θυγατέρες ημών
ως ακρογωνιαίοι λίθοι
τετορνευμένοι
προς στολισμόν παλατίου.»
(Ψαλμ. 114:12)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1.ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	1
Η πηγή και ο σκοπός της πραγματικής εκπαίδευσης	3
Το σχολείο της Εδέμ	10
Η γνώση του καλού και του κακού	13
Σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και λύτρωσης	18
2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	21
Η εκπαίδευση του Ισραήλ	23
Τα σχολεία των προφητών	35
Η ζωή των μεγάλων ανδρών	41
3. Ο ΠΡΥΤΑΝΕΥΩΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ	61
Ο σταλμένος από το Θεό Δάσκαλος	63
Μια σκιαγράφηση των μεθόδων του Χριστού	74
4. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	87
Ο Θεός στη φύση	89
Μαθήματα για τη ζωή	92
΄Αλλα παραδείγματα	102
5. Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ	109
Διανοητική και πνευματική καλλιέργεια	111
Η Επιστήμη και η Γραφή	116
Επιτηδευματικές αρχές και μέθοδοι	123
Βιβλικές βιογραφίες	133
Ποίηση και Ωδική	146
Τα μυστήρια της Γραφής	157
Ιστορία και προφητεία	161

Βιβλική διδασκαλία και μελέτη 172

6. ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ 181
Η μελέτη της φυσιολογίας 183
Διατροφή και εγκράτεια 190
Ψυχαγωγία 195
Χειρονακτική εργασία 202

7. Η ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ 211
Μόρφωση και χαρακτήρας 213
Μέθοδοι διδασκαλίας 218
Συμπεριφορά 227
Σχέση μόρφωσης και ενδυμασίας 233
Το Σάββατο 237
Πίστη και προσευχή 240
Το έργο της ζωής 249

8. ΒΟΗΘΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ 259
Προετοιμασία 261
Συνεργασία 269
Πειθαρχία 273

9. Η ΑΝΩΤΕΡΗ ΠΟΡΕΙΑ 283
Το σχολείο του μέλλοντος 285

Συγγραμματα και μεταφράσεις
της Έλλης Οικονόμου

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ,
ΣΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ,
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ,

σε όλους τους σπουδαστές
του προκαταρκτικού σχολείου αυτού του κόσμου
είναι αφιερωμένο το βιβλίο αυτό.
Είθε να τους βοηθήσει να εξασφαλίσουν τα σημαντικότερα οφέλη, την ανάπτυξη και τη χαρά που συνεπάγεται η τωρινή υπηρεσία, ώστε να γίνουν κατάλληλοι για την ευρύτερη εκείνη υπηρεσία, την ‘‘ανώτερη μέθοδο’’, την εφικτή σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη στο σχολείο του μελλοντικού κόσμου.

Π Ρ Ο Λ Ο ΓΟΣ

Είναι γεγονός ότι σπάνια συμβαίνει ένα βιβλίο που καταγίνεται με το θέμα της εκπαίδευσης, να διαβάζεται τόσο εκτενώς και να υφίσταται με τέτοια επιτυχία τις δοκιμασίες που επέρχονται με το πέρασμα του χρόνου, όπως συμβαίνει με το παρόν βιβλίο. Οι θεμελιώδεις αρχές που τόσο καθαρά εκτίθενται στον τόμο αυτό, το έχουν καταστήσει εγχειρίδιο χιλιάδων γονέων και δασκάλων επί πολλές τώρα δεκαετηρίδες.

Καθένας έχει να αντιμετωπίσει τις πρακτικές φάσεις της ζωής - τις κατάλληλες περιστάσεις της, τις υπευθυνότητές της, τις επιτυχίες και αποτυχίες της. Το πώς θα αντιμετωπίσει τις εμπειρίες αυτές, το αν θα κυριαρχήσει ή θα πέσει θύμα των περιστάσεων, εξαρτάται κυρίως από την κατάρτισή του να παλέψει με αυτές, δηλαδή από τη μόρφωσή του.

Πραγματική μόρφωση σημαίνει αρμονική ανάπτυξη *όλων των ιδιοτήτων*, μια πλήρη και επαρκή προκατάρτιση γι'αυτή την πρόσκαιρη ζωή, όπως και για τη μελλοντική αιώνια ζωή. Είναι κατά τα πρώτα χρόνια, μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον και στην τακτική σχολική εργασία, όπου αναπτύσσεται ο νους, καθορίζεται ένας τρόπος ζωής και σχηματίζεται ο χαρακτήρας.

Εξετάζοντας προσεκτικά τις σχετικές και αιώνιες αξίες οι οποίες αποτελούν την πραγματική μόρφωση στην ευρύτερη έννοια της λέξης, η συγγραφέας του βιβλίου αυτού υποδεικνύει τον τρόπο της πραγματοποίησής τους. Η μόρφωση που αποβλέπει στην κανονική ανάπτυξη των πνευματικών ιδιοτήτων, σκιαγραφείται με σαφήνεια. Δίδεται έμφαση στη μόρφωση που περιλαμβάνει την ειδικευμένη και χρήσιμη χειρονακτική εργασία. Συνιστάται εμφατικά η μόρφωση που αναγνωρίζει το Θεό ως την πηγή όλης της σοφίας και της νοημοσύνης.

Ο αντικειμενικός σκοπός της συγγραφέως στα εκτεταμένα συγγράμματά της γύρω από το θέμα της μόρφωσης ήταν να προετοιμάσει τους νέους που δρασκελίζουν το κατώφλι της ζωής, να πάρουν τη θέση τους σαν καλοί πολίτες, κατάλληλα καταρτισμένοι για τις πρακτικές εμπειρίες του βίου, με τέλεια φυσιολογική ανάπτυξη, με θεοσέβεια, με χαρακτήρες ακηλίδωτους και με καρδιές αναπόσπαστες από ηθικές αρχές. Ετούτο το βιβλίο είναι το κυριότερο έργο που ανήκει στην ομάδα αυτή των συγγραμμάτων όπου εκτίθενται αρχές απαραίτητες να κατανοηθούν από εκείνους οι οποίοι καθοδηγούν τους νέους τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο.

Εκείνη που έγραψε τις σελίδες αυτές, ήταν φίλη των νέων. Πολλά χρόνια είχε έρθει σε στενή επικοινωνία με εκπαιδευτικά ιδρύματα και είχε βαθιά γνώση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι νέοι, ενώ ετοιμάζονται για τα βιοποριστικά τους επαγγέλματα. Και πάνω από όλα, ήταν προικισμένη με ασυνήθιστη γνώση και ικανότητα ως συγγραφέας και ομιλήτρια.

Ενώ ασχολείται με κύριες καθοδηγητικές αρχές μάλλον παρά με λεπτομέρειες που αφορούν τα προγράμματα και τη διδασκόμενη ύλη των διαφόρων εκπαιδευτικών συστημάτων, η επιρροή του βιβλίου αυτού έχει λάβει παγκόσμια απήχηση με εκδόσεις σε πολλές κύριες γλώσσες των άλλων ηπείρων.

΄Οπως αυτή η παρούσα εκτύπωση διαδώσει ευρύτερα ακόμη τις μεγάλες αρχές της διάπλασης του χαρακτήρα που συνεπάγεται η πραγματική μόρφωση, είναι η διακαής ελπίδα των ΕΚΔΟΤΩΝ.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

«Ημείς δε πάντες
βλέποντες ως εν κατόπτρω
την δόξαν του Κυρίου
με ανακεκαλυμμένον πρόσωπον,
μεταμορφούμεθα
εις την αυτήν εικόνα από δόξης εις δόξαν,
καθώς από του Πνεύματος του Κυρίου.»
(Β΄Κορ. 3:18)

Η ΠΗΓΗ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Επίγνωσις αγίων, φρόνησις.» (Παρ. 9:10)

Η αντίληψη που έχουμε για το θέμα της μόρφωσης, είναι πολύ στενή, πολύ περιορισμένη. Χρειαζόμαστε μια ευρύτερη αντίληψη, έναν ανώτερο σκοπό. Πραγματική μόρφωση σημαίνει πολύ περισσότερο από την παρακολούθηση ενός ορισμένου κλάδου σπουδών. Σημαίνει περισσότερο από την προετοιμασία για την παρούσα ζωή. Έχει να κάνει με ολόκληρη την ύπαρξη και με ολόκληρη τη χρονική περίοδο ύπαρξης που παραχωρείται στον άνθρωπο. Είναι η αρμονική ανάπτυξη των φυσικών, ψυχικών και πνευματικών δυνάμεων. Προετοιμάζει το μαθητή για τη χαρά της υπηρεσίας στον παρόντα κόσμο και για τη μεγαλύτερη ακόμη χαρά της ευρύτερης υπηρεσίας στον κόσμο του μέλλοντος.

Η πηγή μιας τέτοιας μόρφωσης γίνεται εμφανής με τα ακόλουθα λόγια του Αγίου Πνεύματος και αποδίδεται στον άπειρο Θεό «εν τω οποίω είναι κεκρυμμένοι πάντες οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσεως». «Αυτός έχει βουλήν και σύνεσιν.» (Κολ. 2:3, Ιώβ 12:13). Ο κόσμος ανέκαθεν είχε τους μεγάλους δασκάλους του, ανθρώπους με ευρεία νοημοσύνη και εκτεταμένη διερεύνηση, ανθρώπους, των οποίων τα λόγια διέγειραν τη σκέψη και έφεραν στο φως ευρύτατα πεδία γνώσης. Και τα άτομα αυτά έχουν τιμηθεί ως οδηγοί και ευεργέτες της ανθρώπινης φυλής. Υπάρχει, μολαταύτα, Ένας που στέκει υψηλότερα από αυτούς. Μπορούμε να χαράξουμε τη γραμμή της ύπαρξης των δασκάλων του κόσμου τόσο μακριά στο παρελθόν, όσο υφίστανται ανθρώπινα αρχεία. Εντούτοις, το φως υπήρχε πριν

ακόμη από αυτούς. ΄Οπως το φεγγάρι και τα άστρα του ηλιακού μας συστήματος λάμπουν με το αντανακλαστικό φως του ήλιου, έτσι στην περίπτωση της αληθινής διδαχής οι μεγάλοι στοχαστές του κόσμου αντανακλούν τις ακτίνες του Ηλίου της Δικαιοσύνης. Κάθε αστραπιαία σκέψη, κάθε διανοητική αναλαμπή προέρχεται από το Φως του κόσμου.

Πολλά λέγονται στις ημέρες μας σχετικά με το ποιόν και τη σημασία της ''ανώτερης εκπαίδευσης''. Η πραγματικά ''ανώτερη εκπαίδευση'' είναι εκείνη που χορηγείται από Αυτόν στον οποίο «είναι η σοφία και η δύναμις», και «εκ του στόματος Αυτού εξέρχεται γνώσις και σύνεσις.» (Ιώβ 12:13, Παρ. 2:6).

Από την επίγνωση του Θεού πηγάζει κάθε αληθινή γνώση και πραγματική ανάπτυξη. Οπουδήποτε στραφούμε στο φυσικό, πνευματικό ή ψυχικό τομέα, οτιδήποτε παρατηρούμε, εκτός από τη βλαβερότητα της αμαρτίας, ανακαλύπτουμε τη γνώση αυτή. Οποιονδήποτε κλάδο έρευνας παρακολουθούμε με τον ειλικρινή σκοπό να βρούμε την αλήθεια, ερχόμαστε σε επαφή με την ισχυρή, αόρατη εκείνη Διάνοια, η οποία ενεργεί παντού και μέσο όλων. Ο νους του ανθρώπου επικοινωνεί με το νου του Θεού, το πεπερασμένο με το ΄Απειρο. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας σωματικής και ψυχικής επικοινωνίας είναι ανυπολόγιστα.

Στην επικοινωνία αυτή απαντάται η ανώτατη εκπαίδευση. Αυτή αποτελεί τη μέθοδο του ίδιου του Θεού για την ανάπτυξη. «Οικειώθητε λοιπόν μετ'Αυτού» (Ιώβ 22:21), είναι το μήνυμά Του στην ανθρωπότητα. Η μέθοδος που περικλείουν τα λόγια αυτά είναι η μέθοδος που εφαρμόσθηκε στην εκπαίδευση του πατέρα της φυλής μας. Με αυτό τον τρόπο εκπαίδευσε ο Θεός τον Αδάμ, όταν ένδοξος και αναμάρτητος ζούσε μέσα στο άγιο περιβάλλον της Εδέμ.

Για να μπορέσουμε να καταλάβουμε τι περιελάμβανε η εργασία της μόρφωσης, είναι ανάγκη να κατανοήσουμε τόσο τη φύση του ανθρώπου όσο και το θεϊκό σκοπό για τη δημιουργία του. Χρειαζόμαστε επίσης να αναλογισθούμε τη μεταλλαγή που υπέστη ο άνθρωπος όταν γνώρισε το κακό,

καθώς και το σχέδιο του Θεού για την εφικτή ακόμη διεκπεραίωση της ένδοξης πρόθεσής Του όσον αφορά στη μόρφωση της ανθρώπινης φυλής.

Βγαλμένος από το χέρι του Δημιουργού, ο Αδάμ έφερνε στη φυσική, πνευματική και ψυχική του υπόσταση την ομοιότητα του Πλάστη του. «Εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ'εικόνα Εαυτού» (Γέν. 1:27), με σκοπό όσο περισσότερο θα προχωρούσε ο άνθρωπος σε ηλικία, τόσο περισσότερο θα αντανακλούσε τη δόξα του Δημιουργού. ΄Ολες οι δυνάμεις του βρίσκονταν σε ανάπτυξη. Η ικανότητα και το σφρίγος του θα αυξάνονταν διαρκώς. Αχανής η σφαίρα που προσφερόταν για την εκγύμνασή του, ένδοξος ο τομέας που ανοιγόταν για τις έρευνές του. Τα μυστήρια του ορατού σύμπαντος - «τα θαυμάσια του τελείου κατά την γνώσιν» (Ιώβ 37:16) - προσκαλούσαν τον άνθρωπο για μελέτη. Η προσωπική και ψυχική επικοινωνία με το Δημιουργό του αποτελούσε το ύψιστο προνόμιό του. Αν είχε παραμείνει αφοσιωμένος στο Θεό, όλα αυτά θα ήταν παντοτινά δικά του. Στους ατελεύτητους αιώνες θα εξακολουθούσε να κερδίζει νέους θησαυρούς γνώσης, να ανακαλύπτει καινούργιες πηγές ευτυχίας και να αποκτάει διαρκώς διαυγέστερη αντίληψη της σοφίας, της δύναμης και της αγάπης του Θεού. Ολοένα και πληρέστερα θα είχε πραγματοποιήσει το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε, ολοένα και πληρέστερα θα αντανακλούσε τη δόξα του Δημιουργού.

Αυτό όμως χάθηκε εξαιτίας της παρακοής. Με την αμαρτία, η θεϊκή ομοιότητα παραμορφώθηκε και εξαλείφθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου. Οι φυσικές δυνάμεις του ανθρώπου εξασθένησαν, οι πνευματικές του ικανότητες μειώθηκαν, η ψυχική του διορατικότητα αμβλύνθηκε. Υπόκειτο τώρα στο θάνατο. Μολαταύτα, η ανθρώπινη φυλή δεν εγκαταλείφθηκε χωρίς ελπίδα. Με άπειρη αγάπη και ευσπλαχνία το σχέδιο της απολύτρωσης είχε εκπονηθεί και μια δοκιμαστική περίοδος της ζωής χορηγήθηκε. Να αποκαταστήσει στον άνθρωπο την εικόνα του Δημιουργού του, να τον επαναφέρει στην τελειότητα με την οποία είχε πλασθεί, να προάγει τη

σωματική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη ώστε να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η θεϊκή πρόθεση της δημιουργίας του, νά, ποιο θα ήταν το έργο της απολύτρωσης. Και αυτός είναι ο σκοπός της μόρφωσης, ο πραγματικά αντικειμενικός σκοπός της ζωής.

Η αγάπη, όντας η βάση της δημιουργίας και της απολύτρωσης, είναι επίσης και η βάση της πραγματικής μόρφωσης. Αυτό γίνεται κατανοητό από το νόμο που ο Θεός έδωσε ως οδηγό της ζωής. Η πρώτη και μεγάλη εντολή είναι: «Θέλεις αγαπά Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της καρδίας σου, και εξ όλης της ψυχής σου, και εξ όλης της δυνάμεώς σου, και εξ όλης της διανοίας σου.» (Λουκά 10:27). Το να αγαπήσουμε Αυτόν, τον άπειρο και πάνσοφο Θεό με όλη μας τη δύναμη, το νου και την καρδιά, σημαίνει την ανώτερη εφικτή ανάπτυξη όλων γενικά των δυνάμεων. Σημαίνει ότι σε ολόκληρη την ύπαρξη - δηλαδή στο σώμα, στο νου και στην ψυχή - η εικόνα του Θεού πρέπει να αποκατασταθεί.

Την ίδια αξία με την πρώτη έχει και η δεύτερη εντολή: «Θέλεις αγαπά τον πλησίον σου ως σεαυτόν.» (Ματθ. 22: 39). Ο νόμος της αγάπης απαιτεί τη σωματική, διανοητική και ψυχική καθιέρωση στην υπηρεσία του Θεού και του συνανθρώπου. Και ενώ μας καθιστά ευλογία στους άλλους, η υπηρεσία αυτή προσκομίζει τη μεγαλύτερη ευλογία στον εαυτό μας. Η αφιλαυτία χαρακτηρίζει κάθε πραγματική ανάπτυξη. Με την αφιλοκερδή υπηρεσία αποκτούμε την ανώτερη καλλιέργεια κάθε ιδιότητας. ΄Οσο πηγαίνει και περισσότερο γινόμαστε συμμέτοχοι της θείας φύσης. Γινόμαστε κατάλληλοι για τον ουρανό, επειδή δεχόμαστε τον ουρανό μέσα στην καρδιά μας.

Αφού ο Θεός αποτελεί την πηγή κάθε πραγματικής γνώσης, τότε, όπως είδαμε, ο πρώτιστος σκοπός της μόρφωσης είναι να κατευθύνουμε το νου μας στην αποκάλυψη που ο ίδιος ο Θεός δίνει για τον Εαυτό Του. Ο Αδάμ και η Εύα αποκτούσαν γνώση με την άμεση επικοινωνία τους με το Θεό, και Τον γνώριζαν από τα έργα Του. Στην αρχική

τους τελειότητα, όλα τα δημιουργημένα αντικείμενα αποτελούσαν την έμπρακτη έκφραση της σκέψης του Θεού. Για τον Αδάμ και την Εύα η φύση αφθονούσε από θεϊκή σοφία. Με την παράβαση όμως ο άνθρωπος αποκόπηκε από την άμεση επικοινωνία με το Θεό και, κατά ένα μεγάλο βαθμό, από τα έργα Του. Η γη παραμορφωμένη και μολυσμένη από την αμαρτία, ελάχιστα αντανακλά τη δόξα του Δημιουργού. Γεγονός είναι ότι δεν εξαλείφθηκαν τα μαθήματά Του από τη φύση. Επάνω σε κάθε σελίδα του μεγάλου τόμου των δημιουργικών έργων Του διακρίνεται ακόμη η σφραγίδα των χεριών Του. Η φύση εξακολουθεί να μιλάει για το Δημιουργό της. Οι αποκαλύψεις όμως αυτές είναι μερικές και ατελείς. Και με την αμαρτωλή μας υπόσταση, με τις εξασθενημένες δυνάμεις μας και την περιορισμένη διορατικότητά μας, δεν είμαστε σε θέση να τις ερμηνεύσουμε σωστά. Χρειαζόμαστε την πληρέστερη αποκάλυψη του Θεού που ο ίδιος έδωσε στο γραπτό λόγο Του.

Η Αγία Γραφή αποτελεί τον τέλειο γνώμονα της αλήθειας, και ως τέτοια πρέπει να της δοθεί η εξέχουσα θέση στο πεδίο της μόρφωσης. Προκειμένου να αποκτήσουμε μόρφωση άξια του ονόματός της, πρέπει να αποκτήσουμε την επίγνωση του Δημιουργού Θεού και του Λυτρωτή Χριστού, όπως Αυτοί αποκαλύπτονται στον ιερό λόγο.

Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, δημιουργημένη κατά την εικόνα του Θεού, είναι προικισμένη με μια δύναμη συγγενική με τη δύναμη του Θεού - ατομικότητα και ικανότητα για σκέψη και ενέργεια. ΄Ανθρωποι με ανεπτυγμένη τη δύναμη αυτή, είναι άνθρωποι που αναλαμβάνουν ευθύνες, που παίρνουν πρωτοβουλίες και που ασκούν επίδραση. Το έργο της αληθινής μόρφωσης είναι να αναπτύξει τη δύναμη αυτή, να μάθει στους νέους να σκέπτονται και όχι απλώς να αντανακλούν τη σκέψη των άλλων ανθρώπων. Αντί να περιορίζουν τη μελέτη τους σε αυτά που οι άλλοι άνθρωποι είπαν και έγραψαν, ας οδηγηθούν οι μαθητές στις πηγές της αλήθειας, στα αχανή πεδία που προσφέρονται για έρευνα της φύσης και της αποκάλυψης.

Ας στοχάζονται τα σημαντικά γεγονότα του καθήκοντος και της ειμαρμένης, και η διάνοια θα επεκταθεί και θα ενισχυθεί. Αντί να διαπλάθουν πνευματικούς νάνους, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να παράγουν ανθρώπους οι οποίοι να έχουν τη δύναμη της σκέψης και της πράξης, ανθρώπους οι οποίοι να είναι κυρίαρχοι και όχι υπόδουλοι των περιστάσεων, ανθρώπους οι οποίοι να κατέχουν ευρύτητα πνεύματος, διαύγεια σκέψης, και το θάρρος να υπερασπίζονται τις πεποιθήσεις τους.

Μια τέτοια μόρφωση προσφέρει περισσότερο από πνευματική πειθαρχία, προσφέρει περισσότερο από σωματική εκγύμναση. Δυναμώνει το χαρακτήρα, έτσι που η αλήθεια και η ακεραιότητα να μη θυσιάζονται χάρη των εγωιστικών επιθυμιών ή των κοσμικών φιλοδοξιών. Ενισχύει τη διάνοια εναντίον του κακού. Αντί κάποιο κυρίαρχο πάθος να εξελιχθεί σε καταστρεπτική δύναμη, κάθε κίνητρο και πόθος προσαρμόζονται με τις μεγάλες αρχές της δικαιοσύνης. Καθώς οι στοχασμοί στρέφονται γύρω από την τελειότητα του χαρακτήρα Του, ο νους ανανεώνεται και η ψυχή αναπλάθεται σύμφωνα με την εικόνα του Θεού.

Ποια μόρφωση μπορεί να βγει ανώτερη από αυτή; Τι μπορεί να έχει την ίδια αξία με αυτή;

«Δεν δύναται να δοθή χρυσίον αντ'αυτής,
Και αργύριον δεν δύναται να ζυγισθή
Εις αντάλλαγμα αυτής.
Δεν δύναται να εκτιμηθή με το χρυσίον του Οφείρ,
Με τον πολύτιμον όνυχα και σάπφειρον.
Το χρυσίον και ο κρύσταλλος
Δεν δύνανται να εξισωθώσι με αυτήν,
Και αντάλλαγμα αυτής να γείνη
Με σκεύη καθαροτάτου χρυσίου.
Δεν θέλει μνημονευθή κοράλλιον ή μαργαρίται,
Διότι η τιμή της σοφίας είναι υπερτέρα
Των πολυτίμων λίθων.»

Ιώβ 28:15-18

Το ιδανικό του Θεού για τα παιδιά Του μπορεί να ξεπεράσει κάθε ανθρώπινη σκέψη. Ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι η θεοσέβεια - η ομοιότητα με το θεϊκό. Στο μαθητή παρουσιάζεται ένας δρόμος από ασταμάτητη πρόοδο. Έχει να πραγματοποιήσει κάποιο σκοπό, να επιτύχει κάποιο κανόνα, να συμπεριλάβει κάθε τι το ωραίο, το αγνό, το ευγενικό. Θα προχωρεί όσο το δυνατό βαθύτερα και συντομότερα σε κάθε κλάδο της πραγματικής γνώσης. Οι προσπάθειές του όμως θα κατευθύνονται προς θέματα που σε τέτοιο βαθμό απέχουν από τα απλώς εγωκεντρικά και πρόσκαιρα ενδαφέροντα, όσο ο ουρανός απέχει από τη γη.

Εκείνος που συνεργάζεται με το θεϊκό σκοπό για να μεταδώσει στους νέους την επίγνωση του Θεού και να σφυρηλατήσει το χαρακτήρα τους σε αρμονία με το δικό Του, εκτελεί ένα εξαίσιο και ευγενικό έργο. Καθώς αφυπνίζει την επιθυμία της προσέγγισης του θεϊκού ιδανικού, παρουσιάζει μια μόρφωση που είναι τόσο υψηλή, όσο ο ουρανός, τόσο πλατιά όσο το σύμπαν. Μια μόρφωση που δεν μπορεί να ολοκληρωθεί στη ζωή αυτή, αλλά που θα εξακολουθήσει στη μέλλουσα ζωή. Μια μόρφωση που θα εξασφαλίσει για τον επιτυχημένο μαθητή το διαβατήριο με το οποίο θα διαβεί από το προκαταρκτικό σχολείο της γης στην ανώτερη βαθμίδα, στο σχολείο του ουρανού.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΕΔΕΜ

> «Μακάριος ο άνθρωπος όστις εύρηκε σοφίαν.» (Παρ. 3:13)

Το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο απαρχής είχε θεσπισθεί στον κόσμο, επρόκειτο να χρησιμεύσει σαν πρότυπο για τον άνθρωπο καθ'όλους τους επερχόμενους αιώνες. Σαν εικονογράφηση των αρχών του, ένα υποδειγματικό σχολείο είχε ιδρυθεί στην Εδέμ, την κατοικία των προπατόρων μας. Ο κήπος της Εδέμ ήταν η αίθουσα παραδόσεων, η φύση το βιβλίο της διδασκαλίας, ο ίδιος ο Δημιουργός ο εκπαιδευτής, και οι γονείς της ανθρώπινης οικογένειας οι μαθητές.

Πλασμένοι έτσι που να είναι «η εικών και η δόξα του Θεού» (Α΄ Κορ. 11:7), ο Αδάμ και η Εύα είχαν προικισθεί ανάλογα με το θεϊκό προκαθορισμό τους. Με χαριτωμένη και συμμετρική σωματική διάπλαση, με αρμονικά και όμορφα χαρακτηριστικά, με πρόσωπα που έλαμπαν από το χρώμα της υγείας και με το φως της χαράς και της ελπίδας, έφεραν την εξωτερική ομοιότητα του Πλάστη τους. Και η ομοιότητα αυτή δεν εξωτερικευόταν μόνο με τη φυσική τους

διάπλαση. Κάθε πνευματική και ψυχική ιδιότητα αντανακλούσε τη δόξα του Δημιουργού. Προικισμένοι με ανώτερα ψυχικά και πνευματικά χαρίσματα, ο Αδάμ και η Εύα είχαν πλασθεί «ολίγον τι κατώτεροι των αγγέλων» (Εβρ. 2:7), για να μπορούν να διακρίνουν όχι μόνο τα θαυμάσια του ορατού κόσμου, αλλά και να κατανοούν τις ηθικές τους υπευθυνότητες και υποχρεώσεις.

«Εφύτευσε Κύριος ο Θεός παράδεισον εν τη Εδέμ κατά ανατολάς, και έθεσεν εκεί τον άνθρωπον τον οποίον έπλασε. Και Κύριος ο Θεός έκαμε να βλαστήση εκ της γης παν δένδρον ωραίον εις την όρασιν και καλόν εις την γεύσιν, και το ξύλον της ζωής εν τω μέσω του παραδείσου.» (Γέν. 2:8, 9). Εκεί, ανάμεσα στις όμορφες σκηνές της φύσης, ανέγγιχτης από την αμαρτία, έμελλαν να λάβουν την εκπαίδευσή τους οι προπάτορές μας.

Με το ενδιαφέρον που είχε για τα παιδιά Του, ο ουράνιος Πατέρας μας διεύθυνε προσωπικά τη μόρφωσή τους. Συχνά τους επισκέπτονταν οι απεσταλμένοι Του, οι άγιοι άγγελοι, και από αυτούς οι πρωτόπλαστοι έπαιρναν συμβουλές και καθοδήγηση. Συχνά, ενώ περπατούσαν στον κήπο προς το δειλινό, άκουγαν τη φωνή του Θεού, και έρχονταν πρόσωπο με πρόσωπο σε επαφή με τον αιώνιο Θεό, ο οποίος σκεπτόταν γι'αυτούς «βουλάς ειρήνης και ουχί κακού.» (Ιερ. 29: 11). Η κάθε Του πρόθεση ήταν για το μεγαλύτερο καλό τους.

Στον Αδάμ, όπως και στην Εύα, είχε ανατεθεί η φροντίδα του κήπου «διά να εργάζηται και να φυλάττη αυτόν». (Γέν. 2: 15). Αν και είχαν πλουτισθεί με κάθετι που ο Κύριος του σύμπαντος μπορούσε να προμηθεύσει, δεν έπρεπε να μένουν αργοί. Χρήσιμη ενασχόληση τους είχε προσκυρωθεί ως ευλογία για τη δύναμη του σώματος, την διεύρυνση του πνεύματος και την ανάπτυξη του χαρακτήρα.

Το βιβλίο της φύσης που παρουσίαζε τα ζωντανά του μαθήματα μπροστά τους, πρόσφερε μια ανεξάντλητη πηγή για μάθηση και για ευχαρίστηση. Επάνω σε κάθε φύλλο του δάσους και σε κάθε πέτρα του βουνού, επάνω σε κάθε λα-

μπρό αστέρι, επάνω στη γη, στη θάλασσα και στον ουρανό, ήταν γραμμένο το όνομα του Θεού. Τόσο με τα έμψυχα όσο και με τα άψυχα αντικείμενα της δημιουργίας - με τα φύλλα, τα λουλούδια, τα δένδρα και με κάθε ζωντανή ύπαρξη, από το κήτος της θάλασσας μέχρι το μόριο της ηλιαχτίδας - οι κάτοικοι της Εδέμ συνδιαλέγονταν μαθαίνοντας τα μυστικά της ζωής του καθενός. Η δόξα του Θεού στον ουρανό, οι αναρίθμητοι κόσμοι με τις αρμονικές περιστροφές τους, «τα ζυγοσταθμίσματα των νεφών» (Ιώβ 37:16), τα μυστήρια του φωτός και του ήχου, της ημέρας και της νύχτας - όλα αποτελούσαν αντικείμενα μελέτης για τους μαθητές του πρωταρχικού σχολείου της.

Οι νόμοι και οι ενέργειες της φύσης καθώς και οι μεγάλες αλήθειες που κυβερνούν το πνευματικό σύμπαν, ανοίγονταν στη διάνοιά τους από τον άπειρο Δημιουργό των πάντων. Στον «φωτισμόν της γνώσεως της δόξης του Θεού» (Β΄Κορ. 4:6), οι πνευματικές και ψυχικές δυνάμεις αναπτύσσονταν και απολάμβαναν τη μεγαλύτερη ευχαρίστηση της άγιας ύπαρξής τους.

Βγαίνοντας από το χέρι του Θεού, όχι μόνο ο εδεμικός κήπος, αλλά ολόκληρη η γη ήταν εξαιρετικά ωραία. Κανένα στίγμα αμαρτίας ή σκιάς θανάτου δεν παραμόρφωνε την όμορφη δημιουργία. Η δόξα του Θεού «εκάλυψεν ουρανούς . . . και της αινέσεως Αυτού ήτο πλήρης η γη.» «Τα άστρα της αυγής έψαλλον ομού, και πάντες οι υιοί του Θεού ηλάλαζον.» Έτσι, η γη αποτελούσε ταιριαστό σύμβολο Εκείνου ο οποίος είναι «πολυέλεος και αληθινός» (Αββ. 3:3, Ιώβ 38:7, Έξ. 34:6), μια κατάλληλη μελέτη γι'αυτούς που είχαν πλασθεί σύμφωνα με την εικόνα Του. Ο κήπος της Εδέμ ήταν μια αναπαράσταση αυτού που ο Θεός επιθυμούσε να γίνει όλη η γη, και είχε σκοπό, καθώς πολλαπλασιαζόταν η ανθρώπινη οικογένεια σε μέλη, να ιδρύουν άλλα σπίτια και σχολεία όμοια με αυτό που ο ΄Ιδιος είχε συστήσει. Έτσι, με το πέρασμα του χρόνου η γη θα καλυπτόταν από σπίτια και σχολεία όπου οι μαθητές θα μελετούσαν τα έργα και τα λόγια του Θεού, και θα γίνονταν διαρκώς καταλληλότεροι να

αντανακλούν στους ατελεύτητους αιώνες «το φως της γνώσεως της δόξης Αυτού.»

Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ

> «Καθώς απεδοκίμασαν το να έχωσιν επίγνωσιν του Θεού, παρέδωκεν αυτούς ο Θεός εις αδόκιμον νουν.» (Ρωμ. 1:28)

Αν και πλασμένοι αθώοι και άγιοι, οι προπάτορές μας δεν ήταν απαλλαγμένοι από την πιθανότητα να σφάλουν. Μπορούσε ο Θεός να τους είχε πλάσει ανίκανους να παραβούν τις αξιώσεις Του, αλλά στην περίπτωση αυτή δε θα υπήρχε ανάπτυξη του χαρακτήρα. Η υπηρεσία τους δε θα ήταν εθελοντική, αλλά επιβεβλημένη. Για το λόγο αυτό τους έδωσε τη δύναμη της εκλογής, τη δύναμη του να παραμείνουν υπάκουοι ή να εγκαταλείψουν την υπακοή. Και πριν να είναι σε θέση να δεχθούν την πληρότητα των ευλογιών που ο Θεός επιθυμούσε να τους χορηγήσει, η αγάπη τους και η αφοσίωσή τους έπρεπε να δοκιμασθούν.

Στον κήπο της Εδέμ υπήρχε «το ξύλον της γνώσεως του καλού και του κακού». «Προσέταξε δε Κύριος ο Θεός εις τον Αδάμ, λέγων, Από παντός δένδρου του παραδείσου ελευθέρως θέλεις τρώγει, από δε του ξύλου της γνώσεως του καλού και του κακού δεν θέλεις φάγει απ'αυτού.» (Γέν. 2:9-17). Το θέλημα του Θεού ήταν ο Αδάμ και η Εύα να μη γνωρίσουν το κακό. Η γνώση του κακού, δηλαδή της αμαρτίας και των αποτελεσμάτων της, του οχληρού μόχθου, της εναγώνιας μέριμνας, της απογοήτευσης και της θλίψης, του πόνου και του θανάτου, αυτά είχαν από αγάπη παρακρατηθεί.

Ενώ ο Θεός επιδίωκε το καλό του ανθρώπου, ο Σατανάς επιζητούσε την καταστροφή του. ΄Οταν, αψηφώντας τη συμβουλή του Κυρίου σχετικά με το απαγορευμένο δένδρο, η Εύα αποτόλμησε να το πλησιάσει, ήρθε σε επαφή με τον εχθρό της. Μια και αφυπνίσθηκε το ενδιαφέρον και η περιέργειά της, ο Σατανάς άρχισε να αρνείται το λόγο του Θεού και ύπουλα να ενσπείρει τη δυσπιστία για τη σοφία και την αγαθότητά Του. Στη δήλωση της γυναίκας σχετικά με το δένδρο της γνώσης ότι «είπεν ο Θεός, Μη φάγητε απ'αυτού, μηδέ εγγίσητε αυτόν, διά να μη αποθάνητε», ο πειραστής απάντησε: «Δεν θέλετε βεβαίως αποθάνει. Αλλ'εξεύρει ο Θεός ότι καθ'ην ημέραν φάγητε απ'αυτού, θέλουσιν ανοιχθή οι οφθαλμοί σας και θέλετε είσθαι ως θεοί, γνωρίζοντες το καλόν και το κακόν.» (Γέν. 3:3-5).

Ο Σατανάς επιθυμούσε να παραστήσει ότι αυτή η γνώση του καλού, όταν θα αναμειγνυόταν με το κακό, θα γινόταν ευλογία, και ότι με το να απαγορεύσει να φάγουν από τον καρπό του δένδρου, ο Θεός τους στερούσε κάποιο μεγάλο καλό. Επέμενε ότι ο καρπός είχε εξαιρετικές ιδιότητες να χορηγήσει σοφία και δύναμη, και γι'αυτό ο Θεός είχε απαγορεύσει να τον γευθούν, επιζητώντας με τον τρόπο αυτό να τους εμποδίσει να φθάσουν σε ευγενέστερα επίπεδα ανάπτυξης και να βρουν μεγαλύτερη ευτυχία. Δήλωσε ότι αυτός ο ίδιος είχε φάει από τον απαγορευμένο καρπό και σαν αποτέλεσμα απέκτησε τη δύναμη της ομιλίας, και ότι αν και

εκείνοι έτρωγαν, θα προσέγγιζαν σε μια ανώτερη σφαίρα ύπαρξης και θα εισχωρούσαν σε ένα ευρύτερο πεδίο γνώσης.

Ενώ ο Σατανάς ισχυριζόταν ότι απέκτησε μεγάλο καλό τρώγοντας από το απαγορευμένο δένδρο, απέκρυψε το γεγονός ότι εξαιτίας της παράβασης είχε αποβληθεί από τον ουρανό. Το ψέμα αυτό ήταν τόσο καλά κρυμμένο κάτω από ένα κάλυμμα φαινομενικής αλήθειας, ώστε η Εύα, συνεπαρμένη, κολακευμένη και μαγεμένη, δε διέκρινε την εξαπάτηση. Λαχταρούσε εκείνο που ο Θεός είχε απαγορεύσει. Δυσπίστησε στη σοφία Του. Απέβαλε την πίστη, το κλειδί της σοφίας.

΄Οταν η Εύα είδε «ότι το δένδρον ήτο καλόν εις βρώσιν, και ότι ήτο αρεστόν εις τους οφθαλμούς, και επιθυμητόν το δένδρον ως δίδον γνώσιν, λαβούσα εκ του καρπού αυτού έφαγε». Ο καρπός ήταν εξαιρετικά εύγευστος, και τρώγοντάς τον της φάνηκε ότι αισθάνθηκε μια ζωογόνα δύναμη και φαντάσθηκε τον εαυτό της να εισέρχεται σε μια ανώτερη σφαίρα υπόστασης. Αφού αυτή έγινε παραβάτης, μετά οδήγησε σε πειρασμό το σύζυγό της, «και αυτός έφαγε». (Γέν. 3:6).

Ο εχθρός είχε πει: «Θέλουσιν ανοιχθή οι οφθαλμοί σας και θέλετε είσθαι ως θεοί γνωρίζοντες το καλόν και το κακόν.» (Γέν. 3:5). Πράγματι, τα μάτια τους άνοιξαν, αλλά τι θλιβερό ήταν το άνοιγμα! Η γνώση του κακού, η κατάρα της αμαρτίας, ήταν το μόνο που οι παραβάτες κέρδισαν. Δεν υπήρχε τίποτε το δηλητηριασμένο μέσα στον καρπό, ούτε η αμαρτία έγκειτο απλώς στο ότι ενέδωσαν στην όρεξη. Ήταν η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αγαθότητα του Θεού, η δυσπιστία στο λόγο Του και η απόρριψη της εξουσίας Του που έκαναν τους προπάτορές μας παραβάτες και που έφεραν στον κόσμο τη γνώση του κακού. Αυτό ήταν που άνοιξε την πόρτα σε κάθε είδος ψευτιάς και πλάνης.

Ο άνθρωπος τα έχασε όλα επειδή προτίμησε να ακούσει τον απατεώνα μάλλον παρά Εκείνον που είναι η Αλήθεια, ο μόνος που δείχνει κατανόηση. Με την ανάμειξη του κακού

με το καλό, ο νους του σκοτίσθηκε, οι πνευματικές και ψυχικές δυνάμεις του ναρκώθηκαν. Δεν μπορούσε πια να εκτιμήσει το καλό που τόσο γενναιόδωρα είχε επιδαψιλεύσει ο Θεός.

Ο Αδάμ και η Εύα είχαν διαλέξει τη γνώση του κακού και αν επρόκειτο να επανέλθουν στη θέση που είχαν χάσει, έπρεπε να την επανακτήσουν κάτω από δυσμενείς συνθήκες που είχαν επιφέρει στον εαυτό τους. Δεν μπορούσαν να παραμείνουν στην Εδέμ, επειδή η τελειότητά της δεν ήταν δυνατό να τους διδάξει τα μαθήματα που τους ήταν απαραίτητο να μάθουν. Με ανέκφραστη λύπη αποχαιρέτησαν το όμορφο περιβάλλον τους και πήγαν να κατοικήσουν επάνω στη γη που έφερε και αυτή την κατάρα της αμαρτίας.

Στον Αδάμ ο Θεός είχε πει: «Επειδή υπήκουσας εις τον λόγον της γυναικός σου και έφαγες από του δένδρου, από του οποίου προσέταξα εις σε λέγων, Μη φάγης απ'αυτού, κατηραμένη να ήναι η γη εξ αιτίας σου. Με λύπας θέλεις τρώγει τους καρπούς αυτής πάσας τας ημέρας της ζωής σου, και ακάνθας και τριβόλους θέλει βλαστάνει εις σε, και θέλεις τρώγει τον χόρτον του αγρού. Εν τω ίδρωτι του προσώπου σου θέλεις τρώγει τον άρτον σου, εωσού επιστρέψης εις την γην εκ της οποίας ελήφθης. Επειδή γη είσαι και εις γην θέλεις επιστρέψει.» (Γέν. 3:17-19).

Παρόλο που η γη είχε φθαρεί από την αμαρτία, η φύση θα εξακολουθούσε να είναι το διδακτικό βιβλίο του ανθρώπου. Δεν ήταν τώρα δυνατόν να παρουσιάζει μόνο το καλό επειδή το κακό φανερωνόταν παντού, παραμορφώνοντας τη γη, τη θάλασσα και την ατμόσφαιρα με το μολυσματικό του άγγιγμα. Εκεί όπου άλλοτε ήταν γραμμένος μόνο ο χαρακτήρας του Θεού, η γνώση του καλού, τώρα ήταν γραμμένος ο χαρακτήρας του Σατανά, η γνώση του κακού. Από τη φύση η οποία παρουσίαζε τώρα τη γνώση του καλού και του κακού, ο άνθρωπος επρόκειτο να δέχεται συνεχείς προειδοποιήσεις για τα αποτελέσματα της αμαρτίας.

Σε κάθε μαραμένο λουλούδι και πεσμένο φύλλο, ο Αδάμ και η σύντροφός του διαπίστωναν τα πρώτα σημεία της

φθοράς. Κατάλαβαν καθαρά το θλιβερό γεγονός ότι κάθε τι το ζωντανό έπρεπε να πεθάνει. Και αυτός ακόμη ο αέρας από τον οποίο εξαρτάτο η ζωή τους, έφερε το σπέρμα του θανάτου.

Συνεχώς επίσης τους υπενθυμιζόταν η χαμένη τους κυριαρχία. Ανάμεσα στις υπάρξεις του ζωικού βασιλείου ο Αδάμ έστεκε σαν βασιλιάς, και όσο διαρκούσε η αφοσίωσή του στο Θεό, ολόκληρη η φύση αναγνώριζε την εξουσία του. Όταν όμως έγινε παραβάτης, η κυριαρχία του χάθηκε. Το επαναστατικό πνεύμα που ο ίδιος είχε εισάγει, επεκτάθηκε σε ολόκληρο το ζωικό κόσμο. Έτσι, όχι μόνο η ζωή του ανθρώπου, αλλά και η φύση των ζώων, των δένδρων του δάσους, της χλόης του αγρού, και αυτού ακόμη του αέρα που ανέπνεε, όλα εξωτερίκευσαν το λυπηρό μάθημα της γνώσης του κακού.

Ο άνθρωπος όμως δεν εγκαταλείφθηκε στα αποτελέσματα του κακού που είχε διαλέξει. Στην καταδικαστική απόφαση που προφέρθηκε στο Σατανά, περιέχεται ένας υπαινιγμός για απολύτρωση. Ο Θεός είπε: «Έχθραν θέλω στήσει αναμέσον σού και της γυναικός, και αναμέσον του σπέρματός σου και του σπέρματος αυτής. Αυτό θέλει σου συντρίψει την κεφαλήν, και συ θέλεις κεντήσει την πτέρναν αυτού.» (Γέν. 3:15). Η καταδίκη αυτή που προφέρθηκε ενώ οι προπάτορές μας άκουγαν, ήταν γι'αυτούς μια υπόσχεση. Πριν ακόμη ακούσουν για τα αγκάθια και τα τριβόλια, για το μόχθο και τη λύπη που θα γινόταν τώρα η μοίρα τους, ή για το χώμα στο οποίο θα επέστρεφαν, άκουσαν λόγια τα οποία ήταν αδύνατο να μη τους φέρουν ελπίδα. Όλα όσα είχαν χάσει ενδίδοντας στο Σατανά, θα μπορούσαν να επανακτηθούν μέσο του Χριστού.

Τη γνωστοποίηση αυτή η φύση την επαναλαμβάνει και σε μας. Αν και αμαυρωμένη από την αμαρτία, μας μιλάει όχι μόνο για τη δημιουργία, αλλά και για την απολύτρωση. Παρά το γεγονός ότι η γη μαρτυρεί για την κατάρα με τα φανερά σημεία του εκφυλισμού, εξακολουθεί όμως να παρου-

σιάζει πλούτο και ομορφιά στα δείγματα της αναζωογονικής δύναμης.

Μπορεί τα δένδρα να ρίχνουν το φύλλωμά τους, αλλά ξαναντύνονται με καινούργια πρασινάδα. Μπορεί τα λουλούδια να μαραίνονται, αλλά ξεπηδούν πάλι με νέα ομορφιά. Και σε κάθε εκδήλωση της δημιουργικής ομορφιάς παρουσιάζεται η διαβεβαίωση ότι μπορούμε να αναγεννηθούμε «εν δικαιοσύνη και οσιότητι της αληθείας.» (Εφεσ. 4:24). Έτσι, τα στοιχεία ακριβώς και οι ενέργειες της φύσης που μας θυμίζουν τόσο ζωηρά τη μεγάλη μας απώλεια, μας γίνονται αγγελιοφόροι της ελπίδας.

Μέχρι εκεί που εκτείνονται τα όρια του κακού, ακούγεται η φωνή του Πατέρα μας να ζητάει από τα παιδιά Του να διακρίνουν το ποιόν της αμαρτίας από τα αποτελέσματά της, προειδοποιώντας τους να εγκαταλείψουν το κακό, και καλώντας τους να δεχθούν το καλό.

ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΗΣ

> «Προς φωτισμόν της γνώσεως της δόξης του Θεού διά του προσώπου του Ιησού Χριστού.» (Β΄Κορ. 4:6)

Εξαιτίας της αμαρτίας, ο άνθρωπος αποκόπηκε από το Θεό. Αν δεν υπήρχε το σχέδιο της απολύτρωσης, ο αιώνιος χωρισμός από το Θεό, το σκότος της ατέλειωτης νύχτας, θα

ήταν η μοίρα του. Με τη θυσία του Σωτήρα, η επικοινωνία με το Θεό έγινε και πάλι εφικτή. Προσωπικά δεν είναι δυνατόν να πλησιάσουμε στην παρουσία Του. Με την αμαρτωλότητά μας δεν μπορούμε να αντικρίσουμε το πρόσωπό Του. Μπορούμε όμως να Τον ατενίσουμε και να επικοινωνήσουμε μαζί Του χάρη στον Ιησού το Σωτήρα μας. «Ο φωτισμός της γνώσεως της δόξης του Θεού» αποκαλύπτεται «διά του προσώπου του Ιησού Χριστού». Ο Θεός είναι «εν τω Χριστώ, διαλάσσων τον κόσμον προς Εαυτόν». (Β΄Κορ. 4:6, 5:19).

«Ο Λόγος έγεινε σαρξ και κατώκησε μεταξύ ημών . . . πλήρης χάριτος και αληθείας.» «Εν Αυτώ ήτο η ζωή, και η ζωή ήτο το φως των ανθρώπων.» (Ιωάν. 1:14,4). Η ζωή και ο θάνατος του Χριστού, η τιμή που πληρώθηκε για την απολύτρωσή μας, δεν είναι μόνο η προς εμάς υπόσχεση και εγγύηση της ζωής, δεν είναι μόνο το μέσον που θα κάνει πάλι προσιτούς σε μας τους θησαυρούς της σοφίας. Είναι μια αποκάλυψη του χαρακτήρα Του, ευρύτερη και ανώτερη από αυτή που γνώρισαν οι άγιοι κάτοικοι της Εδέμ.

Και ενώ ο Χριστός ανοίγει στον άνθρωπο τον ουρανό, η ζωή την οποία χορηγεί, ανοίγει την καρδιά του ανθρώπου προς τον ουρανό. Η αμαρτία όχι μόνο μας αποκλείει από το Θεό, αλλά και καταστρέφει στην ανθρώπινη ψυχή τόσο την επιθυμία όσο και την ικανότητα για να Τον γνωρίσουμε. Η αποστολή του Χριστού είναι να ματαιώσει αυτό το έργο του κακού. Έχει τη δύναμη να αναζωογονήσει και να επανορθώσει τις παραλυμένες από την αμαρτία ψυχικές ιδιότητες, το σκοτισμένο νου, τη διαστρεβλωμένη θέληση. Μας αποκαλύπτει τα πλούτη του σύμπαντος, και μέσο Αυτού μας χορηγείται η δύναμη να διακρίνουμε και να ιδιοποιηθούμε τους θησαυρούς αυτούς.

Ο Χριστός είναι «το Φως το αληθινόν το οποίον φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμον». (Ιωάν. 1:9). ΄Οπως «εν τω Χριστώ» κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει ζωή, έτσι και μέσο Αυτού κάθε ψυχή δέχεται κάποια ακτίνα θεϊκού φωτός. Σε κάθε καρδιά δεν εμφωλεύει μόνο διανοητική

δύναμη, αλλά και πνευματική, μια διαίσθηση του δικαίου, μια επιθυμία του καλού. Εναντίον των αρχών αυτών όμως μάχεται μια ανταγωνιστική δύναμη. Το αποτέλεσμα της γεύσης του καρπού της γνώσης του καλού και του κακού είναι έκδηλο στην εμπειρία κάθε ανθρώπου. Στη φύση του ενοικεί μια τάση προς το κακό, μια δύναμη στην οποία δεν μπορεί αυτός να της αντισταθεί αν δεν έχει βοήθεια. Προκειμένου να αντικρούσει τη δύναμη αυτή, να φθάσει στο ιδανικό εκείνο που ενδόμυχα δέχεται ως το μόνο άξιο, βοήθεια μπορεί να βρει αποκλειστικά σε μια δύναμη. Η δύναμη αυτή είναι ο Χριστός. Η συνεργασία με τη δύναμη αυτή αποτελεί τη μεγαλύτερη ανάγκη του ανθρώπου. Δε θα έπρεπε λοιπόν η συνεργασία αυτή να είναι ο ανώτατος σκοπός κάθε εκπαιδευτικής προσπάθειας;

Ο αληθινός δάσκαλος δε μένει ικανοποιημένος με δεύτερης κατηγορίας εργασία. Δεν ικανοποιείται με το να καθοδηγεί τους μαθητές του σε ένα ιδεώδες κατώτερο από το ύψος όπου τους είναι δυνατόν να φθάσουν. Δεν μπορεί να είναι ευχαριστημένος με το να τους μεταδίδει τεχνικές μόνο γνώσεις, με το να τους κάνει απλώς έξυπνους λογιστές, επιτήδειους τεχνίτες, επιτυχημένους εμπόρους. Φιλοδοξεί να τους εμπνεύσει με τις αρχές της αλήθειας, της υπακοής, της τιμής, της ακεραιότητας και της αγνότητας - αρχές που θα τους καταστήσουν μια θετική δύναμη για τη σταθερότητα και την ανύψωση της κοινωνίας. Πάνω από όλα, η μεγαλύτερη επιθυμία του γι'αυτούς είναι να μάθουν το μεγάλο μάθημα της ζωής για αφίλαυτη υπηρεσία.

Οι αρχές αυτές καθίστανται μια ζωτική δύναμη για το σχηματισμό του χαρακτήρα με τη γνωριμία της ψυχής με το Χριστό, αποδεχόμενοι τη σοφία Του για οδηγό, τη δύναμή Του για ενίσχυση της καρδιάς και της ζωής. Όταν σχηματισθεί μια τέτοια ένωση, τότε ο μαθητής έχει βρει την Πηγή της σοφίας. Έχει στη διάθεση του την ικανότητα να πραγματοποιήσει για τον εαυτό του τα ευγενέστερα ιδεώδη. Οι ευκαιρίες της ανώτατης εκπαίδευσης για τη ζωή στον κόσμο αυτό είναι δικές του. Και με την εκγύμναση που αποκτάει ε-

δώ, εισέρχεται στον τομέα που ενστερνίζεται την αιωνιότητα.

Κατά βάθος, το έργο της εκπαίδευσης και το έργο της απολύτρωσης είναι ένα, επειδή τόσο στη μόρφωση όσο και στη απολύτρωση, «θεμέλιον άλλο ουδείς δύναται να θέση, παρά το τεθέν, το οποίον είναι ο Ιησούς Χριστός». «Εν αυτώ ηυδόκησεν ο Πατήρ να κατοικήση πάν το πλήρωμα.» (Α΄ Κορ. 3:11, Κολ. 1:19).

Κάτω από διαφοροποιημένες συνθήκες, η πραγματική μόρφωση εξακολουθεί να είναι προσαρμοσμένη στο σχέδιο του Δημιουργού, το σχέδιο του εδεμικού σχολείου. Ο Αδάμ και η Εύα οδηγούντο από τη διαρκή επικοινωνία που είχαν με το Θεό. Εμείς βλέπουμε το φως της δόξας Του στο πρόσωπο του Χριστού.

Οι μεγάλες αρχές της μόρφωσης παραμένουν αναλλοίωτες, «εστερεωμέναι εις τον αιώνα του αιώνος» (Ψαλμ. 111: 8), επειδή είναι οι αρχές του χαρακτήρα του Θεού. Η σπουδαιότερη προσπάθεια και η συνεχής επιδίωξη του δασκάλου πρέπει να είναι η παροχή βοήθειας στο μαθητή για να κατανοεί τις αρχές αυτές και για να καλλιεργεί τη σχέση εκείνη με το Χριστό, η οποία θα τις καταστήσει κυρίαρχη δύναμη στη ζωή. Ο δάσκαλος που δέχεται αυτόν το σκοπό, είναι στην πραγματικότητα ένας συνάδελφος του Χριστού, ένας συνεργάτης του Θεού.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

**«΄Οσα προεγράφησαν,
δια την διδασκαλίαν ημών
προεγράφησαν.»
(Ρωμ. 15:4)**

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ

> «Περιωδήγησεν αυτόν, επαιδαγώγησεν αυτόν, εφύλαξεν αυτόν ως κόρην οφθαλμού.» (Δευτ. 32:10)

Το εκπαιδευτικό σύστημα που είχε θεσπισθεί στην Εδέμ, για κέντρο του είχε την οικογένεια. Ο Αδάμ ήταν γιος του Θεού (δείτε Λουκά 3:38), και τα παιδιά του Υψίστου λάμβαναν καθοδήγηση από τον Πατέρα τους. Με όλη τη σημασία της λέξης το σχολείο τους ήταν οικογενειακό.

Στο θεϊκό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως αυτό υιοθετήθηκε στην κατάσταση του ανθρώπου μετά την πτώση του, ο Χριστός παρίσταται ως αντιπρόσωπος του Πατέρα, ο συνδετικός κρίκος μεταξύ Θεού και ανθρώπου. Αυτός είναι ο μεγαλύτερος δάσκαλος της ανθρωπότητας, και έδωσε την εντολή άνδρες και γυναίκες να γίνουν αντιπρόσωποί Του. Η οικογένεια ήταν το σχολείο και οι γονείς ήταν οι δάσκαλοι.

Η μόρφωση που για κέντρο είχε την οικογένεια, υπερίσχυε στην εποχή των πατριαρχών. Για τα ιδρυμένα σύμφωνα με αυτό το σύστημα σχολεία, ο Θεός προμήθευε τις ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του χαρακτήρα. Η καθοδήγησή Του συνεχιζόταν, ακολουθώντας το σχέδιο της ζωής που είχε προσδιορίσει απ'αρχής.

Εκείνοι που είχαν απομακρυνθεί από το Θεό, έκτισαν για τον εαυτό τους πόλεις, και ενώ συγκεντρώνονταν σε αυτές, περηφανεύονταν για τη λαμπρότητα, την πολυτέλεια και τη φαυλότητα, που καθιστούν και τις σύγχρονες πόλεις περηφάνια και κατάρα του κόσμου. Οι άνθρωποι όμως που έμειναν προσηλωμένοι στις θεϊκές αρχές για τη ζωή, κατοικούσαν στα λιβάδια και στους λόφους. Καλλιεργούσαν τη γη και έβοσκαν κοπάδια και βουκόλια. Στην ανεξάρτητη και ελεύθερη ζωή με τις ευκαιρίες που αυτή παρουσίαζε για εργασί-

α, για μελέτη και για περισυλλογή, μάθαιναν για το Θεό και δίδασκαν στα παιδιά τους τα έργα και τις μεθόδους Του.

Αυτό ήταν το εκπαιδευτικό σύστημα που ο Θεός επιθυμούσε να συστήσει στον Ισραήλ. ΄Οταν όμως αυτοί βγήκαν από την Αίγυπτο, ελάχιστοι υπήρχαν μεταξύ των Ισραηλιτών προετοιμασμένοι να γίνουν συνεργάτες Του για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι ίδιοι οι γονείς είχαν ανάγκη από καθοδήγηση και πειθαρχία. Θύματα ισόβιας σκλαβιάς, ήταν αμαθείς, ανεκπαίδευτοι, υποβαθμισμένοι. Ελάχιστη είχαν επίγνωση του Θεού και ελάχιστη πίστη σε Αυτόν. Ήταν συγκεχυμένοι από τις ψεύτικες διδασκαλίες και εξαθλιωμένοι από τη μακρόβια επαφή τους με την ειδωλολατρία. Ο Θεός επιθυμούσε να τους ανυψώσει σε ένα υψηλότερο ηθικό επίπεδο και, προκειμένου να το επιτύχει αυτό, επιδίωξε να τους παράσχει μια επίγνωση του εαυτού Του.

Με τους διάφορους τρόπους με τους οποίους τους φερόταν, ενώ αυτοί περιπλανιόνταν στην έρημο, σε όλες τις οδοιπορίες τους πέρα-δώδε, εκτεθειμένοι καθώς ήταν στην πείνα, στη δίψα και στην κούραση, στους κινδύνους που αντιμετώπιζαν από τους ειδωλολατρικούς εχθρούς τους και στην επίδειξη της πρόνοιάς Του για την ανακούφισή τους, ο Θεός επιζητούσε να ενισχύσει την πίστη τους αποκαλύπτοντας τη δύναμή Του η οποία ακατάπαυστα εργαζόταν για το καλό τους. Και αφού θα τους δίδασκε να εμπιστεύονται στη αγάπη Του και στη δύναμή Του, ο σκοπός Του ήταν να παρουσιάσει μπροστά τους με τις εντολές του νόμου Του τον ιδεώδη χαρακτήρα, στον οποίον επιθυμούσε να φθάσουν με τη χάρη Του.

Πολύτιμα ήταν τα μαθήματα που διδάχθηκε ο λαός του Ισραήλ στο διάστημα της παραμονής του στο Σινά. Αυτή ήταν μια περίοδος ιδιαίτερης εκπαίδευσης για τους κληρονόμους της Χαναάν. Το περιβάλλον τους εκεί ήταν κατάλληλο για την εκπλήρωση του σκοπού του Θεού. Στην κορυφή του όρους Σινά που σκίαζε τις πεδιάδες όπου ο λαός είχε στήσει τις σκηνές του, αναπαυόταν η στήλη του νέφους που τους είχε οδηγήσει στις οδοιπορίες τους. Μια άλλη στήλη

από φωτιά τους διαβεβαίωνε τη νύχτα για τη θεϊκή προστασία. Και ενώ αυτοί ήταν παραδομένοι στον ύπνο, ο άρτος του ουρανού έπεφτε απαλά γύρω από τον καταυλισμό τους. Από κάθε πλευρά πελώρια βράχινα υψώματα μιλούσαν με την επιβλητική τους μεγαλοπρέπεια για την αιώνια αντοχή και μεγαλειότητα. Ο άνθρωπος αισθανόταν την άγνοια και την αδυναμία του στην παρουσία Εκείνου ο οποίος «εζύγισε τα όρη δια στατήρος και τους λόφους διά πλάστιγγος. (Ησ. 40: 12). Στο μέρος αυτό ο Θεός προσπάθησε να εντυπωσιάσει τον Ισραήλ με την αγιότητα του χαρακτήρα Του και των απαιτήσεών Του, καθώς και με τη βαρύτατη ενοχή της παρακοής.

Ο λαός όμως αργούσε να κατανοήσει το μάθημα. Συνηθισμένοι καθώς ήταν στις υλικές παραστάσεις της θεότητας, και μάλιστα της κατώτερης υποστάθμης, δυσκολεύονταν να συλλάβουν την ιδέα της ύπαρξης και του χαρακτήρα του αόρατου Θεού. Από οίκτο για την αδυναμία τους, ο Θεός τους έδωσε ένα σύμβολο της παρουσίας Του. Είπε: «Ας κάμωσιν εις Εμέ αγιαστήριον διά να κατοικώ μεταξύ αυτών.» (Έξ. 25: 8).

Για την κατασκευή του αγιαστηρίου που θα χρησίμευε ως τόπος παρουσίας για το Θεό, ο Μωυσής καθοδηγήθηκε να κάνει τα πάντα σύμφωνα με το σχέδιο των ουράνιων πραγμάτων. Ο Θεός τον κάλεσε στο όρος και του έδειξε τα ουράνια πράγματα, και σύμφωνα με αυτά επρόκειτο να κατασκευασθεί το αγιαστήριο και κάθετι που ανήκε σε αυτό.

Έτσι λοιπόν στον Ισραήλ, μεταξύ του οποίου ο Θεός επιθυμούσε να κάνει το κατοικητήριό Του, αποκάλυψε το ένδοξο ιδεώδες του χαρακτήρα Του. Το πρότυπο τούς υποδείχθηκε όταν ο νόμος δόθηκε από το Σινά και όταν ο Θεός πέρασε μπροστά από το Μωυσή εξαγγέλλοντας: «Κύριος, Κύριος ο Θεός, οικτίρμων και ελεήμων, μακρόθυμος και πολυέλεος και αληθινός.» (Έξ. 34:6).

Το ιδεώδες όμως αυτό τους ήταν αδύνατον να το φθάσουν μόνοι τους. Το μόνο που μπορούσε να κάνει η αποκάλυψη στο Σινά, ήταν να τους τονίσει την ανάγκη τους και

την ανημποριά τους. Το αγιαστήριο με την υπηρεσία του των θυσιών επρόκειτο να τους διδάξει ένα άλλο μάθημα της συγχώρησης της αμαρτίας και της δύναμης που χορηγείται μέσο του Σωτήρα για την υπακοή που δίνει τη ζωή.

Μέσο του Χριστού επρόκειτο να εκπληρωθεί ο σκοπός τον οποίο συμβόλιζε το αγιαστήριο, το ένδοξο εκείνο οικοδόμημα με τους αστραφτερούς χρυσοποίκιλτους τοίχους του να αντανακλούν σε χρώματα της ίριδας, τα κεντημένα με χερουβείμ παραπετάσματα, τα πάντα μοσχοβολισμένα με την ευωδιά τού συνεχώς καιγόμενου λιβανιού, τους ασπροντυμένους ιερείς και στο βαθύ μυστήριο του ενδότερου διαμερίσματος επάνω από το ιλαστήριο, ανάμεσα στη μορφή των υποκλινόμενων σε στάση προσκύνησης αγγέλων, βρισκόταν η δόξα του πανάγιου Θεού. Με όλα αυτά ο Θεός επιθυμούσε να κάνει το λαό Του να αναγνωρίσει την πρόθεσή Του για την ανθρώπινη ψυχή. Την ίδια αυτή πρόθεση παρουσίασε χρόνια αργότερα ο απόστολος Παύλος αναφερόμενος στο ΄Αγιο Πνεύμα.

«Δεν εξεύρετε ότι είσθε ναός Θεού, και το Πνεύμα του Θεού κατοικεί εν υμίν; Εάν τις φθείρη τον ναόν του Θεού, τούτον θέλει φθείρει ο Θεός, διότι ο ναός του Θεού είναι άγιος, όστις είσθε σεις.» (Β΄Κορ. 3:16,17).

Μεγάλο το προνόμιο καθώς και η τιμή που χορηγήθηκαν στον Ισραήλ με την κατασκευή του αγιαστηρίου. Μεγάλη επίσης και η ευθύνη. Μια εξέχουσα σε λαμπρότητα οικοδομή, η κατασκευή της οποίας απαιτούσε τα πιο ακριβά υλικά και τη μεγαλύτερη καλλιτεχνική ικανότητα, επρόκειτο να στηθεί στην έρημο από ένα λαό που μόλις είχε αποδράσει από τη σκλαβιά. Αυτό φαινόταν ένα τεράστιο έργο. Αλλά Εκείνος που είχε δώσει το σχέδιο της κατασκευής, είχε υποσχεθεί να συνεργασθεί με τους κατασκευαστές.

«Και ελάλησε Κύριος προς τον Μωυσήν λέγων, Ιδέ, Εγώ εκάλεσα εξ ονόματος Βεσελεήλ τον υιόν του Ουρί, υιού του Ωρ, εκ της φυλής Ιούδα. Και ενέπλησα αυτόν πνεύματος θείου, σοφίας, και συνέσεως, και επιστήμης, και πάσης καλλιτεχνίας . . . Και Εγώ, ιδού, έδωκα εις αυτόν Ελιάβ τον υιόν

του Αχισαμάχ, εκ της φυλής του Δαν. Και εις πάντα συνετόν την καρδίαν έδωκα σοφίαν, διά να κάμωσι πάντα όσα προσέταξα εις σε.» (Έξ. 31:1-6).

Τι τεχνική σχολή ήταν αυτή μέσα στην ερημιά που για δασκάλους της είχε το Χριστό και τους αγγέλους Του!

Για την προετοιμασία του αγιαστηρίου και της επίπλωσής του ολόκληρος ο λαός έπρεπε να συνεργασθεί. Υπήρχε εργασία πνευματική και χειρονακτική. Μεγάλη ποικιλία υλικού απαιτείτο, και όλοι είχαν προσκληθεί να συνεισφέρουν κατά την επιθυμία της καρδιάς τους.

Έτσι, τόσο με την εργασία όσο και με τις προσφορές, διδάσκονταν να συνεργάζονται με το Θεό και αναμεταξύ τους. Και έπρεπε επίσης να συνεργάζονται για την προκατάρτιση του πνευματικού οικοδομήματος - του ναού του Θεού στην ψυχή.

Από την έναρξη του ταξιδιού από την Αίγυπτο είχαν δοθεί μαθήματα για την εκπαίδευση και για την πειθαρχία τους. Και πριν ακόμη εγκαταλείψουν την Αίγυπτο, είχε συσταθεί μια προσωρινή διοργάνωση, και ο λαός είχε χωρισθεί σε ομάδες με την καθοδήγηση προσδιορισμένων αρχηγών. Στο Σινά ολοκληρώθηκε η τακτοποίηση της διοργάνωσης. Η τάξη που τόσο εμφανώς επιδεικνύεται σε όλα τα έργα του Θεού, παρουσιάσθηκε στην εβραϊκή πολιτική οικονομία.

Ο Θεός αποτελούσε το κέντρο της εξουσίας και της διακυβέρνησης. Ο Μωυσής ως αντιπρόσωπός Του, επρόκειτο να εφαρμόσει τους νόμους στο όνομα του Θεού. Ακολουθούσε το εβδομηκονταμελές συνέδριο, μετά οι ιερείς και οι άρχοντες. Και καθοδηγούμενοι από αυτούς, έπονταν οι χιλίαρχοι, οι εκατόνταρχοι, οι πεντηκόνταρχοι και οι δέκαρχοι (δείτε Αρ. 11:16,17, Δευτ. 1:15), και τελευταίοι έρχονταν οι επίτροποι στους οποίους είχαν ανατεθεί ιδιαίτερα καθήκοντα. Το στρατόπεδο ήταν διοργανωμένο με μεγάλη τάξη, με το κατοικητήριο του Θεού στη μέση, με τις σκηνές των ιερέων ολόγυρά του, και με τα αντίσκηνα της κάθε φυλής στημένα πιο έξω, κάθε φυλή κάτω από το λάβαρό της.

Προσεκτικές υγειονομικές αρχές εφαρμόζονταν αυστηρά. Επιβάλλονταν στο λαό όχι μόνο ως απαραίτητες για την υγεία, αλλά και σαν όρος για τη διατήρηση της παρουσίας του πανάχραντου Θεού ανάμεσά τους. Κατόπιν θεϊκής εξουσίας ο Μωυσής τους πρόσταξε: «Κύριος ο Θεός σου κατοικεί εν μέσω του στρατοπέδου σου, διά να σε ελευθερώση . . . Διά τούτο θέλει είσθαι άγιον το στρατόπεδόν σου.» (Δευτ. 23: 14).

Η διαπαιδαγώγηση του Ισραήλ συμπεριλάμβανε όλες τις φάσεις της ζωής. Κάθετι που αφορούσε την ευημερία τους, αποτελούσε αντικείμενο της θεϊκής μέριμνας και υπαγόταν μέσα στα όρια του θεϊκού νόμου. Ακόμη και για την προμήθεια της τροφής τους ο Θεός επιδίωξε το μεγαλύτερο καλό τους. Το μάννα με το οποίο τους έθρεψε στην έρημο, είχε την ιδιότητα να προάγει τις σωματικές και τις ηθικές δυνάμεις τους. Αν και πολλοί από αυτούς επαναστατούσαν για τους διαιτολογικούς περιορισμούς τους και επιθυμούσαν να γυρίσουν στις ημέρες εκείνες όταν, όπως έλεγαν, «εκαθήμεθα πλησίον των λεβήτων του κρέατος και ότε ετρώγομεν άρτον εις χορτασμόν» (Έξ. 16:3), η σοφία όμως της εκλογής του Θεού γι'αυτούς δικαιώθηκε κατά τρόπο αναντίρρητο. Παρά τις ταλαιπωρίες της ζωής τους στην έρημο, δεν υπήρχε ούτε ένας εξασθενημένος σε καμιά από τις φυλές τους.

Σε όλες τις οδοιπορίες τους καθοδηγούντο από την κιβωτό που περιείχε το νόμο του Θεού. Ο τόπος της κατασκήνωσής τους καθοριζόταν από την κάθοδο της στήλης της νεφέλης. ΄Οσο διάστημα το σύννεφο έστεκε επάνω από το αγιαστήριο, αυτοί έμεναν στρατοπεδευμένοι. ΄Οταν σηκωνόταν, συνέχιζαν το ταξίδι τους. Τόσο η στάθμευση όσο και η αναχώρηση, χαρακτηρίζονταν από μια ιερή επίκληση.

«΄Οτε εσηκώνετο η κιβωτός, έλεγεν ο Μωυσής, Ανάστα, Κύριε, και διασκορπισθήτωσαν οι εχθροί Σου . . . Και ότε ανεπαύετο, έλεγεν, Επίστρεψον, Κύριε, εις τας χιλιάδας των μυριάδων του Ισραήλ.» (Αρ. 10:35,36).

Ενώ ο λαός οδοιπορούσε στην έρημο, πολλά πολύτιμα μαθήματα αποτυπώνονταν στη μνήμη τους. Μετά την απελευθέρωσή τους από τα στρατεύματα του Φαραώ, ολόκληρο το ισραηλινό πλήθος ενωμένο έψαλλε το θριαμβικό ύμνο. Μακριά, επάνω από θάλασσα και ερημιά αντηχούσε η χαρούμενη επωδός και τα βουνά αντιλαλούσαν τους τόνους της δοξολογίας, «ψάλλετε εις τον Κύριον, διότι εδοξάσθη ενδόξως». (Έξ. 15:21). Ο ύμνος αυτός επαναλαμβανόμενος συχνά κατά τις οδοιπορίες τους, χαροποιούσε τις καρδιές και αύξανε την πίστη των οδοιπόρων προσκυνητών. Οι εντολές όπως είχαν δοθεί από το Σινά, μαζί με τις υποσχέσεις της εύνοιας του Θεού και τις καταχωρήσεις των ενεργειών Του για τη σωτηρία τους, είχαν μελοποιηθεί, κατά θεϊκή υπόδειξη, και ψάλλονταν με τη συνοδεία μουσικών οργάνων, ενώ ο λαός βημάτιζε ρυθμικά ενώνοντας τις φωνές τους σε δοξολογία.

Έτσι, οι σκέψεις τους απομακρύνονταν από τις δοκιμασίες και τις δυσκολίες της πορείας, το ανήσυχο, ταραγμένο πνεύμα καταπραϋνόταν και ηρεμούσε, οι αρχές της αλήθειας χαράζονταν στη μνήμη, και η πίστη ενισχυόταν. Οι συγχρονισμένες κινήσεις δίδασκαν τάξη και ενότητα, και ο λαός ερχόταν σε πλησιέστερη επαφή με το Θεό και μεταξύ τους.

Σχετικά με τη στάση του Θεού προς τον Ισραήλ στο διάστημα των ερημικών περιπλανήσεων επί σαράντα χρόνια, ο Μωυσής δήλωσε:

«Καθώς ο άνθρωπος παιδεύει τον υιόν αυτού, ούτω Κύριος ο Θεός σου σε επαίδευσε» «διά να σε ταπεινώση, να σε δοκιμάση, διά να γνωρίση τα εν τη καρδία σου, εάν θέλης φυλάξει τας εντολάς Αυτού ή ουχί». (Δευτ. 8:5,2).

«Εν γη ερήμω εύρηκεν αυτόν, και εν ερημία φρίκης και ολολυγμού. Περιωδήγησεν αυτόν και επαιδαγώγησεν αυτόν. Εφύλαξεν αυτόν ως κόρην οφθαλμού Αυτού. Καθώς ο αετός σκεπάζει την φωλεάν του, περιθάλπει τους νεοσσούς αυτού, εξαπλόνων τας πτέρυγας αυτού, αναλαμβάνει αυτούς και σηκόνει αυτούς επί των πτερύγων αυτού, ούτως ο

Κύριος μόνος ωδήγησεν αυτόν, και δεν ήτο μετ'αυτού ξένος θεός.» (Δευτ. 32:10-12).

«Ενεθυμήθη τον λόγον τον άγιον Αυτού, τον προς Αβραάμ τον δούλον Αυτού. Και εξήγαγε τον λαόν Αυτού εν αγαλλιάσει, τους εκλεκτούς Αυτού εν χαρά. Και έδωκεν εις αυτούς τας γέας των εθνών, και εκληρονόμησαν τους κόπους των λαών, διά να φυλάττωσι τα διατάγματα Αυτού και να εκτελώσι τους νόμους Αυτού.» (Ψαλμ. 105:42-45).

Ο Θεός περιέβαλε τον Ισραήλ με κάθε ευκολία, τους χορήγησε κάθε προνόμιο που θα τους καθιστούσε τιμή του ονόματός Του και ευλογία των γειτονικών εθνών. Αν βάδιζαν στο δρόμο της υπακοής, είχε υποσχεθεί να τους καταστήσει έθνος «υψηλόν υπεράνω πάντων των εθνών, τα οποία έκαμεν, εις καύχημα, και εις όνομα και εις δόξαν.» Είπε: «Πάντες οι λαοί της γης θέλουσιν ιδεί ότι το όνομα του Κυρίου επικέκληται επί σε, και θέλουσι τρομάξει από σου.» Τα έθνη που θα άκουγαν για τα διατάγματα αυτά, θα έλεγαν: «Ιδού λαός σοφός και συνετός είναι το μέγα τούτο έθνος.» (Δευτ. 26:19, 28:10, 4:6).

Οι νόμοι που είχαν θεσπισθεί για τον Ισραήλ, παρείχαν λεπτομερή καθοδήγηση σχετικά με την εκπαίδευση. Στο Σινά ο Θεός είχε αποκαλυφθεί στο Μωυσή ως «οικτίρμων και ελεήμων, μακρόθυμος και πολυέλεος, και αληθινός.» (Έξ. 34:6).Τις αρχές αυτές που βρίσκονταν ενσωματωμένες στο νόμο Του, όφειλαν οι Ισραηλίτες γονείς να τις διδάξουν στα παιδιά τους. Ανταποκρινόμενος στη θεϊκή καθοδήγηση, ο Μωυσής τους ανακοίνωσε:

«Ούτοι οι λόγοι τους οποίους Εγώ σε προστάζω σήμερον, θέλουσιν είσθαι εν τη καρδία σου. Και θέλεις διδάσκει αυτούς επιμελώς εις τα τέκνα σου, και επί αυτών θέλεις ομιλεί καθήμενος εν τη οικία σου, και περιπατών εν τη οδώ, και πλαγιάζων, και εγειρόμενος.» (Δευτ. 6:6,7).

Δεν επρόκειτο να διδαχθούν αυτά τα πράγματα σαν άψυχη θεωρία. Αυτοί που θα μετέδιδαν την αλήθεια, έπρεπε οι ίδιοι να εφαρμόσουν τις αρχές της. Μόνο όταν θα αντανακλούσαν το χαρακτήρα του Θεού με την εντιμότητα, την

ευγένεια και την αφιλαυτία της δικής τους ζωής, θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους άλλους.

Πραγματική εκπαίδευση δεν είναι η επιβαλλόμενη διαπαιδαγώγηση ενός ανέτοιμου, ανεπίδεκτου νου. Πρέπει να αφυπνισθούν οι πνευματικές ιδιότητες, να προκληθεί το ενδιαφέρον. Για το σκοπό αυτό έχει προνοήσει η παιδαγωγική μέθοδος του Θεού. Εκείνος που δημιούργησε το νου και θέσπισε τους νόμους οι οποίοι τον διέπουν, χορήγησε και τα απαιτούμενα για την αρμονική με αυτούς ανάπτυξή του.

Με το σπίτι και με το αγιαστήριο, με τα αντικείμενα της φύσης και της τέχνης, με την εργασία και με τους πανηγυρισμούς, με το ιερό οικοδόμημα και με τις αναμνηστικές στήλες, με αμέτρητες μεθόδους, ιερουργίες και με σύμβολα, ο Θεός δίδασκε στον Ισραήλ μαθήματα με παραδείγματα των αρχών Του και με τη μνημονική διαφύλαξη των θαυμαστών έργων Του. Τότε, καθώς γίνονταν οι ερωτήσεις, η επιτελούμενη διδασκαλία εντυπωσίαζε το νου και την καρδιά.

Τα σχέδια που αφορούσαν τη μόρφωση του εκλεκτού λαού, φανέρωναν ότι η θεοκεντρική ζωή είναι μια ολοκληρωμένη ζωή. Ικανοποιεί την κάθε υφιστάμενη ανάγκη, αναπτύσσει την κάθε χορηγούμενη ιδιότητα.

Δημιουργός της ομορφιάς και ο ΄Ιδιος θαυμαστής του ωραίου, ο Θεός προμήθευσε τα μέσα προκειμένου να ικανοποιήσει στα παιδιά του την αγάπη για την ομορφιά. Έκανε επίσης προμήθεια για τις κοινωνικές ανάγκες τους, για τις καλοσυνάτες και τις χρήσιμες συναναστροφές που τόσο πολύ συνεισφέρουν στο να καλλιεργούν τη συμπάθεια, να λαμπρύνουν και να γλυκαίνουν τη ζωή.

Ένα σημαντικό μέρος των χρησιμοποιούμενων εκπαιδευτικών μέσων καλυπτόταν από τις θρησκευτικές τελετές των Ισραηλιτών. Στην καθημερινή ζωή η οικογένεια ήταν και σχολείο και εκκλησία με εκπαιδευτές τους γονείς τόσο στα τρέχοντα καθήκοντα όσο και στα θρησκευτικά. ΄Ομως τρεις φορές το χρόνο ιδιαίτερες εποχές είχαν καθορισθεί για κοινωνικές συναναστροφές και για θρησκευτική λατρεία. Αρχικά στη Σηλώ και αργότερα στην Ιερουσαλήμ γίνονταν αυτές

οι συγκεντρώσεις. Υποχρεωμένοι να παρευρίσκονται σε αυτές ήταν μόνο οι πατέρες και οι γιοι. Κανένας όμως δεν ήθελε να χάσει τις γιορτάσιμες αυτές ευκαιρίες, και κατά το δυνατόν ολόκληρη η οικογένεια συμμετείχε. Μαζί τους, συμμεριζόμενοι τη φιλοξενία τους ήταν ο ξένος, ο Λευίτης και ο φτωχός.

Το ταξίδι στα Ιεροσόλυμα κατά το απλό, πατριαρχικό σύστημα, μέσα στην ανθηρή ομορφιά της άνοιξης, στον πλούτο του μισοκαλόκαιρου και στην ένδοξη φρουτοπαραγωγή του φθινοπώρου, ήταν ένα χάρμα. Έρχονταν με προσφορές ευγνωμοσύνης, από τον ασπρομάλλη γέροντα μέχρι το μικρό παιδί για να συναντήσουν το Θεό στο άγιο κατοικητήριό Του. Ενώ ταξίδευαν, οι τόσο προσφιλείς σε μικρούς και μεγάλους πείρες του παρελθόντος επαναλαμβάνονταν στα Εβραιόπαιδα. Τραγουδούσαν τα τραγούδια που είχαν φαιδρύνει την πεζοπορία στην έρημο. Έψελναν τις εντολές του Θεού που, συνδεμένες με τις ευλογημένες επιδράσεις της φύσης και με τις αγνές ανθρώπινες συναναστροφές, αποτυπώνονταν μόνιμα στη μνήμη των μικρών παιδιών και των εφήβων.

Οι ιεροτελεστίες που γίνονταν στα Ιεροσόλυμα οι σχετιζόμενες με τη γιορτή του Πάσχα, η νυχτερινή σύναξη, οι ζωσμένοι με τους ζωστήρες τους άνδρες, σανδαλοφορεμένοι και με το ραβδί στο χέρι, το βιαστικό δείπνο, το αρνί, το άζυμο ψωμί και τα πικρά χόρτα και η μέσα σε νεκρική σιγή επανάληψη της αφήγησης του ραντισμένου αίματος, του εξολοθρευτή αγγέλου και της μεγάλης εξόδου από τη χώρα της σκλαβιάς - όλα αυτά ήταν ικανά να ζωντανέψουν τη φαντασία και να εντυπωσιάσουν την καρδιά.

Η γιορτή της Σκηνοπηγίας ή η γιορτή της συγκομιδής με τις προερχόμενες από τους αγρούς και τους οπωρώνες προσφορές, με την οκταήμερη κατασκήνωση κάτω από πυκνόφυλλα στέγαστρα, οι κοινωνικές επαναληπτικές συγκεντρώσεις, η ιερή αναμνηστική τελετουργία και η πλούσια φιλοξενία που προσφερόταν στους εργάτες του Θεού, τους Λευίτες του αγιαστηρίου και στα παιδιά Του, τους ξένους και

τους φτωχούς, ανύψωνε όλων τη σκέψη με ευγνωμοσύνη προς Εκείνον ο οποίος είχε στέψει τη χρονιά με την καλοκαγαθία Του, και του οποίου οι οδοί στάλαζαν από πάχος.

Για τους αφοσιωμένους Ισραηλίτες ένας ολόκληρος μήνας κάθε χρόνο περνούσε με αυτό τον τρόπο. Ήταν μια ξένοιαστη εποχή, μακριά από φροντίδα και μόχθο, και σχεδόν καθολοκληρίαν αφιερωμένη, με όλη τη σημασία της λέξης, στο σκοπό της εκπαίδευσης.

Καθορίζοντας την κληρονομιά στο λαό Του, ο Θεός προτίθετο να διδάξει σε αυτούς και μέσο αυτών στις επόμενες γενεές τις ορθές αρχές της ιδιοκτησίας της γης. Η γη της Χαναάν μοιράσθηκε σε ολόκληρο το λαό, με μόνη εξαίρεση τους Λευίτες, που αυτοί πρόσφεραν υπηρεσία στο αγιαστήριο. Παρόλο ότι μπορούσε κανείς να ανταλλάξει τα κτήματά του για ένα διάστημα, δεν είχε όμως το δικαίωμα να απαλλοτριώσει την κληρονομιά των παιδιών του. ΄Οταν του ήταν βολετό, είχε το ελεύθερο οποτεδήποτε να τα επανακτήσει. Τα χρέη διαγράφονταν κάθε έβδομο έτος, ενώ το πεντηκοστό έτος, ή το «ετος της αφέσεως» όλη η κτηματική περιουσία επέστρεφε στους αρχικούς ιδιοκτήτες της. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλιζόταν η οικογενειακή ιδιοκτησία και παρεχόταν διαφύλαξη εναντίον των ακροτήτων του πλούτου ή της φτώχιας.

Με το διαμερισμό της γης στο λαό, ο Θεός προμήθευσε γι'αυτούς, όπως είχε κάνει για τους κατοίκους της Εδέμ, την πιο επιδεκτική για ανάπτυξη ασχολία, τη φροντίδα δηλαδή των φυτών και των ζώων. ΄Αλλη μια πρόβλεψη στο πεδίο της εκπαίδευσης ήταν η αναστολή της καλλιέργειας κάθε έβδομο χρόνο. Η γη απολάμβανε την αγρανάπαυση, και τα αυτοφυή προϊόντα της αφήνονταν για τους φτωχούς. Έτσι, δινόταν η ευκαιρία για περισσότερο εκτεταμένη μελέτη, για κοινωνικές συναναστροφές, για θρησκευτική λατρεία καθώς και για την εξάσκηση της αγαθοεργίας που τόσο συχνά παραμελείται από τις φροντίδες και τους κόπους της ζωής.

Αν οι αρχές της θεϊκής νομοθεσίας σχετικά με τη κατανομή της περιουσίας συνέχιζαν να εφαρμόζονται στο σημε-

ρινό κόσμο, πόσο διαφορετική θα ήταν η κατάσταση του λαού! Η τήρηση των αρχών αυτών θα εμπόδιζε το τρομερό κακό που στο διάβα των αιώνων δημιούργησε η καταπίεση των πλουσίων προς τους φτωχούς και το μίσος των φτωχών προς τους πλουσίους. Ενώ θα εμποδιζόταν η συσσώρευση μυθικού πλούτου, θα εμποδιζόταν και η αμορφωσιά καθώς και η κατάπτωση δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων, των οποίων η κακοπληρωμένη σκληρή εργασία απαιτείται για τη δημιουργία των κολοσσιαίων αυτών περιουσιών. Θα συνέτεινε στην εξεύρεση κάποιας ειρηνικής λύσης των προβημάτων που στις μέρες μας απειλούν να γεμίσουν τον κόσμο με αναρχία και αιματοχυσία.

Η αφιέρωση στο Θεό του ενός δεκάτου από το κάθε εισόδημα, είτε αυτό προερχόταν από τη συγκομιδή του οπωρώνα ή από το θερισμό των σπαρτών, είτε από τα κοπάδια και τα βουκόλια, είτε από την πνευματική ή χειρονακτική εργασία, η αφιέρωση ενός δεύτερου δεκάτου για την ανακούφιση των φτωχών και για άλλους αγαθοεργούς σκοπούς, συνέβαλε στο να διατηρεί νωπή στη σκέψη των ανθρώπων την αλήθεια ότι ο Θεός είναι ο ιδιοκτήτης πάντων, καθώς και την ευκαρία τού να γίνουν αυτοί κανάλια των ευλογιών Του. Αυτό ήταν μια εκπαίδευση που είχε υιοθετηθεί με σκοπό να εξοστρακίσει κάθε περιοριστική φιλαυτία και να καλλιεργήσει την ευρύτητα και την ευγένεια του χαρακτήρα.

Η επίγνωση του Θεού, η επικοινωνία μαζί Του με τη μελέτη και την εργασία, η καθομοίωση με το χαρακτήρα Του, όλα αυτά αποτελούσαν την πηγή, τα μέσα και το σκοπό της μόρφωσης των Ισραηλιτών, της μόρφωσης που είχε μεταβιβασθεί από το Θεό στους γονείς, για να μεταδοθεί από αυτούς στα παιδιά τους.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

> «Εκάθηντο εις τους πόδας σου, διά να λάβωσι τους λόγους σου.» (Δευτ. 33:3)

Οπουδήποτε στον Ισραήλ εφαρμοζόταν το εκπαιδευτικό σχέδιο του Θεού, τα αποτελέσματά του μαρτυρούσαν ποιος ήταν ο Εκπονητής του. Για πάρα πολλές όμως οικογένειες η εκπαίδευση, όπως είχε καθορισθεί από το Θεό, καθώς και οι χαρακτήρες που σχηματίζονταν με τον τρόπο αυτό, σπάνιζαν. Το σχέδιο του Θεού εφαρμοζόταν πλημμελώς και κατά μέρος μόνο. Με τη δυσπιστία και την παραμέληση των υποδείξεων του Κυρίου, οι Ισραηλίτες μπλέχθηκαν μόνοι τους με πειρασμούς στους οποίους ελάχιστοι είχαν τη δύναμη να αντισταθούν.

΄Οταν εγκαταστάθηκαν στη Χαναάν «δεν εξολόθρευσαν τα έθνη τα οποία ο Κύριος προσέταξεν εις αυτούς. Αλλ'εσμίχθησαν μετά των εθνών, και έμαθον τα έργα αυ-

τών, και ελάτρευσαν τα γλυπτά αυτών, τα οποία έγειναν παγίς εις αυτούς.» «Η καρδία αυτών δεν ήτο ευθεία μετ'Αυτού, και δεν ήσαν πιστοί εις την διαθήκην Αυτού. Αυτός όμως οικτίρμων, συνεχώρησε την ανομίαν αυτών, και δεν ηφάνισεν αυτούς, αλλά πολλάκις ανέστειλε τον θυμόν Αυτού, και δεν διήγειρεν όλην την οργήν Αυτού. Και ενεθυμήθη ότι ήσαν σαρξ, άνεμος παρερχόμενος και μη επιστρέφων.» (Ψαλμ. 106:34-26, 78:37-39).

Πατέρες και μητέρες στο Ισραήλ αδιαφόρησαν για τις υποχρεώσεις τους έναντι του Θεού. Αδιαφόρησαν για τις υποχρεώσεις τους έναντι των παιδιών τους. Με την έλλειψη πίστης μέσα στο σπίτι και με τις ειδωλολατρικές συνήθειες έξω από αυτό, πολλά Εβραιόπαιδα αποκτούσαν μια εκπαίδευση που πολύ διέφερε από εκείνη που τους είχε καθορίσει ο Θεός. Μάθαιναν τις συνήθειες των ειδωλολατρών.

Προκειμένου να αναχαιτίσει το αυξανόμενο αυτό κακό, ο Θεός εξεύρε άλλους βοηθητικούς για τους γονείς συντελεστές για το παιδαγωγικό έργο τους. Από τα παλιά χρόνια οι προφήτες είχαν αναγνωρισθεί ως δάσκαλοι ταγμένοι από το Θεό. Στην κυριολεξία ο προφήτης θεωρείτο ότι μιλούσε δεχόμενος άμεση έμπνευση και μεταδίδοντας στο λαό τα μηνύματα που έπαιρνε από το Θεό. Ο τίτλος όμως αυτός δινόταν και σε εκείνους οι οποίοι, παρόλο ότι δεν είχαν δεχθεί μια τέτοια άμεση έμπνευση, είχαν θεϊκή κλήση να διδάξουν το λαό σύμφωνα με τα έργα και την πολιτεία του Θεού. Για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών της κατηγορίας αυτής ο Σαμουήλ, κατόπιν θείας υπόδειξης, ίδρυσε τα σχολεία των προφητών.

Τα σχολεία αυτά είχαν για προορισμό να δημιουργούν φραγμό κατά της πλατιά διαδεδομένης διαφθοράς, να παρέχουν τα μέσα για τη διεξαγωγή του πνευματικού και ψυχικού αγώνα των νέων, και να προάγουν την ευημερία του έθνους δημιουργώντας άνδρες κατάλληλους να ενεργούν με φόβο Θεού ως οδηγοί και σύμβουλοι. Για το σκοπό αυτό ο Σαμουήλ συγκέντρωνε ομάδες νέων που ήταν ευλαβείς, έξυπνοι και μελετηροί. Αυτοί ονομάζονταν οι γιοι των προ-

φητών. Ενώ μελετούσαν τα έργα και την πολιτεία του Θεού, η ζωοδότρα δύναμή Του ενεργοποιούσε τις πνευματικές και ψυχικές ιδιότητες, και οι μαθητές δέχονταν την «άνωθεν σοφίαν».

Οι εκπαιδευτές δεν ήταν απλώς γνώστες της θεϊκής αλήθειας, αλλά οι ίδιοι είχαν γευθεί την επικοινωνία με το Θεό και είχαν λάβει τα ιδιαίτερα χαρίσματα του Πνεύματός Του. Είχαν αποκτήσει το σεβασμό και την εμπιστοσύνη του λαού τόσο για τη μόρφωσή τους όσο και για την ευσέβειά τους. Την εποχή του Σαμουήλ υπήρχαν δύο τέτοια σχολεία, το ένα στη Ραμά, τη γενέτειρα του προφήτη, και το άλλο στην Κιριάθ-ιαρείμ. Περισσότερα σχολεία ιδρύθηκαν αργότερα.

Οι μαθητές των σχολείων αυτών ήταν αυτοσυντήρητοι. Καλλιεργούσαν τη γη ή ασχολούντο με κάποια άλλη χειρονακτική εργασία. Στον Ισραήλ αυτό δεν θεωρείτο ούτε παράξενο, ούτε υποτιμητικό. Αντίθετα, θεωρείτο αμαρτία να επιτρέπουν στα παιδιά να μεγαλώσουν χωρίς την εκμάθηση κάποιας χρήσιμης εργασίας. Κάθε νέος, είτε από πλούσιους είτε από φτωχούς γονείς προερχόταν, διδασκόταν κάποια τέχνη. Αν και προοριζόταν να μορφωθεί για ιερό λειτούργημα, η πρακτική γνώση της ζωής θεωρείτο εξίσου αναγκαία για την αποδοτικότερη ακόμη χρησιμότητα. Και πολλοί από τους δασκάλους συντηρούντο επίσης με χειρονακτική εργασία.

Η διδασκαλία, τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι, ήταν προφορική. Οι νέοι όμως διδάσκονταν την ανάγνωση των εβραϊκών συγγραμμάτων, και τα χειρόγραφα των περγαμηνών των αγίων γραφών της Παλαιάς Διαθήκης ήταν το αντικείμενο της μελέτης τους. Τα βασικά στοιχεία σπουδής στα σχολεία αυτά ήταν ο νόμος του Θεού με τις σχετικές οδηγίες που είχαν δοθεί στο Μωυσή, και επίσης η ιερή ιστορία, η θρησκευτική μουσική και η ποίηση. Στα κατάστιχα της ιερής ιστορίας ήταν χαραγμένα τα βήματα του Κυρίου.

Οι μεγάλες αλήθειες παρουσιάζονταν μέσα από τους τύπους του αγιαστηρίου και η πίστη κατανοούσε το κεντρικό στοιχείο του όλου εκείνου συστήματος: τον Αμνό του Θεού

τον αίροντα την αμαρτία του κόσμου. Καλλιεργείτο το πνεύμα της καθιέρωσης. Οι μαθητές διδάσκονταν όχι μόνο το καθήκον της προσευχής, αλλά μάθαιναν και πώς να προσεύχονται, πώς να πλησιάσουν τον Πλάστη τους, πώς να ασκούν πίστη σε Αυτόν και πώς να κατανοούν τις διδασκαλίες του Πνεύματός Του και να υπακούουν σε αυτές. Ο καθαγιασμένος νους έβρισκε πράγματα καινούργια και παλιά στο θησαυροφυλάκιο του Θεού και το ΄Αγιο Πνεύμα εκδηλωνόταν με τον προφητικό λόγο και με τους ύμνους.

Τα σχολεία αυτά αποδείχθηκαν τα αποτελεσματικότερα μέσα για την προαγωγή της δικαιοσύνης εκείνης η οποία «υψώνει έθνος». (Παρ. 14:34). Συνέτειναν κατά μεγάλο βαθμό στην κατάθεση του θεμέλιου λίθου της εξαιρετικής ευημερίας που χαρακτήρισε τη βασιλεία του Δαβίδ και του Σολομώντα.

Οι διδασκόμενες στα σχολεία των προφητών αρχές ήταν ίδιες με εκείνες που σμίλευσαν το χαρακτήρα του Δαβίδ και σχημάτισαν τη ζωή του. Δάσκαλός του ήταν ο λόγος του Θεού. Ο ίδιος είπε: «Εκ των λόγων Σου έγεινα συνετός . . Έκλινα την καρδίαν μου εις το να κάμνω τα διατάγματά Σου.» Αυτό ήταν που έκαμε τον Κύριο να ονομάσει το Δαβίδ όταν από νέο παιδί τον κάλεσε στο θρόνο, «άνδρα κατά την καρδίαν Μου.» (Ψαλμ. 119:104-112, Πράξ. 13:22).

Επίσης, στη νεαρή ηλικία του Σολομώντα βλέπουμε να παρουσιάζονται τα ίδια αποτελέσματα του εκπαιδευτικού συστήματος του Θεού. Στα νιάτα του ο Σολομών ήταν ομοϊδεάτης των προτιμήσεων του πατέρα του. Πάνω από κάθε πρόσκαιρο αγαθό ζήτησε από το Θεό σοφία και «νοήμονα καρδίαν». Και ο Κύριος του έδωσε όχι μόνο αυτό που ζήτησε, αλλά και αυτό ακόμη που δε ζήτησε: πλούτη και τιμή. Η βαθιά νοημοσύνη του, η καταπληκτική πολυμάθειά του, η ένδοξη βασιλεία του κατέπληξαν τον κόσμο.

Με τη βασιλεία του Δαβίδ και του Σολομώντα ο Ισραήλ είχε φθάσει στον κολοφώνα της μεγαλοσύνης του. Η υπόσχεση που είχε δοθεί στον Αβραάμ και επαναλήφθηκε στο Μωυσή, είχε εκπληρωθεί.

«Εάν φυλάξητε επιμελώς πάσας τας εντολάς ταύτας τας οποίας εγώ προστάζω εις εσάς, ώστε να εκτελήτε αυτάς, να αγαπάτε Κύριον τον Θεόν σας, να περιπατήτε εις πάσας τας οδούς Αυτού, και να ήσθε προσκεκολλημένοι εις Αυτόν, τότε θέλει εκδιώξει ο Κύριος πάντα ταύτα τα έθνη απ'έμπροσθέν σας, και θέλετε κληρονομήσει έθνη μεγαλήτερα και δυνατώτερά σας. Πας ο τόπος, όπου πατήση το ίχνος των ποδών σας, ιδικός σας θέλει είσθαι. Από της ερήμου και του Λιβάνου, από του ποταμού, του ποταμού του Ευφράτου, και έως της θαλάσσης της προς δυσμάς θέλει είσθαι το όριόν σας. Ουδείς θέλει δυνηθή να σταθή έμπροσθέν σας.» (Δευτ. 11: 22-25).

Μέσα στη χλιδή όμως ενέδρευε ο κίνδυνος. Η αμαρτία του Δαβίδ στα κατοπινά χρόνια, παρόλο ότι μετανόησε γι' αυτή και τιμωρήθηκε σκληρά, ώθησε το λαό στην παράβαση των εντολών του Θεού. Και η ζωή του Σολομώντα, ύστερα από τη χαραυγή τόσο μεγάλων υποσχέσεων, αμαυρώθηκε από την αποστασία. Η επιθυμία για πολιτική δύναμη και αυτοεξύψωση οδήγησε στη συμμαχία με τα ειδωλολατρικά έθνη. Το ασήμι της Θαρσείς και το χρυσάφι του Οφείρ αποκτήθηκαν με τη θυσία της ακεραιότητας και με την προδοσία των ιερών παρακαταθηκών.

Η συναναστροφή με τους ειδωλολάτρες, η επιγαμία με ειδωλολάτρισσες γυναίκες αλλοίωσαν την πίστη του. Έτσι, οι φραγμοί που είχε θέσει ο Θεός για την ασφάλεια του λαού Του κατέρρευσαν, και ο Σολομών παραχώρησε τον εαυτό του στη λατρεία των ψεύτικων θεών. Στην κορυφή του ΄Ορους των Ελαιών, αντικριστά από το ναό του Κυρίου, στήθηκαν γιγαντιαία αγάλματα για τη λατρεία των ειδωλολατρικών θεοτήτων. Αποβάλλοντας την αφοσίωσή του στο Θεό, ο Σολομών έχασε την αυτοκυριαρχία του. Τα εκλεπτυσμένα αισθήματά του αμβλύνθηκαν. Το ευσυνείδητο διακριτικό πνεύμα των πρώτων χρόνων της βασιλείας του μεταβλήθηκε.

Η περηφάνια, η φιλοδοξία, η ασωτία και οι απολαύσεις δημιούργησαν τους καρπούς της αγριότητας και του εκβια-

σμού. Αυτός που ήταν δίκαιος, συμπονετικός και θεοφοβούμενος κυβερνήτης, έγινε τυραννικός και καταπιεστικός. Αυτός που στα εγκαίνια του ναού είχε προσευχηθεί για το λαό του για να προσφέρουν αμέριστα τις καρδιές τους στον Κύριο, έγινε ο αποπλανητής τους. Ο Σολομών έφερε ατιμία στον εαυτό του, στον Ισραήλ, και στο Θεό.

Το έθνος, του οποίου αυτός ήταν το καμάρι, ακολούθησε το παράδειγμα του. Αν και αργότερα μετανόησε, η μετάνοιά του δεν εμπόδισε την καρποφορία του κακού που είχε σπείρει. Η πειθαρχία και η εκπαίδευση που ο Θεός είχε καθορίσει για τον Ισραήλ, απέβλεπε στο να τους κάνει να διαφέρουν εντελώς με τον τρόπο της ζωής τους από τους λαούς όλων των άλλων εθνών.

Αυτή η ιδιομορφία, η οποία έπρεπε να θεωρείται ιδιαίτερο προνόμιο και ευλογία, δεν τους ήταν προσφιλής. Την απλότητα και την αυτοσυγκράτηση που ήταν απαραίτητες για την παροχή της μέγιστης ανάπτυξης, ζήτησαν να αλλάξουν με την επίδειξη των ειδωλολατρικών λαών. Η επιθυμία τους ήταν να γίνουν «καθώς πάντα τα έθνη». (Σαμ. 8:5), Το σχέδιο του Θεού για την εκπαίδευσή τους το έθεσαν κατά μέρος και την εξουσία Του την απέβαλαν.

Με την απόρριψη του σχεδίου το Θεού, χάρη των μεθόδων των ανθρώπων, άρχισε η κατάρρευση του Ισραήλ. Και συνεχίσθηκε έτσι μέχρις ότου ο ιουδαϊκός λαός έπεσε λεία των εθνών, ακριβώς εκείνων των οποίων τις συνήθειες είχαν προτιμήσει να ακολουθήσουν.

Σαν έθνος, ο λαός Ισραήλ απέτυχε να αποκτήσει τις ευλογίες που ο Θεός επιθυμούσε να τους χαρίσει. Δεν εκτίμησαν το σκοπό Του, ούτε συνεργάσθηκαν για την πραγματοποίησή του. Παρόλο όμως ότι τα άτομα και οι λαοί μπορούν με αυτό τον τρόπο να αποχωρισθούν από Αυτόν, ο σκοπός Του για όσους Τον εμπιστεύονται, παραμένει αμετάβλητος. «Πάντα όσα έκαμεν ο Θεός, τα αυτά θέλουσιν είσθαι διά παντός.» (Εκκλ. 3:14).

Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικοί βαθμοί ανάπτυξης και διαφορετικές εκδηλώσεις της δύναμής Του στο να αναπλη-

ρώνει τις ανάγκες των ανθρώπων σε κάθε εποχή. Ο Δάσκαλος όμως είναι ο ίδιος. Ο χαρακτήρας και το σχέδιο του Θεού είναι τα ίδια. Σε Αυτόν «δεν υπάρχει αλλοίωσις ή σκιά μεταβολής.» (Ιακ. 1:17).

Οι εμπειρίες του Ισραήλ έχουν καταχωρηθεί για τη δική μας διδασκαλία. «Ταύτα δε πάντα έγειναν παραδείγματα ημών και εγράφησαν προς νουθεσίαν ημών, εις τους οποίους τα τέλη των αιώνων έφθασαν.» (Α΄Κορ. 10:11). Για μας, όπως και για τον αρχαίο Ισραήλ, η επιτυχία της εκπαίδευσης εξαρτάται από την πιστότητα που δείχνουμε για την πραγματοποίηση του σχεδίου του Δημιουργού. Η προσκόλληση στις αρχές του λόγου του Θεού θα μας αποδώσει τις ίδιες μεγάλες ευλογίες που θα είχε προσδώσει στον εβραϊκό λαό.

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

> «Ο καρπός του δικαίου είναι δένδρον ζωής.» (Παρ. 10:30)

Η Ιερά Ιστορία παρέχει άφθονες απεικονίσεις των αποτελεσμάτων της πραγματικής εκπαίδευσης. Παρουσιάζει πολλά υπέροχα παραδείγματα ανθρώπων των οποίων ο χαρακτήρας σχηματίσθηκε κάτω από τη θεϊκή καθοδήγηση, ανθρώπων των οποίων η ζωή έγινε ευλογία για τους συνανθρώπους τους και οι οποίοι έζησαν στον κόσμο ως αντι-

πρόσωποι του Θεού. Ανάμεσα σε αυτούς είναι ο Ιωσήφ και ο Δανιήλ, ο Μωυσής, ο Ηλίας, ο Παύλος - δύο από τους μεγαλύτερους πολιτικούς, ένας σοφότατος νομοθέτης, ένας από τους πιο πιστούς μεταρρυθμιστές και ένας που, αν εξαιρέσουμε Εκείνον ο οποίος μίλησε όπως κανείς δε μίλησε ποτέ, υπήρξε ο διασημότερος δάσκαλος που γνώρισε ο κόσμος.

Στα νιάτα τους, ακριβώς την εποχή που περνούσαν από την εφηβική στην ανδρική ηλικία, ο Ιωσήφ και ο Δανιήλ χωρίσθηκαν από τις οικογένειές τους και οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι σε ξένες χώρες. Ιδιαίτερα ο Ιωσήφ γνώρισε πειρασμούς που προκαλούν μεγάλες στροφές της μοίρας. Στο πατρικό σπίτι του ένα τρυφερό, αγαπημένο παιδί, στο σπίτι του Πετεφρή ένας σκλάβος, έμπιστος αργότερα φίλος και σύντροφος, διαχειριστής σπουδαγμένος με τη μελέτη, την παρατήρηση και την επαφή με τους ανθρώπους, στη φυλακή του Φαραώ ως δέσμιος του κράτους, καταδικασμένος άδικα, χωρίς ελπίδα για αθώωση ή προοπτική για απόλυση, καλεσμένος σε μια ώρα εθνικής ανάγκης να αναλάβει την ηγεσία του κράτους - τι ήταν εκείνο που τον έκανε ικανό να διατηρήσει την ακεραιότητά του;

Κανείς δεν είναι ικανός να σταθεί σε ένα περίοπτο ύψος χωρίς να διατρέχει κίνδυνο. Όπως η θύελλα που αφήνει απείραχτο το αγριολούλουδο στην πεδιάδα ενώ ξερριζώνει το δένδρο στη βουνοκορφή, το ίδιο συμβαίνει με τους σφοδρούς πειρασμούς που ενώ αφήνουν ανεπηρέαστους τους ταπεινούς στη βίγλα της ζωής, προσβάλλουν με δριμύτητα εκείνους που στέκουν στα υψηλότερα κοινωνικά στρώματα, περιβαλλόμενοι από την επιτυχία και τις τιμές. Ο Ιωσήφ όμως αντιμετώπισε τη δοκιμασία της αντιξοότητας, το ίδιο όπως και της ευημερίας. Έδειξε την ίδια πιστότητα στο παλάτι του Φαραώ όπως και στο κελί της φυλακής.

Από παιδί ο Ιωσήφ είχε διδαχθεί την αγάπη και το φόβο του Θεού. Συχνά στο αντίσκηνο του πατέρα του, κάτω από τον ξάστερο συριανό ουρανό είχε ακούσει την ιστορία του νυχτερινού οράματος της Βαιθήλ, της σκάλας μεταξύ ουρα-

νού και γης όπου ανεβοκατέβαιναν οι άγγελοι, και Εκείνου ο οποίος ψηλά από τον ουρανό φανερώθηκε στον Ιακώβ. Είχε ακούσει την αφήγηση της πάλης πλάι στον ποταμό Ιαββόκ, κατά την οποία ο Ιακώβ βγήκε νικητής αφού αποκήρυξε υποθαλπόμενες αμαρτίες και έλαβε το καινούργιο όνομα Ισραήλ (πρίγκιπας του Θεού), ή όπως η Γραφή λέει «Ισχύς Θεού» (Γέν. 32:27).

Η αγνή και απλή ζωή του Ιωσήφ, που σαν βοσκόπουλο φύλαγε τα κοπάδια του πατέρα του, είχε ευνοήσει την ανάπτυξη τόσο των σωματικών όσο και των πνευματικών του δυνάμεων. Με την επικοινωνία που είχε με το Θεό, με τη φύση και με τη μελέτη των μεγάλων αληθειών που σαν ιερή παρακαταθήκη είχαν μεταβιβασθεί από πατέρα σε γιο, είχε αποκτήσει διανοητική δύναμη και σταθερές αρχές.

Στην κρίσιμη καμπή της ζωής του, όταν έκανε την τρομερή εκείνη διαδρομή από το σπίτι της παιδικής του ηλικίας στη Χαναάν πηγαίνοντας προς τη σκλαβιά που τον περίμενε στην Αίγυπτο, ενώ έρριχνε μια τελευταία ματιά στους λόφους πίσω από τους οποίους κρύβονταν τα αντίσκηνα της οικογένειάς του, ο Ιωσήφ θυμήθηκε το Θεό του πατέρα του. Θυμήθηκε τα μαθήματα που είχε μάθει στα παιδικά χρόνια του, και η καρδιά του έπαλλε από την απόφασή του να παραμείνει πιστός και να φέρεται πάντοτε έτσι όπως αρμόζει σε έναν υπήκοο του Βασιλιά του ουρανού. Γευόμενος την πικρή ζωή του ξένου και του σκλάβου, ανάμεσα στους θορύβους και στα θεάματα της αμαρτίας, καθώς και στα δελεάσματα της παγανιστικής λατρείας, μιας λατρείας που περιβαλλόταν από όλων των ειδών τα θέλγητρα του πλούτου, της πολιτιστικής στάθμης και της επιδεικτικότητας των βασιλιάδων, ο Ιωσήφ έμεινε ακλόνητος. Είχε διδαχθεί το μάθημα της αφοσίωσης στο καθήκον. Η πιστότητα που έδειχνε σε κάθε βαθμίδα, από την πιο χαμηλή μέχρι την πιο επαρμένη, ενίσχυε όλες τις δυνάμεις του για ανώτερη υπηρεσία.

Την εποχή που κλήθηκε στην αυλή του Φαραώ, η Αίγυπτος ήταν το μεγαλύτερο από όλα τα έθνη. Σε πολιτισμό,

στην τέχνη και στην πολυπραγμοσύνη ήταν απαράμιλλη. Σε μια περίοδο τρομερών δυσκολιών και κινδύνων, ο Ιωσήφ πρωτοστατούσε στις κυβερνητικές υποθέσεις του βασιλείου, και αυτό με τρόπο που κέρδισε την εμπιστοσύνη βασιλιά και λαού. Ο Φαραώ «κατέστησεν αυτόν κύριον του οίκου αυτού, και άρχοντα επί πάντων των κτημάτων αυτού. Διά να παιδεύη τους άρχοντας αυτού κατά την αρέσκειαν αυτού, και να διδάξη σοφίαν τους πρεσβυτέρους αυτού.» (Ψαλμ. 105:21, 22).

Η Θεοπνευστία μας αποκαλύπτει το μυστικό της ζωής του Ιωσήφ. Με λόγια θεϊκής δύναμης και ομορφιάς, ο Ιακώβ, στην ευλογία που έδωσε στα παιδιά του, ανέφερε τα εξής για τον πολυαγαπημένο γιο του:

> «Ο Ιωσήφ κλάδος καρποφόρος,
> Κλάδος καρποφόρος πλησίον πηγής,
> Του οποίου οι βλαστοί εκτείνονται επί του τοίχου.
> Οι τοξόται επίκραναν αυτόν,
> Και ετόξευσαν κατ'αυτού,
> Και εχθρεύθησαν αυτόν.
> Αλλά το τόξον αυτού έμεινε δυνατόν,
> Και οι βραχίονες των χειρών αυτού ενεδυναμώθησαν
> Διά των χειρών του ισχυρού Θεού του Ιακώβ . . .
> Και τούτο διά του Θεού του πατρός σου,
> ΄Οστις θέλει σε βοηθεί,
> Και διά του Παντοδυνάμου όστις θέλει σε ευλογεί,
> Ευλογίας του ουρανού άνωθεν,
> Ευλογίας της αβύσσου κάτωθεν . . .
> Αι ευλογίαι του πατρός σου υπερίσχυσαν
> Υπέρ τας ευλογίας των προγόνων μου,
> Έως των υψηλών κορυφών των αιωνίων ορέων
> Θέλουσιν είσθαι επί της κεφαλής του Ιωσήφ,
> Και επί της κεφαλής του εκλεκτού
> Μεταξύ των αδελφών αυτού.»
>
> Γέν. 49:22-26

Αφοσίωση στο Θεό, πίστη στον Αόρατο ήταν η άγκυρα του Ιωσήφ. Σε αυτό έγκειτο το μυστικό της δύναμής του.

«Οι βραχίονες των χειρών αυτού ενεδυναμώθησαν
Διά των χειρών του ισχυρού Θεού του Ιακώβ.»

Δανιήλ ο Πρεσβευτής του Ουρανού

Φαινομενικά ο Δανιήλ και οι σύντροφοί του στα νιάτα τους στη Βαβυλώνα είχαν περισσότερο ευνοηθεί από την τύχη από ό,τι ο Ιωσήφ στα πρώτα χρόνια της ζωής του στην Αίγυπτο. Και όμως, οι πειρασμοί του χαρακτήρα τους οποίους υφίσταντο, δύσκολα λογίζονται λιγότερο δριμείς. Από τη συγκριτική απλότητα του ιουδαϊκών σπιτιών τους, οι βασιλικής καταγωγής αυτοί νέοι μεταφέρθηκαν στη μεγαλοπρεπέστερη από όλες τις πόλεις, στην αυλή των σπουδαιότερων μοναρχών της γης και είχαν επιλεχθεί για να εκπαιδευθούν για ιδιαίτερη υπηρεσία του βασιλιά. Μεγάλοι πειρασμοί τους περιέβαλλαν στην πολυτελή και διεφθαρμένη εκείνη αυλή.

Το γεγονός ότι οι λατρευτές του Κυρίου έγιναν αιχμάλωτοι της Βαβυλώνας, το ότι τα σκεύη του οίκου του Θεού είχαν τοποθετηθεί στο ναό των βαβυλωνιακών θεών, το ότι αυτός ο βασιλιάς του Ισραήλ είχε γίνει δέσμιος των Βαβυλωνίων, τονιζόταν με κομπασμό από τους νικητές σαν απόδειξη ότι η δική τους θρησκεία και οι συνήθειες ήταν ανώτερες από τη θρησκεία και τις συνήθειες των Εβραίων. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, με τις ταπεινώσεις ακριβώς που υπέστησαν οι Ισραηλίτες εξαιτίας της απομάκρυνσής τους από τις εντολές Του, ο Θεός απέδειξε στη Βαβυλώνα την υπεροχή Του, τον ιερό χαρακτήρα των απαιτήσεών Του και το βέβαιο αποτέλεσμα της υπακοής. Και αυτό το απέδειξε με το μοναδικό δυνατό τρόπο, μέσο εκείνων που εξακολουθούσαν να διατηρούν την αφοσίωσή τους.

Από την αρχή ακόμη της σταδιοδρομίας τους, στο Δανιήλ και στους συντρόφους του παρουσιάσθηκε μια αποφασιστική δοκιμασία. Η εντολή τού να εφοδιάζεται η τροφή

τους από το βασιλικό τραπέζι, εξέφραζε τόσο την εύνοια του βασιλιά όσο και την ανησυχία του για την καλή υγεία τους. Έστω και μέρος μόνο της τροφής αφού είχε προσφερθεί θυσία στα είδωλα, καθιστούσε τα εδέσματα του βασιλικού τραπεζιού καθιερωμένα στην ειδωλολατρία. Και συμμετέχοντας στη γενναιοδωρία του βασιλιά οι νέοι εκείνοι θα θεωρούντο ότι ενώνονταν μαζί του στην τιμή που απονεμόταν στα είδωλα. Η αφοσίωσή τους στο Θεό τούς απαγόρευε να αποτίσουν μια τέτοια τιμή. Ούτε και τολμούσαν να προκαλέσουν τα ερεθιστικά αποτελέσματα της πολυτέλειας και της κραιπάλης επάνω στη φυσική, πνευματική και ψυχική τους ανάπτυξη.

Ο Δανιήλ και οι σύντροφοί του είχαν διδαχθεί πιστά τις αρχές του λόγου του Θεού. Είχαν μάθει να θυσιάζουν τα γήινα χάρη των πνευματικών συμφερόντων, να ζητούν το μεγαλύτερο από όλα καλό. Και απόλαυσαν την αμοιβή. Οι συνήθειές τους στον τομέα της εγκράτειας και η συναίσθηση της υπευθυνότητάς τους έναντι του Θεού απαιτούσαν τη μεγαλύτερη δυνατή ανάπτυξη των σωματικών, πνευματικών και ψυχικών δυνάμεων. ΄Οταν στο τέλος της δοκιμαστικής περιόδου εξετάσθηκαν μαζί με άλλους υποψηφίους για τιμητικές διακρίσεις στο βασίλειο, «δεν ευρέθη μεταξύ πάντων όμοιος του Δανιήλ, του Ανανία, του Μισαήλ και του Αζαρία.» (Δαν. 1:19).

Στην αυλή της Βαβυλώνας συγκεντρώνονταν αντιπρόσωποι από όλες τις χώρες, άνθρωποι με τα εκλεκτότερα ταλέντα, άνθρωποι προικισμένοι πλουσιοπάροχα με φυσικά χαρίσματα και κατέχοντες τον πιο εκλεπτυσμένο πολιτισμό που μπορούσε να προσφέρει ο κόσμος. Και όμως, ανάμεσα σε όλους αυτούς, τα αιχμάλωτα Εβραιόπαιδα δεν είχαν τον όμοιό τους. Σε σωματική δύναμη και ομορφιά, σε πνευματική ζωτικότητα και στο χειρισμό του λόγου ήταν απαράμιλλοι. «Εν πάση υποθέσει σοφίας και νοήσεως, περί της οποίας ο βασιλεύς ηρώτησεν αυτούς, εύρηκεν αυτούς δεκαπλασίως καλητέρους παρά πάντας τους μάγους και επα-

οιδούς, όσοι ήσαν εν παντί τω βασιλείω αυτού.» (Δαν. 1:20).

Έχοντας ακλόνητη αφοσίωση στο Θεό και άκαμπτη αυτοκυριαρχία, ο Δανιήλ με την ευγενική στάση του κέρδισε την «χάριν και το έλεος» του ειδωλολάτρη επιτρόπου που τον είχε αναλάβει στην ευθύνη του. Η ζωή του παρουσίαζε τα ίδια χαρακτηριστικά. Σύντομα έφθασε στη θέση του πρωθυπουργού του βασιλείου.

Στο διάστημα της βασιλείας αλληλοδιαδόχων μοναρχών, στο διάστημα της κατάρρευσης του έθνους και της εγκαθίδρυσης ενός αντίπαλου βασιλείου, είχε τέτοια σοφία και πολιτική ικανότητα, τόσο τέλεια ήταν η διακριτικότητά του, η αβροφροσύνη του και η γνήσια ψυχική καλοσύνη του, όλα αυτά ανάμεικτα με την πιστότητά του στις ηθικές αρχές, ώστε αυτοί ακόμη οι εχθροί του βρέθηκαν αναγκασμένοι να ομολογήσουν ότι «δεν ηδύναντο να εύρωσιν ουδεμίαν πρόφασιν, ουδέ αμάρτημα, διότι ήτο πιστός.» (Δαν. 6:4).

Επειδή ο Δανιήλ έμεινε προσηλωμένος στο Θεό με ακλόνητη εμπιστοσύνη, τον επισκίασε η δύναμη του προφητικού πνεύματος. Ενώ οι άνθρωποι τον τίμησαν αναθέτοντάς του ευθύνες στη βασιλική αυλή και εμπιστευόμενοι σε αυτόν τα απόρρητα του βασιλείου, τον τίμησε και ο Θεός ως πρεσβευτή Του και του δίδαξε την ερμηνεία των μυστηρίων των μελλοντικών αιώνων. Ειδωλολάτρες μονάρχες, συναναστρεφόμενοι με τον αντιπρόσωπο αυτόν του Ουρανού, βρέθηκαν υποχρεωμένοι να αναγνωρίσουν το Θεό του Δανιήλ. Ο Ναβουχοδονόσορ δήλωσε: «Επ'αληθείας ο Θεός σας, Αυτός είναι Θεός θεών και Κύριος των βασιλέων, και όστις αποκαλύπτει μυστήρια.» Και στην εγκύκλιο που απεύθυνε ο Δαρείος «προς πάντας τους λαούς, έθνη και γλώσσας, τους κατοικούντας επί πάσης της γης», εξαίρει «τον Θεόν του Δανιήλ, διότι Αυτός είναι Θεός ζων και διαμένων εις τον αιώνα, και η βασιλεία Αυτού δεν θέλει φθαρή . . . Αυτός ο ελευθερωτής και σωτήρ, ο ποιών σημεία και τεράστια εν τω ουρανώ και επί της γης.» (Δαν. 2:47, 6:25-27).

Ειλικρινείς και Έντιμοι Άνδρες

Με τη σοφία και τη δικαιοσύνη τους, με την αγνότητα και με την καλοσύνη τους, με την αφοσίωσή τους στα συμφέροντα του λαού - και μάλιστα λαού «ειδωλολατρικού» - ο Ιωσήφ και ο Δανιήλ φάνηκαν πιστοί στις αρχές της νεανικής τους διαπαιδαγώγησης, πιστοί σε Εκείνον του οποίου ήταν αντιπρόσωποι. Οι άνδρες αυτοί τόσο στην Αίγυπτο όσο και στη Βαβυλώνα, τιμήθηκαν από ολόκληρο το έθνος και μέσο αυτών ένας ειδωλολατρικός λαός και όλα εκείνα τα έθνη με τα οποία είχαν έρθει σε επαφή, μπόρεσαν να παρατηρήσουν μια αναπαράσταση της αγαθότητας και της ευεργεσίας του Θεού, μια εικονογράφηση της αγάπης του Χριστού.

Αυτό ήταν το ισόβιο έργο των ευγενών εκείνων ανθρώπων. Όταν αποχαιρετούσαν το σπίτι όπου είχαν περάσει τα παιδικά τους χρόνια, πόσο ανίδεοι ήταν για τον υπέροχο προορισμό τους! Πιστοί και σταθεροί, παραχώρησαν τον εαυτό τους στη θεϊκή καθοδήγηση, έτσι που να μπορέσει ο Θεός να εκπληρώσει το σκοπό Του.

Τις ίδιες δυναμικές αλήθειες που φανερώθηκαν με αυτούς τους άνδρες, ο Θεός επιθυμεί να τις αποκαλύψει χρησιμοποιώντας τα σημερινά παιδιά και τους νέους. Η ιστορία του Ιωσήφ και του Δανιήλ είναι μια απεικόνιση για το τι προτίθεται να κάνει ο Θεός με αυτούς που παραχωρούν τον εαυτό τους σε Εκείνον και που ζητούν ολόψυχα να εκπληρώσουν το σκοπό Του.

Η μεγαλύτερη έλλειψη στον κόσμο είναι η έλλειψη ανθρώπων οι οποίοι ούτε πωλούνται ούτε αγοράζονται, ανθρώπων που στα μύχια της ψυχής τους είναι ειλικρινείς και έντιμοι, ανθρώπων που δε φοβούνται να αποκαλούν την αμαρτία με το σωστό της όνομα, ανθρώπων των οποίων η συνείδηση είναι τόσο πιστή στο καθήκον σαν την πυξίδα στο βόρειο πόλο, ανθρώπων που μένουν προσκολλημένοι στο δίκαιο και αν ακόμη παρέλθουν οι ουρανοί.

Ένας τέτοιος χαρακτήρας όμως δεν είναι το αποτέλεσμα της τύχης. Δεν οφείλεται σε ιδιαίτερες εύνοιες ή σε χαρίσματα της θεϊκής Πρόνοιας. Ένας ευγενικός χαρακτήρας είναι το προϊόν της αυτοπειθαρχίας, της υποταγής της κατώτερης φύσης στην ανώτερη, είναι η παραχώρηση του εγώ στην υπηρεσία της αγάπης προς το Θεό και το συνάνθρωπο.

Στους νέους πρέπει να εντυπωθεί η αλήθεια ότι τα χαρίσματά τους δεν είναι δικά τους. Η δύναμη, ο χρόνος, η εξυπνάδα δεν είναι παρά δανεισμένοι θησαυροί. Ανήκουν στο Θεό, και κάθε νέος οφείλει να τους αξιοποιήσει κατά τον καλύτερο τρόπο.. Είναι ένα κλαδί από το οποίο ο Θεός περιμένει καρπούς, ένας οικονόμος του οποίου το κεφάλαιο πρέπει να αυξηθεί, ένα φως που να φωτίζει το σκοτάδι του κόσμου.

Ο κάθε νέος και το κάθε παιδί έχουν να επιτελέσουν ένα έργο προς τιμή του Θεού και για την ανύψωση της ανθρωπότητας.

Ο Ελισσαιέ Πιστός στα Μικρά Πράγματα

Τα παιδικά χρόνια του προφήτη Ελισσαιέ κύλησαν μέσα στη γαλήνη της εξοχικής ζωής, με τη διδασκαλία του Θεού και της φύσης, και την πειθαρχία που προσφέρει η χρήσιμη εργασία. Σε μια εποχή γενικής σχεδόν αποστασίας, το πατρικό του σπίτι συγκαταλεγόταν μεταξύ εκείνων που δεν είχαν κλίνει το γόνατο στο Βάαλ. Η οικογένειά του τιμούσε το Θεό και η αφοσίωση στο καθήκον αποτελούσε κανόνα της ζωής.

Γιος πλούσιου γαιοκτήμονα, ο Ελισσαιέ διάλεξε το πλησιέστερο σε αυτόν επάγγελμα. Αν και ήταν προικισμένος με δυνατότητες αρχηγού μεταξύ των ανθρώπων, εκπαιδεύθηκε στον τομέα των συνηθισμένων καθηκόντων της ζωής. Αν επρόκειτο να διοικήσει με σύνεση, έπρεπε να μάθει την υπακοή. Με την πιστότητα στα μικροκαθήκοντα, ετοιμαζόταν για σοβαρότερες υποχρεώσεις.

΄Ανθρωπος με πράο και μειλίχιο πνεύμα, ο Ελισσαιέ είχε επίσης ενεργητικότητα και σταθερότητα. Έτρεφε μέσα του την αγάπη και το φόβο του Θεού, και στον ταπεινό κύκλο του καθημερινού μόχθου απέκτησε τη σταθερότητα του σκοπού και την ευγένεια του χαρακτήρα, αυξανόμενος στη θεϊκή χάρη και γνώση. Καθώς συνεργαζόταν με τον πατέρα του στα οικιακά καθήκοντα, μάθαινε να συνεργάζεται με το Θεό.

Η προφητική κλήση απευθύνθηκε στον Ελισσαιέ ενώ όργωνε το χωράφι με τους υπηρέτες του πατέρα του. ΄Οταν, καθοδηγούμενος από το Θεό σε αναζήτηση διαδόχου, ο Ηλίας έρριξε το μανδύα του στους ώμους του νεαρού άνδρα, ο Ελισσαιέ αναγνώρισε την κλήση του και υπάκουσε σε αυτή. «Σηκωθείς, υπήγε κατόπιν του Ηλία, και υπηρέτει αυτόν.» (Α΄Βασ. 19:21). Στην αρχή δεν απαιτήθηκαν από τον Ελισσαιέ σπουδαία πράγματα. Συνηθισμένες υπηρεσίες αποτελούσαν τη μαθητεία του. Αναφέρεται ότι έχυνε νερό στα χέρια του κυρίου του, του Ηλία. Σαν υπηρέτης του προφήτη, συνέχισε να εκτελεί πιστά τα μικροκαθήκοντα, ενώ με καθημερινά ενισχυμένη πρόθεση αφοσιωνόταν στην ταγμένη γι' αυτόν αποστολή από το Θεό.

΄Οταν αρχικά έλαβε την πρόσκληση, η απόφασή του πέρασε από δοκιμή. Ενώ στράφηκε για να ακολουθήσει τον Ηλία, ο προφήτης του ζήτησε να επιστρέψει στο σπίτι του. ΄Οφειλε να υπολογίσει το κόστος, ο ίδιος να αποφασίσει να δεχθεί ή να απορρίψει την κλήση. Ο Ελισσαιέ όμως κατάλαβε την αξία της ευκαιρίας η οποία του παρουσιαζόταν. Για κανένα παγκόσμιο προνόμιο δε θα αποποιείτο την πιθανότητα να γίνει αγγελιοφόρος του Θεού, ή να θυσιάσει το προτέρημα της επικοινωνίας του με το θεϊκό δούλο.

Καθώς κυλούσε ο χρόνος και ο Ηλίας ετοιμαζόταν για την ανάληψή του, ταυτόχρονα προετοιμαζόταν και ο Ελισσαιέ για να γίνει ο διάδοχός του. Τότε η πίστη και η αποφασιστικότητά του δοκιμάσθηκαν και πάλι. Ενώ συνόδευε τον Ηλία στον κύκλο της υπηρεσίας του, γνωρίζοντας τη μεταλλαγή η οποία σε λίγο επρόκειτο να συμβεί, σε κάθε τόπο ο

προφήτης τον καλούσε να στραφεί πίσω. Ο Ηλίας του είπε: «Κάθου ενταύθα, παρακαλώ, διότι ο Κύριος με απέστειλεν έως Βαιθήλ.» Στην παλιά εργασία του όμως, οδηγώντας το αλέτρι, ο Ελισσαιέ είχε μάθει να μην αποθαρρύνεται, ούτε να αποτυχαίνει. Και τώρα που είχε βάλει το χέρι του στο αλέτρι μιας διαφορετικής κατεύθυνσης καθηκόντων, δεν επρόκειτο να παραιτηθεί από το σκοπό του. ΄Οσες φορές του έγινε η πρόταση να στραφεί πίσω, η απάντησή του ήταν: «Ζη Κύριος, και ζη η ψυχή σου, δεν θέλω σε αφήσει.» (Β΄Βασ. 2:2).

«Και υπήγαν αμφότεροι . . . και εκείνοι δε οι δύο εστάθησαν επί του Ιορδάνου. Και έλαβεν ο Ηλίας την μηλωτήν αυτού, και εδίπλωσεν αυτήν, και εκτύπησε τα ύδατα, και διηρέθησαν ένθεν και ένθεν, και διέβησαν αμφότεροι διά ξηράς. Και ότε διέβησαν, είπεν ο Ηλίας προς τον Ελισσαιέ, Ζήτησον τί να σοι κάμω, πριν αναληφθώ από σου. Και είπεν ο Ελισσαιέ, Διπλασία μερίς του πνεύματός σου ας ήναι, παρακαλώ, επ'εμέ, Ο δε είπε, Σκληρόν πράγμα εζήτησας, πλην εάν με ίδης αναλαμβανόμενον από σου, θέλει γείνει εις σε ούτως, ει δε μη, δεν θέλει γείνει. Και ενώ αυτοί περιεπάτουν έτι λαλούντες, ιδού, άμαξα πυρός, και ίπποι πυρός, και διεχώρισαν αυτούς αμφοτέρους. Και ανέβη ο Ηλίας με ανεμοστρόβιλον εις τον ουρανόν.

Ο δε Ελισσαιέ έβλεπε, και εβόα, Πάτερ μου, πάτερ μου, άμαξα του Ισραήλ, και ιππικόν αυτού! Και δεν είδεν αυτόν πλέον. Και επίασε τα ιμάτια αυτού, και διέσχισεν αυτά εις δύο τμήματα. Και σηκώσας την μηλωτήν του Ηλία, ήτις έπεσεν επάνωθεν εκείνου, επέστρεφε, και εστάθη επί του χείλους του Ιορδάνου. Και λαβών την μηλωτήν του Ηλία, ήτις έπεσεν επάνωθεν εκείνου, εκτύπησε τα ύδατα, και είπε, Πού είναι Κύριος ο Θεός του Ηλία; Και ως εκτύπησε και αυτός τα ύδατα, διηρέθησαν ένθεν και ένθεν. Και διέβη ο Ελισσαιέ. Και ιδόντες αυτόν οι υιοί των προφητών, οι εν Ιεριχώ εκ του απέναντι, είπον, Το πνεύμα του Ηλία επανεπαύθη επί τον Ελισσαιέ. Και ήλθον εις συνάντησιν αυτού, και προσεκύνησαν αυτόν έως εδάφους.» (Β΄Βασ. 2:6-15).

Από τότε ο Ελισσαιέ πήρε τη θέση του Ηλία, και αυτός που υπήρξε πιστός στα λίγα, φάνηκε πιστός και στα πολλά.

Ο Ηλίας, ο δυναμικός άνδρας, είχε γίνει το όργανο του Θεού για την αποτροπή τεράστιων κακών. Η ειδωλολατρία που με την υποστήριξη του Αχαάβ και της ειδωλολάτρισσας Ιεζάβελ είχε αποπλανήσει το έθνος, εξουδετερώθηκε. Οι προφήτες του Βάαλ είχαν σφαγεί. Ο λαός του Ισραήλ είχε βαθιά συγκινηθεί και πολλοί είχαν επιστρέψει στη λατρεία του Θεού. Ως διάδοχος του Ηλία χρειαζόταν κάποιος που με προσεκτική, υπομονητική διαπαιδαγώγηση να μπορούσε να οδηγήσει τον Ισραήλ σε ασφαλή μονοπάτια. Η αρχική εκπαίδευση κάτω από την καθοδήγηση του Θεού είχε ετοιμάσει τον Ελισσαιέ για το έργο αυτό.

Το μάθημα είναι για όλους. Κανείς δεν μπορεί να ξέρει σε ποιον τομέα Του προτίθεται να τον χρησιμοποιήσει ο Θεός. ΄Ολοι όμως μπορούν να είναι βέβαιοι ότι η πιστότητα στα μικρά πράγματα αποτελεί ένδειξη της καταλληλότητας για μεγαλύτερες ευθύνες. Κάθε πράξη της ζωής είναι μια αποκάλυψη του χαρακτήρα, και μόνο εκείνος που στα μικροκαθήκοντά του αποδεικνύεται «εργάτης ανεπαίσχυντος», θα τιμηθεί από το Θεό με καθήκοντα μεγαλύτερης ευθύνης. (Β΄ Τιμ. 2:15).

Ο Μωυσής, Γίγαντας της Πίστης

Νεότερος από τον Ιωσήφ και το Δανιήλ ήταν ο Μωυσής όταν μεταφέρθηκε από το πατρικό σπίτι του. Οι ίδιοι όμως παράγοντες που έδωσαν μορφή στη ζωή εκείνων, διαμόρφωσαν και τη δική του ζωή. Δώδεκα μόνο χρόνια πέρασε με το εβραϊκό συγγενολόγι, αλλά στα χρόνια εκείνα κατατέθηκε το θεμέλιο της μεγαλοσύνης του, και κατατέθηκε από το χέρι ενός ατόμου που ελάχιστα είναι γνωστό.

Σκλάβα γυναίκα ήταν η Ιωχαβέθ. Ταπεινή η μοίρα της ζωής της και το φορτίο της βαρύ. Αλλά με καμιά άλλη γυναίκα, εκτός από τη Μαρία της Ναζαρέτ, δέχθηκε ο κόσμος μεγαλύτερη ευλογία. Ξέροντας ότι το παιδί της σε λίγο θα

χωριζόταν από τη φροντίδα της και θα φερόταν στην κηδεμονία εκείνων που δε γνώριζαν το Θεό, προσπάθησε όσο καλύτερα μπορούσε να ενώσει την ψυχή του με τον ουρανό. Επιχείρησε να εμφυτεύσει στην καρδιά του την αγάπη και την αφοσίωση στο Θεό. Και το έργο αυτό το εκτέλεσε πιστά. Τις αρχές εκείνες της αλήθειας, που ήταν το επίκεντρο της διδασκαλίας της μητέρας του και το μάθημα της ζωής της, καμιά ποτέ μελλοντική επιρροή θα μπορούσε να παρακινήσει το Μωυσή να τις αποκηρύξει.

Από το ταπεινό σπίτι της Γεσέν ο γιος της Ιωχαβέθ πέρασε στο παλάτι του Φαραώ, στην Αιγύπτια πριγκίπισσα που τον καλοδέχθηκε σαν αγαπημένο, προσφιλέστατο γιο της. Στις αιγυπτιακές σχολές ο Μωυσής έλαβε την ανώτερη πολιτική και στρατιωτική εκπαίδευση. Προικισμένος με προσωπικά θέλγητρα, με παρουσιαστικό και παράστημα, με καλλιεργημένο νου και πριγκιπική συμπεριφορά, περίφημος στρατιωτικός ηγέτης, έγινε το καμάρι του έθνους. Ο βασιλιάς της Αιγύπτου αποτελούσε ταυτόχρονα και μέλος του ιερατείου. Και ο Μωυσής, αν και αρνούμενος να συμμετέχει στις ειδωλολατρικές ιεροτελεστίες, είχε μυηθεί σε όλα τα μυστήρια της αιγυπτιακής θρησκείας.

Επειδή την εποχή εκείνη η Αίγυπτος εξακολουθούσε να είναι το ισχυρότερο και πιο πολιτισμένο από όλα τα έθνη, ο Μωυσής, ως μελλοντικός ανώτατος άρχοντας, ήταν ο κληρονόμος των μεγαλύτερων τιμών που μπορούσε να προσφέρει αυτός ο κόσμος. Εκείνος όμως έκανε μια καλύτερη εκλογή. Για την τιμή του Θεού και την απελευθέρωση του καταδυναστευόμενου λαού Του, ο Μωυσής θυσίασε τις τιμές της Αιγύπτου. Τότε με έναν ιδιαίτερο τρόπο ο Θεός ανέλαβε την εκπαίδευσή του.

Ο Μωυσής την εποχή εκείνη δεν ήταν ακόμη προετοιμασμένος για το ισόβιο έργο του. Είχε ακόμη να μάθει το μάθημα της εξάρτησής του από τη θεϊκή δύναμη. Είχε παρεξηγήσει την πρόθεση του Θεού. Έλπιζε ότι θα απελευθέρωνε τους Ισραηλίτες με τη δύναμη των όπλων. Για το

σκοπό αυτό διακινδύνευσε το παν και απέτυχε. Ηττημένος και απογοητευμένος, έγινε φυγάς και εξόριστος σε ξένη γη.

Στις ερημιές της γης Μαδιάμ, ο Μωυσής πέρασε σαράντα χρόνια βόσκοντας τα πρόβατα. Φαινομενικά αποσπασμένος για πάντα από την αποστολή της ζωής του, δεχόταν την απαραίτητη για την εκπλήρωσή της πειθαρχία. Η σοφία για τη διακυβέρνηση ενός αμόρφωτου και απειθάρχητου λαϊκού πλήθους έπρεπε να αποκτηθεί με την αυτοκυριαρχία. Φροντίζοντας για τα πρόβατα και για τα τρυφερά αρνιά, έπρεπε να αποκτήσει την πείρα που θα τον έκανε πιστό, μακρόθυμο βοσκό του λαού Ισραήλ. Προκειμένου να καταστεί αντιπρόσωπος του Θεού, όφειλε να διδαχθεί από Αυτόν.

Οι διάφορες επιρροές που τον περιέβαλαν στην Αίγυπτο, η στοργή της θετής μητέρας του, η θέση του σαν εγγονός του βασιλιά, η πολυτέλεια και η αμαρτία με τις χιλιόσχημες εξαπατητικές μορφές της, ο εξευγενισμός, η λεπτότητα και ο μυστικισμός της κίβδηλης θρησκείας είχαν χαραχθεί στη σκέψη και στο χαρακτήρα του. Στην αυστηρή απλότητα της ερημιάς όλα αυτά εξαφανίσθηκαν.

Μέσα στην επιβλητική μεγαλοπρέπεια της ορεινής μοναξιάς ο Μωυσής ήταν μόνος του με το Θεό. Παντού ήταν γραμμένο το όνομα του Δημιουργού. Ο Μωυσής φαινόταν να στέκεται στην παρουσία Του και να επισκιάζεται από τη δύναμή Του. Εδώ η εμπιστοσύνη που είχε στον εαυτό του, τον εγκατέλειψε. Στην παρουσία του αόρατου Θεού αναγνώρισε πόσο αδύναμος, πόσο ανεπαρκής, πόσο κοντόθωρος είναι ο άνθρωπος.

Εδώ ο Μωυσής απέκτησε αυτό που τον συνόδευσε σε όλα τα χρόνια της επίμοχθης και περίφροντης ζωής του - ένα αίσθημα της προσωπικής παρουσίας του Θεού. Δεν έβλεπε μόνο την ενσάρκωση του Χριστού αιώνες αργότερα, αλλά είδε το Χριστό να συνοδεύει τα ισραηλινά πλήθη σε όλες τις οδοιπορίες τους. ΄Οταν παρεξηγημένος και παρανοημένος καλείτο να ανεχθεί μομφή και προσβολή, να αντι-

μετωπίσει κίνδυνο και θάνατο, μπόρεσε να αντέξει «ως βλέπων τον αόρατον». (Εβρ. 11:27).

Ο Μωυσής όχι μόνο σκεπτόταν το Θεό, αλλά και Τον έβλεπε. Ο Θεός ήταν ένα συνεχιζόμενο όραμα μπροστά του. Ποτέ δεν έχασε το πρόσωπό Του από τα μάτια του.

Για το Μωυσή η πίστη δεν ήταν εικασία. Ήταν πραγματικότητα. Πίστευε ότι ο Θεός κυβερνούσε τη ζωή του κατά ένα ιδιαίτερο τρόπο και Τον αναγνώριζε σε κάθε λεπτομέρεια. Σε Αυτόν εμπιστευόταν για δύναμη προκειμένου να αντισταθεί στον κάθε πειρασμό.

Το έργο που του είχε ανατεθεί, επιθυμούσε να το επιτελέσει με τη μεγαλύτερη επιτυχία, και την εξάρτησή του τη στήριξε καθολοκληρίαν στη θεϊκή δύναμη. Ένιωθε την ανάγκη που είχε για βοήθεια, την εκζητούσε, με την πίστη την αποκτούσε, και με τη διαβεβαίωση της ενισχυτικής δύναμης προχωρούσε.

Αυτή ήταν η πείρα που απέκτησε ο Μωυσής με την εκπαίδευσή του των σαράντα χρόνων στην ερημιά. Προκειμένου να προσδώσει μια τέτοια εμπειρία ο Πάνσοφος δεν έκρινε ούτε το χρόνο υπερβολικά μακρύ, ούτε την τιμή υπέρ το δέον ακριβή.

Τα αποτελέσματα εκείνης της εκπαίδευσης των μαθημάτων που του διδάχθηκαν εκεί, δεν είναι συνδεμένα μόνο με την ιστορία του Ισραήλ, αλλά με κάθετι που από εκείνη την εποχή μέχρι σήμερα έχει αναφερθεί στην πρόοδο του κόσμου. Η πιο εξαίρετη μαρτυρία για τη μεγαλοσύνη του Μωυσή, η γνώμη που η Θεοπνευστία εξέφρασε για τη ζωή του είναι ότι «δεν ηγέρθη πλέον εν τω Ισραήλ προφήτης ως ο Μωυσής, τον οποίον εγνώρισεν ο Κύριος πρόσωπον προς πρόσωπον.» (Δευτ. 34:10).

Ο Παύλος, Πρόθυμος Υπηρέτης

Πλάι στην πίστη και στην πείρα των Γαλιλαίων μαθητών που είχαν συντροφεύσει το Χριστό, προστέθηκαν στο ευαγγελιστικό έργο η διάπυρη ζωτικότητα και η διανοητική δυ-

ναμικότητα ενός ραββίνου της Ιερουσαλήμ. Ρωμαίος πολίτης, γεννημένος σε μια εθνικιστική πόλη, Εβραίος όχι μόνο στην καταγωγή, αλλά με ισόβια διαπαιδαγώγηση, πατριωτική αφοσίωση και θρησκευτική πίστη, μορφωμένος στα Ιεροσόλυμα από το διαπρεπέστερο των ραββίνων, και εκπαιδευμένος σε όλους γενικά τους νόμους και στις παραδόσεις των πατέρων, ο Σαούλ της Ταρσού συμμεριζόταν βαθύτατα την περηφάνια και τις προκαταλήψεις του έθνους του. Νέος ακόμη, είχε εκλεγεί τιμητικό μέλος του ανώτατου δικαστικού σώματος. Θεωρείτο άνθρωπος που υποσχόταν πολλά, ένας ζηλωτής και υπερασπιστής της αρχαίας πίστης.

Στις θεολογικές σχολές της Ιουδαίας ο λόγος του Θεού είχε τεθεί κατά μέρος χάρη των ανθρώπινων θεωριών. Με τις ερμηνείες και τις παραδόσεις των ραββίνων, έχασε τη δύναμή του. Η αυτοεξύψωση, η αγάπη της κυριαρχίας, η ζηλόφθονη υπεροψία, η μισαλλοδοξία και η περιφρονητική περηφάνια ήταν οι επικρατούσες αρχές και τα κίνητρα αυτών των δασκάλων.

Για την ανωτερότητά τους οι ραββίνοι καυχώντο όχι μόνο στους αλλογενείς αλλά και στις δικές τους λαϊκές μάζες. Με το οργίλο μίσος που έτρεφαν για τους Ρωμαίους δυνάστες τους, υπέθαλπαν την αποφασιστικότητα να επανακτήσουν με τη δύναμη των όπλων την εθνική τους ανωτερότητα. Τους οπαδούς του Ιησού, των οποίων το ειρηνικό άγγελμα ήταν τόσο αντίθετο προς τα δικά τους φιλόδοξα σχέδια, τους μισούσαν και τους θανάτωναν. Στην καταδίωξη αυτή ο Σαούλ ήταν ένας από τους δριμείς και ανηλεείς πρωταγωνιστές.

Στις αιγυπτιακές στρατιωτικές σχολές ο Μωυσής είχε διδαχθεί το νόμο της βίας, και η διδαχή αυτή είχε τόσο επηρεάσει το χαρακτήρα του, ώστε απαιτήθηκαν σαράντα χρόνια γαλήνης και επικοινωνίας με το Θεό και τη φύση για να καταστεί κατάλληλος για την ηγεσία του Ισραήλ με βάση το νόμο της αγάπης. Το ίδιο μάθημα έπρεπε να διδαχθεί και ο Παύλος.

Στην πύλη της Δαμασκού η οπτασία του Εσταυρωμένου μετέβαλε εξολοκλήρου την πορεία της ζωής του. Ο διώκτης μεταβλήθηκε σε οπαδό, ο δάσκαλος έγινε μαθητής. Οι ζοφερές ημέρες που πέρασε στην απομόνωση της Δαμασκού ήταν ολόκληρα χρόνια στην εμπειρία του.

Τα γραπτά της Παλαιάς Διαθήκης, φυλαγμένα όπως ήταν στη μνήμη του, έγιναν η σπουδή του, και ο Χριστός έγινε ο δάσκαλος του. Γι'αυτόν η μοναξιά της φύσης έγινε ένα σχολείο. Πήγε στην έρημο της Αραβίας για να μελετήσει εκεί τις Γραφές και να μάθει περισσότερα για το Θεό. Κένωσε την ψυχή του από τις προκαταλήψεις και τις παραδόσεις που είχαν διαμορφώσει τη ζωή του, και έπαιρνε τη διαπαιδαγώγηση από την Πηγή της αλήθειας.

Η κατοπινή ζωή του εμπνεόταν από τη μοναδική αρχή της αυτοθυσίας που είναι η υπηρεσία της αγάπης. Ο Παύλος έλεγε: «Χρεώστης είμαι προς Έλληνάς τε και βαρβάρους, σοφούς τε και ασόφους.» «Η αγάπη του Χριστού συσφίγγει ημάς.» (Ρωμ. 1:14, Β΄Κορ. 5:14).

Μεγαλύτερος από όλους τους ανθρώπινους δασκάλους, ο Παύλος καταδεχόταν να εκτελεί τις ταπεινότερες δουλειές παράλληλα με τα ανώτερα καθήκοντά του. Αναγνώριζε τη χρησιμότητα της χειρονακτικής εργασίας, το ίδιο όπως και της πνευματικής, και για τη συντήρησή του καταγινόταν με τη βιοτεχνία. Ασχολείτο με την τέχνη της σκηνοπηγίας, ενώ καθημερινά κήρυττε το ευαγγέλιο στα μεγαλύτερα κοσμοπολιτιστικά κέντρα. Αποχαιρετώντας τους πρεσβυτέρους της Εφέσου, είπε: «Αι χείρες αύται υπηρέτησαν εις τας χρείας μου και εις τους όντας μετ'εμού.» (Πράξ. 20:34).

Προικισμένη με ανώτερα πνευματικά χαρίσματα, η ζωή του Παύλου φανέρωνε τη δύναμη μιας σπάνιας σοφίας. Αρχές με βαθύτατη σημασία, αρχές αγνοούμενες από τις μεγαλύτερες διάνοιες της εποχής του παρουσιάζονταν στις διδασκαλίες του και εφαρμόζονταν υποδειγματικά στη ζωή του. Κατείχε την εξοχότερη εκείνη σοφία που κινητοποιεί τη διορατικότητα και τα συμπαθητικά αισθήματα της καρδιάς, τη σοφία που φέρει τον άνθρωπο σε επαφή με το συνάν-

θρωπο και που τον καθιστά ικανό να αφυπνίζει τα καλύτερα ψυχικά τους γνωρίσματα και να τους εμπνέει για να ζήσουν μια ανώτερη ζωή.

Ακούστε τα λόγια που απευθύνει στους ειδωλολάτρες κατοίκους στα Λύστρα καθώς τους δείχνει τον αποκαλυμμένο στη φύση Θεό, την πηγή κάθε καλού πράγματος. Αυτός είναι ο «δίδων εις ημάς ουρανόθεν βροχάς και καιρούς καρποφόρους, γεμίζων τροφής και ευφροσύνης τας καρδίας ημών.» (Πράξ. 14:17).

Παρατηρήστε τον στη φυλακή των Φιλίππων όπου, παρά το καταπονεμένο σώμα του, ο ύμνος της δοξολογίας διακόπτει την ησυχία του μεσονυκτίου. Μετά που ο σεισμός άνοιξε τις πόρτες της φυλακής, η φωνή του ακούγεται πάλι να απευθύνει λόγια χαράς στον ειδωλολάτρη δεσμοφύλακα: «Μη πράξης μηδέν κακόν εις σεαυτόν, διότι πάντες είμεθα εδώ», κάθε φυλακισμένος στη θέση του, συγκρατημένος από την παρουσία ενός συγκρατουμένου. (Πράξ. 16:28). Πάνω σε αυτό, έχοντας ο φύλακας πεισθεί για την ύπαρξη της πίστης αυτής που ενίσχυε τον Παύλο, ζητάει να πληροφορηθεί τον τρόπο της σωτηρίας και ενώνεται μαζί με όλη την οικογένειά του με τον καταδιωκόμενο όμιλο των μαθητών του Χριστού.

Δείτε τον Παύλο στην Αθήνα, μπροστά στο συμβούλιο του Αρείου Πάγου να αντιμετωπίζει την επιστήμη με την επιστήμη, τη λογική με τη λογική και τη φιλοσοφία με τη φιλοσοφία. Προσέξτε πώς με λεπτότητα γεννημένη από θεία αγάπη, δείχνει τον Κύριο ως τον ΄Αγνωστο Θεό, τον οποίο οι ακροατές λάτρευαν χωρίς να γνωρίζουν. Και με λόγια παρμένα από ένα δικό τους ποιητή, Τον παρουσιάζει Πατέρα του οποίου αυτοί είναι τα παιδιά.

Ακούστε τον στην εποχή εκείνη του κοινωνικού ξεπεσμού, όταν τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ανθρώπου ήταν εντελώς άγνωστα, να εκθέτει τη μεγάλη αλήθεια της ανθρώπινης συναδελφοσύνης, δηλώνοντας ότι ο Θεός «έκαμεν εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων, διά να κατοικώσιν εφ'όλον το πρόσωπον της γης».

Κατόπιν δείχνε πως, σε όλες τις διαπραγματεύσεις του Θεού με τον άνθρωπο, ρέει σαν χρυσή κλωστή η πρόθεση της χάρης και της ευσπλαχνίας Του. «Διώρισε τους προδιατεταγμένους καιρούς και τα οροθέσια της κατοικίας αυτών, διά να ζητώσι τον Κύριον, ίσως δυνηθώσι να ψηλαφίσωσιν Αυτόν και να εύρωσιν, αν και δεν είναι μακράν από ενός εκάστου ημών.» (Πράξ. 17:23,26,27).

Ακούστε τον στην αυλή του Φήστου, όταν ο βασιλιάς Αγρίππας, πεπεισμένος για την αλήθεια του ευαγγελίου αναφωνεί: «Παρ'ολίγον με πείθεις να γείνω Χριστιανός. Με τι εξαιρετική ευγένεια απαντάει ο Παύλος δείχνοντας τις αλυσίδες με τις οποίες είναι δεμένος: «Ήθελον εύχεσθαι προς τον Θεόν, ουχί μόνον συ, αλλά και πάντες οι σήμερον ακούοντές με να γείνωσι και παρ'ολίγον και πάρα πολύ τοιούτοι οποίος και εγώ είμαι, παρεκτός των δεσμών τούτων.» (Πράξ. 26:28, 29).

Έτσι κύλησε η ζωή του, όπως ο ίδιος την περιγράφει: «Εις οδοιπορίας πολλάκις, εις κινδύνους ποταμών, κινδύνους εκ του γένους, κινδύνους εξ εθνών, κινδύνους εν πόλει, κινδύνους εν ερημία, κινδύνους εν θαλάσση, κινδύνους εν ψευδαδέλφοις. Εν κόπω και μόχθω, εν αγρυπνίαις πολλάκις, εν πείνη και δίψη, εν νηστείαις πολλάκις, εν ψύχει και γυμνότητι.» (Β΄Κορ. 11:26,27).

Έλεγε ακόμη: «Λοιδορούμενοι, ευλογούμεν. Διωκόμενοι, υποφέρομεν. Βλασφημούμενοι, παρακαλούμεν.» «Ως λυπούμενοι, πάντοτε όμως χαίροντες. Ως πτωχοί, πολλούς όμως πλουτίζοντες. Ως μηδέν έχοντες, και τα πάντα κατέχοντες.» (Α΄Κορ. 4:12,13, Β΄Κορ. 6:10).

Στην υπηρεσία έβρισκε τη χαρά του, και περατώνοντας την επίμοχθη ζωή του, ρίχνοντας ένα βλέμμα στους αγώνες και στους θριάμβους της, μπορούσε να πει: «Τον αγώνα τον καλόν ηγωνίσθην.» (Β΄Τιμ. 4:7).

Οι εξιστορήσεις αυτές είναι ζωτικής σημασίας. Για κανέναν άλλον δεν είναι σημαντικότερες από ό,τι για τους νέους. Ο Μωυσής αποποιήθηκε ένα επίδοξο βασίλειο, ο Παύλος τα προνομιακά πλούτη και τις τιμές που θα του πρόσφερε ο

λαός του, προτιμώντας μια κοπιαστική ζωή στην υπηρεσία του Θεού. Για πολλούς η ζωή των ανδρών αυτών φαίνεται μόνο σαν μια ζωή θυσιών και απαρνήσεων. Αλλά πραγματικά τέτοια ήταν; Ο Μωυσής έκρινε τον ονειδισμό χάρη του Χριστού μεγαλύτερο πλουτισμό παρά τους θησαυρούς της Αιγύπτου. Ο Παύλος δήλωσε: «Εκείνα τα οποία ήσαν εις εμέ κέρδη, ταύτα ενόμισα ζημίαν διά τον Χριστόν. Μάλιστα δε και νομίζω τα πάντα ότι είναι ζημία διά το έξοχον της γνώσεως του Ιησού Χριστού του Κυρίου μου, διά τον οποίον εζημιώθην τα πάντα και λογίζομαι ότι είναι σκύβαλα, δια να κερδήσω τον Χριστόν.» (Φιλιπ. 3:7,8).

Στο Μωυσή είχε προσφερθεί το παλάτι του Φαραώ και ο μοναρχικός θρόνος. Μέσα σε εκείνες τις αρχοντικές αυλές όμως υπήρχαν οι αμαρτωλές τέρψεις που κάνουν τους ανθρώπους να λησμονήσουν το Θεό. Αλλά αντί γι'αυτές προτίμησε «αγαθά διαμένοντα και δικαιοσύνη». (Παρ. 8:18). Αντί να συνδεθεί με το αιγυπτιακό μεγαλείο. διάλεξε να ενώσει τη ζωή του με την πρόθεση του Θεού. Αντί να νομοθετεί διατάγματα για την Αίγυπτο, θέσπιζε, καθοδηγούμενος από το Θεό, νομοθετήματα για ολόκληρο τον κόσμο. Έγινε το όργανο του Θεού που μετέδωσε στους ανθρώπους τις αρχές εκείνες που αποτελούν τη διαφύλαξη τόσο της οικογένειας όσο και της κοινωνίας, που αποτελούν το θεμέλιο λίθο της εθνικής ευημερίας - αρχές οι οποίες αναγνωρίζονται σήμερα από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες στον κόσμο, σαν βάση για ό,τι το καλύτερο ενδείκνυται στα ανθρώπινα διακυβερνητικά συστήματα.

Το μεγαλείο της Αιγύπτου έγινε στάχτη. Η δύναμη και ο πολιτισμός της παρήλθαν. Το έργο του Μωυσή όμως δεν μπορεί ποτέ να παρέλθει. Οι μεγάλες αρχές της δικαιοσύνης, για την εγκαθίδρυση των οποίων διέθεσε τη ζωή του, είναι αιώνιες.

Του Μωυσή η ζωή με τους μόχθους και τις φροντίδες που πίεζαν την ψυχή του, ακτινοβολούσε από την παρουσία Εκείνου ο οποίος είναι «διακρινόμενος μεταξύ μυριάδων», «και Αυτός όλος επιθυμητός». (΄Ασμα 5:10,16).Με

το Χριστό μαζί στις περιπλανήσεις της ερήμου, με το Χριστό μαζί στο ΄Ορος της Μεταμόρφωσης, και με το Χριστό στις ουράνιες αυλές, η ζωή του ήταν μια ζωή που πρόσφερε και δεχόταν ευλογίες στη γη αυτή, και που τιμάται στον ουρανό.

Το ίδιο και ο Παύλος στις πολλαπλές εργασίες του υποβασταζόταν από την ενισχυτική δύναμη της παρουσίας Του. Έλεγε: «Τα πάντα δύναμαι διά του ενδυναμούντος με Χριστού.» «Τίς θέλει μας χωρίσει από της αγάπης του Χριστού; Θλίψις, ή στενοχωρία, ή διωγμός, ή πείνα, ή γυμνότης, ή κίνδυνος, ή μάχαιρα . . . Αλλ'εις πάντα ταύτα υπερνικώμεν διά του αγαπήσαντος ημάς. Επειδή είμαι πεπεισμένος ότι ούτε θάνατος, ούτε ζωή, ούτε άγγελοι ούτε αρχαί ούτε δυνάμεις, ούτε παρόντα ούτε μέλλοντα, ούτε ύψος ούτε βάθος, ούτε άλλη τις κτίσις θέλει δυνηθή να χωρίση ημάς από της αγάπης του Θεού, της εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών.» (Φιλιπ. 4:13, Ρωμ. 8:35-39).

Υπάρχει όμως μια μελλοντική χαρά στην οποία απέβλεπε ο Παύλος ως αμοιβή των κόπων του, η ίδια εκείνη χαρά για την οποία ο Χριστός υπέμεινε το σταυρό και καταφρόνησε την αισχύνη, η χαρά τού να δει τους καρπούς του έργου του. Στους πιστούς της Θεσσαλονίκης έγραψε:

«Τίς η ελπίς ημών, ή η χαρά, ή ο στέφανος της καυχήσεως; ή ουχί και σεις έμπροσθεν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού εν τη παρουσία Αυτού; Διότι σεις είσθε η δόξα ημών και η χαρά.» (Β΄Θεσ. 2:19,20).

Ποιος μπορεί να υπολογίσει τα παγκόσμια αποτελέσματα του ισόβιου έργου του Παύλου; Από όλες εκείνες τις ευεργετικές επιπτώσεις που ανακουφίζουν από τα βάσανα, που καταπραΰνουν τη λύπη, που αναχαιτίζουν το κακό, που ανυψώνουν τη ζωή από τον εγωκεντρισμό και τον αισθησιασμό, και την ομορφαίνουν με την ελπίδα της αθανασίας, πόσες οφείλονται στους κόπους του Παύλου και των συνεργατών του, καθώς έκαναν το ταξίδι τους με το ευαγγέλιο του Υιού του Θεού από την Ασία μέχρι τις ευρωπαϊκές ακτές;

2. Παραδείγματα

Ποια αξία υπολογίζεται στη ζωή οποιουδήποτε ατόμου που υπήρξε όργανο του Θεού στο να κινητοποιήσει τέτοιες ευλογημένες επιρροές; Ποια αξία θα απονεμηθεί όταν στην αιωνιότητα θα παρατηρηθούν τα αποτελέσματα ενός τέτοιου ισόβιου έργου;

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΠΡΥΤΑΝΕΥΩΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

**«Ουδέποτε ελάλησεν άνθρωπος ούτω,
καθώς ούτος ο άνθρωπος.»
(Ιωάν. 7:46)**

Ο ΣΤΑΛΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΟ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

«Αποβλέποντες εις τον Ιησούν.»
(Εβρ. 12:2)

«Το όνομα Αυτού θέλει καλεσθή Θαυμαστός, Σύμβουλος, Θεός ισχυρός, Πατήρ του μέλλοντος αιώνος, Άρχων ειρήνης.» (Ησ. 9:10).

Με το σταλμένο από το Θεό Δάσκαλο, ο ουρανός πρόσφερε στην ανθρωπότητα ό,τι είχε καλύτερο και ανώτερο. Εκείνος που συμμετείχε στα συμβούλια του Υψίστου, που παρευρισκόταν στο ενδότερο αγιαστήριο του αιώνιου Θεού, ήταν Εκείνος που είχε εκλεγεί για να αποκαλύψει αυτοπροσώπως στην ανθρωπότητα την επίγνωση του Θεού.

Με το Χριστό είχε επιτελεσθεί η επικοινωνία κάθε ακτίνας θεϊκού φωτός που έφθασε ποτέ στον αμαρτωλό κόσμο μας. Εκείνος ήταν ο οποίος είχε μιλήσει με όλους αυτούς που διά μέσου των αιώνων είχαν μεταδώσει το λόγο του Θεού στον άνθρωπο. Από Αυτόν προέρχονταν όλες οι έξοχες αρετές που αντανακλούσαν στη ζωή των ανώτερων και ευγενέστερων ανθρώπων. Η αγνότητα και η αγαθοεργία του Ιωσήφ, η πίστη, η πραότητα και η μακροθυμία του Μωυσή, η σταθερότητα του Ελισσαιέ, η έξοχη ακεραιότητα και αποφασιστικότητα του Δανιήλ, η ζέση και η αυτοθυσία του Παύλου, το πνευματικό και ψυχικό σθένος όλων αυτών των ανθρώπων, όπως και όλων των άλλων που έζησαν ποτέ σε αυτή τη γη, δεν ήταν παρά ανταύγειες από το απαύγασμα της δόξας Του. Σε Αυτόν βρισκόταν το τέλειο ιδανικό.

Για να αποκαλύψει το ιδανικό αυτό σαν το μόνο πραγματοποιήσιμο γνώμονα, για να δείξει ως πού μπορεί να φθάσει κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, τι μπορούν να γίνουν όλοι εκείνοι που Τον δέχονται - τη θεότητα μέσο της ενοικούσας ανθρωπότητας - γι'αυτόν ακριβώς το λόγο ήρθε στον κόσμο ο Χριστός. Ήρθε για να δείξει πώς ταιριάζει στους ανθρώ-

που να εκπαιδεύονται σαν παιδιά του Θεού, δηλαδή πώς να εφαρμόσουν στη ζωή τους τις αρχές του ουρανού.

Το μεγαλύτερο δώρο του Θεού χορηγήθηκε για να αναπληρωθεί η μεγαλύτερη ανάγκη του ανθρώπου. Το Φως παρουσιάσθηκε τότε που το σκότος του κόσμου ήταν το πιο πυκνό. Με τις νόθες διδασκαλίες, οι σκέψεις των ανθρώπων είχαν προ πολλού στραφεί μακριά από το Θεό. Στα εκπαιδευτικά συστήματα που επικρατούσαν, η ανθρώπινη φιλοσοφία είχε πάρει τη θέση της θεϊκής αποκάλυψης. Αντί για το χορηγημένο από τον ουρανό κανόνα της αλήθειας, οι άνθρωποι είχαν αποδεχθεί ένα γνώμονα της δικής τους επινόησης. Είχαν στραφεί από το φως της ζωής για να βαδίσουν επάνω στις σπίθες της φωτιάς που αυτοί είχαν ανάψει.

Χωρισμένοι από το Θεό, εξαρτώμενοι αποκλειστικά από την ανθρώπινη δύναμη, η δύναμή τους δεν ήταν παρά αδυναμία. Ούτε και τον κανόνα ακόμη που οι ίδιοι είχαν θεσπίσει, ήταν σε θέση να τον εφαρμόσουν. Την έλλειψη της πραγματικής αρτιότητας την αναπλήρωναν με την απλή μορφή και την προσποίηση. Το φανταστικό έπαιρνε τη θέση του πραγματικού.

Κάπου-κάπου, εμφανίζονταν δάσκαλοι οι οποίοι υποδείκνυαν την πηγή της αλήθειας. Ορθές αρχές διατυπώνονταν και ανθρώπινες ζωές πιστοποιούσαν τη δυναμικότητά τους. Οι προσπάθειες αυτές όμως δε δημιουργούσαν εντυπώσεις διαρκείας. Παρατηρείτο μια βραχεία αναχαίτιση του ρεύματος του κακού, αλλά η ολισθηρή πορεία του δε διακοπτόταν. Οι Μεταρρυθμιστές αυτοί έμοιαζαν με φώτα που έλαμπαν στο σκοτάδι, χωρίς όμως να μπορούν να το διαλύσουν. «Οι άνθρωποι ηγάπησαν το σκότος μάλλον παρά το φως.» (Ιωάν. 3:19).

Την εποχή που ο Χριστός ήρθε στη γη, φαινόταν πως η ανθρωπότητα είχε φθάσει στο χαμηλότερο επίπεδό της. Και αυτά ακόμη τα θεμέλια της κοινωνίας είχαν υπονομευθεί. Η ζωή είχε γίνει ψεύτικη και επίπλαστη. Οι Ιουδαίοι, στερημένοι από τη δύναμη του λόγου του Θεού, έδιναν στον κόσμο παραδόσεις και θεωρίες που παρέλυαν το νου και νέκρω-

ναν την ψυχή. Η «εν πνεύματι και αληθεία» λατρεία του Θεού είχε αντικατασταθεί από τη δόξα των ανθρώπων με μια ατέλειωτη σειρά ιεροτελεστιών που ήταν ανθρώπινα ιδιοσκευάσματα. Παντού στον κόσμο όλα τα θρησκευτικά συστήματα έχαναν το κύρος που ασκούσαν επάνω στο νου και στην ψυχή. Αηδιασμένοι από τους μύθους και τις ψευτιές που απέβλεπαν στην εκμηδένιση της σκέψης, οι άνθρωποι στράφηκαν στην απιστία και στον υλισμό. Αδιαφορώντας τελείως για την αιωνιότητα, ζούσαν μόνο για το παρόν.

΄Οταν σταμάτησαν να αναγνωρίζουν τη Θεότητα, έπαυσαν και να εκτιμούν την ανθρωπότητα. Η αλήθεια, η τιμή, η ακεραιότητα, η εμπιστοσύνη, η ευσπλαχνία εξαφανίζονταν από τη γη. Ακατάσχετη απληστία και αδήφαγη φιλοδοξία δημιούργησαν τη γενική έλλειψη εμπιστοσύνης. Η ιδέα του καθήκοντος, της υποχρέωσης, της ενίσχυσης των αδυνάτων, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων είχαν απορριφθεί σαν όνειρα ή σαν παραμύθια. Οι κοινοί άνθρωποι θεωρούντο υποζύγια ή όργανα και σκαλοπάτια για την εκπλήρωση της φιλοδοξίας. Τα πλούτη και η δύναμη, η μαλθακότητα και η εντρύφηση επιδιώκονταν ως ανώτατα αγαθά. Φυσικός εκφυλισμός, πνευματική αποχαύνωση, ψυχικός μαρασμός χαρακτήριζαν την εποχή εκείνη.

Καθώς τα χαμερπή πάθη και οι προθέσεις των ανθρώπων είχαν εκτοπίσει το Θεό από τη σκέψη τους, η παράληψη αυτή τους έκανε περισσότερο επιρρεπείς προς το κακό. Η επιρρεπής στην αμαρτία καρδιά απέδωσε στο Θεό τα δικά της χαρακτηριστικά, και αυτή η αντίληψη ενίσχυε τη δύναμη της αμαρτίας. Συνεπαρμένοι από την αυτοεντρύφηση, οι άνθρωποι έφθασαν να θεωρούν το Θεό όμοιο με αυτούς, μια ΄Υπαρξη η οποία αποσκοπούσε στον αυτοδοξασμό, και της οποίας οι αξιώσεις απέβλεπαν στην ευχαρίστησή Του.

Οι κατώτερες τάξεις θεωρούσαν την Ανώτατη αυτή ΄Υπαρξη να διαφέρει ελάχιστα από τους καταδυνάστες τους,

εκτός του ότι υπερτερούσε σε δύναμη. Σύμφωνα με τις ιδέες αυτές διαμορφωνόταν κάθε απόχρωση της θρησκείας. Κάθε μια από αυτές αποτελούσε σύστημα επαχθών απαιτήσεων. Με δωρήματα και με ιεροπραγίες οι προσκυνητές προσπαθούσαν να εξευμενίσουν το Θεό με σκοπό να εξασφαλίσουν την εύνοιά Του για τα δικά τους συμφέροντα. Μια τέτοια θρησκεία που δεν ασκούσε καμιά επιρροή στην καρδιά ή στη συνείδηση, δεν μπορούσε να είναι παρά ένας κύκλος από τύπους οι οποίοι ήταν κουραστικοί για τους ανθρώπους, και από τους οποίους αυτοί επιθυμούσαν να απαλλαγούν, παρεκτός για εκείνου του είδους τα κέρδη που τους πρόσφεραν. Έτσι, καθώς το κακό δυνάμωνε χωρίς αναχαίτιση, η εκτίμηση και η επιθυμία για το καλό ελαττώνονταν. Οι άνθρωποι είχαν χάσει την εικόνα του Θεού και λάμβαναν το διακριτικό των δαιμονικών δυνάμεων που τους κυβερνούσαν. Ολόκληρος ο κόσμος είχε καταντήσει ένας διεφθαρμένος κακότοπος.

Δεν απέμενε παρά μια μόνη ελπίδα για την ανθρώπινη φυλή: μια καινούργια ζύμη που να εισχωρήσει μέσα στα στοιχεία της ακατάστατης και διεφθαρμένης αυτής μάζας, να καταστεί εφικτή για την ανθρωπότητα η δύναμη μιας καινούργιας ζωής, να αποκατασταθεί στον κόσμο η επίγνωση του Θεού.

Ο Χριστός ήρθε για να επανορθώσει την επίγνωση αυτή. Ήρθε για να παραμερίσει τις νόθες διδασκαλίες με τις οποίες είχαν παραποιήσει το Θεό εκείνοι οι οποίοι ισχυρίζονταν ότι Τον γνώριζαν. Ήρθε για να φανερώσει τη φύση του νόμου Του, να αποκαλύψει με το δικό Του χαρακτήρα την ομορφιά της αγιοσύνης.

Ο Χριστός ήρθε στον κόσμο με την επισωρευμένη αγάπη της αιωνιότητας. Σαρώνοντας τις κοπιαστικές απαιτήσεις με τις οποίες είχαν παραφορτώσει το νόμο του Θεού, απέδειξε ότι ο νόμος είναι ένας νόμος αγάπης, μια έκφραση της θεϊκής αγαθότητας. Απέδειξε ότι συνυφασμένη με την υπακοή στις αρχές του βρίσκεται η ευτυχία της ανθρωπότητας,

και μαζί με αυτή η σταθερότητα που είναι το θεμέλιο και η δομή της ανθρώπινης κοινωνίας.

Απέχοντας από του να επιβάλει αυθαίρετες απαιτήσεις, ο νόμος του Θεού δόθηκε στους ανθρώπους σαν περίφραξη και ασπίδα. Οποιοσδήποτε αποδέχεται τις αρχές του, είναι προφυλαγμένος από το κακό. Η πιστότητα στο Θεό συνεπάγεται την πιστότητα στον άνθρωπο. Με αυτό τον τρόπο ο νόμος περιφρουρεί τα δικαιώματα και την ατομικότητα κάθε ανθρώπινης ύπαρξης. Συγκρατεί τους ισχυρούς από του να καταδυναστεύουν, και τους υποτελείς από του να παρακούουν. Διασφαλίζει την ανθρώπινη ευημερία τόσο στον κόσμο αυτό, όσο και στον επόμενο. Γι'αυτούς που είναι υπάκουοι, αποτελεί την υπόσχεση της αιώνιας ζωής, επειδή εκφράζει τις αρχές που μένουν αιώνιες.

Ο Χριστός ήρθε για να δείξει την αξία των θεϊκών αρχών, αποκαλύπτοντας τη δυναμικότητά τους για την αναγέννηση της ανθρωπότητας. Ήρθε για να διδάξει με ποιον τρόπο οι αρχές αυτές μπορούν να αναπτυχθούν και να εφαρμοσθούν.

Για το λαό της εποχής εκείνης, η αξία κάθε πράγματος προσδιοριζόταν από την εξωτερική του εμφάνιση. ΄Οσο η θρησκεία παράκμαζε σε δυναμικότητα, τόσο αυξανόταν σε επιδεικτικότητα. Οι εκπαιδευτές του καιρού εκείνου προσπαθούσαν να προκαλέσουν το σεβασμό με την επίδειξη και τη φιγούρα. Σε όλα αυτά η ζωή του Χριστού παρουσίαζε μια χτυπητή αντίθεση. Η ζωή Του αποδείκνυε την αχρηστία των πραγμάτων εκείνων τα οποία οι άνθρωποι θεωρούσαν απαραίτητα.

Γεννημένος σε ένα περιβάλλον πολύ απλοϊκό, συμμεριζόμενος το σπίτι και το φαγητό ενός αγρότη και το επάγγελμα ενός βιοτέχνη, ζώντας στη σκιά, ταυτίζοντας τον εαυτό Του με τους άγνωστους βιοπαλαιστές του κόσμου, κάτω από αυτές τις συνθήκες και μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, ο Χριστός ακολούθησε το θεϊκό σχέδιο της εκπαίδευσης. Δεν αναζήτησε τα σχολεία της εποχής Του που μεγαλοποιούσαν τα μικροπράγματα και υποτιμούσαν τα με-

γαλόπρεπα. Τη μόρφωσή Του την απέκτησε κατευθείαν από τις πηγές τις προσδιορισμένες από τον ουρανό: τη χρήσιμη εργασία, τη μελέτη των Γραφών και της φύσης, και από τις εμπειρίες της ζωής - τα μαθητικά αυτά βιβλία του Θεού, τα γεμάτα διδασκαλία για όλους όσοι στρέφονται σε αυτά με πρόθυμα χέρια, με καθαρά μάτια και με νοήμονα καρδιά.

> «Το δε παιδίον ηύξανε και ενεδυναμούτο κατά το πνεύμα, πληρούμενον σοφίας. Και χάρις Θεού ήτο επ'Αυτό.» (Λουκά 2:40)

Έτσι προετοιμασμένος, προχωρούσε στην αποστολή Του για την κάθε στιγμή της επαφής Του με τους ανθρώπους, ασκώντας επάνω τους μια ευλογημένη επιρροή, μια μεταπλαστική δύναμη, τέτοια που ο κόσμος δεν είχε γνωρίσει.

Αυτός που προσπαθεί να μεταβάλει την ανθρωπότητα, πρέπει ο ίδιος να κατανοεί την ανθρωπότητα. Μόνο με τη συμπάθεια, την πίστη και την αγάπη μπορούν οι άνθρωποι να έρθουν σε εφικτή απόσταση και να ανυψωθούν. Στο σημείο αυτό ο Χριστός ξεχωρίζει ως πρυτανεύων δάσκαλος. Από όλους όσοι έζησαν στη γη, Αυτός είναι μόνο που έχει τέλεια κατανόηση της ανθρώπινης ψυχής.

«Δεν έχομεν αρχιερέα» - δηλαδή πρωτοδάσκαλο, επειδή οι ιερείς ήταν και δάσκαλοι - «δεν έχομεν αρχιερέα μη δυνάμενον να συμπαθήση εις τας ασθενείας ημών, αλλά πειρα- σθέντα κατά πάντα καθ'ομοιότητα ημών.» (Εβρ. 4:15).

«Επειδή καθότι Αυτός έπαθε πειρασθείς, δύναται να βοηθήση τους πειραζομένους.» (Εβρ. 2:18).

Μόνο ο Χριστός είχε πείρα από όλες τις θλίψεις και τους πειρασμούς που περιβάλλουν τις ανθρώπινες υπάρξεις. Φρικτότεροι πειρασμοί δεν έχουν ποτέ επιτεθεί σε κανένα γόνο γυναίκας. Κανείς δε σήκωσε ένα τόσο βαρύ φορτίο της αμαρτίας και του πόνου του κόσμου. Δεν υπήρξε ποτέ κανείς με ευρύτερα και τρυφερότερα αισθήματα. Συμμεριζόμενος όλες τις εμπειρίες της ανθρωπότητας, μπορούσε όχι

μόνο να συναισθάνεται αλλά και να συμπάσχει με κάθε πιεζόμενη, πειραζόμενη και αγωνιζόμενη ψυχή.

Εκείνο που δίδασκε, το ζούσε. Είπε στους μαθητές Του: «Παράδειγμα έδωκα εις εσάς, διά να κάμνητε και σεις, καθώς Εγώ έκαμον.» «Εγώ εφύλαξα τας εντολάς του Πατρός Μου.» (Ιωάν. 13:15, 15:10). Έτσι στη ζωή του Χριστού τα λόγια Του έβρισκαν τέλεια απεικόνιση και υποστήριξη. Και περισσότερο ακόμη: εκείνο που δίδασκε, ήταν Αυτός ο ίδιος. Τα λόγια Του δεν ήταν μόνο η έκφραση της δικής Του εμπειρίας της ζωής, αλλά και του δικού Του χαρακτήρα. ΄Οχι μόνο δίδασκε την αλήθεια, αλλά Αυτός ήταν η αλήθεια. Αυτό ήταν που προσέδιδε δύναμη στη διδαχή Του.

Ο Χριστός ήταν ένας ενσυνείδητος επικριτής. Μπροστά σε κάθετι το κίβδηλο και χαμερπές η παρουσία Του και μόνο αποτελούσε επίπληξη. Στο φως της αγνότητάς Του οι άνθρωποι έβλεπαν τον εαυτό τους ακάθαρτο και τους σκοπούς της ζωής τους κακόβουλους και σφαλερούς. Και όμως τους έλκυε. Εκείνος που είχε δημιουργήσει τον άνθρωπο, καταλάβαινε την αξία της ανθρώπινης φύσης. Το κακό το κατέκρινε σαν εχθρό εκείνων τους οποίους Αυτός προσπαθούσε να ευλογήσει και να σώσει. Σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, οσοδήποτε ξεπεσμένη, διέκρινε ένα παιδί του Θεού, κάποιον που θα μπορούσε να αποκατασταθεί στην προνομιούχο θέση της σχέσης του με το Θεό.

«Δεν απέστειλεν ο Θεός τον Υιόν Αυτού εις τον κόσμον διά να κρίνη τον κόσμον, αλλά διά να σωθή ο κόσμος δι'Αυτού.» (Ιωάν. 3:17). Παρατηρώντας τους ανθρώπους μέσα στα βάσανα και στην κατάπτωσή τους, ο Χριστός ανακάλυπτε έδαφος για ελπίδα εκεί όπου υπήρχε απόγνωση μόνο και καταστροφή. Οπουδήποτε υπήρχε η αίσθηση της ανάγκης, Εκείνος έβλεπε μια ευκαιρία για ανύψωση. Συναντούσε πειραζόμενες, ηττημένες, με την αίσθηση της απώλειας και ετοιμοθάνατες ψυχές, τις οποίες δεν κατέκρινε, αλλά ευλογούσε.

Οι μακαρισμοί ήταν ο χαιρετισμός Του προς ολόκληρη την ανθρώπινη οικογένεια. Ατενίζοντας στα πελώρια πλήθη

που είχαν συγκεντρωθεί για να ακούσουν την επί του Όρους Ομιλία, προς στιγμή φάνηκε ότι είχε ξεχάσει πως δε βρισκόταν στον ουρανό, και χρησιμοποίησε το γνώριμο χαιρετισμό από τον κόσμο του φωτός. Από τα χείλη Του έρρεαν ευλογίες σαν ορμητικοί πίδακες μιας από καιρό σφραγισμένης πηγής.

Αποστρεφόμενος τις φιλόδοξες ικανοποιήσεις που ο κόσμος προσφέρει, δήλωσε ότι ήταν μακάριοι εκείνοι οι οποίοι, οσοδήποτε μεγάλη και αν ήταν η ένδειά τους, δέχονταν το φως και την αγάπη Του. Στους φτωχούς κατά το πνεύμα, στους θλιμμένους, στους καταδιωκόμενους άνοιγε την αγκαλιά Του λέγοντας: «Έλθετε προς Με, πάντες οι κοπιώντες και πεφορτισμένοι, και Εγώ θέλω σας αναπαύσει.» (Ματθ. 11:28).

Σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη ανακάλυπτε άπειρες πιθανότητες. Έβλεπε τους ανθρώπους όπως έπρεπε να είναι, μεταμορφωμένοι από τη χάρη Του, «η λαμπρότης Κυρίου του Θεού ημών.» (Ψαλμ. 90:17). Βλέποντάς τους με ελπίδα, ενέπνεε την ελπίδα. Πλησιάζοντάς τους με εμπιστοσύνη, τους ενέπνεε την εμπιστοσύνη. Αποκαλύπτοντας στον εαυτό Του το πραγματικό ιδεώδες του ανθρώπου, προκαλούσε τόσο τον πόθο όσο και την πίστη για την επίτευξή του. Στην παρουσία Του, ψυχές περιφρονημένες και αμαρτωλές αναγνώριζαν ότι μολαταύτα ήταν άνθρωποι, και λαχταρούσαν να αποδείξουν τον εαυτό τους άξιο του ενδιαφέροντός Του. Σε πολλές φαινομενικά νεκρωμένες καρδιές για κάθετι το άγιο, ξυπνούσαν καινούργιες παρορμήσεις. Σε πολλές απογοητευμένες ψυχές παρουσιαζόταν η ευκαιρία για μια νέα ζωή.

Ο Χριστός έδενε στην ψυχή Του τους ανθρώπους με τους δεσμούς της αγάπης και της στοργής. Και με τα ίδια αυτά δεσμά τους έδενε με τους συνανθρώπους τους. Αγάπη γι'Αυτόν ήταν ζωή, και ζωή σήμαινε υπηρεσία. Έλεγε:

«Δωρεάν ελάβετε, δωρεάν δότε.» (Ματθ. 10:8).

Δεν ήταν μόνο στο σταυρό που ο Χριστός θυσίασε τον εαυτό Του για την ανθρωπότητα. Ενώ διερχόταν ευεργετώ-

ντας (δείτε Πράξ. 10:38), η καθημερινή πείρα Του ήταν ένα ξεχείλισμα της ζωής Του. Μια τέτοια ζωή μόνο με έναν τρόπο μπορούσε να διατηρηθεί: ο Ιησούς ζούσε εξαρτώμενος από το Θεό και επικοινωνώντας με Αυτόν. Στον κρυψώνα του Υψίστου, κάτω από τη σκέπη του Παντοδυνάμου, οι άνθρωποι ανανεώνουν από καιρό σε καιρό τις δυνάμεις τους. Μένουν εκεί ένα διάστημα και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με ευγενικές πράξεις καλοσύνης. Αργότερα η πίστη τούς εγκαταλείπει, η επικοινωνία διακόπτεται και το έργο της ζωής καταστρέφεται. Η ζωή όμως του Ιησού ήταν μια ζωή αδιάκοπης εμπιστοσύνης που συντηρείτο από συνεχή επικοινωνία, και η υπηρεσία Του προς τον ουρανό και τη γη ήταν χωρίς αποτυχία ή ψεγάδι.

Σαν άνθρωπος ικέτευε ταπεινά μπροστά στο θρόνο του Θεού μέχρις ότου η ανθρώπινη φύση Του πλημμύριζε από ένα ουράνιο ρεύμα που συνέδεε την ανθρωπότητα με τη θεότητα. Δεχόμενος ζωή από το Θεό, μετέδιδε ζωή στους ανθρώπους.

«Ουδέποτε ελάλησεν άνθρωπος ούτω, καθώς ούτος ο ΄Ανθρωπος.» (Ιωάν. 7:46). Αυτό θα αλήθευε μόνο αν η διδαχή του Χριστού περιοριζόταν στο φυσικό και πνευματικό τομέα, ή αποκλειστικά σε θεωρητικά ή διαλογιστικά θέματα. Θα μπορούσε να είχε αποκαλύψει μυστήρια, η κατανόηση των οποίων απαιτούσε ολόκληρους αιώνες εργασίας και μελέτης. Θα μπορούσε να είχε προβεί σε επιστημονικές εισηγήσεις οι οποίες θα παρείχαν υλικό για σκέψη και έναυσμα για εφευρετικότητα μέχρι το τέλος των αιώνων. Δεν έκανε όμως αυτό. Δεν είπε τίποτε που να ικανοποιεί την περιέργεια ή να υποκινεί την εγωκεντρική φιλοδοξία. Δεν ασχολήθηκε με αφηρημένες θεωρίες, αλλά με ό,τι ήταν απαραίτητο για τη διάπλαση του χαρακτήρα, με ό,τι θα διεύρυνε την ικανότητα του ανθρώπου στο να γνωρίσει το Θεό και θα επαύξανε τη δύναμή του στο να ευπραγεί. Μίλησε για τις αλήθειες εκείνες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του βίου και που συνδέουν τον άνθρωπο με την αιωνιότητα.

3. Ο πρυτανεύων Δάσκαλος

Αντί να οδηγεί το λαό να μελετάει τις ανθρώπινες θεωρίες για το Θεό, για το λόγο Του και για τα έργα Του, τους δίδασκε να Τον βλέπουν έτσι όπως αποκαλύπτεται με τα έργα Του, με το λόγο Του και με τη θεϊκή Του πρόνοια. Έφερνε τη σκέψη τους σε επαφή με τη διάνοια του άπειρου Θεού.

«Οι άνθρωποι εξεπλήττοντο διά την διδαχήν Αυτού, διότι ο λόγος Αυτού ήτο μετά εξουσίας.» (Λουκά 4:32). Ποτέ μέχρι τότε δεν είχε μιλήσει κανείς με τέτοια δυναμικότητα ώστε να αφυπνίζει τη σκέψη, να προκαλεί την υψηλόφρονη επιδίωξη, να διεγείρει την κάθε σωματική, πνευματική και ψυχική ικανότητα.

Η διδαχή του Χριστού όπως και τα συναισθήματά Του ενστερνίζονταν όλο τον κόσμο. Ποτέ δεν εμφανίσθηκε καμιά βιοτική περίπτωση, καμιά κρίση ανθρώπινης εμπειρίας που να μην έχει αντιμετωπισθεί στη διδασκαλία Του, οι αρχές της οποίας να μην έχουν κάποιο μάθημα γι'αυτή. Πρύτανης Αυτός των δασκάλων, τα λόγια Του θα αποτελούν οδηγό για τους συνεργάτες Του μέχρι το τέλος των αιώνων.

Γι'Αυτόν το παρόν και το μέλλον, το κοντινό και το μακρινό, ήταν το ίδιο. Έπαιρνε υπόψη Του τις ανάγκες όλης της ανθρωπότητας. Στα πνευματικά μάτια Του παρουσιάζονταν όλες οι σκηνές των ανθρώπινων προσπαθειών και επιτευγμάτων, των πειρασμών και συγκρούσεων, των αμηχανιών και κινδύνων. Όλες οι καρδιές, όλες οι οικογένειες, οι τέρψεις, οι χαρές και οι προσδοκίες Τού ήταν γνώριμες.

Όχι μόνο μιλούσε, αλλά απευθυνόταν στην ανθρωπότητα: στο μικρό παιδί με την πρωτόγνωρη χαρά της ζωής, στην πρόθυμη και ανήσυχη φύση της νιότης, στην ακμή της ανδρικής ηλικίας που σηκώνει το βάρος της ευθύνης και της μέριμνας, στα γηρατειά με την αδυναμία και την κούρασή τους, το μήνυμά Του απευθυνόταν σε όλους, σε κάθε γόνο της ανθρωπότητας, σε κάθε τόπο και σε κάθε εποχή.

Τα διδάγματά Του συμπελάμβαναν τόσο τα πρόσκαιρα όσο και τα αιώνια πράγματα - πράγματα ορατά σε σχέση με

τα αόρατα, τα περαστικά γεγονότα της εφήμερης ζωής και τα σοβαρά περιστατικά της ζωής του μέλλοντος.

Τοποθετούσε τα εφήμερα πράγματα στη σωστή θέση τους σε σχέση με τα αιώνια, σε δευτερεύουσα με αυτά θέση αλλά χωρίς να αγνοεί τη σπουδαιότητά τους. Δίδασκε ότι ο ουρανός και η γη είναι αναπόσπαστα συνδεμένοι, και ότι η επίγνωση της θεϊκής αλήθειας καταρτίζει τον άνθρωπο στο να εκτελεί τα καθήκοντα της καθημερινής ζωής.

Γι'Αυτόν τίποτε δεν ήταν άσκοπο. Τα παιχνίδια των παιδιών, ο μόχθος των ανθρώπων, οι χαρές και οι λύπες της ζωής, όλα Τού χρησίμευαν ως μέσα για τον ίδιο σκοπό: την αποκάλυψη του Θεού για την ανύψωση της ανθρωπότητας.

Εξερχόμενος από τα χείλη Του ο λόγος του Θεού άγγιζε τις καρδιές των ανθρώπων με καινούργια δύναμη και έννοια. Η διδασκαλία Του έκανε τα πράγματα της δημιουργίας να παρουσιάζονται κάτω από ένα πρωτόγνωρο φως. Πάνω στην όψη της φύσης εμφανιζόταν και πάλι η λαμπρότητα εκείνη που η αμαρτία είχε εξαλείψει. Σε όλα τα περιστατικά και τις εμπειρίες της ζωής εμφανιζόταν κάποιο θεϊκό μάθημα και κάποια πιθανότητα θεϊκής επικοινωνίας. Κατοικούσε πάλι ο Θεός στη γη, οι ανθρώπινες καρδιές συναισθάνονταν την παρουσία Του, ο κόσμος περιβαλλόταν από την αγάπη Του, και ο Ουρανός πλησίαζε τους ανθρώπους. Στο πρόσωπο του Χριστού οι καρδιές αναγνώριζαν Εκείνον ο οποίος τους είχε αποκαλύψει την επιστήμη της αιωνιότητας -

«Εμμανουήλ, . . . μεθ'ημών ο Θεός.»

Κάθε πραγματικά εκπαιδευτικό έργο για επίκεντρο έχει το Δάσκαλο το σταλμένο από το Θεό. Για το έργο αυτό ο Σωτήρας μιλάει τόσο εμφατικά σήμερα, όσο τότε που το πρωτοσυνέστησε πριν από δεκαεννέα αιώνες.*

«Εγώ είμαι ο Πρώτος, ο Έσχατος και ο Ζων.»«Εγώ είμαι το ΄Αλφα και το Ωμέγα, αρχή και το τέλος.» (Αποκ. 1:17, 21:6).

Μπροστά σε ένα τέτοιο Δάσκαλο και μια τέτοια ευκαιρία για θεϊκή μόρφωση, τι το πιο ανόητο υπάρχει από του να

αναζητήσει κανείς μια μόρφωση μακριά από Αυτόν, να αναζητήσει να γίνει σοφός μακριά από την πραγματική Σοφία, να γίνει ειλικρινής απορρίπτοντας την Αλήθεια, να βρει διαφώτιση μακριά από το Φως, την ύπαρξή του μακριά από την πηγή της Ζωής; Δεν είναι τρέλα να στραφεί από τις πηγές του ζωντανού νερού σκάβοντας δεξαμενές που είναι ανήμπορες να διατηρήσουν μέσα τους νερό;

Ακούστε την πρόσκλησή Του: «Εάν τις διψά, ας έρχηται προς Εμέ, καθώς είπεν η Γραφή, ποταμοί ύδατος ζώντος θέλουσι ρεύσει εκ της κοιλίας αυτού.» «Το ύδωρ το οποίον Εγώ θέλω δώσει εις αυτόν, θέλει γείνει εν αυτώ πηγή ύδατος αναβλύζοντος εις ζωήν αιώνιον.» (Ιωάν. 7:37,38, 4:14).

*(Σημείωση: η πρώτη εκτύπωση του βιβλίου αυτού έγινε το 1903).

ΜΙΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

> «Εφανέρωσα το όνομά Σου εις τους ανθρώπους τους οποίους Μοι έδωκας εκ του κόσμου.» (Ιωάν. 17:6)

Η τελειότερη απεικόνιση των διδακτικών μεθόδων του Χριστού βρίσκεται στην εκπαίδευση των δώδεκα πρώτων μαθητών. Στους άνδρες αυτούς έπεφταν βαριές ευθύνες. Τους είχε διαλέξει ως ανθρώπους τους οποίους θα μπορούσε να διαποτίσει με το Πνεύμα Του και οι οποίοι θα ήταν ικανοί να συνεχίσουν το έργο Του στη γη όταν Εκείνος θα έ-

φευγε από αυτή. Σε αυτούς περισσότερο από κάθε άλλον είχε χορηγήσει το προνόμιο της συντροφικότητάς Του. Με την προσωπική επικοινωνία Του αποτύπωνε την εικόνα Του στις καρδιές των εκλεκτών συνεργατών Του. Ο αγαπητός Ιωάννης λέγει: «Η ζωή εφανερώθη, και είδομεν και μαρτυρούμεν.» (Α΄Ιωάν. 1:2).

Μόνο με μια τέτοια επικοινωνία - επικοινωνία του νου με το νου, της καρδιάς με την καρδιά, του ανθρώπινου με το θεϊκό - μπορεί να μεταδοθεί η ζωογονική εκείνη ενέργεια που είναι το έργο της πραγματικής μόρφωσης. Μόνο η ζωή μπορεί να μεταδώσει ζωή.

Για την εκπαίδευση των μαθητών Του ο Σωτήρας ακολούθησε το εκπαιδευτικό σύστημα που είχε συσταθεί από την αρχή. Οι πρωτοδιαλεγμένοι δώδεκα, μαζί με μερικούς άλλους οι οποίοι, βρίσκοντας αρωγή στις ανάγκες τους, έρχονταν κατά διαστήματα σε επαφή μαζί τους και αποτελούσαν την οικογένεια του Ιησού. Μαζί Του ήταν μέσα στο σπίτι, στο τραπέζι, στο χώρο της προσευχής, στους αγρούς. Τον συνόδευαν στις οδοιπορίες Του, συμμερίζονταν τις δοκιμασίες και τις κακουχίες Του, και κατά τη δύναμή τους Τον βοηθούσαν στο έργο Του.

΄Αλλοτε τους δίδασκε καθισμένος κοντά τους στη βουνοπλαγιά, άλλοτε πάλι στην ακρογιαλιά ή μέσα από ψαρόβαρκα, ή περπατώντας στο δρόμο. Κάθε μέρα που μιλούσε στα πλήθη, οι μαθητές σχημάτιζαν έναν κύκλο γύρω Του. Στριμώχνονταν κοντά Του για να μη τους διαφύγει τίποτε από τη διδασκαλία Του. Ήταν προσεκτικοί ακροατές, πρόθυμοι να κατανοήσουν τις αλήθειες που αργότερα θα κήρυτταν σε όλες τις χώρες διαμέσου των αιώνων.

Οι πρώτοι μαθητές του Ιησού είχαν επιλεγεί από τα στρώματα του κοινού λαού. Απλοί, αγράμματοι άνθρωποι ήταν οι Γαλιλαίοι εκείνοι ψαράδες. ΄Ανθρωποι που δεν είχαν φοιτήσει στα σχολεία των γνώσεων και των έξεων των ραββίνων, αλλά που ήταν μαθημένοι στην αυστηρή πειθαρχία του μόχθου και της σκληραγωγίας. Ήταν άνθρωποι που είχαν φυσικές κλίσεις και επιδεκτικό για μάθηση πνεύμα.

΄Ανθρωποι που μπορούσαν να εκπαιδευθούν και να διαπλασθούν για το έργο του Σωτήρα.

Στις κοινές βίγλες της ζωής πολλοί υπάρχουν εργάτες που με υπομονή ασκούν τα καθημερινά τους καθήκοντα, ανίδεοι για τις κρυμμένες μέσα τους δυνάμεις, οι οποίες αν αφυπνίζονταν και ενεργοποιούντο, θα τους τοποθετούσαν μεταξύ των μεγαλύτερων αρχηγών του κόσμου. Τέτοιοι ήταν οι άνθρωποι που ο Σωτήρας κάλεσε για συνεργάτες Του και που είχαν το προνόμιο να αποκτήσουν τριετή εκπαίδευση από μέρους του μεγαλύτερου Δασκάλου που γνώρισε ποτέ ο κόσμος.

Οι πρώτοι αυτοί μαθητές παρουσίαζαν μεγάλες μεταξύ τους διαφορές. Επρόκειτο να γίνουν δάσκαλοι του κόσμου και αντιπροσώπευαν μια μεγάλη ποικιλία χαρακτήρων.

Ήταν ο Λευί Ματθαίος ο τελώνης, καλεσμένος από μια έντονη εμπορική ζωή υποχείρια της Ρώμης, ο Σίμων ο Ζηλωτής, ο αδιάλλακτος εχθρός της αυτοκρατορικής εξουσίας, ο αυθόρμητος, θερμόαιμος και με πολλή αυτοπεποίθηση Πέτρος με τον αδελφό του Ανδρέα, ο Ιούδας από την Ιουδαία, εξευγενισμένος, επιδέξιος αλλά κακότροπος, ο Φίλιππος και ο Θωμάς, πιστοί και πρόθυμοι, αλλά «βραδείς την καρδίαν», ο Ιάκωβος ο νεότερος και ο Ιούδας, λιγότερο εξέχοντες μεταξύ των μαθητών, αλλά άνδρες δυναμικοί με εμφανή ελαττώματα καθώς και προτερήματα, ο Ναθαναήλ με την παιδιάστικη ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη, και οι φιλόδοξοι και καλόκαρδοι γιοι του Ζεβεδαίου.

Προκειμένου να διεκπεραιώσουν επιτυχώς το έργο στο οποίο είχαν κληθεί, οι μαθητές αυτοί που τόσο εμφανώς διέφεραν στα φυσικά χαρακτηριστικά, στην εκπαίδευση και στις συνήθειές τους, έπρεπε να ενωθούν στα αισθήματα, στις σκέψεις και στις πράξεις τους. Αυτή την ενότητα είχε βάλει σκοπό Του ο Χριστός να επιτύχει. Σε αυτό απέβλεπε για να τους φέρει σε ενότητα με τον εαυτό Του. Το βάρος αυτού του έργου εκφράζεται στην προσευχή Του προς τον Πατέρα Του:

«Διά να ήναι πάντες έν, καθώς, Συ Πάτερ, είσαι εν Εμοί και Εγώ εν Σοι, να ήναι και αυτοί εν Ημίν. έν . . . διά να γνωρίση ο κόσμος ότι Συ Με απέστειλας, και ηγάπησας αυτούς καθώς Εμέ ηγάπησας.» (Ιωάν. 17:21-23).

Η μεταβάλλουσα δύναμη του Χριστού

Τέσσαρες από τους δώδεκα μαθητές επρόκειτο να παίξουν πρωτεύοντα ρόλο, καθένας τους σε έναν ιδιαίτερο τομέα. Προετοιμάζοντάς τους γι'αυτό ο Χριστός, τους δίδαξε, προβλέποντας τα πάντα. Ο Ιάκωβος έμελλε να υποστεί πρόωρο θάνατο με το μαχαίρι. Ο Ιωάννης θα επιζούσε όλων των συμμαθητών του ακολουθώντας τον Κύριό του στη δράση και στους διωγμούς.

Ο Πέτρος θα γινόταν πρωτοπόρος στο να θραύσει τα προαιώνια φράγματα και να διδάξει τους εθνικούς. Και ο Ιούδας που υπερείχε από τους αδελφούς του σε αξιοσύνη υπηρεσίας αλλά υπέθαλπε στην ψυχή του σκοπούς, τους καρπούς των οποίων ούτε υποπτευόταν - αυτοί ήταν τα αντικείμενα του μέγιστου ενδιαφέροντος του Χριστού και οι δέκτες της διαρκούς και φροντισμένης διδασκαλίας Του.

Ο Πέτρος, ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης ζητούσαν κάθε ευκαιρία για να έρχονται σε στενότερη επαφή με τον Κύριό τους, και η επιθυμία τους αυτή πραγματοποιείτο. Από όλους τους δώδεκα, αυτοί είχαν τη στενότερη με Αυτόν επικοινωνία. Μόνο με την πιο ενδόμυχη επικοινωνία ο Ιωάννης μπορούσε να ικανοποιηθεί, και αυτή την απέκτησε.

Στην πρώτη ακόμη συνάντηση που είχε με τον Ιησού στην όχθη του Ιορδάνη, ενώ ο Ανδρέας, αφού άκουσε τον Ιησού έτρεξε να καλέσει τον αδελφό του, ο Ιωάννης έμεινε σιωπηλός, συνεπαρμένος από τις σκέψεις των θαυμαστών θεμάτων που είχαν συζητηθεί. Ακολούθησε το Σωτήρα και πρόθυμα πάντοτε Τον άκουγε τελείως απορροφημένος. Μολαταύτα, ο χαρακτήρας του Ιωάννη δεν ήταν άψογος. Δεν ήταν ήπιος και με ήρεμο ενθουσιασμό. Αυτός και ο αδελφός του ονομάσθηκαν «υιοί βροντής.» (Μάρκ. 3:17).

Ο Ιωάννης ήταν περήφανος, φιλόδοξος, μαχητικός. Κάτω από όλα αυτά όμως ο θεϊκός Δάσκαλος διέκρινε μια ένθερμη, ειλικρινή και στοργική καρδιά. Ο Ιησούς επέπληξε τα συμφεροντολογικά του αισθήματα, απογοήτευσε τις φιλοδοξίες του και δοκίμασε την πίστη του. Αλλά του αποκάλυψε εκείνο που ποθούσε η ψυχή του - την ομορφιά της αγιοσύνης, τη δική Του μεταπλαστική αγάπη. Είπε στον Πατέρα Του: «Εις τους ανθρώπους τους οποίους Μοι έδωκας εκ του κόσμου, εφανέρωσα το όνομά Σου.» (Ιωάν. 17:6).

Ο Ιωάννης είχε μια έμφυτη λαχτάρα για αγάπη, συμπάθεια και συντροφιά. Στριμωχνόταν κοντά στον Ιησού, καθόταν στο πλευρό Του και έγερνε στο στήθος Του. Απορροφούσε το θείο φως και τη ζωή, όπως κάνει το λουλούδι για τον ήλιο και τη δροσιά. Παρατηρούσε το Σωτήρα γεμάτος θαυμασμό και αγάπη, έτσι που απέκτησε την επιθυμία να ομοιάσει με το Χριστό και να έχει επικοινωνία με Αυτόν, ώσπου έφθασε να αντανακλά στο χαρακτήρα του τον Κύριό του. Ο ίδιος είπε:

«Ιδέτε οποίαν αγάπην έδωκεν εις ημάς ο Πατήρ, ώστε να ονομασθώμεν τέκνα Θεού. Διά τούτο ο κόσμος δεν γνωρίζει ημάς, διότι δεν εγνώρισεν Αυτόν. Αγαπητοί, τώρα είμεθα τέκνα Θεού, και έτι δεν εφανερώθη τί θέλομεν είσθαι. Εξεύρομεν όμως, ότι, όταν φανερωθή, θέλομεν είσθαι όμοιοι με Αυτόν, διότι θέλομεν ιδεί Αυτόν καθώς είναι. Και πας όστις έχει την ελπίδα ταύτην επ'Αυτόν, καθαρίζει εαυτόν, καθώς Εκείνος είναι καθαρός.» (Α΄Ιωάν. 3:1-3)

Από Αδυναμία σε Δύναμη

Κανενός από τους δώδεκα μαθητές η ιστορία δεν απεικονίζει καλύτερα τη μέθοδο της διδασκαλίας του Χριστού από ό,τι η ιστορία του Πέτρου. Τολμηρός, επιθετικός, με έντονη αυτοπεποίθηση, πρόθυμος να παρατηρεί και πάντα έτοιμος για δράση, γοργός στην αντεκδίκηση αλλά και συγχωρητικός, ο Πέτρος έσφαλλε συχνά και συχνά δεχόταν

επιπλήξεις. Παράλληλα όμως η θερμή αφοσίωση και η προσήλωσή του στο Χριστό όχι μόνο δεν αγνοήθηκαν, αλλά και δέχθηκαν επαίνους. Με υπομονή και με διακριτική αγάπη ο Σωτήρας φέρθηκε προς τον ορμητικό μαθητή Του, προσπαθώντας να τον απαλλάξει από την αυτοπεποίθησή του και να του διδάξει ταπεινοφροσύνη, υπακοή και εμπιστοσύνη.

Το μάθημα όμως δεν το είχε μάθει ολοκληρωτικά. Η αυτοπεποίθησή του δεν είχε τελείως εκριζωθεί.

Συχνά ο Ιησούς, νιώθοντας το βάρος να πιέζει την ψυχή Του, επιχείρησε να παρουσιάσει στους μαθητές τις σκηνές του δικού Του πάθους και των βασάνων. Αλλά τα μάτια τους ήταν κλειστά. Μια τέτοια γνώση δεν τους ήταν επιθυμητή, γι'αυτό και δεν τη δέχονταν. Η λύπη για τον εαυτό του που θα είχε να συμμερισθεί τα βάσανα του Χριστού, εξώθησε τον Πέτρο να προβεί στην αυστηρή εκείνη επίπληξη: «Γενού ίλεως εις Σεαυτόν, Κύριε. Δεν θέλει γείνει τούτο εις Σε.» (Ματθ. 16:22). Τα λόγια του εξέφραζαν τις σκέψεις και τα αισθήματα των δώδεκα αποστόλων.

Και έτσι, ενώ η κρίση ζύγωνε, αυτοί προχωρούσαν καυχησιολογώντας, φιλονικώντας και προσδοκώντας βασιλικές τιμές, χωρίς καν να σκέπτονται το σταυρό.

Η εμπειρία του Πέτρου περιείχε ένα μάθημα για όλους τους. Ο Χριστός δεν μπορούσε να εμποδίσει το πνεύμα του κακού που υπερίσχυε ακόμη. Καθώς όμως έτεινε το χέρι για να σώσει τον Πέτρο από τα κύματα που κόντευαν να τον καταποντίσουν, το ίδιο έτεινε και την αγάπη Του για να τον λυτρώσει από τα ορμητικά νερά που κόντευαν να παρασύρουν την ψυχή του. Πολλές φορές τα καυχησιάρικα λόγια του Πέτρου έφθασαν να τον φέρουν μέχρι το χείλος του γκρεμού, και επανειλημμένα του δόθηκε η προειδοποίηση: θα «απαρνηθής . . . ότι δεν Με γνωρίζεις». Τότε με θλιμμένη και γεμάτη αγάπη καρδιά ο μαθητής απαντούσε: «Κύριε, έτοιμος είμαι μετά Σου να υπάγω και εις φυλακήν και εις θάνατον.» Και Εκείνος που είναι ο καρδιογνώστης, έδωσε στον Πέτρο το μήνυμα που ενώ λίγο εκτιμήθηκε την

ώρα εκείνη, όταν όμως γρήγορα κατέφθασε το σκοτάδι που τον τύλιξε, τότε έρριξε μια ακτίνα ελπίδας: «Σίμων, Σίμων, ιδού, ο Σατανάς σας εζήτησε διά να σας κοσκινίση ως τον σίτον. Πλην εγώ εδεήθην περί σου διά να μη εκλείψη η πίστις σου. Και συ, όταν ποτέ επιστρέψης, στήριξον τους αδελφούς σου.» (Λουκά 22:31-34).

΄Οταν την ώρα της δίκης τα αρνητικά του Πέτρου λόγια είχαν προφερθεί, όταν η αγάπη και η στοργή του Πέτρου, κάτω από το θλιμμένο, γεμάτο οίκτο και αγάπη βλέμμα του Σωτήρα είχαν αφυπνισθεί στέλνοντάς τον στον κήπο όπου ο Χριστός είχε κλάψει και είχε προσευχηθεί, όταν τα δάκρυα της μετάνοιάς του κυλούσαν επάνω στο χώμα που με τις σταγόνες του αίματός Του είχε νοτισθεί, τότε τα λόγια του Σωτήρα «Εγώ εδεήθην περί σου διά να μη εκλείψη η πίστις σου . . . όταν επιστρέψης στήριξον τους αδελφούς σου», στάλαξαν παρηγοριά στην ψυχή του Πέτρου. Αν και είχε προϊδει την αμαρτία του, ο Χριστός δεν τον εγκατέλειψε στην απόγνωση.

Αν ο Ιησούς του είχε ρίξει ένα βλέμμα επίπληξης και όχι οίκτου, αν προβλέποντας το ολίσθημά του, παρέλειπε να του αναφέρει για ελπίδα, τι πυκνό σκοτάδι θα είχε σκεπάσει τον Πέτρο! Τι τρομερή απόγνωση θα είχε βασανίσει την ψυχή του! Την ώρα εκείνη της αγωνίας και της βδελυγμίας που ένιωθε για τον εαυτό του, τι ήταν εκείνο που θα μπορούσε να τον είχε συγκρατήσει από του να ακολουθήσει το μονοπάτι που πήρε ο Ιούδας;

Εκείνος που δεν μπορούσε να προκαλέσει την αποφυγή της αγωνίας του μαθητή Του, δεν τον άφησε να γευθεί την πικρία της μόνος του, επειδή η αγάπη Του ούτε τον εγκαταλείπει ούτε αποτυγχάνει.

Οι άνθρωποι, παρόλο που οι ίδιοι ενδίδουν στο κακό, τείνουν να φέρονται με σκληρότητα σε αυτούς που πειράζονται και σφάλλουν. Δεν μπορούν να διαβάσουν την καρδιά και να γνωρίσουν τον αγώνα και τον πόνο που κρύβει μέσα της. Έχουν ανάγκη να μάθουν την επίπληξη που

προέρχεται από αγάπη, το χτύπημα που πληγώνει για να γιατρέψει, την προειδοποίηση που φέρνει την ελπίδα.

Δεν ήταν τον Ιωάννη, αυτόν που είχε ξαγρυπνήσει μαζί Του στην αίθουσα του δικαστηρίου, αυτόν που έμεινε πλάι στο σταυρό και έτρεξε πρώτος από τους δώδεκα στον τάφο, δεν ήταν τον Ιωάννη αλλά τον Πέτρο που ο Χριστός ανέφερε με το όνομά του μετά την ανάστασή Του. Ο άγγελος είπε: «Είπατε προς τους μαθητάς Αυτού και προς τον Πέτρον ότι υπάγει πρότερον υμών εις την Γαλιλαίαν. Εκεί θέλετε ιδεί Αυτόν.» (Μάρκ. 16:7). Στην τελευταία συνάντηση του Χριστού με τους μαθητές Του στην ακρογιαλιά, ο Πέτρος μετά που δοκιμάσθηκε με την τριπλή ερώτηση «αγαπάς Με;» αποκαταστάθηκε και πάλι μεταξύ των δώδεκα. Του καθορίσθηκε το έργο του. Θα έτρεφε τα πρόβατα του Κυρίου. Και τότε, σε μια τελευταία προσωπική καθοδήγηση, ο Ιησούς του ζήτησε: «Ακολούθει Μοι.» (Ιωάν. 21:17,22).

Τώρα ήταν σε θέση να εκτιμήσει τα λόγια και να καταλάβει καλύτερα το μάθημα που δίδαξε ο Χριστός όταν έστησε ένα μικρό παιδί στη μέση των μαθητών και τους ζήτησε να γίνουν σαν και αυτό. Αναγνωρίζοντας βαθύτερα τόσο τη δική του αδυναμία όσο και τη δύναμη του Χριστού, ήταν πρόθυμος να δείξει εμπιστοσύνη και υπακοή. Θα ακολουθούσε τον Κύριό του βασιζόμενος στη δύναμή Του.

Φθάνοντας στο τέλος της γεμάτης μόχθο και θυσία ζωής του, ο μαθητής που άλλοτε τόσο δυσκολευόταν να δεχθεί το σταυρό, θεωρούσε χαρά του να παραδώσει τη ζωή του χάρη του ευαγγελίου, και έκρινε ότι για κάποιον που είχε αρνηθεί τον Κύριό του, το να πεθάνει με τον ίδιο τρόπο όπως Εκείνος ήταν τιμή πάρα πολύ μεγάλη. Η μεταλλαγή του Πέτρου ήταν ένα θαύμα της θεϊκής τρυφερότητας. Αποτελεί μάθημα για όλους εκείνους που προσπαθούν να βαδίσουν στα ίχνη του Πρύτανη των δασκάλων.

Ένα Μάθημα Αγάπης

Ο Ιησούς επέπληττε τους μαθητές Του, τους προειδοποιούσε και τους καθιστούσε προσεκτικούς. Μολαταύτα, ο Ι-

ωάννης, ο Πέτρος και οι αδελφοί τους δεν Τον εγκατέλειψαν. Παρά τις επιπλήξεις, προτίμησαν να παραμείνουν με τον Ιησού. Ούτε και ο Σωτήρας τους αποστράφηκε εξαιτίας των λαθών τους. Δέχεται τους ανθρώπους τέτοιους όπως είναι, με όλα τα λάθη και τις αδυναμίες τους, και τους εκπαιδεύει για την υπηρεσία Του αν αυτοί δέχονται να πειθαρχήσουν και να διδαχθούν από Αυτόν.

Υπήρχε όμως ένας ανάμεσα στους δώδεκα, στον οποίο μέχρι το τέλος της διακονίας Του ο Χριστός δεν απηύθυνε κανέναν επιπληκτικό λόγο.

Ο Ιούδας εισήγαγε ένα ανταγωνιστικό πνεύμα μεταξύ των μαθητών. Εκείνο που τον έκανε να ενωθεί με το Χριστό, ήταν η έλξη του χαρακτήρα Του και της ζωής Του. Ειλικρινά ποθούσε να αλλάξει τον εαυτό του και έλπιζε να το επιτύχει αν σχετιζόταν με τον Ιησού. Η επιθυμία του όμως αυτή δεν υπερτερούσε μέσα του. Εκείνο που κυριαρχούσε σε αυτόν, ήταν η ελπίδα του φίλαυτου κέρδους από το κοσμικό βασίλειο που περίμενε ότι θα ίδρυε ο Χριστός. Παρόλο ότι αναγνώριζε τη θεϊκή δύναμη της αγάπης του Χριστού, ο Ιούδας δεν αφέθηκε στην κυριαρχία της. Εξακολούθησε να υποθάλπει τις δικές του γνώμες και απόψεις, και την έμφυτη ροπή του στο να επικρίνει και να καταδικάζει. Τα κίνητρα και η στάση του Χριστού που συχνά αδυνατούσε να κατανοήσει, του δημιουργούσαν την αμφιβολία και την απαρέσκεια, ενώ οι δικές του αμφισβητήσεις και φιλοδοξίες επηρέαζαν τους μαθητές. Πολλές από τις φιλονικίες τους για υπεροχή, ένα μεγάλο μέρος της δυσαρέσκειάς τους για τις μεθόδους που ακολουθούσε ο Χριστός, από τον Ιούδα προέρχονταν.

Βλέποντας ο Ιησούς ότι αν του αντιτίθετο, θα τον σκλήρυνε περισσότερο, απέφυγε να έρθει σε άμεση διένεξη με αυτόν. Την εγωιστική ζωή του Ιούδα, ο Χριστός προσπάθησε να τη θεραπεύσει με τη δική Του αφίλαυτη αγάπη. Με τη διδασκαλία Του παρουσίαζε αρχές που χτυπούσαν κατάρριζα τις εγωκεντρικές φιλοδοξίες του μαθητή. Μαθήματα του δίνονταν το ένα μετά το άλλο, και πολλές φορές ο Ιούδας α-

ναγνώριζε ότι αυτά απεικόνιζαν το χαρακτήρα του και φανέρωναν την αμαρτία του. Αλλά δεν υποχωρούσε.

Απωθώντας τις ικεσίες της ευσπλαχνίας, τελικά κυριεύθηκε από την παρόρμηση του κακού. Εξοργισμένος από την υπαινισσόμενη επίπληξη και αποκαρδιωμένος από την απογοήτευση των φιλόδοξων ονείρων του, ο Ιούδας παραχώρησε την ψυχή του στο δαιμόνιο της απληστίας και αποφάσισε να προδώσει τον Κύριό του. Από την αίθουσα της τελετής του Πάσχα, από την παρουσία του Χριστού και το φως της αιώνιας ελπίδας, προχώρησε στο μοχθηρό έργο του - στο σκότος το εξώτερο, το χωρίς καμιά ελπίδα.

«Ήξευρεν εξ αρχής ο Ιησούς τίνες είναι οι μη πιστεύοντες και τίς είναι ο μέλλων να παραδώση Αυτόν.» (Ιωάν. 6:64). Και όμως, παρόλο ότι Του ήταν γνωστά, δε φείσθηκε καμιά προσπάθεια για ευσπλαχνία, καμιά προσφορά για αγάπη.

Βλέποντας τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Ιούδας, τον έφερε πλησιέστερα στον εαυτό Του και στον εσώτερο κύκλο των εκλεκτών και έμπιστων μαθητών Του. Και όλα αυτά για να μη λείψει καμιά σώζουσα επιρροή από την κινδυνεύουσα εκείνη ψυχή.

«΄Υδατα πολλά δεν δύνανται να σβέσωσι την αγάπην,
Ουδέ ποταμοί δύνανται να πνίξωσιν αυτήν.
Διότι η αγάπη είναι ισχυρά ως ο θάνατος»

΄Ασμα 8:7,6

΄Οσον αφορά στον ίδιο τον Ιούδα, το έργο της αγάπης του Χριστού έμεινε ατελεσφόρητο. Αυτό όμως δε συνέβη με τους συμμαθητές του. Το μάθημα γι'αυτούς ήταν με ισόβια επιρροή. Το παράδειγμα της τρυφερότητας και της μακροθυμίας που διδάχθηκαν, διαμόρφωσε τις σχέσεις τους με τους πειραζομένους και τους πλανημένους. Περιείχε και άλλα ακόμη μαθήματα. Στη χειροτονία των Δώδεκα, οι μαθητές επιθυμούσαν πολύ να συμπεριληφθεί με αυτούς και ο Ιούδας, και θεωρούσαν την προσχώρησή του γεγονός που υποσχόταν πολλά για τον αποστολικό όμιλο. Αυτός

είχε έρθει σε στενότερη επαφή με τον κόσμο από ό,τι εκείνοι, ήταν άνθρωπος με το χάρισμα της ομιλίας, της διορατικότητας, της διοικητικής ικανότητας, και επειδή είχε μεγάλη ιδέα για τα προσόντα του, έκανε και τους αποστόλους να τον βλέπουν με τον ίδιο τρόπο. Οι μέθοδοι όμως που ήθελε να εισαγάγει στο έργο του Χριστού βασιζόταν επάνω σε κοσμικές αρχές και ρυθμιζόταν από κοσμικό τρόπο ενέργειας. Απέβλεπαν στην εξασφάλιση της κοσμικής τιμής και αναγνώρισης, στην απόκτηση της βασιλείας αυτού του κόσμου. Η εξωτερίκευση των επιθυμιών αυτών στη ζωή του Ιούδα βοήθησε τους μαθητές να καταλάβουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των αρχών της αυτοεξύψωσης και των χριστιανικών αρχών της ταπεινοφροσύνης και της αυτοθυσίας - των αρχών της πνευματικής βασιλείας. Στη μοίρα του Ιούδα διέκριναν το αποτέλεσμα στο οποίο καταλήγει η εξυπηρέτηση του εγώ.

Για τους μαθητές αυτούς η αποστολή του Χριστού κατέληξε στην εκπλήρωση του σκοπού της. Λίγο κατ'ολίγο, το παράδειγμά Του και τα μαθήματά Του της αυταπάρνησης διαμορφώνονταν στο χαρακτήρα τους. Ο θάνατός Του νέκρωσε τις ελπίδες τους για κοσμικά μεγαλεία. Η πτώση του Πέτρου, η αποστασία του Ιούδα, η δική τους αποτυχία όταν εγκατέλειψαν το Χριστό μέσα στην αγωνία Του και στον κίνδυνο, εκμηδένισε την αυτεπάρκειά τους. Κατάλαβαν την αδυναμία τους. Κατάλαβαν εν μέρει το μεγάλο μέγεθος του έργου που τους είχε ανατεθεί. Ένιωσαν την ανάγκη που είχαν να καθοδηγηθούν σε κάθε βήμα τους από τον Κύριό τους.

Ήξεραν ότι δε θα είχαν πια κοντά τους την προσωπική παρουσία Του, και αναγνώριζαν όσο ποτέ μέχρι τότε την αξία των ευκαιριών που τους είχαν δοθεί για να βαδίζουν και να μιλούν με τον Απεσταλμένο του Θεού. Πολλά από τα ειπωμένα μαθήματά Του δεν τα είχαν εκτιμήσει ούτε τα είχαν καταλάβει. Πόσο λαχταρούσαν να φέρουν στη μνήμη τους τα μαθήματα αυτά, να ξανακούσουν τα λόγια Του:

«Συμφέρει εις εσάς να απέλθω Εγώ. Διότι εάν δεν απέλθω, ο Παράκλητος δεν θέλει ελθεί προς εσάς. Αλλ'αφού απέλθω, θέλω πέμψει Αυτόν.»

«Πάντα όσα ήκουσα παρά του Πατρός Μου, εφανέρωσα εις εσάς.»

«Ο δε παράκλητος - το Πνεύμα το ΄Αγιον, το οποίον θέλει πέμψει ο Πατήρ εν τω ονόματί Μου, Εκείνος θέλει σας διδάξει πάντα, και θέλει σας υπενθυμίσει πάντα όσα είπα προς εσάς.»

«Πάντα όσα έχει ο Πατήρ, Εμού είναι.»

«΄Οταν δε έλθη Εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, θέλει σας οδηγήσει εις πάσαν την αλήθειαν . . . Εκ του Εμού θέλει λάβει και αναγγείλει προς εσάς.»

(Ιωάν. 16:7, 15:15, 14:26, 16:15,,13,14).

Στο ΄Ορος των Ελαιών οι μαθητές είχαν δει το Χριστό να ανέρχεται αποχωριζόμενος από αυτούς. Και ενώ Τον υποδεχόταν ο ουρανός, η υπόσχεσή Του την ώρα που απομακρυνόταν, ήχησε στα αυτιά τους: «Ιδού, Εγώ είμαι μεθ'υμών πάσας τας ημέρας, έως της συντελείας του αιώνος.» (Ματθ. 28:20).

Ήξεραν ότι η αγάπη Του εξακολουθούσε να παραμένει με αυτούς. Ήξεραν ότι είχαν έναν αντιπρόσωπο, ένα συνήγορο μπροστά στο θρόνο του Θεού. Παρουσίαζαν τις ικεσίες τους στο όνομα του Ιησού, επαναλαμβάνοντας την υπόσχεσή Του: «΄Οσα αν αιτήσητε παρά του Πατρός εν τω ονόματί Μου, θέλει σας δώσει.» (Ιωάν. 16:23).

΄Ολο και υψηλότερα σήκωναν τα χέρια της προσευχής, προβάλλοντας το ισχυρό επιχείρημα: «Χριστός ο αποθανών, μάλλον δε και αναστάς, όστις είναι εν τη δεξιά του Θεού, όστις και μεσιτεύει υπέρ ημών.» (Ρωμ. 8:34). Πιστός στην υπόσχεσή Του ο θεϊκός Σωτήρας, τιμημένος τώρα στις ουράνιες αυλές, μετέδιδε από το πλήρωμά Του στους οπαδούς Του επί της γης. Η ενθρόνισή Του στα δεξιά του Πατέρα επισημάνθηκε με την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος στους μαθητές Του.

3. Ο πρυτανεύων Δάσκαλος

Το έργο του Χριστού ήταν εκείνο που έκανε τους μαθητές να αισθανθούν πόσο χρειάζονταν το Πνεύμα. Με τη διδασκαλία του Πνεύματος απέκτησαν την τελική κατάρτιση και προχώρησαν για να επιδοθούν στο ισόβιο έργο τους.

Τώρα πια δεν είχαν άγνοια ούτε ακαλλιέργητοι ήταν. Τώρα δεν αποτελούσαν συνονθύλευμα από ανεξάρτητες μονάδες ή από διιστάμενα και αντικρουόμενα στοιχεία. Τώρα δε στήριζαν τις ελπίδες τους σε κοσμικά μεγαλεία. Ήταν με την ίδια σκέψη, με την ίδια ψυχή, «ομοθυμαδόν». ΄Ολη τους τη σκέψη την απασχολούσε ο Χριστός. Ο σκοπός τους ήταν η εξάπλωση της βασιλείας Του. Στη σκέψη και στο χαρακτήρα είχαν εξομοιωθεί με τον Κύριό τους, και οι άνθρωποι «ανεγνώριζον αυτούς ότι ήσαν μετά του Ιησού.» (Πράξ. 4:13).

Τότε εμφανίσθηκε μια τέτοια αποκάλυψη της δόξας του Χριστού που μέχρι εκείνη την εποχή θνητός άνθρωπος δεν είχε παρατηρήσει. Πλήθη που είχαν προηγουμένως ειρωνευθεί το όνομά Του και είχαν καταφρονήσει τη δύναμή Του, ομολογούσαν ότι γίνονταν μαθητές του Εσταυρωμένου. Με τη συνεργασία του Αγίου Πνεύματος, τα έργα των απλοϊκών ανθρώπων τους οποίους είχε διαλέξει ο Χριστός, αναστάτωσαν τον κόσμο. Σε κάθε έθνος κάτω από τον ουρανό το ευαγγέλιο είχε μεταδοθεί στο διάστημα μιας μόνο γενεάς.

Το ίδιο Πνεύμα που είχε σταλεί στη θέση Του για να εκπαιδεύσει τους πρώτους εκείνους συνεργάτες Του, ο Χριστός έχει εξουσιοδοτήσει να γίνει ο εκπαιδευτής και των σημερινών συνεργατών Του. «Ιδού, Εγώ είμαι μεθ'υμών πάσας τας ημέρας, έως της συντελείας του αιώνος», είναι η υπόσχεσή Του. (Ματθ. 28:20).

Η παρουσία του ίδιου καθοδηγητή στον εκπαιδευτικό τομέα των ημερών μας θα αποδώσει τα ίδια αποτελέσματα όπως εκείνα της αρχαίας εποχής. Αυτός είναι ο σκοπός στον οποίο αποβλέπει η πραγματική μόρφωση. Αυτό είναι το έργο που ο Θεός την προορίζει να εκπληρώσει.

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

«Στάθητι και συλλογίσθητι
τα θαυμάσια του Θεού . . .
του τελείου κατά την γνώσιν.»
(Ιώβ 37:14,16)

Ο ΘΕΟΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ

> «Εκάλυψεν ουρανούς η δόξα Αυτού, και της αινέσεως Αυτού ήτο πλήρης η γη.»
> (Αββ. 3:3)

΄Ολα τα αντικείμενα της δημιουργίας φέρουν τη σφραγίδα της Θεότητας. Η φύση μαρτυρεί για το Θεό. Ο ευαίσθητος νους, ερχόμενος σε επαφή με το μυστηριακό και θαυματουργικό σύμπαν, δεν μπορεί παρά να αναγνωρίσει το πώς ενεργεί η άπειρη δύναμη του Θεού. Η γη δεν παράγει την αφθονία των προϊόντων της με κάποια δική της εσωτερική ενέργεια, και ούτε με αυτή συνεχίζει την ετήσια κίνησή της γύρω από τον ήλιο. Ένα αόρατο χέρι καθοδηγεί τους πλανήτες στην τροχιά τους στον ουρανό. Μια μυστηριώδης ζωή εμποτίζει όλη τη φύση, μια ζωή η οποία υποβαστάζει τους αναρίθμητους κόσμους του απείρου, η οποία ενυπάρχει στο εντομικό σωμάτιο που κινείται στην αύρα του καλοκαιριού, η οποία χαράζει την πτήση του χελιδονιού και τρέφει τα μικρά του κόρακα που κλαυθμυρίζουν, και η οποία κάνει τα μπουμπούκια να ανθούν και τα άνθη να καρποφορούν.

Η ίδια δύναμη που υποβαστάζει τη φύση, συντηρεί και τον άνθρωπο. Οι ίδιοι μεγάλοι νόμοι που καθοδηγούν εξίσου το άστρο μέχρι και το πολλοστομόριο, ρυθμίζουν και την ανθρώπινη ζωή. Οι νόμοι που διευθύνουν τους παλμούς της καρδιάς, που ρυθμίζουν την κίνηση της ροής της ζωής μέσα στο σώμα, είναι οι νόμοι της άπειρης Διάνοιας, η οποία έχει τη δικαιοδοσία της ψυχής. Από το Θεό προέρχεται κάθε φάση της ζωής. Μόνο σε αρμονία με Αυτόν μπορεί να βρεθεί η πραγματική της σφαίρα ενέργειας. Για όλα τα αντικείμενα της δημιουργίας ισχύουν οι ίδιοι όροι - μια ζωή διατηρείται δεχόμενη τη ζωή του Θεού, μια ζωή υπάρχει σε αρμονία με το θέλημα του Δημιουργού. Το να παραβεί κανείς τους νόμους Του - φυσικούς, πνευματικούς ή ηθικούς -

σημαίνει να βγάλει τον εαυτό του έξω από την αρμονία του σύμπαντος, να εισάγει ακαταστασία, αναρχία και καταστροφή.

Για όποιον μαθαίνει να ερμηνεύει με αυτό τον τρόπο τις διδασκαλίες της, όλη η φύση φωτίζεται. Ο κόσμος γίνεται το σχολικό βιβλίο, η ζωή είναι το σχολείο. Η ενωτική σχέση του ανθρώπου με τη φύση και με το Θεό, η παγκόσμια ισχύς του νόμου, τα αποτελέσματα της παράβασης είναι αδύνατον να μην εντυπωσιάσουν το νου και να μη σχηματίσουν το χαρακτήρα.

Αυτά τα μαθήματα πρέπει να μάθουν τα παιδιά μας. Στο μικρό παιδί, το ανίκανο ακόμη να διδαχθεί διαβάζοντας ή να εξοικειωθεί με τη ρουτίνα της σχολικής αίθουσας, η φύση παρέχει πηγή αλάθητη για διδασκαλία και ευχαρίστηση. Η καρδιά που δεν έχει ακόμη σκληρυνθεί από την επαφή με το κακό, είναι πρόθυμη να αναγνωρίσει την Παρουσία, η οποία διεισδύει σε όλα τα δημιουργήματα. Το αυτί που δεν έχει ακόμη επηρεασθεί από του κόσμου τη βοή, διακρίνει τη Φωνή η οποία μιλάει με τις εκφράσεις της φύσης. Και για εκείνους της πιο προχωρημένης ηλικίας που χρειάζονται διαρκώς τις σιωπηλές υπενθυμίσεις της για τα πνευματικά και αιώνια θέματα, η διδασκαλία της φύσης δε θα αποτελεί πηγή που υστερεί σε ευχαρίστηση και μάθηση.

΄Οπως οι κάτοικοι της Εδέμ διδάσκονταν από τις σελίδες της φύσης, όπως ο Μωυσής διέκρινε τα έργα του Θεού στις αραβικές πεδιάδες και στα βουνά, όπως ο μικρός Ιησούς στα υψώματα της Ναζαρέτ, έτσι και τα σημερινά παιδιά μπορούν να μάθουν γι'Αυτόν. Το αόρατο φωτίζεται από το ορατό. Στο κάθετι επάνω στη γη, από το μεγαλόπρεπο δένδρο του δάσους μέχρι τη λειχήνα σκαρφαλωμένη στο βράχο, από τον απέραντο ωκεανό μέχρι το μικροσκοπικό κογχύλι στο γιαλό, μπορούν να παρατηρήσουν την εικόνα και την επιγραφή του Θεού.

΄Οσο είναι δυνατόν, τοποθετήστε το παιδί από τα μικρά του χρόνια εκεί όπου το θαυμάσιο αυτό μαθητικό βιβλίο παρουσιάζεται ανοιχτό μπροστά του. Κάνετέ το να παρατη-

ρήσει τις ένδοξες σκηνές τις ζωγραφισμένες από τον άριστο Καλλιτέχνη στο μεταβαλλόμενο πίνακα του ουρανού. Κάνετέ το να γνωρισθεί με τα θαυμάσια πράγματα της στεριάς και της θάλασσας. Κάνετέ το να παρατηρεί της μυστηριακές αλληλοδιαδοχές των εναλλασσομένων εποχών, και να μαθαίνει για το Δημιουργό από όλα τα έργα Του.

Με κανένα άλλο τρόπο δεν μπορούν να τεθούν στερεότερα τα θεμέλια της πραγματικής μόρφωσης. Αλλά και αυτό ακόμη το παιδί, ερχόμενο σε επαφή με τη φύση, βλέπει πράγματα που του δημιουργούν απορίες. Δεν μπορεί να μην ανακαλύψει τη δράση των ανταγωνιστικών δυνάμεων. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να ερμηνευθεί η φύση. Παρατηρώντας την εμφάνιση του κακού και στο φυσικό ακόμη κόσμο, όλοι έχουν να διδαχθούν το ίδιο θλιβερό μάθημα: «Εχθρός άνθρωπος έκαμε τούτο.» (Ματθ. 13:28).

Μόνο με το φως που λάμπει από το Γολγοθά, μπορεί να αποδοθεί σωστά η διδαχή της φύσης. Με την ιστορία της Βηθλεέμ και του σταυρού ας αποδειχθεί πόσο αξίζει να νικηθεί το κακό και πώς η κάθε ευλογία που μας έρχεται, είναι ένα δώρο της απολύτρωσης.

Τα βάτα και τα αγκάθια, τα βίκια και τα τσουκνίδια φανερώνουν το κακό που ξεραίνει και καταστρέφει. Τα κελαηδήματα των πουλιών και το μπουμπούκιασμα των λουλουδιών, η βροχή και η λιακάδα, η καλοκαιρινή αύρα και η απαλή δροσιά επάνω στα μύρια τόσα αντικείμενα της φύσης, από τη βαλανιδιά στο δάσος μέχρι το μενεξεδάκι ανθισμένο στη ρίζα της, φανερώνουν την αγάπη που επανορθώνει. Και η φύση εξακολουθεί να μας μιλάει για την καλοκαγαθία του Θεού.

«Εγώ γνωρίζω τας βουλάς τας οποίας βουλεύομαι περί υμών, λέγει Κύριος, βουλάς ειρήνης και ουχί κακού.» (Ιερ. 29:11). Αυτό είναι το άγγελμα που, ξεκινώντας από το σταυρό, μπορεί να διαβασθεί επάνω σε ολόκληρη την όψη της φύσης. Οι ουρανοί αγγέλλουν τη δόξα Του και η γη είναι πλήρης του πλούτου Του.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

> «Λάλησον προς την γην, και θέλει σε διδάξει.» (Ιώβ 12:8)

Ο Μεγάλος Δάσκαλος έφερνε τους ακροατές Του σε επαφή με τη φύση για να μπορέσουν να ακούσουν τη φωνή που μιλάει σε όλα τα δημιουργήματα. Και καθώς οι καρδιές τους μαλάκωναν και οι διάνοιές τους γίνονταν επιδεκτικές, Εκείνος τους βοηθούσε να ερμηνεύουν τα πνευματικά διδάγματα των σκηνών που παρουσιάζονταν μπροστά τους. Οι παραβολές με τις οποίες αρεσκόταν να διδάσκει μαθήματα αλήθειας, φανερώνουν με πόση ευρύτητα αντιλαμβανόταν την επιρροή που ασκεί η φύση, και πόσο ευχαριστείτο να συλλέγει τα πνευματικά διδάγματα από το περιβάλλον της καθημερινής ζωής.

Με τα πουλιά του αέρα, με τα λουλούδια του αγρού, με το ζευγολάτη και το σπόρο, με το βοσκό και τα πρόβατα, με αυτά τα μέσα ο Χριστός εικονογραφούσε την αιώνια αλήθεια. Απεικονίσεις σχημάτιζε επίσης και από τα συμβάντα της ζωής, γεγονότα με τα οποία ήταν εξοικειωμένοι οι ακροατές Του - τη ζύμη, το κρυμμένο θησαυρό, το μαργαριτάρι, το ψαροδίχτυ, το χαμένο κέρμα, τον άσωτο γιο, τα σπίτια επάνω στο βράχο ή στην άμμο. Τα μαθήματά Του περιείχαν κάτι το ενδιαφέρον για κάθε σκέψη, κάτι το ελκυστικό για κάθε καρδιά. Έτσι, το καθημερινό καθήκον, αντί να είναι μια απλή ρουτίνα εργασίας, στερημένη από ανώτερες σκέψεις, φωτιζόταν και ανυψωνόταν από συνεχείς υπενθυμίσεις του πνευματικού και αόρατου στοιχείου.

Έτσι πρέπει να διδάσκουμε. Ας μάθουν τα παιδιά να διακρίνουν στη φύση μια έκφραση της αγάπης και της σοφίας του Θεού. Ας σχετίζεται η σκέψη γι'Αυτόν με τα πουλιά, τα

λουλούδια και τα δένδρα. Ας τους γίνουν όλα τα βλεπόμενα οι ερμηνευτές των μη βλεπομένων, και όλα τα συμβάντα της ζωής ας καταστούν τα μέσα για τη θεϊκή διδασκαλία.

Καθώς διδάσκονται να μελετούν με αυτό τον τρόπο τα μαθήματα όλων των δημιουργημάτων και όλων των βιοτικών εμπειριών, δείξτε τους ότι οι ίδιοι νόμοι που διοικούν τα αντικείμενα της φύσης και τα γεγονότα της ζωής, πρέπει να κυβερνούν και εμάς, ότι δόθηκαν για το καλό μας και ότι μόνο αν υπακούσουμε σε αυτούς θα βρούμε την πραγματική επιτυχία και την ευτυχία.

Ο Νόμος της Υπηρεσίας

Τα πάντα τόσο στον ουρανό όσο και στη γη διακηρύσσουν ότι ο βασικός κανόνας της ζωής είναι ο νόμος της υπηρεσίας. Ο άπειρος Πατέρας στηρίζει τη ζωή κάθε ζωντανής ύπαρξης. Ο Χριστός ήρθε στη γη «ως ο υπηρετών.» Οι άγγελοι είναι «λειτουργικά πνεύματα εις υπηρεσίαν αποστελλόμενα διά τους μέλλοντας να κληρονομήσωσι σωτηρίαν.» (Λουκά 22:27, Εβρ. 1:14). Ο ίδιος νόμος της υπηρεσίας είναι γραμμένος επάνω σε όλα τα αντικείμενα της φύσης. Τα πουλιά του αιθέρα, τα ζώα του αγρού, τα δένδρα του δάσους, τα φύλλα, τα χόρτα, τα λουλούδια, ο ήλιος στον ουρανό και τα φωτεινά αστέρια, όλα έχουν την υπηρεσία τους. Η λίμνη και ο ωκεανός, η πηγή και ο ποταμός, το καθένα παίρνει με σκοπό να μεταδώσει πάλι.

Καθώς το κάθετι στη φύση εξυπηρετεί με αυτό τον τρόπο τη ζωή του κόσμου, εξασφαλίζει ταυτόχρονα και τη δική του ζωή. «Δίδετε, και θέλει δοθή εις εσάς» (Λουκά 6:38), είναι το μάθημα γραμμένο με την ίδια σιγουριά στη φύση όπως και στις σελίδες της θεοπνευστίας.

Ενώ οι βουνοπλαγιές και οι πεδιάδες ανοίγουν διέξοδο για τη ροή του νερού προς τη θάλασσα, αμείβονται εκατονταπλάσια γι'αυτό που προσφέρουν. Το τραγουδιστό στο διάβα του ποτάμι αφήνει πίσω τα δώρα του της ομορφιάς και γονιμότητας. Ανάμεσα στα γυμνά και ηλιοκαμένα χωρά-

φια μια γραμμή σχηματισμένη από πρασινάδα διαγράφει την πορεία του ποταμού. Κάθε καμαρωτό δένδρο, κάθε μπουμπούκι, κάθε λουλούδι αποτελεί μαρτυρία της αμοιβής που ο Θεός χαρίζει σε κάθετι που γίνεται κανάλι της για τον κόσμο.

Σπέρνοντας με Πίστη

Από τα σχεδόν αναρίθμητα μαθήματα που διδάσκουν τα διάφορα στάδια της ανάπτυξης, μερικά που θεωρούνται πολυτιμότερα, μεταδίδονται με την παραβολή του Σωτήρα για τον αυξανόμενο σπόρο. Αυτή περιέχει μαθήματα για μικρούς και μεγάλους.

«Ούτως είναι η βασιλεία του Θεού, ως εάν άνθρωπος ρίψη τον σπόρον επί της γης, και κοιμάται και σηκώνεται νύκτα και ημέραν, και ο σπόρος βλαστάνη και αυξάνη, καθώς αυτός δεν εξεύρει. Διότι αφ'εαυτής η γη καρποφορεί, πρώτον χόρτον, έπειτα αστάχυον, έπειτα πλήρη σίτον εν τω ασταχύω.» (Μάρκ. 4:26-28).

Ο σπόρος περικλείει μέσα του την αρχή της βλάστησης, αρχή που ο ίδιος ο Θεός έχει εμφυτεύσει. Και όμως, αν εγκαταλειφθεί μόνος του ο σπόρος, δεν έχει τη δύναμη να βλαστήσει. Ο άνθρωπος έχει ένα ρόλο να παίξει στην προώθηση της αύξησης του σπόρου. Μολαταύτα, υπάρχει ένα σημείο πέρα από το οποίο δεν μπορεί να κάνει τίποτε. Πρέπει τότε να εξαρτηθεί από Εκείνον ο οποίος έχει συνδέσει τη βλάστηση και την καρποφορία με τους θαυμάσιους κρίκους της παντοδυναμίας Του.

Υπάρχει ζωή στο σπόρο και υπάρχει δύναμη στο χώμα. Αλλά αν δεν εξασκηθεί μέρα-νύχτα η άπειρη δύναμη, ο σπόρος δε θα αναπαραχθεί. Το νερό της βροχής πρέπει να δροσίσει τα διψασμένα χωράφια. Ο ήλιος πρέπει να μεταδώσει τη θερμότητά του. Ο ηλεκτρισμός πρέπει να διαπεράσει τον κρυμμένο στο χώμα σπόρο. Τη ζωή που έχει εμφυτεύσει ο Δημιουργός, Αυτός μόνο μπορεί να τη δραστη-

ριοποιήσει. Κάθε σπόρος αυξάνεται, κάθε φυτό αναπτύσσεται με τη δύναμη του Θεού.

«Ο σπόρος είναι ο λόγος του Θεού.» «Διότι καθώς η γη αναδίδει το βλάστημα αυτής, και καθώς ο κήπος εκφύει τα σπαρμένα εν αυτώ, ούτω Κύριος ο Θεός θέλει κάμει την δικαιοσύνην και την αίνεσιν να βλαστήσωσι.» (Λουκά 8:11, Ησ. 61:11). ΄Οπως στη φυσική σπορά, το ίδιο γίνεται και στην πνευματική σπορά. Η μόνη δύναμη που μπορεί να προκαλέσει τη ζωή, προέρχεται από το Θεό.

Το έργο του σπορέα είναι έργο πίστης. Αυτός δεν είναι σε θέση να κατανοήσει το μυστήριο της βλάστησης και της ανάπτυξης του σπόρου. Έχει όμως εμπιστοσύνη στους παράγοντες με τους οποίους ο Θεός προκαλεί την αύξηση της βλάστησης. Σκορπάει το σπόρο με την προοπτική να συλλέξει πολλαπλάσιο σε μια πλούσια συγκομιδή. Έτσι πρέπει να εργάζονται οι γονείς και οι δάσκαλοι, προσδοκώντας τη συγκομιδή από το σπόρο που σπέρνουν.

Μπορεί για ένα διάστημα ο καλός σπόρος να μείνει απαρατήρητος μέσα στην καρδιά, χωρίς καμιά ένδειξη ότι έπιασε ρίζα. Αργότερα όμως, καθώς το Πνεύμα του Θεού εμφυσάται μέσα στην ψυχή, ο κρυμμένος σπόρος ξεπετιέται και στο τέλος καρποφορεί. Στο έργο της ζωής μας δεν ξέρουμε τι θα καρποφορήσει, τούτο ή το άλλο. Δεν ανήκει σε μας να ρυθμίσουμε το ζήτημα αυτό. «Σπείρε τον σπόρον σου το πρωί, και την εσπέραν ας μη ησυχάση η χειρ σου.» Η μεγάλη διαθήκη του Θεού διακηρύσσει: «Εν όσω μένει η γη, σπορά και θερισμός . . . δεν θέλουσι παύσει.» (Εκκλ. 11:6, Γέν. 8:22).

Έχοντας εμπιστοσύνη στην υπόσχεση αυτή, ο γεωργός καλλιεργεί και σπέρνει. Και εμείς δεν πρέπει να δείχνουμε λιγότερη εμπιστοσύνη στην πνευματική σπορά, εργαζόμενοι με πεποίθηση στη διαβεβαίωσή Του: «Ούτω θέλει είσθαι ο λόγος Μου ο εξερχόμενος εκ του στόματός Μου. Δεν θέλει επιστρέψει εις Εμέ κενός, αλλά θέλει εκτελέσει το θέλημά Μου, και θέλει ευοδοθεί εις ό,τι αυτόν αποστέλλω.» «΄Οστις εξέρχεται και κλαίει, βαστάζων σπόρον πολύτιμον,

ούτος βεβαίως θέλει επιστρέψει εν αγαλλιάσει, βαστάζων τα χειρόβολα αυτού.» (Ησ. 55:11, Ψαλμ. 126:6).

Η βλάστηση του σπόρου συμβολίζει την αρχή της πνευματικής ζωής, και η ανάπτυξη του φυτού απεικονίζει την ανάπτυξη του χαρακτήρα. Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ζωή χωρίς ανάπτυξη. Το φυτό ή θα αναπτυχθεί ή θα ξεραθεί. ΄Οπως η ανάπτυξή του είναι σιωπηλή και απαρατήρητη, αλλά συνεχής, το ίδιο συμβαίνει και με το χαρακτήρα. Σε κάθε σταδιακή εξέλιξη η ζωή μας μπορεί να είναι τέλεια. ΄Οταν όμως εκπληρώνεται η πρόθεση του Θεού για μας, τότε θα σημειώνεται συνεχής ανάπτυξη.

Το φυτό αυξάνεται δεχόμενο αυτό που ο Θεός πρόβλεψε για τη συντήρησή του. Έτσι και η πνευματική ανάπτυξη πραγματοποιείται με τη συνεργασία με τους θεϊκούς παράγοντες. ΄Οπως το φυτό πιάνει ρίζα στο χώμα, έτσι πρέπει να ριζώσουμε και εμείς στο Χριστό. ΄Οπως το φυτό δέχεται το ηλιόφως, τη δροσιά και τη βροχή, έτσι πρέπει να δεχθούμε και εμείς το ΄Αγιο Πνεύμα. Αν οι καρδιές μας είναι στερεωμένες επάνω στο Χριστό, Αυτός θα έρθει σε μας «ως βροχή πρώιμος και όψιμος επί την γην.» Σαν τον Ήλιο της Δικαιοσύνης θα ανατείλει επάνω μας «με ίασιν εν ταις πτέρυξιν Αυτού». Ο λαός Του «ως κρίνον θέλει ανθήσει». «Θέλουσιν αναζήσει ως σίτος και ανθήσει ως άμπελος.» (Ωσηέ 6:3, Μαλ. 4:2, Ωσηέ 14:5,7).

Το σιτάρι αναπτύσσεται πρώτα σε «χόρτον, έπειτα αστάχυον, έπειτα πλήρη σίτον εν τω ασταχύω.» (Μάρκ. 4:28). Ο αντικειμενικός σκοπός του γεωργού με το σπάρσιμο του σπόρου και τη φυτοκαλλιέργεια είναι η σιτοπαραγωγή - ψωμί για τους πεινώντες και σπόρος για μελλοντικές συγκομιδές. Έτσι και ο θεϊκός Καλλιεργητής αποβλέπει στη συγκομιδή. Αναζητάει να αναπαραχθεί στην καρδιά και στη ζωή των οπαδών Του και στη συνέχεια να αναπαραχθεί στην καρδιά και στη ζωή άλλων ανθρώπων.

Η βαθμιαία από το σπόρο ανάπτυξη του φυτού αποτελεί παράδειγμα για την ανατροφή του παιδιού. Αναπτύσσεται «πρώτον χόρτον, έπειτα αστάχυον, έπειτα πλήρη σίτον εν

τω ασταχύω.» (Μάρκ. 4:28) Εκείνος που είπε αυτή την παραβολή, δημιούργησε το μικροσκοπικό σπόρο, τον εφοδίασε με ζωτικές ιδιότητες και καθόρισε τους νόμους που διέπουν την αύξησή του. Οι αρχές τις οποίες διδάσκει η παραβολή αυτή, επαληθεύθηκαν στη δική Του ζωή. Εκείνος, η Μεγαλειότητα του ουρανού, ο Βασιλιάς της δόξας, έγινε Βρέφος στη Βηθλεέμ και εκπροσώπησε για ένα διάστημα ένα ανήμπορο νήπιο, εξαρτώμενο από τη φροντίδα της μητέρας Του. Στην παιδική ηλικία μιλούσε και φερόταν σαν παιδί, τιμώντας του γονείς Του και εκτελώντας τις επιθυμίες τους με διάφορους χρήσιμους τρόπους. Από τη στιγμή όμως που άρχισε να αναπτύσσεται η διάνοιά Του, αύξανε συνεχώς σε χάρη και σε γνώση της αλήθειας.

Γονείς και δάσκαλοι πρέπει να βάλουν για σκοπό τους να καλλιεργούν τις φυσικές ροπές των νέων με τρόπο που σε κάθε στάδιο της ζωής να εκπροσωπούν την αναλογούσα σε κάθε ηλικία ομορφιά, αναπτυσσόμενα φυσιολογικά όπως αναπτύσσονται τα φυτά του κήπου.

Τα μικρά πρέπει να διδάσκονται με παιδική απλότητα. Πρέπει να εκπαιδεύονται έτσι που να μένουν ικανοποιημένα με μικρά χρήσιμα καθήκοντα και με τις τέρψεις και ασχολίες που αναλογούν στην ηλικία τους Η παιδική ηλικία συμβολίζεται με το φύτρο της παραβολής, και το φύτρο έχει μια ομορφιά που είναι ιδιαίτερα δική του. Δεν πρέπει να πιέζονται τα παιδιά να φθάσουν σε πρόωρη ανάπτυξη, αλλά να διατηρούν όσο το δυνατόν περισσότερο τη δροσιά και τη χάρη της παιδικής ηλικίας. ΄Οσο πιο απλή και ήσυχη είναι η ζωή του παιδιού, όσο πιο αμέτοχη σε αφύσικες συγκινήσεις και όσο περισσότερο σε αρμονία με τη φύση, τόσο πιο επιδεκτική γίνεται για σωματική και πνευματική ζωτικότητα, και για ψυχικό σφρίγος.

Με το θαύμα του Σωτήρα που έθρεψε τους πεντακισχιλίους, απεικονίζεται η ενέργεια της θεϊκής δύναμης στην παραγωγή του θερισμού. Ο Ιησούς σηκώνει το παραπέτασμα από τον τομέα της φύσης και αποκαλύπτει τη δημιουργική ενέργεια που ασκείται αδιάκοπα προς όφελός μας. Πολλα-

πλασιάζοντας το σπαρμένο στο έδαφος σπόρο, Εκείνος που πολλαπλασίασε τα ψωμιά, επιτελεί ένα καθημερινό θαύμα. Με ένα θαύμα τροφοδοτεί συνεχώς τα εκατομμύρια του πληθυσμού από τα παραγωγικά χωράφια της γης. Οι άνθρωποι καλούνται να συνεργασθούν μαζί Του για τη φροντίδα του σπόρου και την παρασκευή του ψωμιού, και για το λόγο αυτό χάνουν από τα μάτια τους το θεϊκό παράγοντα. Η ενέργεια της δύναμής Του αποδίδεται σε φυσικές αιτίες ή στην ανθρώπινη επινόηση, και συχνά τα δώρα Του διαστρεβλώνονται σε εγωιστικές χρήσεις, γίνονται κατάρα αντί για ευλογία. Ο Θεός προσπαθεί να αλλάξει όλα αυτά. Επιθυμεί να αφυπνισθούν οι αισθήσεις μας, ώστε εύκολα να διακρίνουμε την καλοσύνη Του, και τα δώρα Του να καταστούν για μας η ευλογία που προτίθεται να δώσει.

Ο λόγος του Θεού, η μετάδοση της ζωής Του είναι αυτό που χορηγεί ζωή στο σπόρο. Και τρώγοντας το σπόρο, εμείς γινόμαστε συμμέτοχοι της ζωής αυτής. Ο Θεός αυτό θέλει να διακρίνουμε. Ακόμη και όταν δεχόμαστε το καθημερινό μας ψωμί, θέλει να αναγνωρίζουμε τη μεσολάβησή Του και να έρθουμε σε στενότερη επαφή μαζί Του.

Σύμφωνα με τους θεϊκούς νόμους της φύσης, το αποτέλεσμα ακολουθεί την αιτία με αναλλοίωτη βεβαιότητα. Ο θερισμός είναι το αποτέλεσμα της σποράς. Το γεγονός αυτό δεν επιδέχεται καμιά αντίρρηση. Οι άνθρωποι μπορούν να εξαπατήσουν τους συνανθρώπους τους δεχόμενοι αμοιβές και επαίνους για υπηρεσία που δεν έχουν προσφέρει. Στη φύση όμως δε χωράει εξαπάτηση. Για τον ανέντιμο καλλιεργητή ο θερισμός αποτελεί καταδικαστική απόφαση. Και σε ευρύτερη έννοια, αυτό αληθεύει επίσης και στον πνευματικό κόσμο. Το κακό πετυχαίνει στην εξωτερική εμφάνιση και όχι στην πραγματικότητα. Το παιδί που το σκάει από το σχολείο, ο έφηβος που παραμελεί τις σπουδές του, ο υπάλληλος ή ο μαθητευόμενος που δεν επιμελείται την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του εργοδότη του, ο σε οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιχείρηση καταγινόμενος άνθρωπος που δεν είναι ειλικρινής στις σοβαρότερες υπευθυνότητές

του, μπορεί να κολακεύεται ότι, όσο το σφάλμα μένει καλυμμένο, αυτός βγαίνει κερδισμένος. ΄Ομως δεν είναι έτσι. Ξεγελάει τον εαυτό του. Ο θερισμός της ζωής είναι ο χαρακτήρας, και αυτός είναι που αποφασίζει την τύχη τόσο της παρούσας όσο και της μέλλουσας ζωής.

Ο θερισμός είναι η αναπαραγωγή του σπαρμένου σπόρου. Κάθε σπόρος παράγει καρπό «κατά το είδος αυτού». Το ίδιο συμβαίνει με τα γνωρίσματα του χαρακτήρα, τον οποίο καλλιεργούμε. Φιλαυτία, ιδιοτέλεια, έπαρση, τρυφηλότητα αναπαράγονται, και στο τέλος γίνονται αθλιότητα και καταστροφή. «Διότι ο σπείρων εις την σάρκα εαυτού, θέλει θερίσει εκ της σαρκός φθοράν. Αλλ'ο σπείρων εις το Πνεύμα, θέλει θερίσει εκ του Πνεύματος ζωήν αιώνιον.» (Γαλ. 6:8). Η αγάπη, η συμπάθεια και η καλοσύνη καρποφορούν σε ευλογία, σε ένα θερισμό που είναι άφθαρτος.

Κατά το θερισμό ο σπόρος πολλαπλασιάζεται. Ένας μόνο σπόρος σταριού, όταν αβγατίζεται με επανειλημμένα σπαρσίματα, μπορεί να καλύψει ολόκληρη μια αχανή περιοχή με χρυσά δεμάτια. Εξίσου πλατιά επιρροή μπορεί να ασκήσει μια μοναδική ζωή, ακόμη και μια μοναδική πράξη.

Πόσες καλοσυνάτες πράξεις έχει προξενήσει στο διάβα των μακρινών αιώνων η ανάμνηση του αλαβάστρινου εκείνου φλασκιού που ανοίχθηκε για τον ενταφιασμό του Χριστού! Πόσες αναρίθμητες δωρεές έχει επιφέρει στο έργο του Σωτήρα η συμβολή εκείνη μιας ανώνυμης χήρας που έδωσε «δύο λεπτά, τουτέστιν ένα κοδράντην» (Μαρκ. 12:42)!

Ζωή Μέσα από το Θάνατο

Το μάθημα της σποράς του σπόρου διδάσκει γενναιοδωρία. «Ο σπείρων με φειδωλίαν και με φειδωλίαν θέλει θερίσει, και ο σπείρων με αφθονίαν, και με αφθονίαν θέλει θερίσει.» (Β΄Κορ. 9:6).

Ο Κύριος λέει: «Μακάριοι σεις οι σπείροντες πλησίον παντός ύδατος.» (Ησ. 32:20). Το να σπείρουμε «πλησίον

παντός ύδατος» σημαίνει να προσφέρουμε οποτεδήποτε απαιτείται η βοήθειά μας. Αυτό δε θα μας φέρει σε ανέχεια. «Ο σπείρων με αφθονίαν και με αφθονίαν θέλει θερίσει.» Σκορπίζοντας το σπόρο του, ο σπορητής τον πολλαπλασιάζει. Έτσι, και μεταδίδοντας τις ευλογίες μας, τις αβγατίζουμε. Η υπόσχεση του Θεού εγγυάται μια τέτοια επάρκεια, ώστε να μπορούμε να συνεχίζουμε δίνοντας.

Και περισσότερο ακόμη: Καθώς μεταδίδουμε τις ευλογίες της ζωής αυτής, η ευγνωμοσύνη εκείνων που τις δέχονται, προετοιμάζει την καρδιά να δεχθεί την πνευματική αλήθεια, και ένας θερισμός παράγεται για την αιώνια ζωή.

Με το ρίξιμο του σπόρου στο χώμα, ο Σωτήρας απεικονίζει τη θυσία Του για μας λέγοντας: «Εάν ο κόκκος του σίτου δεν πέση εις την γην και αποθάνη, αυτός μόνος μένει. Εάν όμως αποθάνη, πολύν καρπόν φέρει.» (Ιωάν. 12:24). Μόνο με τη θυσία του Χριστού, του Σπόρου, μπορούσε να παραχθεί καρπός για τη βασιλεία του Θεού. Σύμφωνα με το νόμο του φυτικού βασιλείου, η ζωή είναι το αποτέλεσμα του θανάτου Του.

Αυτό συμβαίνει και με όλους εκείνους οι οποίοι καρποφορούν εργαζόμενοι με το Χριστό. Η φιλαυτία και το συμφέρον πρέπει να εκλείψουν. Η ζωή πρέπει να πέσει στην αυλακιά των αναγκών του κόσμου. Ο νόμος όμως της αυτοθυσίας είναι ο νόμος της αυτοσυντήρησης. Ο γεωργός διατηρεί το σπόρο του με το να τον σκορπίζει. Έτσι και η ζωή που θα διατηρηθεί, είναι εκείνη η ζωή που προσφέρεται γενναιόψυχα στην υπηρεσία Θεού και ανθρώπων.

Ο σπόρος πεθαίνει για να ξεπηδήσει σε νέα ζωή. Αυτό μας διδάσκει το μάθημα της ανάστασης. Για το ανθρώπινο σώμα που τοποθετείται στον τάφο για να φθαρεί, ο Θεός είπε: «Σπείρεται εν φθορά, ανίσταται εν αφθαρσία. Σπείρεται εν ατιμία, ανίσταται εν δόξη. Σπείρεται εν ασθενεία, ανίσταται εν δυνάμει.» (Α΄Κορ. 15:42,43).

Ενώ γονείς και δάσκαλοι προσπαθούν να διδάξουν τα μαθήματα αυτά, η εργασία πρέπει να είναι πρακτική. Αφήστε τα παιδιά να ετοιμάσουν μόνα τους το έδαφος και το

σπόρο. Καθώς εργάζονται, οι γονείς ή οι δάσκαλοι μπορούν να εξηγήσουν τον κήπο της καρδιάς με τον καλό ή τον κακό σπόρο που σπέρνεται εκεί, καθώς και ότι, όπως ο κήπος πρέπει να προετοιμασθεί για το φυσικό σπόρο, έτσι και η καρδιά πρέπει να προετοιμασθεί για το σπόρο της αλήθειας. ΄Οταν ο σπόρος ρίχνεται στο χώμα, τα παιδιά μπορούν να διδαχθούν για το μάθημα του θανάτου του Χριστού, και όταν ξεπηδάει το φύτρο, να διδαχθούν για την ανάστασή Του. Ενώ το φυτό αυξάνεται, η σχέση ανάμεσα στο φυσικό και στο πνευματικό στοιχείο μπορεί να συνεχίζεται.

Οι νέοι πρέπει να διδαχθούν κατά παρόμοιο τρόπο. Από την καλλιέργεια του εδάφους μπορούν να διδαχθούν συνεχώς μαθήματα. Κανείς δε σπέρνει επάνω σε ένα χέρσο κομμάτι γης και να περιμένει άμεση από αυτό συγκομιδή. Επιμεληµένη, επίμονη εργασία απαιτείται για την προετοιμασία του εδάφους, για το σπάρσιμο του σπόρου και για την καλλιέργεια των φυτών. Το ίδιο συμβαίνει και με την πνευματική σπορά. Ο κήπος της καρδιάς χρειάζεται καλλιέργεια. Το χώμα πρέπει να θρυμματισθεί με τη μετάνοια. Τα βλαβερά φυτά που πνίγουν τον καλό σπόρο, πρέπει να ξερριζωθούν. ΄Οπως το έδαφος που έχει γεμίσει από αγκάθια, μπορεί να απαλλαγεί από αυτά μόνο με επιμεληµένη εργασία, έτσι και οι κακές ροπές της καρδιάς μπορούν να υπερπηδηθούν μόνο με επισταμένη προσπάθεια και με τη χρήση του ονόματος και της δύναμης του Χριστού.

Στην καλλιέργεια του εδάφους ο προσεκτικός καλλιεργητής παρατηρεί ότι θησαυροί που δεν είχε ονειρευθεί, παρουσιάζονται μπροστά του. Κανείς δεν μπορεί να επιτύχει στον τομέα της γεωπονικής ή της κηπουρικής αν δε δώσει προσοχή στους υφιστάμενους νόμους. Οι ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε είδους των φυτών πρέπει να μελετηθούν. Οι διάφορες ποικιλίες απαιτούν διαφορετικό χώμα και τρόπο καλλιέργειας, και η συμμόρφωση με τους κανόνες που επιβάλλονται κάθε φορά, είναι ο όρος που εξασφαλίζει την επιτυχία. Η προσοχή που απαιτείται για τη μεταφύτευση ώστε ούτε μια ριζούλα να μη στριμωχθεί ή να στραβοφυτευθεί, η

φροντίδα των νεαρών φυτών, το κλάδεμα και το πότισμα, η προφύλαξη από την παγωνιά της νύχτας και το ηλιόκαυμα της ημέρας, το βοτάνισμα, η καταπολέμηση της αρρώστιας και ο ψεκασμός των παρασίτων, η ταξινόμηση και αναδιοργάνωση, όχι μόνο παρέχουν σημαντικά διδάγματα για το σχηματισμό του χαρακτήρα, αλλά αποτελούν και μια εργασία που αυτή καθαυτή είναι το μέσον της ανάπτυξης. Η καλλιέργεια της φροντίδας, της υπομονής, της προσοχής στις λεπτομέρειες, της υπακοής στους νόμους μεταδίδει μια σημαντικότατη εκγύμναση. Η συνεχής επαφή με το μυστήριο της ζωής και η ομορφιά της φύσης, καθώς και η τρυφερότητα που απαιτεί η εξυπηρέτηση των ωραίων αυτών αντικειμένων της δημιουργίας του Θεού, τείνουν να δραστηριοποιήσουν το νου και να ανυψώσουν το χαρακτήρα, ενώ τα αποκτώμενα μαθήματα προκαταρτίζουν τον εργάτη να συμπεριφέρεται επιτυχέστερα με τη σκέψη των άλλων.

ΑΛΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

> «΄Οστις είναι σοφός, ας παρατηρή ταύτα, και θέλουσιν εννοήσει τα ελέη του Κυρίου.» (Ψαλμ. 107:43)

Η ιαματική δύναμη του Θεού διαπερνάει ολόκληρη τη φύση. ΄Οταν ένα δένδρο κόβεται, όταν ένας άνθρωπος πληγώνεται ή σπάει ένα κόκαλό του, η φύση αρχίζει αμέσως να επιδιορθώνει τη βλάβη. Και πριν ακόμη παρουσιασθεί η ανάγκη, οι θεραπευτικοί παράγοντες είναι έτοιμοι, και μόλις κάποιο μέλος τραυματισθεί, η κάθε ενέργεια στρέφεται στο έργο της επανόρθωσης. Αυτό συμβαίνει και στον πνευματικό κόσμο. Πριν η αμαρτία δημιουργήσει την ανάγκη, ο Θεός είχε προνοήσει τη θεραπεία. Κάθε ψυχή που παρασύρεται στον πειρασμό, πληγώνεται, τραυματίζεται από τον εχθρό. ΄Οταν όμως υπάρχει η αμαρτία, υπάρχει και ο Σωτήρας. Ο Χριστός είπε για το έργο Του: «Να ιατρεύσω τους συντετριμμένους την καρδίαν, να κηρύξω προς τους αιχμαλώτους ελευθερίαν, και προς τους τυφλούς ανάβλε-

ψιν, να αποστείλω τους συντεθλασμένους εν ελευθερία.» (Λουκά 4:18).

Στο έργο αυτό οφείλουμε να συνεργασθούμε. «Εάν άνθρωπος απερισκέπτως πέση εις κανέν αμάρτημα . . . διορθώνετε τον τοιούτον.» Η λέξη «διορθώνετε» στο κείμενο είναι «καταρτίζετε», δηλαδή συναρμολογείτε σαν ένα εξαρθρωμένο κόκαλο. Πόσο υποδηλωτική είναι η απεικόνιση! Αυτός που πέφτει σε κάποιο λάθος ή αμαρτία, αποξενώνεται από το συσχετισμό του με κάθετι που τον περιβάλλει. Μπορεί να αναγνωρίσει το λάθος του και να βασανίζεται από τύψεις, δεν μπορεί όμως να αποκατασταθεί. Κατέχεται από σύγχυση και αμηχανία, και βρίσκεται στη χείριστη κατάσταση όντας ανίσχυρος. Πρέπει να αναζητηθεί, να θεραπευθεί, να αποκατασταθεί. «Σεις οι πνευματικοί διορθώνετε τον τοιούτον.» (Γαλ. 6:1). Μόνο η αγάπη που απορρέει από την καρδιά του Χριστού μπορεί να θεραπεύσει. Μόνο εκείνος στον οποίον ενοικεί μια τέτοια αγάπη, όπως ο χυμός στο δένδρο ή το αίμα στο σώμα, μπορεί να θεραπεύσει την πληγωμένη ψυχή.

Οι ιδιότητες της αγάπης έχουν μια θαυμάσια δύναμη, επειδή είναι θεϊκές. Εάν γνωρίζαμε τη γλυκιά απάντηση που «καταπραΰνει θυμόν», την αγάπη που «μακροθυμεί και αγαθοποιεί», την αγάπη που «καλύπτει πλήθος αμαρτιών», με ποια θεραπευτική δύναμη θα προικιζόταν η ζωή μας! Πόσο θα μεταβαλλόταν η ζωή και η γη θα γινόταν το πραγματικό ομοίωμα και η πρόγευση του ουρανού! (Παρ. 15:1, Α΄ Κορ. 13:4, Α΄Πέτρ. 4:8).

Τα πολύτιμα αυτά μαθήματα μπορούν να μεταδοθούν με τέτοια απλότητα, που τα μικρά παιδιά να τα καταλάβουν. Η παιδική καρδιά είναι τρυφερή και εντυπωσιάζεται εύκολα. Και όταν εμείς οι μεγαλύτεροι γινόμαστε «ως τα παιδία» (Ματθ. 18:3), όταν μαθαίνουμε την απλότητα, τη γλυκύτητα και την τρυφερή αγάπη του Σωτήρα, δε θα το βρούμε δύσκολο να αγγίσουμε τις καρδιές των παιδιών και να τα διδάξουμε την αγάπη της θεραπευτικής υπηρεσίας.

Η τελειότητα χαρακτηρίζει τόσο τα ελάχιστα όσο και τα μέγιστα έργα του Θεού. Το χέρι που κρέμασε τους κόσμους στο διάστημα, είναι το χέρι εκείνο που δημιουργεί τα λουλούδια του αγρού. Εξετάστε κάτω από το μικροσκόπιο το ελάχιστο και το κοινότατο αγριολούλουδο, και παρατηρήστε τη θαυμαστή ομορφιά και τελειότητα σε όλες τις λεπτομέρειες. Έτσι, πραγματική τελειότητα μπορεί να βρεθεί στην ταπεινότερη βίγλα. Οι πιο κοινές υπηρεσίες όταν εκτελούνται με πιστότητα, παρουσιάζονται όμορφες στα μάτια του Θεού. Η ενσυνείδητη προσοχή στα μικροπράγματα μας καθιστά συνεργάτες Του και κερδίζουμε τον έπαινο Εκείνου ο οποίος βλέπει και γνωρίζει τα πάντα.

Το ουράνιο τόξο που ορθώνει τη φωτεινή αψίδα του από άκρη σε άκρη του ουράνιου θόλου, είναι ένα σημείο που θυμίζει «την παντοτεινήν διαθήκην την μεταξύ Θεού και παντός εμψύχου ζώου.» Και το τόξο που περιβάλλει τον ουράνιο θρόνο, είναι και αυτό ένα σημείο της διαθήκης της ειρήνης του Θεού με τα παιδιά Του. Όπως το τόξο στα σύννεφα σχηματίζεται από την ένωση του ηλιακού φωτός με τη βροχή, έτσι και το τόξο που περιβάλλει το θρόνο του Θεού, συμβολίζει τη σύμπραξη της ευσπλαχνίας και της δικαιοσύνης Του. Στην αμαρτωλή αλλά μετανοημένη ψυχή ο Θεός λέει: Ζήσε. «Εγώ εύρηκα εξιλασμόν.» (Γέν. 9:16, Ιώβ 33:24).

«Επειδή, καθώς ώμοσα ότι τα ύδατα του Νώε δεν θέλουσιν επέλθει πλέον επί την γην, ούτως ώμοσα ότι δεν θέλω θυμωθή πλέον κατά σου, ουδέ σε ελέγξει. Διότι τα όρη θέλουσι μετατοπισθή, και οι λόφοι μετακινηθή. Πλην το έλεός μου δεν θέλει εκλείψει από σου, ουδέ η διαθήκη της ειρήνης μου μετακινηθή, λέγει Κύριος ο ελεών με.» (Ησ. 54:9,10).

Το Μήνυμα των Άστρων

Τα άστρα έχουν και αυτά ένα χαροποιό μήνυμα για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Σε τέτοιες ώρες που έρχονται σε όλους, όταν η καρδιά λιγοψυχεί και οι πειρασμοί καταπιέζουν

με σκληρότητα, όταν τα εμπόδια παρουσιάζονται ανυπέρβλητα, όταν ο σκοπός της ζωής φαίνεται ανεκπλήρωτος και οι όμορφες υποσχέσεις της δείχνονται φρούδες, τότε πού αλλού μπορεί να βρεθεί ένα τέτοιο θάρρος ή μια τέτοια σταθερότητα παρά στο μάθημα εκείνο που ο Θεός ζητάει να διδαχθούμε από την ανεπηρέαστη τροχιά των άστρων;

«Σηκώσατε υψηλά τους οφθαλμούς σας και ιδέτε, τίς εποίησε ταύτα. Ο εξάγων το στράτευμα αυτών κατά αριθμόν, ο ονομαστί καλών ταύτα εν τη μεγαλειότητι της δυνάμεως Αυτού, διότι είναι ισχυρός εις εξουσίαν. Δεν λείπει ουδέν. Διά τί λέγεις, Ιακώβ, και λαλείς, Ισραήλ, Η οδός μου είναι κεκρυμμένη από του Κυρίου, και η κρίσις μου παραμελείται υπό του Θεού μου; Δεν εγνώρισας, δεν ήκουσας ότι ο αιώνιος Θεός, ο Κύριος, ο Ποιητής των άκρων της γης δεν ατονεί και δεν αποκάμνει; Δεν εξιχνιάζεται η φρόνησις Αυτού. Δίδει ισχύν εις τους ητονισμένους και αυξάνει την δύναμιν εις τους αδυνάτους.» «Μη φοβού, διότι Εγώ είμαι μετά σου. Μη τρόμαζε, διότι Εγώ είμαι ο Θεός σου. Σε ενίσχυσα, μάλιστα σε εβοήθησα, μάλιστα σε υπερασπίσθην διά της δεξιάς της δικαιοσύνης Μου.» «Διότι Εγώ Κύριος ο Θεός είμαι ο κρατών την δεξιάν σου, λέγων προς σε, Μη φοβού, Εγώ θέλω σε βοηθήσει.» (Ησ. 40:26-29, 41:10,13).

Καυματισμένο ανηλεώς από την κάψα του ήλιου και ανεμοδαρμένο από την αμμοθύελλα, το φοινικόδενδρο ορθώνεται πράσινο και καρπερό μέσα στην έρημο. Οι ρίζες του τροφοδοτούνται από ζωντανές πηγές. Το πράσινο διάδημά του διακρίνεται από μακριά επάνω στον αχανή καψαλισμένο ερημότοπο, και ο οδοιπόρος ετοιμοθάνατος, σέρνει τα βήματά του τρικλίζοντας προς το δροσερό ίσκιο του και το ζωογόνο νερό του. Το δένδρο της ερήμου είναι ένα σύμβολο του πώς θέλει ο Θεός να είναι τα παιδιά Του στον κόσμο αυτό. Αυτά πρέπει να οδηγήσουν τις ταλαιπωρημένες, ανήσυχες ψυχές, έτοιμες να χαθούν στην έρημο της αμαρτίας, Πρέπει να υποδείξουν στους συνανθρώπους τους Εκείνον που απευθύνει την πρόσκληση: «Εάν τις διψά, να έρχηται προς Εμέ και ας πίνη.» (Ιωάν. 7:37).

Ο πλατύς και βαθύς ποταμός που προσφέρει οδική αρτηρία για την κυκλοφορία και τα ταξίδια των εθνών, εκτιμάται σαν παγκόσμιο ευεργέτημα. Αλλά τι συμβαίνει με τα μικρά ρυάκια που συμβάλλουν στο σχηματισμό του ευγενικού αυτού ρεύματος; Αν δεν ήταν αυτά, ο ποταμός θα εξαφανιζόταν. Από αυτά εξαρτάται η ύπαρξή του. Έτσι και οι άνθρωποι που καλούνται να ηγηθούν σε κάποιο μεγάλο έργο, τιμούνται σαν να εξαρτάτο η επιτυχία τους μόνο από αυτούς. Η επιτυχία όμως αυτή απαιτεί την πιστή συνεργασία ταπεινότερων, σχεδόν αναρίθμητων εργατών - εργατών για τους οποίους ο κόσμος δε γνωρίζει απολύτως τίποτε. Καθήκοντα χωρίς καμιά επιδοκιμασία, εργασία χωρίς καμιά αναγνώριση είναι η μοίρα των περισσότερων εργατών στον κόσμο. Και με τη μοίρα αυτή πολλοί είναι βαθιά δυσαρεστημένοι. Αισθάνονται ότι η ζωή τους σπαταλάται άδικα. Το μικρότερο όμως ρυάκι που προχωρεί αθόρυβα μέσα από λιβάδια και οπωρώνες, προσφέροντας υγεία, γονιμότητα και ομορφιά, είναι τόσο χρήσιμο στη ροή του όπως και ο πλατύς ποταμός. Και συμβάλλοντας στη ζωή του ποταμού, βοηθάει να κατορθωθεί εκείνο που μόνος αυτός δεν μπορεί ποτέ να κατορθώσει.

Το μάθημα αυτό το χρειάζονται πολλοί. Τα τάλαντα ειδωλοποιούνται πάρα πολύ και οι θέσεις εποφθαλμιούνται πάρα πολύ. Είναι πάρα πολλοί εκείνοι που δεν αναλαμβάνουν να κάνουν τίποτε, αν δεν αναγνωρισθούν ως ηγήτορες. Πάρα πολλοί που αν δεν τους επαινέσουν, δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον για εργασία. Εκείνο που μας χρειάζεται να διδαχθούμε, είναι η πιστότητα στη λεπτομερή χρησιμότητα των δυνάμεων και των ευκαιριών που έχουμε, καθώς και η ικανοποίηση για το καθήκον όπου ο Θεός μας έταξε.

Ένα Μάθημα Εμπιστοσύνης

«Ερώτησον τώρα τα ζώα και θέλουσι σε διδάξει, και τα πετεινά του ουρανού και θέλουσι σοι απαγγείλει . . . και οι ι-

χθύες της θαλάσης θέλουσι σοι διηγηθή.» «Ύπαγε προς τον μύρμηγκα . . . και παρατήρησον τας οδούς αυτού.» «Εμβλέψατε εις τα πετεινά του ουρανού.» «Παρατηρήσατε τους κόρακας.» (Ιώβ 12:7,8, Παρ. 6:6, Ματ. 6:26, Λουκά 12:24).

Ας μη περιοριζόμαστε απλώς να μιλάμε στο παιδί για τα πλάσματα του Θεού. Τα ίδια τα ζώα να γίνουν δάσκαλοί του. Τα μυρμήγκια δίνουν μαθήματα υπομονητικής εργατικότητας, επιμονής για την υπερπήδηση των εμποδίων, μέριμνας για το μέλλον. Και τα πουλιά διδάσκουν το πολύτιμο μάθημα της εμπιστοσύνης. Ο ουράνιος Πατέρας μας μεριμνά γι'αυτά. Αλλά εκείνα πρέπει να συλλέξουν την τροφή τους, να κτίσουν τις φωλιές τους, να θρέψουν τα νεογνά τους. Κάθε στιγμή είναι εκτεθειμένα σε εχθρούς που ζητούν την καταστροφή τους. Και όμως, πόσο χαρούμενα ασχολούνται με τη δουλειά τους! Πόσο εύθυμα είναι τα τραγούδια τους!

Πόσο όμορφη είναι του ψαλμωδού η περιγραφή για τη φροντίδα του Θεού προς τις υπάρξεις του δάσους: «Τα όρη τα υψηλά είναι διά τας δορκάδας, αι πέτραι καταφυγή εις τους δασύποδας.» (Ψαλμ. 145:16). Στέλνει τις πηγές να ρέουν ανάμεσα σε λόφους, όπου τα πουλιά έχουν την κατοικία τους «και αναμέσον των κλάδων κελαηδούσι.» (Ψαλμ. 104: 12). Όλες οι υπάρξεις των δασών και των λόφων αποτελούν μέλη της μεγάλης οικογένειας. Ανοίγει το χέρι Του και χορταίνει «την επιθυμίαν παντός ζώντος.» (Ψαλμ. 145:16).

Ανεμοδαρμένος από τη θύελλα ο αετός των Άλπεων μερικές φορές αναγκάζεται να αποκλεισθεί στα στενά φαράγγια των βουνών. Απειλητικά σκοτεινά σύννεφα αποκόπτουν τον κυρίαρχο των δασών και οι μαύρες μάζες τους τον χωρίζουν από τα ηλιόλουστα ύψη όπου έχει κάνει τη φωλιά του. Οι προσπάθειές του να διαφύγει, παραμένουν άκαρπες. Πετάει πίσω-μπρος χτυπώντας τα δυνατά φτερά του στον αέρα, και κάνοντας τα βουνά να αντιλαλούν τις γοερές κραυγές του. Τέλος, κάποια στιγμή με ύφος θριαμβικό,

ορμάει προς τα επάνω και, τρυπώντας τα σύννεφα, βρίσκεται πάλι στη λαμπρή λιακάδα, αφήνοντας μακριά το σκοτάδι και τη θύελλα. Έτσι μπορεί και εμείς να περιβαλλόμαστε από δυσκολίες, απογοητεύσεις, σκοτεινές σκέψεις. Η ψευτιά, η δυστυχία, η αδικία μας περισφίγγουν. Υπάρχουν σύννεφα που δεν μπορούμε να διαλύσουμε. Μάταια παλεύουμε με τις αντιξοότητες. Ένας μόνο τρόπος διαφυγής υπάρχει. Η ομίχλη και η καταχνιά πλησιάζουν στη γη. Πέρα από τα σύννεφα όμως λάμπει το φως του Θεού. Λουσμένοι στον ήλιο της παρουσίας Του, μπορούμε να υψωθούμε με τα φτερά της πίστης.

Πολλά τέτοια μαθήματα μπορούν να αποδοθούν: η αυτοδυναμία από το δένδρο, το οποίο αυξανόμενο στην πεδιάδα ή στη βουνίσια ράχη, βυθίζει τις ρίζες του βαθιά στη γη και με την τραχιά δύναμή του καταφρονεί τη θύελλα. Έπειτα, η δύναμη των επιδράσεων κατά την παιδική ηλικία διδασκόμενη από το ροζιασμένο, στρεβλό κούτσουρο που καμιά επίγεια δύναμη δεν είναι ικανή να του ξαναδώσει τη χαμένη συμμετρία του. Είναι και το μυστικό της ιερόπρεπης ζωής που διδάσκουν τα νούφαρα. Στο βυθό μιας γλισχρής δεξαμενής με χορτάρια και σκουπίδια, βυθίζει τις ρίζες του στην καθαρή αμμουδιά και από εκεί απομυζώντας ζωή, υψώνει τα μυρωδάτα άνθη του προς το φως με άσπιλη καθαρότητα.

Έτσι, ενώ οι νέοι αποκτούν τη γνώση των γεγονότων από τους δασκάλους και τα σχολικά βιβλία, ας αναγνωρίσουν μόνοι τους τα μαθήματα και ας ανακαλύψουν αυτά τα ίδια την αλήθεια. Ενώ ασχολούνται με την κηπουρική, ρωτήστε τα τι μαθαίνουν από τη φροντίδα των φυτών που περιποιούνται. ΄Οταν παρατηρούν ένα όμορφο τοπίο, ρωτήστε γιατί ο Θεός έντυσε τα λιβάδια και τα δάση με τέτοια ωραία και ποικίλα χρώματα. Γιατί δεν τα έκανε όλα σκούρο καφετί; ΄Οταν μαζεύουν λουλούδια, κάνετε να σκεφθούν γιατί ο Θεός μας χάρισε τα θαυμάσια αυτά πράγματα από τον κήπο της Εδέμ. Διδάξτε να διακρίνουν παντού στη φύση τα τεκμήρια της σκέψης του Θεού για εμάς, και τη θαυμαστή

προσαρμογή του καθενός για την εξυπηρέτηση των αναγκών μας και της ευτυχίας μας. Μόνο όποιος αναγνωρίζει στη φύση τα έργα του Πατέρα του, όποιος διακρίνει στον πλούτο και στην ομορφιά της γης το γραφικό χαρακτήρα του Πατέρα του, αυτός μόνο είναι σε θέση να διδαχθεί από τα αντικείμενα της φύσης τα σπουδαιότερα μαθήματα και να επωφεληθεί καλύτερα από αυτά. Μόνο αυτός μπορεί να εκτιμήσει πληρέστερα τη σημασία του βουνού και της κοιλάδας, του ποταμού και της θάλασσας, όταν τα θεωρεί σαν μια εξωτερίκευση της σκέψης του Θεού, σαν μια αποκάλυψη του Δημιουργού.

Πολλές περιγραφές από τη φύση χρησιμοποιούν οι βιβλικοί συγγραφείς, και καθώς εμείς παρατηρούμε τα αντικείμενα του φυσικού βασιλείου, θα είμαστε ικανοί να κατανοήσουμε, με την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος, πληρέστερα ακόμη τα μαθήματα του λόγου του Θεού. Με αυτό τον τρόπο γίνεται η φύση το κλειδί του θησαυροφυλακίου του λόγου.

Τα παιδιά ας ενθαρρύνονται να αναζητούν στη φύση τα αντικείμενα που περιγράφονται στα βιβλικά μαθήματα και να διακρίνουν στη Βίβλο τις παραβολές που είναι εμπνευσμένες από τη φύση. Πρέπει να ερευνούν τόσο στη φύση όσο και στην Αγία Γραφή για το κάθε πράγμα που συμβολίζει το Χριστό, καθώς και για εκείνα που Αυτός χρησιμοποίησε για να περιγράψει την αλήθεια. Έτσι, μπορούν να μάθουν να Τον διακρίνουν σε κάθε δένδρο και κλήμα, σε κάθε κρίνο και τριαντάφυλλο, στον ήλιο και στα αστέρια. Μπορούν να μάθουν να ακούουν τη φωνή Του στο κελάηδημα των πουλιών, στο θρόισμα των φύλλων στον κρότο της βροντής και στο φλοίσβο της θάλασσας. Και το κάθε αντικείμενο της φύσης θα τους επαναλαμβάνει τα πολύτιμα μαθήματά Του. Για εκείνους που με αυτό τον τρόπο γνωρίζονται με το Χριστό, η γη ποτέ πια δε θα είναι ένας μοναχικός και ερημικός τόπος, αλλά θα είναι το σπίτι του Πατέρα τους γεμάτο από την παρουσία Εκείνου που άλλοτε κατοίκησε με τους ανθρώπους.

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ

«΄Οταν περιπατής,
θέλει σε οδηγεί.
΄Οταν κοιμάσαι,
θέλει σε φυλάττει.
Και όταν εξυπνήσης,
θέλει συνομιλεί μετά σου.»
(Ψαλμοί 6:22)

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

> «Διά της γνώσεως τα ταμεία θέλουσι γεμισθή από παντός πολυτίμου και ευφροσύνου πλούτου.»
> (Παρ. 24:4)

Τόσο για το πνεύμα και την ψυχή όσο και για το σώμα, ο νόμος του Θεού λέει ότι η δύναμη αποκτάται με προσπάθεια. Η εκγύμναση είναι εκείνη που φέρει την ανάπτυξη. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, ο Θεός προνόησε μέσα από το λόγο Του τον τρόπο για τη διανοητική και πνευματική ανάπτυξη.

Η Γραφή περιέχει όλες τις αρχές που οι άνθρωποι χρειάζονται να κατανοήσουν, προκειμένου να γίνουν κατάλληλοι για την πρόσκαιρη αυτή ζωή όπως και για τη μελλοντική ζωή. Και οι αρχές αυτές είναι ευκολονόητες για όλους. Δεν είναι κανείς που να εκτιμάει τη βιβλική διδαχή και να διαβάζει έστω και μια περικοπή της χωρίς να συναποκομίσει κάποια χρήσιμη σκέψη από αυτή. Η σημαντικότερη όμως διδασκαλία της Γραφής δεν μπορεί να αποκτηθεί με μια συμπτωματική, διακεκομμένη μελέτη. Το σπουδαίο σύστημα των αληθειών της δεν παρουσιάζεται έτσι που να μπορεί να διακριθεί από το βιαστικό ή αμελή μελετητή. Πολλοί από τους θησαυρούς της βρίσκονται μακριά από την επιφάνειά της, και μπορούν να αποκτηθούν μόνο με επισταμένη μελέτη και συνεχή προσπάθεια. Οι αλήθειες που συγκεντρώνονται για το σχηματισμό του συνόλου, πρέπει να αναζητηθούν και να συλλεχθούν «ολίγον εδώ, ολίγον εκεί». (Ησ. 28:10).

΄Οταν με αυτό τον τρόπο αναζητηθούν και συγκεντρωθούν οι αλήθειες, θα βρεθούν τέλεια εναρμονισμένες μεταξύ τους. Το κάθε Ευαγγέλιο αποτελεί το συμπλήρωμα των άλλων, η κάθε προφητεία εξηγεί μια άλλη, η κάθε αλήθεια είναι η επέκταση κάποιας άλλης. Οι τύποι του ιουδαϊκού

θρησκευτικού συστήματος ερμηνεύονται από το Ευαγγέλιο. Κάθε αρχή του λόγου του Θεού έχει τη θέση της, κάθε γεγονός έχει τη σημασία του. Και το ολοκληρωμένο οικοδόμημα, τόσο στην εκπόνησή του όσο και στην εκτέλεσή του, μαρτυρεί για το Δημιουργό του. Μια τέτοια κατασκευή καμιά άλλη διάνοια, εκτός από εκείνη του άπειρου Θεού, μπορούσε να επινοήσει ή να διαμορφώσει.

Για την αναζήτηση των διαφόρων τμημάτων και τη μελέτη των μεταξύ τους υφισταμένων σχέσεων, οι ανώτερες ιδιότητες του ανθρώπινου νου καλούνται σε εντεταμένη δραστηριότητα. Κανείς δεν μπορεί να ασχοληθεί με μια τέτοια μελέτη χωρίς την ανάπτυξη των πνευματικών δυνάμεων.

Η αναζήτηση και ταξινόμηση των αληθειών δεν αποτελεί τη μοναδική αξία της βιβλικής μελέτης. Αυτή αποτελείται επίσης και από την απαιτούμενη προσπάθεια για την περισυλλογή των παρουσιαζόμενων θεμάτων. Ο νους που ασχολείται μόνο με τετριμμένα θέματα, σμικρύνεται και εξασθενεί. Αν δεν οδηγηθεί ποτέ να εννοήσει σοβαρές και με πλατιά έννοια αλήθειες, ύστερα από ένα διάστημα χάνει τη δύναμη να αναπτυχθεί. Σαν εγγύηση κατά του εκφυλισμού αυτού και σαν έναυσμα για την ανάπτυξη, τίποτε δεν μπορεί να παραβληθεί με το λόγο του Θεού. Σαν μέσον πνευματικής εκγύμνασης, η Γραφή είναι αποτελεσματικότερη από κάθε άλλο βιβλίο ή από όλα μαζί τα άλλα βιβλία συγκεντρωμένα. Η σοβαρότητα των θεμάτων της, η όμορφη απλότητα του λεκτικού της, η καλλονή των παραστάσεών της δραστηριοποιούν και ανυψώνουν τη σκέψη όσο τίποτε άλλο. Καμιά άλλη μελέτη δεν μπορεί να αποδώσει τέτοια πνευματική δύναμη, όπως η προσπάθεια για την κατανόηση των καταπληκτικών αποκαλυπτικών αληθειών. ΄Οταν ο νους έρχεται σε επαφή με τη σκέψη του άπειρου Θεού, δεν μπορεί παρά να διευρυνθεί και να ενισχυθεί.

Και μεγαλύτερη ακόμη είναι η δύναμη της Γραφής για την ανάπτυξη της πνευματικής φύσης. Πλασμένος για επικοινωνία με το Θεό, ο άνθρωπος μόνο σε μια τέτοια κοινω-

νία βρίσκει την πραγματική ανάπτυξή του. Πλασμένος να βρει τη μεγαλύτερη χαρά του στο Θεό, δεν μπορεί σε τίποτε άλλο να βρει εκείνο που θα κατευνάσει τη λαχτάρα της καρδιάς και θα ικανοποιήσει την πείνα και τη δίψα της ψυχής. Εκείνος που με ειλικρινές και επιδεκτικό για μάθηση πνεύμα μελετάει το λόγο του Θεού επιδιώκοντας να καταλάβει τις αλήθειές του, θα έρθει σε επαφή με το Συγγραφέα του. Και, εκτός αν ο ίδιος τα θέσει, δεν υπάρχουν όρια στις πιθανότητες που έχει για την ανάπτυξή του.

Με την πλούσια ποικιλία των θεμάτων και του ύφους της, η Γραφή έχει κάτι για να κινήσει το ενδιαφέρον κάθε διάνοιας και να γοητεύσει κάθε καρδιά. Στις σελίδες της βρίσκεται η πιο αρχαία ιστορία, η ειλικρινέστερη βιογραφία, διακυβερνητικές αρχές για τον έλεγχο του κράτους και το διακανονισμό των οικογενειακών προβλημάτων - αρχές ισάξιες των οποίων η ανθρώπινη σοφία δεν παρουσίασε ποτέ. Περιέχει την πιο βαθιά φιλοσοφία, τη γλυκύτερη και διαπρεπέστερη ποίηση, την πιο ένθερμη και την πιο συγκινητική.

Ανυπολόγιστα σε ανώτερη αξία από κάθε ανθρώπινο συγγραφέα είναι τα συγγράμματα της Γραφής, και αν ακόμη λαμβάνονται υπόψη αυτά καθαυτά. Παρουσιάζονται όμως σε απείρως ευρύτερα πλαίσια και σε απείρως μεγαλύτερη αξία όταν εξετάζονται σε σχέση με τη μεγάλη κεντρική σκέψη. Εξεταζόμενα κάτω από το φως της σκέψης αυτής, το κάθε θέμα παίρνει καινούργιο νόημα. Στις απλούστερα αναφερόμενες αλήθειες περιέχονται αρχές τόσο υψηλής αξίας όσο υψηλά είναι ο ουρανός, και υπερβαίνουν την αιωνιότητα.

Το κεντρικό θέμα της Αγίας Γραφής, το θέμα γύρω από το οποίο συγκεντρώνονται όλα τα θέματα ολόκληρου του βιβλίου, είναι το σχέδιο της απολύτρωσης, της αποκατάστασης της εικόνας του Θεού στην ανθρώπινη ψυχή. Από την πρώτη νύξη της ελπίδας στη φράση που πρωτοειπώθηκε στην Εδέμ, μέχρι την τελευταία ένδοξη υπόσχεση στην Αποκάλυψη, «θέλουσιν ιδεί το πρόσωπον Αυτού, και το όνομα Αυτού θέλει είσθαι επί των μετώπων αυτών» (Αποκ.

22:4), το βάρος κάθε βιβλίου και κάθε περικοπής της Γραφής είναι η αποκάλυψη του θαυμαστού αυτού θέματος - της δύναμης του Θεού «όστις δίδει εις ημάς την νίκην διά του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού». (Α΄Κορ. 15:57).

΄Οποιος συλλαμβάνει τη σκέψη αυτή, έχει μπροστά του ένα ολόκληρο πεδίο μελέτης. Έχει το κλειδί που του ξεκλειδώνει ολόκληρο το θησαυροφυλάκιο του λόγου του Θεού.

Η επιστήμη της απολύτρωσης είναι η επιστήμη των επιστημών, η επιστήμη που αποτελεί τη μελέτη των αγγέλων και των υπάρξεων των αναμάρτητων κόσμων, η επιστήμη που απασχολεί την προσοχή του Κυρίου και Σωτήρα μας, η επιστήμη που εισχωρεί στη βουλή της σκέψης του Παντοδυνάμου «της σεσιωπημένης από χρόνων αιωνίων» (Ρωμ. 16: 25), η επιστήμη που θα αποτελέσει τη μελέτη του λυτρωμένου λαού του Θεού στους ατελεύτητους αιώνες. Αυτή είναι η ανώτερη σπουδή με την οποία είναι δυνατόν να ασχοληθεί ο άνθρωπος. Αυτή, όσο καμιά άλλη, ζωογονεί το νου και ανυψώνει την ψυχή.

«Η υπεροχή της γνώσεως είναι ότι η σοφία ζωοποιεί τους έχοντας αυτήν.» Ο Χριστός είπε: «Οι λόγοι τους οποίους εγώ λαλώ προς εσάς, πνεύμα είναι και ζωή είναι.» «Αύτη δε είναι η αιώνιος ζωή, το να γνωρίσωσι Σε τον μόνον αληθινόν Θεόν και τον οποίον απέστειλας Ιησούν Χριστόν.» (Εκκλ. 7:12, Ιωάν. 6:63, 17:3).

Η δημιουργική ενέργεια που κάλεσε τους κόσμους σε ύπαρξη, βρίσκεται μέσα στο λόγο του Θεού. Ο λόγος αυτός μεταδίδει δύναμη, τολμηρή ζωή. Κάθε εντολή είναι μια υπόσχεση, που αν γίνει θεληματικά αποδεκτή και εισχωρήσει στην ψυχή, φέρει μαζί της τη ζωή από τον ΄Απειρο Θεό. Μεταβάλλει τη φύση και αναπλάθει την ψυχή σύμφωνα με την εικόνα του Θεού.

Η μεταδιδόμενη έτσι ζωή συντηρείται με τον ίδιο τρόπο. «Με πάντα λόγον εξερχόμενον διά του στόματος του Θεού» «θέλει ζήσει ο άνθρωπος.» (Ματθ. 4:4).

Ο νους και η ψυχή αναπτύσσονται με ό,τι τροφοδοτούνται, και η τροφοδότησή τους εξαρτάται από εμάς. Ο καθέ-

νας έχει την ικανότητα της εκλογής των θεμάτων που απασχολούν τη σκέψη και σχηματίζουν το χαρακτήρα. Για την κάθε ανθρώπινη ύπαρξη που έχει το προνόμιο να χρησιμοποιεί τη Γραφή, ο Θεός λέει: «Έγραψα προς αυτόν τα μεγαλεία μου.» «Κράξον προς Εμέ και θέλω σοι αποκριθή, και σοι δείξει μεγαλεία και απόκρυφα τα οποία δεν γνωρίζεις.» (Ωσηέ 8:12, Ιερ. 3:33).

Κρατώντας το λόγο του Θεού στα χέρια του, κάθε άνθρωπος, σε οποιαδήποτε βίγλα τον έχει τάξει η ζωή, μπορεί να διαλέξει τους συντρόφους του. Στις σελίδες του μπορεί να πιάσει συζήτηση με τα καλύτερα και ευγενέστερα στελέχη της ανθρώπινης φυλής, και να ακούσει τη φωνή του αιώνιου Θεού να μιλάει με τους ανθρώπους. Καθώς μελετάει και ενδιατρίβει επάνω σε θέματα «εις τα οποία επιθυμούσιν οι άγγελοι να παρακύψωσι» (Α΄Πέτρ. 1:12), μπορεί να απολαμβάνει τη συντροφιά τους. Μπορεί να ακολουθεί τα βήματα του ουράνιου Δασκάλου και να ακούει τα λόγια Του όπως τότε που Αυτός δίδασκε στο βουνό, ή στην πεδιάδα, ή στην ακροθαλασσιά.

Μπορεί να παραμένει μέσα στον κόσμο αναπνέοντας όμως την ατμόσφαιρα του ουρανού, μεταδίδοντας στους λυπημένους και πειραζομένους ελπιδοφόρες σκέψεις και ιερόπρεπες προσδοκίες. Μπορεί ο ίδιος να έρχεται σε συνεχώς στενότερη επαφή με τον Αόρατο, και όπως ο κάποιος εκείνος στον παλιό καιρό που περπάτησε με το Θεό, πλησιάζοντας διαρκώς περισσότερο στο κατώφλι του κόσμου της αιωνιότητας, μέχρι που να ανοιχθούν οι πύλες και να μπει μέσα. Εκεί δε θα είναι ξένος. Οι φωνές που θα τον χαιρετίσουν, είναι οι φωνές των αγίων, οι οποίοι αόρατοι υπήρξαν οι σύντροφοί του στη γη, φωνές που εδώ είχε μάθει να διακρίνει και να αγαπάει. Εκείνος που μέσο του λόγου του Θεού έζησε σε επικοινωνία με τον ουρανό, θα βρεθεί σαν στο σπίτι του με τη συντροφιά του ουρανού.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΓΡΑΦΗ

> «Τις εκ πάντων τούτων δεν γνωρίζει ότι η χειρ του Κυρίου έκαμε ταύτα;»
> (Ιώβ 12:9)

Αφού το βιβλίο της φύσης και το βιβλίο της Αποκάλυψης φέρουν τη σφραγίδα της ίδιας κυρίαρχης Διάνοιας, δεν μπορεί παρά να μιλούν σύμφωνα. Με διαφορετικές μεθόδους και με διαφορετική γλώσσα πιστοποιούν τις ίδιες μεγάλες πραγματικότητες. Η επιστήμη ανακαλύπτει διαρκώς καινούργια θαυμάσια πράγματα, χωρίς όμως να έχει σαν αποτέλεσμα των ερευνών της τίποτε που ορθά νοούμενο μπορεί να έρθει σε σύγκρουση με τη θεϊκή αποκάλυψη. Το βιβλίο της φύσης και ο γραπτός λόγος χύνουν φως, το ένα επάνω στο άλλο. Μας κάνουν να γνωρισθούμε με το Θεό, διδάσκοντάς μας κάτι από τους νόμους, με βάση των οποίων εργάζεται.

Λανθασμένα όμως συμπεράσματα, βγαλμένα από γεγονότα που παρατηρούνται στη φύση, κατέληξαν σε υποτιθέμενη αντίφαση μεταξύ αποκάλυψης και επιστήμης. Και στην προσπάθεια να επαναφέρουν την αρμονία, έχουν υιοθετηθεί γραφικές ερμηνείες οι οποίες υποσκάπτουν και καταστρέφουν το κύρος του λόγου του Θεού. Υποτίθεται ότι η γεωλογία έρχεται σε αντίφαση με την κατά γράμμα ερμηνεία της Μωσαϊκής αφήγησης για τη δημιουργία. Ισχυρίζονται ότι εκατομμύρια χρόνια απαιτήθηκαν για την εξέλιξη της γης από το χάος. Και προκειμένου να συμβιβάσουν τη Βίβλο με αυτή την υποθετική επιστημονική ανακάλυψη, κατέληξαν

στο συμπέρασμα ότι οι ημέρες της δημιουργίας ισοδυναμούν με αχανή, απροσδιόριστα χρονικά διαστήματα καλύπτοντα εκατοντάδες ή και εκατομμύρια ετών.

Μια τέτοια κατάληξη είναι εντελώς αδικαιολόγητη. Το βιβλικό κατάστιχο είναι εναρμονισμένο τόσο με τον εαυτό του όσο και με τη διδασκαλία της φύσης. Σχετικά με την πρώτη ημέρα που χρησιμοποιήθηκε για το δημιουργικό έργο, το κατάστιχο αναφέρει: «Έγεινεν εσπέρα, και έγεινε πρωί, ημέρα πρώτη.» (Γέν. 1:5). Και ουσιαστικά το ίδιο αναφέρεται για κάθε μια από τις πρώτες έξι ημέρες της δημιουργικής εβδομάδας. Κάθε μια τέτοια χρονική περίοδος, η Θεοπνευστία δηλώνει ότι ήταν ημέρα που αποτελείτο από βράδυ και πρωί, όπως κάθε άλλη ημέρα από εκείνη την εποχή και εδώθε. ΄Οσον αφορά στο έργο της δημιουργίας, αυτό καθαυτό, η θεϊκή μαρτυρία είναι: «Αυτός είπε και έγεινεν, Αυτός προσέταξε και εστερώθη.» (Ψαλμ. 33:9). Γι'Αυτόν που πρόσταξε την ύπαρξη αναρίθμητων κόσμων, πόσος χρόνος θα χρειαζόταν για την εξέλιξη της γης από το χάος; Προκειμένου να κατανοήσουμε τα έργα Του, θα παραβιάσουμε το λόγο Του;

Είναι αλήθεια ότι απολιθώματα που βρίσκονται στη γη, πιστοποιούν την ύπαρξη ανθρώπων, ζώων και φυτών πολύ μεγαλύτερων από αυτά που γνωρίζουμε σήμερα. Αυτά θεωρούνται ότι αποδεικνύουν την ύπαρξη ζωικής και φυτικής ζωής προγενέστερης από το Μωσαϊκό κατάστιχο. Σχετικά με τα πράγματα αυτά όμως, η βιβλική ιστορία περιέχει επαρκή εξήγηση. Πριν από τον Κατακλυσμό, η ζωή του φυτικού και ζωικού βασιλείου ήταν ασύγκριτα ανώτερη από αυτή που γνωρίζουμε έκτοτε. Με τον κατακλυσμό η επιφάνεια της γης έσπασε, μεγάλες αλλαγές επήλθαν και, κατά το μετασχηματισμό του επιστρώματος της γης, διατηρήθηκαν πολλές ενδείξεις της προϋπάρχουσας ζωής. Τα αχανή δάση που θάφτηκαν στη γη τον καιρό του Κατακλυσμού και μεταβλήθηκαν από τότε σε κάρβουνα, αποτελούν τα πελώρια γαιανθρακικά κοιτάσματα, και εφοδιάζουν με πετρέλαιο για την εξυπηρέτηση των αναγκών και για τις ευκολίες μας

σήμερα. Τα πράγματα αυτά ερχόμενα στο φως, αποτελούν πάμπολλες μαρτυρίες που σιωπηλά πιστοποιούν την αλήθεια του λόγου του Θεού.

Συναφής με τη θεωρία της εξέλιξης της γης είναι εκείνη που αποδίδει σε μια ανιούσα κλίμακα μικροβίων, μαλακίων και τετραπόδων την εξέλιξη του ανθρώπου - την ένδοξη κορωνίδα της δημιουργίας.

Αν ληφθεί υπόψη το πόσες ευκαιρίες έχει ο άνθρωπος για έρευνα, πόσο σύντομη είναι η ζωή του, πόσο περιορισμένη είναι η σφαίρα της δράσης του, πόσο περισταλμένη η όρασή του, πόσο συνήθη και πόσο σοβαρά είναι τα λάθη των συμπερασμάτων του - ιδιαίτερα εκείνα που αφορούν σε γεγονότα θεωρούμενα ότι προηγούνται της ιστορίας της Βίβλου, πόσο συχνά τα υποτιθέμενα πορίσματα τροποποιούνται ή απορρίπτονται, με πόση ευκολία η υπολογίσιμη περίοδος της εξέλιξης της γης αυξάνεται ή μειώνεται κατά εκατομμύρια χρόνια, και πώς οι προαγόμενες θεωρίες διαφόρων επιστημόνων αλληλοσυγκρούονται - αν όλα αυτά ληφθούν υπόψη, θα συγκατατεθούμε εμείς, χάρη του προνομίου να αποδώσουμε την καταγωγή μας σε μικροοργανισμούς, μαλάκια και πιθήκους, να απορρίψουμε τη δήλωση του Αγίου Πνεύματος, την τόσο σημαντική με όλη την απλότητά της: «Εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ'εικόνα Εαυτού. Κατ'εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν» (Γέν. !:27) - μια δήλωση πιο αξιοζήλευτη ακόμη από εκείνη που φυλάσσεται σε βασιλικές αυλές: ο άνθρωπος είναι «υιός του Αδάμ, υιός του Θεού.» (Λουκά 3:38).

Καλώς νοούμενες, τόσο οι επιστημονικές αποκαλύψεις όσο και οι εμπειρίες της ζωής, βρίσκονται εναρμονισμένες με τη μαρτυρία της Γραφής, με την αδιάκοπη δράση του Θεού στη φύση.

Στον ύμνο που καταχωρεί ο Νεεμίας, οι Λευίτες έψαλλαν: «Συ είσαι Κύριος μόνος. Συ εποίησας τον ουρανόν, τους ουρανούς των ουρανών και πάσαν την στρατιάν αυτών, την γην και πάντα τα επ'αυτής, τας θαλάσσας και πάντα τα εν αυταίς, και Συ ζωοποιείς πάντα ταύτα.» (Νεεμ. 9:6).

Σχετικά με αυτή τη γη, η Γραφή δηλώνει ότι το έργο της δημιουργίας υπήρξε τελειοποιημένο. «Τα έργα Αυτού ετελείωσαν από καταβολής κόσμου.» (Εβρ. 4:3). Αλλά η δύναμη του Θεού ασκείται επιπλέον για τη συντήρηση των δημιουργημάτων Του. Ο ρυθμός του σφυγμού και η συνέχεια της αναπνοής δεν οφείλονται σε κάποιο μηχανισμό που μια και τέθηκε σε κίνηση, εξακολουθεί τη δράση του από μόνος του. Η αναπνοή, ο κάθε κτύπος της καρδιάς αποτελεί μαρτυρία της φροντίδας Εκείνου «εν τω οποίω ζώμεν και κινούμεθα και υπάρχομεν». Από το πιο μικροσκοπικό έντομο μέχρι τον άνθρωπο, κάθε ζώσα ύπαρξη καθημερινά εξαρτάται από την πρόνοιά Του.

«Πάντα ταύτα επί Σε ελπίζουσι . . .
Δίδεις εις αυτά, συνάγουσι.
Ανοίγεις την χείρα Σου, χορταίνουσιν αγαθά.
Αποστρέφεις το πρόσωπόν Σου, ταράττονται.
Σηκώνεις την πνοήν αυτών, αποθνήσκουσι,
Και εις το χώμα αυτών επιστρέφουσι.
Εξαποστέλλεις το πνεύμα Σου, κτίζονται,
και ανανεώνεις το πρόσωπον της γης.»
«Εκτείνει τον βορέαν επί το κενόν,
Κρεμά την γην εις το μηδέν.
Δεσμεύει τα ύδατα εις τας νεφέλας Αυτού,
Και η νεφέλη δεν σχίζεται υποκάτω αυτών . . .
Περιεκύκλωσε τα ύδατα με όρια,
Έως της συντελείας του φωτός και του σκότους.
Οι στύλοι του ουρανού τρέμουσι
Και εξίστανται από της επιτιμήσεως Αυτού.
Ταράττει την θάλασσαν διά της δυνάμεως Αυτού . . .
Δια του πνεύματος Αυτού εκόσμησε τους ουρανούς,
Η χειρ Αυτού εσχημάτισε τον συστρεφόμενον ΄Οφιν.
Ιδού, ταύτα είναι μέρη των οδών Αυτού,
Αλλά πόσον ελάχιστον πράγμα ακούομεν περί Αυτού;
Την δε βροντήν της δυνάμεως Αυτού
Τίς δύναται να εννοήση;»

«Η οδός του Κυρίου είναι
Μετά ανεμοστροβίλου και θυέλλης,
Και νεφέλαι ο κονιορτός των ποδών Αυτού.»
Ψαλμ. 104:27-30, Ιώβ 26:7-14, Ναούμ 1:3

Η ισχυρή δύναμη που ενεργεί σε όλη τη φύση και συντηρεί τα πάντα, δεν είναι απλώς, όπως μερικοί επιστήμονες ισχυρίζονται, μια πανταχού διεισδύουσα αρχή, μια δραστηριοποιούσα ενέργεια. Ο Θεός είναι πνεύμα. Μολαταύτα είναι μια προσωπική οντότητα, επειδή ο άνθρωπος πλάσθηκε κατά την εικόνα Του. Σαν προσωπική ύπαρξη ο Θεός αποκαλύφθηκε μέσο του Υιού Του. Ο Ιησούς, το απαύγασμα της δόξας του Πατέρα «και χαρακτήρ της υποστάσεως Αυτού» Εβρ. 1:3), έζησε στη γη ως άνθρωπος. ΄Ηρθε στον κόσμο ως προσωπικός Σωτήρας. Ως προσωπικός Σωτήρας ανήλθε. Ως προσωπικός Σωτήρας μεσιτεύει στις ουράνιες αυλές. Μπροστά στο θρόνο του Θεού μεσολαβεί για το καλό μας «ως Υιός ανθρώπου» (Δαν. 7:13). Γράφοντας με το ΄Αγιο Πνεύμα, ο απόστολος Παύλος αναφέρει για το Χριστό: «Τα πάντα δι'Αυτού και δι'Αυτόν εκτίσθησαν. Και Αυτός είναι προ πάντων, και τα πάντα συντηρούνται δι'Αυτού.» (Κολ. 1:16, 17). Το χέρι που συντηρεί τους κόσμους στο διάστημα, το χέρι που συγκρατεί στην κανονισμένη πορεία τους την άοκνη δραστηριότητά τους, τα πάντα μέσα στο σύμπαν του Θεού, είναι το χέρι εκείνο που καρφώθηκε για μας στο σταυρό.

Η μεγαλοσύνη του Θεού για μας είναι ασύλληπτη. «Ο Κύριος εν τω ουρανώ έχει τον θρόνον Αυτού.» (Ψαλμ. 11:4). Μολαταύτα, με το Πνεύμα Του είναι πανταχού παρών. Είναι ενδόμυχος γνώστης και τρέφει προσωπικό ενδιαφέρον για όλα τα έργα των χεριών Του.

«Τίς ως Κύριος ο Θεός ημών; ο κατοικών εν υψηλοίς,
Ο συγκαταβαίνων δια να επιβλέπη
Τα εν τω ουρανώ και τα εν τη γη.»
«Πού να υπάγω από του πνεύματός Σου;

Και από του προσώπου Σου πού να φύγω;
Εάν αναβώ εις τον ουρανόν, είσαι εκεί,
Εάν πλαγιάσω εις τον ΄Αδην, ιδού Συ.
Εάν λάβω τας πτέρυγας της αυγής
Και κατοικήσω εις τα έσχατα της θαλάσσης,
Και εκεί θέλει με οδηγήσει η χειρ Σου
Και η δεξιά Σου θέλει με κρατεί.»
«Συ γνωρίζεις το κάθισμά μου και την έγερσίν μου.
Νοείς τους λογισμούς μου μακρόθεν.
Εξερευνάς το περπάτημά μου και το πλαγίασμά μου,
Και πάσας τας οδούς μου γνωρίζεις . . .
Με περικυκλώνεις όπισθεν και έμπροσθεν,
Και έθεσας επ'εμέ την χείρα Σου.
Η γνώσις αυτή είναι υπερθαύμαστος εις εμέ.
Είναι υψηλή. Δεν δύναμαι να φθάσω εις αυτήν.»
Ψαλμ. 113:5,6, 139:7-10, 2-6

Ο Πλάστης όλων των δημιουργημάτων είναι Εκείνος που διέταξε τη θαυμάσια προσαρμογή των μέσων για κάποιο σκοπό, των εφοδίων για κάποια ανάγκη. Εκείνος προνόησε για την ικανοποίηση κάθε έμφυτης επιθυμίας του υλικού κόσμου. Εκείνος δημιούργησε την ανθρώπινη ψυχή με την ικανότητα να κατανοεί και να αγαπάει. Και δεν αρμόζει σε Αυτόν να αφήσει αναπάντητες τις απαιτήσεις της ψυχής. Καμιά ασαφής αρχή, καμιά απρόσωπη ουσία ή απλή αφηρημένη έννοια δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες και τις λαχτάρες των ανθρώπινων υπάρξεων σε αυτή τη ζωή του αγώνα κατά της αμαρτίας, της θλίψης και του πόνου.

Δεν αρκεί να πιστεύει κανείς στο νόμο και στη δύναμη, σε πράγματα που δε γνωρίζουν οίκτο, ούτε ποτέ ακούουν την κραυγή για βοήθεια. Μας χρειάζεται να γνωρίσουμε έναν παντοδύναμο βραχίονα που να μας ανυψώσει, έναν άπειρο Φίλο που να μας λυπηθεί. Χρειαζόμαστε να σφίξουμε ένα θερμό χέρι, να εμπιστευθούμε μια καρδιά γεμάτη τρυφερότητα. Έτσι ακριβώς μας έχει αποκαλυφθεί ο Θεός στο λόγο Του.

Εκείνος που μελετάει βαθύτερα τα μυστήρια της φύσης, αναγνωρίζει περισσότερο τη δική του άγνοια και αδυναμία. Αναγνωρίζει ότι υπάρχουν βάθη και ύψη απρόσιτα, μυστικά ανεξερεύνητα, αχανή πεδία αληθειών που βρίσκονται μπροστά του αδιαπέραστα. Είναι πρόθυμος να πει όπως ο Νεύτων: ''Μου φαίνεται ότι είμαι σαν ένα παιδί βρίσκοντας βοτσαλάκια και κογχύλια στο ακρογιάλι, ενώ μπροστά μου ανοίγεται ο απέραντος, μη-ανακαλυμμένος ωκεανός της αλήθειας.''

Οι εμβριθείς μελετητές της επιστήμης είναι υποχρεωμένοι να αναγνωρίσουν στη φύση τη δραστηριότητα μιας άπειρης δύναμης. Στην αβοήθητη όμως ανθρώπινη λογική η διδασκαλία της φύσης δεν μπορεί να είναι αντιφατική και απογοητευτική. Μόνο κάτω από το φως της αποκάλυψης μπορεί να διαβασθεί σωστά: «Δια πίστεως εννοούμεν.» (Εβρ. 11:3).

«Εν αρχή ο Θεός.» (Γέν. 1:1). Μόνο σε αυτό μπορεί ο νους, με όλες τις ερωτήσεις του, να πετάξει όπως το περιστέρι στην κιβωτό και να βρει ανάπαυση.

Πάνω, κάτω και ολούθε κατοικεί η άπειρη Αγάπη, εργαζόμενη τα πάντα για να εκπληρώσει «πάσαν ευδοκίαν αγαθωσύνης.» (Α΄Θεσ. 1:11).

«Τα αόρατα Αυτού βλέπονται φανερώς . . . διά των ποιημάτων, η τε αΐδιος Αυτού δύναμις και η θειότης.» (Ρωμ. 1:20). Η σημασία τους όμως μόνο με τη βοήθεια του θείου Δασκάλου μπορεί να νοηθεί. «Τίς των ανθρώπων γινώσκει τα του ανθρώπου ειμή το πνεύμα του ανθρώπου το εν αυτώ; Ούτω και τα του Θεού ουδείς γινώσκει, ειμή το Πνεύμα του Θεού.» (Α΄Κορ. 2:11).

«΄Οταν έλθη Εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, θέλει σας οδηγήσει εις πάσαν την αλήθειαν.» (Ιωάν. 16:13). Μόνο με τη βοήθεια του Πνεύματος εκείνου το οποίο στην αρχή «εφέρετο επί της επιφανείας των υδάτων», του Λόγου εκείνου διά του οποίου «τα πάντα εγένετο», του αληθινού εκείνου Φωτός «το οποίον φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμον», η μαρτυρία της επιστήμης μπορεί να ερμη-

νευθεί σωστά. Μόνο με την καθοδήγησή τους μπορούν να διακριθούν οι βαθιές αλήθειες.

Μόνο με την καθοδήγηση του Παντοδυνάμου θα μπορέσουμε μελετώντας τα έργα Του να γίνουμε ικανοί να εισχωρήσουμε στις σκέψεις Του.

ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

> «Ο περιπατών εν ακεραιότητι, περιπατεί ασφαλώς.»
> (Παρ. 10:9)

Δεν υπάρχει κανένα είδος έντιμου επιτηδεύματος για το οποίο η Γραφή να μη χορηγεί βασική προκατάρτιση. Οι αρχές της επιμέλειας, της τιμιότητας, της λιτότητας, της εγκράτειας και της αγνότητας αποτελούν το μυστικό της πραγματικής επιτυχίας. Αληθινές αρχές, όπως εκτίθενται στο βιβλίο των Παροιμιών, αποτελούν το θησαυρό της εφαρμόσιμης σοφίας. Πού μπορεί ο έμπορος, ο τεχνίτης, ο διευθυντής κάθε επιχειρηματικού τομέα να βρει καλύτερα αποφθέγματα για τους υπαλλήλους του από αυτά που απαντώνται στα ακόλουθα φιλοσοφικά λόγια;

«Είδες άνθρωπον επιτήδειον εις τα έργα αυτού; Αυτός θέλει παρασταθή ενώπιον βασιλέων. Δεν θέλει παρασταθή ενώπιον ουτιδανών.» (Παρ. 22:29).

«Εν παντί κόπω υπάρχει κέρδος, η δε φλυαρία των χειλέων φέρει μόνον εις ένδειαν.» (Παρ. 14:23).

«Η ψυχή του οκνηρού επιθυμεί και δεν έχει.»

«Ο μέθυσος και ο άσωτος θέλουσι πτωχεύσει, και ο υπνώδης θέλει ενδυθή ράκη.» (Παρ. 13:4, 23:21).

«Ο σπερμολόγος περιερχόμενος αποκαλύπτει μυστικά, διά τούτο μη σμίγου μετά του πλατύνοντος τα χείλη αυτού.» (Παρ. 20:19).

«Ο κρατών τους λόγους αυτού είναι γνωστικός», «πας δε άφρων εμπλέκεται.» (Παρ. 17:27, 20:3).

«Μη εισέλθης εις την τρίβον των ασεβών.» «Δύναταί τις να περιπατήση επ'ανθράκων πυρός και οι πόδες αυτού να μη κατακαώσι;» (Παρ. 4:14, 6:28).

«Ο περιπατών μετά σοφών, θέλει είσθαι σοφός.» (Παρ. 13:20).

«Ο άνθρωπος ο έχων φίλους, πρέπει να φέρηται φιλικώς.» (Παρ. 18:24).

Ολόκληρος ο κύκλος των υποχρεώσεών μας του ενός προς τον άλλον καλύπτεται με αυτά τα λόγια του Χριστού: «Πάντα όσα αν θέλητε να κάμνωσιν εις εσάς οι άνθρωποι, ούτω και σεις κάμνετε εις αυτούς.» (Ματθ. 7:12).

Πόσο ο άνθρωπος μπορεί να διαφύγει οικονομική αποτυχία και καταστροφή δίνοντας προσοχή στις προειδοποιησεις, που τόσο συχνά επαναλαμβάνονται με έμφαση στη Γραφή!

«΄Οστις σπεύδει να πλουτήση, δεν θέλει μείνει ατιμώρητος.» (Παρ. 28:20).

«Τα εκ ματαιότητος πλούτη θέλουσιν ελαττωθή, ο δε συνάγων με την χείρα αυτού θέλει αυξηνθή.» (Παρ. 13:11).

«Το αποκτάν θησαυρούς διά ψευδούς γλώσσης είναι ματαιότης άστατος των ζητούντων θάνατον.» (Παρ. 21:6).

«Ο δανειζόμενος είναι δούλος του δανείζοντος.» (Παρ. 22:7).

«΄Οστις εγγυάται δι'άλλον, θέλει πάθει κακόν. Και όστις μισεί την εγγύησιν, είναι ασφαλής.» (Παρ. 11:15).

«Μη μετακίνει όρια αρχαία και μη εισέλθης εις τους αγρούς των ορφανών, διότι ο Λυτρωτής αυτών είναι ισχυρός. Αυτός θέλει εκδικήσει την δίκην αυτών εναντίον σου.» «΄Οστις καταθλίβει τον πτωχόν διά να αυξήση τα πλούτη αυτού,

και όστις δίδει εις τον πλούσιον, θέλει ελθεί βεβαίως εις ένδειαν.» «΄Οστις σκάπτει λάκκον, θέλει πέσει εις αυτόν, και ο λίθος θέλει επιστρέψει εις τον κυλίοντα αυτόν.» (Παρ. 23:10, 11, 22:16, 26:27).

Αυτές είναι οι αρχές με τις οποίες δεσμεύονται οι ευκατάστατοι της κοινωνίας τόσο στις κοσμικές όσο και στις θρησκευτικές συνεργασίες. Οι αρχές αυτές είναι που προσδίδουν την εξασφάλιση της περιουσίας, όπως και της ζωής. Κάθετι που κάνει προσιτή την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία, ο κόσμος το οφείλει στο νόμο του Θεού όπως αυτός αναφέρεται στο λόγο Του και όπως εξακολουθεί ακόμη να υφίσταται στις καρδιές των ανθρώπων με γράμματα πολλές φορές θαμπά, σχεδόν σβηστά.

Τα λόγια του ψαλμωδού «ο νόμος του ονόματός Σου είναι καλύτερος εις εμέ υπέρ χιλιάδας αργυρίου και χρυσίου» (Ψαλμ. 119:72), εκφράζουν αυτό που αληθεύει, ανεξάρτητα από τη θρησκευτική άποψη. Εκφράζουν μια απόλυτη αλήθεια που αναγνωρίζεται στον κόσμο των επιχειρήσεων. Ακόμη και στην εποχή αυτή του πάθους για τη φιλοχρηματία, όταν ο συναγωνισμός είναι τόσο σκληρός και οι μέθοδοι τόσο ασυνείδητες, γενικά αναγνωρίζεται ότι για ένα νεαρό πρωτάρη στη ζωή, η ακεραιότητα, η επιμέλεια, η μετριοπάθεια, η αγνότητα και η λιτότητα αποτελούν ένα κεφάλαιο καλύτερο από οποιοδήποτε χρηματικό ποσό.

Μολαταύτα, ακόμη και μεταξύ αυτών που εκτιμούν την αξία των αρετών αυτών και ομολογούν ότι αυτές πηγάζουν από τη Γραφή, ελάχιστοι αναγνωρίζουν την αρχή από την οποία εξαρτώνται.

Εκείνο που αποτελεί το θεμέλιο της επιχειρηματικής τελειότητας και της πραγματικής ακεραιότητας είναι η αναγνώριση της ιδιοκτησίας του Θεού. Ο Δημιουργός των πάντων, Αυτός είναι ο αρχικός ιδιοκτήτης. Εμείς είμαστε οι οικονόμοι Του. ΄Ολα όσα έχουμε, Εκείνος μας τα έχει εμπιστευθεί για να τα χρησιμοποιήσουμε σύμφωνα με την καθοδήγησή Του. Αυτή είναι μια υποχρέωση που βαρύνει κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Έχει να κάνει με ολόκληρη τη σφαί-

ρα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Είτε το αναγνωρίζουμε είτε όχι, είμαστε οι οικονόμοι που έχουμε εφοδιασθεί από το Θεό με τάλαντα και με μέσα, και έχουμε τοποθετηθεί στον κόσμο για ένα καθορισμένο από Αυτόν έργο.

Στον κάθε άνθρωπο έχει ανατεθεί «το έργον αυτού» (Μάρκ. 13:34), το έργο για το οποίο τον καθιστούν κατάλληλο οι ικανότητές του, το έργο το οποίο θα καταλήξει στο μεγαλύτερο καλό τόσο γι'αυτόν τον ίδιο, όσο και για τους συνανθρώπους του, καθώς και για τη μεγαλύτερη δόξα του Θεού. Έτσι, η επιχείρησή μας και η κλήση μας για εργασία αποτελούν μέρος του μεγάλου θεϊκού σχεδίου, και εφόσον διεκπεραιώνεται σύμφωνα με το θέλημά Του, Εκείνος ο ίδιος είναι υπεύθυνος για τα αποτελέσματα.

«Συνεργάται του Θεού» (Α΄Κορ. 3:9). Η δική μας συμβολή είναι η πιστή συμμόρφωση με την καθοδήγησή Του. ΄Ωστε δεν υπάρχει λόγος να ανησυχεί κανείς. Χρειάζεται επιμέλεια, πιστότητα, φροντίδα, λιτότητα και σύνεση. Η κάθε ικανότητα πρέπει να εξασκηθεί στον ανώτατο βαθμό. Η εξάρτηση όμως δε βασίζεται στην επιτυχή έκβαση των προσπαθειών μας, αλλά στην υπόσχεση του Θεού. Ο λόγος εκείνος που έθρεψε το λαό Ισραήλ στην έρημο και που συντήρησε τον Ηλία στον καιρό της πείνας, έχει και σήμερα την ίδια δύναμη. «Μη μεριμνήσητε λοιπόν λέγοντες, Τί να φάγωμεν ή τί να πίωμεν; . . . Ζητείτε πρώτον την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην Αυτού, και ταύτα πάντα θέλουσι σας προστεθή.» (Ματθ. 6:31-33).

Εκείνος που χορηγεί τη δύναμη στον άνθρωπο να αποκτήσει πλούτη, μαζί με τη δωρεά συνδέει και μια υποχρέωση. Από όλα όσα αποκτούμε, απαιτεί ένα ορισμένο μερίδιο. Το δέκατο είναι του Κυρίου. «Παν δέκατον της γης, είτε εκ του σπόρου της γης, είτε εκ του καρπού των δένδρων», «παν δέκατον βοών και προβάτων . . . θέλει είσθαι άγιον εις τον Κύριον.» Η υπόσχεση την οποία έκανε ο Ιακώβ στη Βαιθήλ, δείχνει την έκταση της υποχρέωσης: «Εκ πάντων όσα μοι δώσης, το δέκατον θέλω προσφέρει εις Σε.» (Λευιτ. 27: 30,32, Γέν. 28:22).

«Φέρετε πάντα τα δέκατα εις την αποθήκην Μου» (Μαλ. 3:10), είναι η εντολή του Θεού. Δε γεννάται ζήτημα ευγνωμοσύνης ή γενναιοδωρίας. Αυτό είναι απλώς θέμα τιμιότητας. Το δέκατο είναι του Κυρίου, και Αυτός μας διατάζει να Του αποδώσουμε αυτό που Του ανήκει.

Σύμφωνα με τους όρους της διαχείρισής μας έχουμε αναλάβει υποχρεώσεις όχι μόνο έναντι του Θεού, αλλά και έναντι των συνανθρώπων μας. Κάθε άνθρωπος είναι χρεώστης στην άπειρη αγάπη του Λυτρωτή για τα δώρα της ζωής. Η τροφή, ο ρουχισμός, η στέγη, το σώμα το πνεύμα και η ψυχή, όλα είναι εξαγορασμένα με το αίμα Του. Και με την υποχρέωση της ευγνωμοσύνης και με την υπηρεσία που απαιτεί από εμάς, ο Χριστός μάς έχει συνδέσει με το συνάνθρωπό μας. Μας προστάζει: «Διά της αγάπης δουλεύετε αλλήλους.» «Καθ'όσον εκάματε εις ένα τούτων των αδελφών Μου των ελαχίστων, εις Εμέ εκάμετε.» (Γαλ. 5:13, Ματθ. 25:40).

Ο Παύλος δηλώνει: «Χρεώστης είμαι προς Έλληνάς τε και βαρβάρους, σοφούς τε και ασόφους.» (Ρωμ. 1:14) Το ίδιο είμαστε και μεις. Για όλα εκείνα που πλουτίζουν τη ζωή μας πάνω από τους άλλους, είμαστε χρεώστες σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη την οποία μπορούμε να οφελήσουμε.

Οι αλήθειες αυτές είναι εφαρμόσιμες στο ταμείο μάλλον παρά στο ντουλάπι. Τα αγαθά που χειριζόμαστε, δεν είναι δικά μας. Ας μη λησμονούμε ποτέ το γεγονός αυτό. Δεν είμαστε παρά διαχειριστές, και από τον τρόπο με τον οποίο εκτελούμε την υποχρέωσή μας έναντι του Θεού και των ανθρώπων εξαρτάται τόσο η ευπορία των συνανθρώπων μας όσο και το δικό μας ριζικό στην πρόσκαιρη αυτή ζωή, όπως και στη μέλλουσα.

«Οι μεν σκορπίζουσι και όμως περισσεύονται, οι δε παρά το δέον φείδονται και όμως έρχονται εις ένδειαν. Η αγαθοποιός ψυχή θέλει παχυνθή, και όστις ποτίζει, θέλει ποτισθή και αυτός.» «Ρίψον τον άρτον σου επί πρόσωπον των υδάτων, διότι εν ταις πολλαίς ημέραις θέλεις ευρεί αυτόν.» (Παρ. 11:24,25, Εκκλ. 11:1).

«Μη μερίμνα διά να γείνης πλούσιος . . . Θέλεις επιστήσει τους οφθαλμούς σου εις το μη υπάρχον; διότι ο πλούτος κατασκευάζει βεβαίως εις εαυτόν πτέρυγας ως αετού και πετά προς τον ουρανόν.» (Παρ. 23:4,5).

«Δίδετε και θέλει δοθή εις εσάς, μέτρον καλόν, πεπιεσμένον και συγκεκαθισμένον και υπερεκχυνόμενον θέλουσι δώσει εις τον κόλπον σας. Διότι με το αυτό μέτρον με το οποίον μετρείτε, θέλει αντιμετρηθή εις εσάς.» (Λουκά 6:38)

«Τίμα τον Κύριον από των υπαρχόντων σου και από των απαρχών πάντων των γεννημάτων σου, και θέλουσιν εμπλησθή αι σιτοθήκαι σου από αφθονίας, και οι ληνοί σου θέλουσιν εκχειλίσει από νέου οίνου.» (Παρ. 3:9,10).

«Φέρετε πάντα τα δέκατα εις την αποθήκην, διά να ήναι τροφή εις τον οίκον Μου, και δοκιμάσατέ Με τώρα εις τούτο, λέγει ο Κύριος των δυνάμεων, εάν δεν σας ανοίξω τους καταρράκτας του ουρανού, και εκχέω την ευλογίαν εις εσάς, ώστε να μη αρκή τόπος δι'αυτήν. Και θέλω επιτιμήσει υπέρ υμών τον καταφθείροντα και δεν θέλει φθείρει τους καρπούς της γης σας, ουδέ η άμπελός σας θέλει απορρίψει προ καιρού τον καρπόν αυτής εν τω αγρώ, λέγει ο Κύριος των δυνάμεων. Και θέλουσι σας μακαρίζει πάντα τα έθνη, διότι σεις θέλετε είσθαι γη επιθυμητή.» (Μαλ. 3:10-12).

«Εάν περιπατήτε εις τα προστάγματά Μου, και φυλάττητε τας εντολάς Μου, και εκτελήτε αυτάς, τότε θέλω δώσει τας βροχάς σας εις τους καιρούς αυτών, και η γη θέλει δώσει τα γεννήματα αυτής, και τα δένδρα του αγρού θέλουσι δώσει τον καρπόν αυτών. Και το αλώνισμά σας θέλει σας φθάσει μέχρι του τρυγητού, και ο τρυγητός θέλει φθάσει μέχρι του σπορητού, και θέλετε τρώγει τον άρτον σας εις χορτασμόν, και θέλετε κατοικεί ασφαλώς εν τη γη υμών . . . και ουδείς θέλει σας εκφοβίσει.» (Λευιτ. 26:3-6).

«Εκζητήσατε κρίσιν, κάμετε ευθύτητα εις τον δεδυναστευμένον, κρίνατε τον ορφανόν, προστατεύσατε την δίκην της χήρας.» «Μακάριος ο επιβλέπων εις τον πτωχόν, εν ημέρα θλίψεως θέλει ελευθερώσει αυτόν ο Κύριος. Ο Κύριος θέλει φυλάξει αυτόν, και διατηρήσει την ζωήν αυτού. Μα-

κάριος θέλεις είσθαι επί της γης, και δεν θέλεις παραδώσει αυτόν εις την επιθυμίαν των εχθρών αυτού.» «Ο ελεών πτωχόν, δανείζει εις τον Κύριον, και θέλει γίνει εις αυτόν η ανταπόδοσις αυτού.» (Ησ. 1:17, Ψαλμ. 41:1,2, Παρ. 19:17).

΄Οποιος κάνει αυτή την επένδυση, αποθηκεύει διπλό θησαυρό. Πέρα από αυτόν που με σύνεση αύξησε και τελικά πρέπει να τον εγκαταλείψει, συσσωρεύει πλούτη για την αιωνιότητα - το θησαυρό του χαρακτήρα ο οποίος είναι το πιο πολύτιμο απόκτημα εδώ στη γη και στον ουρανό.

Τίμιες Επιχειρηματικές Συναλλαγές

«Γινώσκει ο Κύριος τας ημέρας των αμέμπτων, και η κληρονομία αυτών θέλει είσθαι εις τον αιώνα. Δεν θέλουσι καταισχυνθή εν καιρώ πονηρώ και εν ημέραις πείνης θέλουσι χορτασθή.» (Ψαλμ. 37:18, 19).

«Ο περιπατών εν ακεραιότητι και εργαζόμενος δικαιοσύνην, και λαλών αλήθειαν εν τη καρδία αυτού . . . Ομνύει εις τον πλησίον αυτού και δεν αθετεί.» «Ο καταφρονών το κέρδος των δυναστεύσεων, ο σείων την χείρα αυτού από δωροληψίας, . . . ο κλείων τους οφθαλμούς αυτού διά να μη ίδη το κακόν, ούτος θέλει κατοικήσει εν τοις υψηλοίς. ΄Αρτος θέλει δοθή εις αυτόν, το ύδωρ αυτού θέλει είσθαι βέβαιον. Οι οφθαλμοί σου θέλουσιν ιδεί τον βασιλέα εν τη ωραιότητι αυτού, θέλουσιν ιδεί την γην την μακράν.» (Ψαλμ. 15:2-4, Ησ. 33:15-17).

Ο Θεός έδωσε στο λόγο Του μια εικόνα επιτυχημένου ανθρώπου - ενός του οποίου η ζωή με όλη τη σημασία ήταν μια επιτυχία, ένας άνθρωπος τον οποίο ο ουρανός και η γη χαίρεται να τιμήσει. Για την εμπειρία του ο ίδιος ο Ιώβ λέει:

«Καθώς ήμην εν ταις ημέραις της ακμής μου,
΄Οτε η εύνοια του Θεού ήτο εις την σκηνήν μου,
΄Οτε ο Παντοδύναμος ήτο μετ'εμού
Και τα παιδία μου κύκλω μου . . .
΄Οτε διά της πόλεως εξηρχόμην εις την πύλην,

5. Η Αγία Γραφή ως εκπαιδευτής

Ητοίμαζον την καθέδραν μου εν τη πλατεία!
Οι νέοι με έβλεπον και εκρύπτοντο,
Και γέροντες εγειρόμενοι ίσταντο.
Οι άρχοντες έπαυον ομιλούντες
Και έβαλλον χείρα επί το στόμα αυτών.
Η φωνή των εγκρίτων εκρατείτο . . .
΄Οτε το ωτίον ήκουε και με εμακάριζε,
Και ο οφθαλμός έβλεπε και εμαρτύρει υπέρ εμού.
Διότι ηλευθέρουν τον πτωχόν βοώντα
Και τον ορφανόν τον μη έχοντα βοηθόν.
Η ευλογία του απολυμένου ήρχετο επ'εμέ
Και την καρδίαν της χήρας εύφραινον.
Εφόρουν δικαιοσύνην και ενεδυόμην την ευθύτητά μου
ως επενδύτην και διάδημα.
Ήμην οφθαλμός εις τον τυφλόν
Και πους εις τον χωλόν εγώ.
Ήμην πατήρ εις τους πτωχούς
Και την δίκην την οποίαν δεν εγνώριζον, εξιχνίαζον.»
«Ο ξένος δεν διενυκτέρευεν έξω.
Ήνοιγον την θύραν μου εις τον οδοιπόρον.»
«Με ηκροάζοντο προσέχοντες . . .
Και την φαιδρότητα του προσώπου μου
Δεν άφηνον να πέση.
Εάν ηρεσκόμην εις την οδόν αυτών, εκαθήμην πρώτος
Και κατεσκήνουν ως βασιλεύς εν τω στρατεύματι
Ως παρηγορών τους τεθλιμμένους.»
(Ιώβ 29:4-16, 31:32, 29:21-25)

«Η ευλογία του Κυρίου πλουτίζει,
Και λύπη δεν θέλει προστεθή εις αυτήν.»
Η σοφία διακηρύττει:
«Πλούτος και δόξα είναι μετ'εμού,
αγαθά διαμένοντα και δικαιοσύνη.»
(Παρ.10:22, 8:18)

5. Η Αγία Γραφή ως εκπαιδευτής

Η Γραφή δείχνει επίσης τα αποτελέσματα της απομάκρυνσης από τις ορθές αρχές στις σχέσεις μας με το Θεό και αναμεταξύ μας. Ο Θεός λέει σε εκείνους στους οποίους εμπιστεύθηκε τα δώρα Του και οι οποίοι αδιαφορούν για τις αξιώσεις Του:

«Συλλογίσθητε τας οδούς σας. Έσπείρατε πολύ και εισωδεύσατε ολίγον, τρώγετε και δεν χορταίνετε, πίνετε και δεν ευχαριστείσθε, ενδύεσθε και δεν θερμαίνεσθε, και ο μισθοδοτούμενος μισθοδοτείται διά βαλάντιον τετρυπημένον . . . Επεβλέψατε εις πολύ και ιδού έγεινεν ολίγον, και εφέρατε τούτο εις τον οίκον και Εγώ απεφύσησα αυτό.» «Επορεύετο τις εις σωρόν είκοσι μέτρων και ήσαν δέκα, επορεύετο εις τον ληνόν διά να εξαντλήση πεντήκοντα μέτρα από του ληνού και ήσαν είκοσι.» «Διά τί; λέγει ο Κύριος των δυνάμεων. Εξ αιτίας του οίκου Μου, όστις είναι έρημος.» «Μήπως θέλει κλέπτει ο άνθρωπος τον Θεόν; σεις όμως με εκλέπτετε και λέγετε, Εις τί Σε εκλέψαμεν; Εις τα δέκατα και εις τας προσφοράς.» «Διά τούτο ο ουρανός απέκλεισεν από σας την δρόσον αυτού, και η γη απέκλεισε τον καρπόν αυτής.» (Αγγ. 1:5-9, 2:16, Μαλ. 3:8, Αγγ. 1:10).

«΄Οθεν, επειδή καταθλίβετε τον πτωχόν . . . αν και ωκοδομήσατε οίκους λαξευτούς, δεν θέλετε όμως κατοικήσει εν αυτοίς, αν και εφυτεύσατε αμπελώνας επιθυμητούς, δεν θέλετε όμως πίει τον οίνον αυτών.» «Ο Κύριος θέλει εξαποστείλει επί σε την κατάραν, την θλίψιν και την φθοράν εις πάντα όσα επιβάλλεις την χείρα σου.» «Οι υιοί σου και αι θυγατέρες σου θέλουσι παραδοθή εις άλλον λαόν, και οι οφθαλμοί σου θέλουσι βλέπει και μαραίνεσθαι δι'αυτούς όλην την ημέραν, και δεν θέλει είσθαι δύναμις εν τη χειρί σου.» (Αμώς 5:11, Δευτ. 28:20,32).

«Ούτως ο αποκτών πλούτη αδίκως θέλει αφήσει αυτά εις το ήμισυ των ημερών αυτού, και εις τα έσχατα αυτού θέλει είσθαι άφρων.» (Ιερ. 17:11).

Οι λογαριασμοί όλων των επιχειρήσεων, οι λεπτομέρειες όλων των διακανονισμών ελέχγονται λεπτομερώς από αόρατους ελεγχτές, όργανα Εκείνου ο οποίος ποτέ δε συμβι-

βάζεται με την αδικία, ποτέ δεν παραβλέπει το κακό, ποτέ δε συγχωρεί το λάθος.

«Εάν ίδης κατάθλιψιν πένητος, και παραβίασιν κρίσεως και δικαιοσύνης . . . μη θαυμάσης διά τούτο, διότι ο επί τον υψηλόν υψηλότερος επιτηρεί.» «Δεν είναι σκότος, ουδέ σκιά θανάτου, όπου οι εργάται της ανομίας να κρυφθώσι.» (Εκκλ. 5:8, Ιώβ 34:22).

«Θέτουσιν εις τον ουρανόν το στόμα αυτών . . . και λέγουσι, Πώς γνωρίζει ταύτα ο Θεός; και υπάρχει γνώσις εν τω Υψίστω;» Ο Θεός λέει: «Ταύτα έπραξας και εσιώπησα. Υπέλαβες ότι είμαι όμοιός σου. Θέλω σε ελέγξει, και θέλω παραστήσει πάντα έμπροσθεν των οφθαλμών σου.» (Ψαλμ. 73:9-11, 50:21).

«Και πάλιν ύψωσα τους οφθαλμούς μου και είδον, και ιδού τόμος πετώμενος . . . Αύτη είναι η κατάρα η εξερχομένη επί το πρόσωπον πάσης της γης. Διότι πας όστις κλέπτει, θέλει εξολοθρευθή, ως γράφεται εν αυτώ εντεύθεν, και πας όστις ομνύει, θέλει εξολοθρευθή, ως γράφεται εν αυτώ εκείθεν. Θέλω εκφέρει αυτήν, λέγει ο Κύριος των δυνάμεων, και θέλει εισέλθει εις τον οίκον του κλέπτου και εις τον οίκον του ομνύοντος εις το όνομά Μου ψευδώς. Και θέλει δαμείνει εν μέσω του οίκου αυτού, και θέλει εξολοθρεύσει αυτόν, και τα ξύλα αυτού και τους λίθους αυτού.» (Ζαχ. 5:1-4).

Ο νόμος του Θεού καταδικάζει κάθε κακοποιό. Μπορεί ο κακοποιός να αγνοήσει εκείνη τη φωνή, μπορεί να καταπνίξει την προειδοποίησή της, αλλά μάταια. Αυτή τον ακολουθεί, ακούγεται, καταστρέφει την ειρήνη του. Εάν δε δώσει προσοχή, τον συνοδεύει μέχρι τον τάφο. Τον καταμαρτυρεί στην κρίση. Μια άσβεστη φλόγα τελικά κατακαίει την ψυχή και το σώμα.

«Τί θέλει ωφελήσει τον άνθρωπον, εάν κερδήση τον κόσμον όλον, και ζημιωθή την ψυχήν αυτού; Ή τί θέλει δώσει ο άνθρωπος εις ανταλλαγήν της ψυχής αυτού;» (Μάρκ. 8:36, 37).

Αυτό είναι ένα ζήτημα που απαιτεί την προσοχή όλων των γονέων, όλων των δασκάλων, όλων των μαθητών, του

κάθε ανθρώπου νέου ή ηλικιωμένου. Κανένας τομέας εργασίας, κανένα σχέδιο της ζωής δεν μπορεί να θεωρηθεί υγιές και ολοκληρωμένο όταν περιλαμβάνει τα σύντομα μόνο χρόνια της παρούσας ζωής, χωρίς να ετοιμάζει εφόδια για το ατέρμονο μέλλον. Διδάξτε τους νέους να σκέπτονται για την αιωνιότητα. Διδάξτέ τους να εκλέγουν τις αρχές και να εκζητούν την απόκτηση μόνιμων αγαθών - να συγκεντρώνουν για τον εαυτό τους «θησαυρόν εν τοις ουρανοίς όστις δεν εκλείπει, όπου κλέπτης δεν πλησιάζει, ουδέ σκώληξ διαφθείρει.» Να κάνουν για τον εαυτό τους «φίλους εκ του μαμωνά της αδικίας» ώστε όταν εκλείψει (ο θησαυρός) αυτοί να τους δεχθούν «εις τας αιωνίους σκηνάς». (Λουκά 12:33, 16:9).

΄Ολοι όσοι κάνουν αυτό, κάνουν την καλύτερη εφικτή προετοιμασία για τη ζωή στον κόσμο αυτό. Κανείς δεν μπορεί να συγκεντρώσει θησαυρούς στον ουρανό χωρίς να πλουτίσει και να εξευγενίσει την επίγεια ζωή του.

«Η ευσέβεια είναι προς πάντα ωφέλιμος, έχουσα επαγγελίαν της παρούσης ζωής και της μελλούσης.» (Α΄Τιμ. 4:8).

ΒΙΒΛΙΚΕΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

> «Οίτινες διά της πίστεως κατεπολέμησαν βασιλείας, ειργάσθησαν δικαιοσύνην . . . ενεδυναμώθησαν από ασθενείας.»
> (Εβρ. 11:33,34)

Στο ρόλο του εκπαιδευτή κανένα μέρος της Γραφής δεν έχει μεγαλύτερη αξία από τις βιογραφίες της. Οι βιογραφίες αυτές διαφέρουν από όλες τις άλλες στο ότι είναι απολύτως ακριβείς. Είναι αδύνατον για οποιαδήποτε περιορισμένη

διάνοια να περιγράψει ακριβώς με κάθε λεπτομέρεια τα έργα κάποιου άλλου. Κανείς άλλος εκτός από Αυτόν που διαβάζει την καρδιά, που διακρίνει τις μυστικές πηγές για τα κίνητρα και τις πράξεις είναι ικανός να σκιαγραφήσει λεπτομερώς το χαρακτήρα ή να αποδώσει μια πιστή απεικόνιση της ζωής του ανθρώπου. Μόνο στο λόγο του Θεού βρίσκεται μια τέτοια λεπτομερής περιγραφή.

Καμιά άλλη αλήθεια δε διδάσκει ευκρινέστερα η Γραφή από εκείνη που λέει πως ό,τι κάνουμε, απορρέει από αυτό που είμαστε. Κατά ένα μεγάλο βαθμό, οι εμπειρίες της ζωής είναι η κάρπωση των ατομικών μας σκέψεων και πράξεων.

«Η άδικος κατάρα δεν θέλει επιφθάσει.» (Παρ. 26:2).

«Είπατε προς τον δίκαιον ότι καλόν θέλει είσθαι εις αυτόν . . . Ουαί εις τον άνομον! κακόν θέλει είσθαι εις αυτόν, διότι η ανταπόδοσις των χειρών αυτού θέλει γείνει εις αυτόν.» (Ησ. 3:10,11).

«΄Ακουε, γη, ιδού Εγώ θέλω φέρει κακόν επί τον λαόν τούτον, τον καρπόν των διαλογισμών αυτών.» (Ιερ. 6:19).

Η αλήθεια είναι τρομερή και πρέπει να εντυπωσιασθεί βαθιά. Κάθε πράξη επιστρέφει σε αυτόν που την πράττει. Ποτέ ο άνθρωπος δεν κατορθώνει να μην αναγνωρίσει ότι τα βίτσια που αποτελούν την κατάρα της ζωής του είναι η καρποφορία της δικής του σποράς. Αλλά και τότε ακόμη δεν είμαστε χωρίς ελπίδα.

Προκειμένου να αποκτήσει τα πρωτοτόκια που ήδη ανήκαν σε αυτόν - κατά την υπόσχεση του Θεού, ο Ιακώβ κατέφυγε στην απάτη και θέρισε το μίσος του αδελφού του. Είκοσι χρόνια εξόριστος, αδικήθηκε και εξαπατήθηκε ο ίδιος, και τελικά αναγκάσθηκε να ζητήσει την ασφάλειά του στη φυγή - μια παραστατικότατη εικόνα της δίκαιης ανταπόδοσης στην ανθρώπινη ζωή.

Ο Θεός όμως λέει: «Δεν θέλω δικολογεί αιωνίως, ουδέ θέλω είσθαι πάντοτε ωργισμένος, επειδή τότε ήθελον εκλείψει απ'έμπροσθέν Μου το πνεύμα και αι ψυχαί τας οποίας έκαμον. Διά την ανομίαν της αισχροκερδείας αυτού ωργίσθην, και επάταξα αυτόν. Έκρυψα το πρόσωπόν Μου

και ωργίσθην. Αλλ' αυτός ηκολούθησε πεισματωδώς την οδόν της καρδίας αυτού. Είδον τας οδούς αυτού και θέλω ιατρεύσει αυτόν, και θέλω οδηγήσει αυτόν και δώσει πάλιν την παρηγορίαν εις αυτόν και εις τους τεθλιμμένους αυτού . . . Ειρήνην, ειρήνην, εις τον μακράν και εις τον πλησίον, λέγει Κύριος, και θέλω ιατρεύσει αυτόν.» (Ησ. 57:16-19).

Ο Ιακώβ δεν κατατροπώθηκε μέσα στη δυστυχία του. Μετανόησε και προσπάθησε να εξιλεωθεί για το κακό που έκανε στον αδελφό του. Και όταν απειλήθηκε με θάνατο εξαιτίας της οργής του Ησαύ, ζήτησε τη βοήθεια του Θεού. «Ναι, ενίσχυσε μετά αγγέλου και υπερίσχυσεν. Έκλαυσε και εδεήθη Αυτού.» «Και ευλόγησεν αυτόν εκεί.» (Ωσ. 12:4, Γέν. 32:29). Με τη δύναμη της ισχύος Του, ο συγχωρημένος άνθρωπος ανορθώθηκε, όχι πια εκτοπισμένος, αλλά πρίγκιπας γενόμενος του Θεού. Απέκτησε όχι μόνο το λυτρωμό από τον προσβλημένο αδελφό του, αλλά και το λυτρωμό από τον ίδιο τον εαυτό του. Η δύναμη της αμαρτίας που φώλιαζε μέσα του, έσπασε. Ο χαρακτήρας του άλλαξε.

Το σούρουπο φωτίσθηκε. Εξετάζοντας την ιστορία της ζωής του, ο Ιακώβ αναγνώρισε τη συγκρατούσα δύναμη του Θεού, ομολογώντας: «Ο Θεός όστις με εποίμανεν εκ της γεννήσεώς μου έως της ημέρας ταύτης, ο άγγελος όστις με ελύτρωσεν εκ πάντων των κακών.» (Γέν. 48:15,16).

Η ίδια πείρα επαναλήφθηκε στην ιστορία των παιδιών του Ιακώβ - η αμαρτία που επιφέρει τη δίκαιη τιμωρία και η μετάνοια που παράγει καρπούς δικαιοσύνης για ζωή.

Ο Θεός δεν καταλύει τους νόμους Του. Δεν ενεργεί αντίθετα προς αυτούς. Δε ματαιώνει το έργο της αμαρτίας αλλά μεταμορφώνει. Με τη χάρη Του η κατάρα καταλήγει σε ευλογία.

Από τους γιους του Ιακώβ ο Λευί ήταν ένας από τους πιο σκληρούς και εκδικητικούς, ένας από τους δύο περισσότερο ενόχους για το δόλιο έγκλημα των Συχεμιτών. Οι χαρακτηριστικές ιδιότητες του Λευί, αντανακλώμενες στους απογόνους του, επέσυραν το εναντίον τους διάταγμα του Θεού: «Θέλω διαμοιράσει αυτούς εις τον Ιακώβ και θέλω δια-

σκορπίσει αυτούς εις τον Ισραήλ.» (Γέν. 49:7) Η μετάνοια όμως έφερε τη μεταμόρφωση, και με την πιστότητά τους στο Θεό, ανάμεσα στην αποστασία των άλλων φυλών, η κατάρα μεταβλήθηκε σε δείγμα της μεγαλύτερης τιμής.

«Εξεχώρισεν ο Κύριος την φυλήν του Λευί, διά να βαστάζη την κιβωτόν της διαθήκης του Κυρίου, να παρίσταται ενώπιον του Κυρίου, διά να υπηρετή Αυτόν και να ευλογή εν τω ονόματι Αυτού.» «Η της ζωής και της ειρήνης διαθήκη Μου ήτο μετ'αυτού, και έδωκα εις αυτόν διά τον φόβον τον οποίον Με εφοβείτο και ευλαβείτο το όνομά Μου . . . Περιεπάτησε μετ'Εμού εν ειρήνη και ευθύτητι, και πολλούς επέστρεψεν από της ανομίας..» (Δευτ. 10:8, Μαλ. 2:5,6).

Με την καθορισμένη γι'αυτούς ιδιότητα της υπηρεσίας τους στο ιερό, οι Λευίτες δεν έλαβαν κληρονομιά στη γη. Κατοικούσαν μαζί σε ξεχωρισμένες γι'αυτούς πόλεις, και συντηρούντο από τα δέκατα, τα δώρα και τις προσφορές που αφιερώνονταν στην υπηρεσία του Θεού. Ήταν οι δάσκαλοι του λαού, οι φιλοξενούμενοι σε όλες τις γιορτές τους και τιμώντο παντού ως υπηρέτες και αντιπρόσωποι του Θεού. Σε ολόκληρο το έθνος είχε δοθεί η εντολή: «Πρόσεχε εις σεαυτόν μήποτε εγκαταλίπης τον Λευίτην, όσον χρόνον ζης επί της γης σου.» «Δεν έχουσιν οι Λευίται μερίδιον ή κληρονομίαν μεταξύ των αδελφών αυτών. Ο Κύριος είναι η κληρονομία αυτών.» (Δευτ. 12:19, 10:19).

Πίστη για Νίκη

Το γεγονός ότι «καθώς ο άνθρωπος φρονεί εν τη ψυχή αυτού τοιούτος είναι» (Παρ. 3:7), βρίσκει μια άλλη επαλήθευση στην πείρα του Ισραήλ. Στα σύνορα της Χαναάν, επιστρέφοντας οι κατάσκοποι έδωσαν την αναφορά τους. Η ομορφιά και η γονιμότητα της γης είχαν χαθεί από τα μάτια τους εξαιτίας του φόβου και των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν για την κατάκτησή της. Οι πόλεις με τείχη υψηλά μέχρι τον ουρανό, οι γίγαντες πολεμιστές, τα σιδερένια άρμα-

τα κλόνισαν την πίστη τους. Αγνοώντας το Θεό στην υπόθεση αυτή, τα πλήθη επανέλαβαν την απόφαση των άπιστων κατασκόπων: «Δεν δυνάμεθα να αναβώμεν επί τον λαόν τούτον, διότι είναι δυνατώτεροι ημών.» (Αρ. 13:31). Τα λόγια τους βγήκαν αληθινά. Δεν αξιώθηκαν να ανεβούν, και η ζωή τους έσβησε στην έρημο.

Δύο όμως από τους δώδεκα που είχαν ερευνήσει τη γη, σκέπτονταν διαφορετικά: «Δυνάμεθα να κυριεύσωμεν αυτήν» (Αρ. 13:30), παρότρυναν, θεωρώντας την υπόσχεση του Θεού ανώτερη από τους γίγαντες, τις περιτειχισμένες πόλεις και τα σιδερένια άρματα. Γι'αυτούς ο λόγος τους ήταν αληθινός. Παρόλο ότι συμμερίσθηκαν με τους αδελφούς τους τα σαράντα χρόνια των περιπλανήσεων, ο Χάλεβ και ο Ιησούς του Ναυή μπήκαν στη γη της επαγγελίας. Με το ίδιο ψυχικό σφρίγος που είχε όταν τα στρατεύματα του Κυρίου έβγαιναν από την Αίγυπτο, ο Χάλεβ ζήτησε και έλαβε για κληρονομιά το οχυρό των γιγάντων. Με τη δύναμη του Θεού εκτόπισε τους Χαναναίους. Τα αμπέλια και οι ελαιώνες όπου είχαν πατήσει τα πόδια του, έγιναν ιδιοκτησία του. Ενώ οι δειλοί και οι επαναστάτες απωλέσθηκαν στην έρημο, οι άνθρωποι της πίστης έφαγαν τα σταφύλια της Εσχώλ.

Καμιά αλήθεια δεν τονίζει σαφέστερα η Γραφή από τον κίνδυνο έστω και μιας μόνο παράκαμψης από το ορθό - κίνδυνο τόσο για τον παραβάτη όσο και για όλους εκείνους στους οποίους αυτός ασκεί επιρροή. Το παράδειγμα έχει θαυμάσια δύναμη, αλλά όταν ταχθεί με το μέρος των κακών έμφυτων ροπών, καταντάει σχεδόν ακατανίκητο.

Το ισχυρότερο προπύργιο του κακού στον κόσμο μας δεν είναι η κακοήθης ζωή του παραδομένου στην αμαρτία ανθρώπου ή του εξαχρειωμένου απόκληρου της κοινωνίας. Είναι η ζωή εκείνη που κατά τα άλλα παρουσιάζεται ενάρετη, έντιμη και ευγενής, αλλά στην οποία εμφωλεύει μια αμαρτία ή υποθάλπεται κάποιο κακό. Για την ψυχή που αγωνίζεται στα κρυφά ενάντια σε ένα μεγάλο πειρασμό, τρέμοντας στο χείλος του γκρεμού, ένα τέτοιο παράδειγμα είναι

ένα από τα ισχυρότερα δελεάσματα της αμαρτίας. Εκείνος που, προικισμένος με τα ανώτερα διανοήματα της ζωής, εσκεμμένα παραβαίνει μια εντολή από τον άγιο νόμο του Θεού, διαστρέφει τα ευγενή προσόντα του σε δόλωμα της αμαρτίας. Ευφυΐα, ταλέντα, συμπάθεια, ακόμη και γενναιόδωρες πράξεις καλοσύνης μπορεί με τον τρόπο αυτό να μεταβληθούν σε παγίδες του Σατανά για να παρασύρουν τους ανθρώπους στο χείλος της καταστροφής.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο Θεός έχει δώσει τόσα πολλά παραδείγματα που φανερώνουν τα αποτελέσματα έστω και μιας μόνο εσφαλμένης πράξης. Από τη θλιβερή ιστορία της μοναδικής εκείνης αμαρτίας που έφερε το θάνατο στον κόσμο και όλη τη δυστυχία μας με την απώλεια της Εδέμ, μέχρι την καταχωρημένη πείρα εκείνου που για τριάντα αργύρια πούλησε τον Κύριο της δόξας, οι βιογραφίες της Βίβλου αφθονούν σε τέτοια παραδείγματα που ορθώνονται σαν προειδοποιητικοί δαυλοί στις παρόδους που ξεφεύγουν από το μονοπάτι της ζωής.

Προειδοποίηση δίνεται επίσης τονίζοντας τα αποτελέσματα που ακολουθούν και μια ακόμη παρέκκλιση της ανθρώπινης αδυναμίας και παραπλάνησης, που είναι ο καρπός της εγκατάλειψης της πίστης.

Με μια αποτυχία της πίστης του ο Ηλίας διέκοψε πρόωρα το έργο της ζωής του. Μεγάλο βάρος είχε σηκώσει για το καλό του Ισραήλ. Πιστά υπήρξαν τα μηνύματά του κατά της ειδωλολατρίας, και βαθιά ήταν η ανησυχία του καθώς τριάμισι χρόνια λιμού φύλαγε περιμένοντας κάποιο σημάδι μετάνοιας. Μόνος του στάθηκε για το Θεό επάνω στο βουνό τον Κάρμηλο. Με τη δύναμη της πίστης η ειδωλολατρία κατέρρευσε και η ευλογημένη βροχή μαρτύρησε για τις ευλογίες που περίμεναν καταρρακτωδώς να κατεβούν στον Ισραήλ. Τότε, καταβλημένος από την κόπωση και την αδυναμία, έφυγε τρομοκρατημένος από τις απειλές της Ιεζάβελ, και ολομόναχος στην ερημιά προσευχήθηκε για να πεθάνει. Απέτυχε στην πίστη του. Το έργο που είχε αρχίσει, δεν έ-

μελλε να το τελειώσει. Ο Θεός τού ζήτησε να χρίσει κάποιον άλλο προφήτη για αντικαταστάτη του.

Ο Θεός όμως είχε σημειώσει την εγκάρδια υπηρεσία του δούλου Του. Ο Ηλίας δε θα εγκαταλειπόταν να χαθεί μέσα στην απογοήτευση και στην απομόνωσή του στην έρημο. Αυτός δεν επρόκειτο να κατεβεί στον τάφο, αλλά να ανεβεί με τους αγγέλους του Θεού στην παρουσία της δόξας Του.

Αυτά τα βιογραφικά κατάστιχα δείχνουν ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη μια μέρα θα καταλάβει ότι η αμαρτία μόνο ντροπή και απώλεια μπορεί να φέρει, ότι η απιστία σημαίνει αποτυχία, αλλά και ότι η ευσπλαχνία του Θεού φθάνει μέχρι τα μεγαλύτερα βάθη, ότι η πίστη ανυψώνει τη μετανοημένη ψυχή για να συμμετέχει στην υιοθεσία των παιδιών του Θεού.

Η Πειθαρχία δια των Παθημάτων

΄Ολοι όσοι στον κόσμο αυτό προσφέρουν πραγματική υπηρεσία στο Θεό ή στους ανθρώπους, περνούν από μια προκαταρκτική εκγύμναση στο σχολείο της θλίψης. ΄Οσο μεγαλύτερη είναι η εμπιστοσύνη και ανώτερη η υπηρεσία τους, τόσο πλησιέστερη είναι η δοκιμασία και αυστηρότερη η πειθαρχία.

Μελετήστε τις πείρες του Ιωσήφ και του Μωυσή, του Δαβίδ και του Δανιήλ. Συγκρίνετε το ιστορικό των αρχικών χρόνων του Δαβίδ με την ιστορία του Σολομώντα και αναλογι- σθείτε τα συμπεράσματα.

Στα νιάτα του ο Δαβίδ είχε συνδεθεί στενά με το Σαούλ, και η παραμονή του στην αυλή καθώς και η σχέση του με την οικογένεια του βασιλιά, του έδωσε μια επίγνωση των φροντίδων, των θλίψεων και των αμηχανιών που κρύβονται κάτω από την ακτινοβολία και τη θεαματικότητα του βασιλικού αξιώματος. Είδε πόσο μικρό ρόλο παίζει η ανθρώπινη δόξα στο να φέρει την ψυχική γαλήνη. Και με χαρά και ανακούφιση επέστρεφε από τη βασιλική αυλή στη μάνδρα των προβάτων.

5. Η Αγία Γραφή ως εκπαιδευτής

΄Οταν εξαιτίας της ζηλοφθονίας του Σαούλ ο Δαβίδ κατέφευγε στις ερημιές, αποκομμένος από κάθε ανθρώπινη υποστήριξη, στηριζόταν σταθερότερα στο Θεό. Η αβεβαιότητα και η ανησυχία της ερημικής ζωής, ο συνεχής κίνδυνος, η ανάγκη της συχνής φυγής, ο χαρακτήρας των ανδρών που είχαν συγκεντρωθεί γύρω του, «πας όστις ήτο εν στανοχωρία, και πας χρεοφειλέτης, και πας δυσηρεστημένος» (Α΄ Σαμ. 22:2), όλα αυτά καθιστούσαν την αυτοπειθαρχία πιο ουσιώδη και αυστηρή. Οι εμπειρίες αυτές διέγειραν και αύξαναν τη δύναμη να συμπεριφέρεται με τους ανθρώπους, καθώς και τη συμπάθεια για τους καταδυναστευομένους και το μίσος για την αδικία.

Στα χρόνια της αναμονής και του κινδύνου, ο Δαβίδ έμαθε να βρίσκει στο Θεό την παρηγοριά του, την υποστήριξή του, αυτή τη ζωή του. Έμαθε ότι μόνο με τη δύναμη του Θεού θα μπορούσε να ανεβεί στο θρόνο. Μόνο με τη σοφία Του θα μπορούσε να διοικήσει με σύνεση. ΄Ηταν με την εκπαίδευση στο σχολείο της δυσχέρειας και της θλίψης που ο Δαβίδ αξιώθηκε να αφήσει αυτό το κατάστιχο - αν και αργότερα το αμαύρωσε με τη μεγάλη αμαρτία του - «έκαμεν ο Δαβίδ κρίσιν και δικαιοσύνην επί πάντα τον λαόν αυτού». (Β΄Σαμ. 8:15).

Η πειθαρχία των αρχικών χρόνων της εμπειρίας του Δαβίδ δε συγκρίνεται με εκείνη του Σολομώντα. Στις περιστάσεις, στο χαρακτήρα και στη ζωή ο τελευταίος αυτός φαινόταν ευνοημένος πάνω από κάθε άλλον. Με ευγενική νιότη, ευγενική ωριμασμένη ηλικία, αγαπημένος του Θεού του, ο Σολομών ανέλαβε μια βασιλεία που υποσχόταν μεγάλη ευημερία και τιμή. Τα έθνη θαύμαζαν τη γνώση και τη διορατικότητα του ανθρώπου, στον οποίο ο Θεός είχε χορηγήσει σοφία. Η περηφάνια όμως της ευημερίας έφερε το χωρισμό από το Θεό. Από τη χαρά της θεϊκής επικοινωνίας ο Σολομών στράφηκε στις αισθησιακές απολαύσεις. Σχετικά με την πείρα του αυτή λέει:

«΄Εκαμον πράγματα μεγάλα εις εμαυτόν, ωκοδόμησα εις εμαυτόν οικίας, εφύτευσα δι'εμαυτόν αμπελώνας. ΄Εκαμον

δι' εμαυτόν κήπους και παραδείσους . . . Απέκτησα δούλους και δούλας . . . Συνήθροισα εις εμαυτόν και αργύριον και χρυσίον, και εκλεκτά κειμήλια βασιλέων και τόπων. Απέκτησα εις εμαυτόν άδοντας και αδούσας, και τα εντρυφήματα των υιών των ανθρώπων, παν είδος παλλακίδων. Και εμεγαλύνθην και ηυξήνθην υπέρ πάντας τους υπάρξαντας προ εμού εν Ιερουσαλήμ . . . Και παν ό,τι εζήτησαν οι οφθαλμοί μου δεν ηρνήθην εις αυτούς. Δεν εμπόδισα την καρδίαν μου από πάσης ευφροσύνης, διότι η καρδία μου ευφραίνετο εις πάντας τους μόχθους μου . . . και παρετήρησα εγώ εν πάσι τοις έργοις μου τα οποία έκαμον αι χείρες μου, και εν παντί τω μόχθω τον οποίον εμόχθησα, και ιδού, τα πάντα ματαιότης, και θλίψις πνεύματος, και ουδέν όφελος υπό τον ήλιον. Και εστράφην εγώ διά να παρατηρήσω την σοφίαν, και την μωρίαν, και την αφροσύνην, διότι τί θέλει κάμει ο άνθρωπος ελθών μετά τον βασιλέα; ό,τι έκαμον ήδη.» «Εμίσησα την ζωήν . . . Εμίσησα έτι εγώ πάντα τον μόχθον μου, τον οποίον είχον μοχθήσει υπό τον ήλιον.» (Εκκλ. 2:4-12,, 17,18).

Η πικρή πείρα του δίδαξε στο Σολομώντα την κενότητα μιας ζωής που αναζητάει στα επίγεια πράγματα το ανώτερο καλό της. Έκτισε βωμούς στους ειδωλολατρικούς θεούς, και το μόνο που διδάχθηκε ήταν το πόσο μάταιη αποδείχθηκε η υπόσχεσή τους για γαλήνη της ψυχής.

Στα τελευταία χρόνια του, κουρασμένος και διψασμένος, πίνοντας από τις γήινες ραγισμένες στέρνες, ο Σολομών στράφηκε να πιει από την πηγή της ζωής. Τα χαμένα χρόνια της ζωής του με τα προειδοποιητικά τους μαθήματα, τα καταχώρησε κινούμενος από τη θεοπνευστία για λογαριασμό των επερχόμενων γενεών. Έτσι, παρόλο ότι τον σπόρο που έσπειρε τον θέρισε ο λαός του σε ένα θερισμό αμαρτιών, το ισόβιο έργο του Σολομώντα δεν πήγε εντελώς χαμένο. Γι'αυτόν η πειθαρχία των παθημάτων επιτέλεσε τελικά το έργο της.

Με τέτοιο λαμπρό ξεκίνημα όμως, πόσο ένδοξη θα ήταν η πορεία της ζωής του αν ο Σολομών είχε μάθει στη νεανική

ηλικία του το μάθημα που τα παθήματα δίδαξαν στη ζωή των άλλων!

Η Δοκιμασία του Ιώβ

Γι'αυτούς που αγαπάει ο Θεός, «τους κεκλημένους κατά τον προορισμόν Αυτού» (Ρωμ 8:28), οι βιογραφικές αφηγήσεις της Βίβλου παρέχουν ένα ανώτερο ακόμη μάθημα σαν παράδειγμα της συμβολής της θλίψης. «Σεις είσθε μάρτυρές Μου, λέγει Κύριος» (Ησ. 43:12) - δηλαδή μάρτυρες ότι Αυτός είναι αγαθός και ότι η αγαθότητα υπερέχει από κάθετι άλλο. «Εγείναμεν θέατρον εις τον κόσμον, και εις αγγέλους και εις ανθρώπους.» (Α΄Κορ. 4:9).

Η αφιλαυτία, η κατεξοχήν αρχή της βασιλείας του Θεού είναι η αρχή που ο Σατανάς μισεί. Αρνείται και αυτή ακόμη την ύπαρξή της. Από την αρχή της μεγάλης λογομαχίας έχει προσπαθήσει να αποδείξει ότι οι πράξεις του Θεού διέπονται από φίλαυτες αρχές και με τον ίδιο τρόπο φέρεται προς όλους αυτούς που υπηρετούν το Θεό. Το έργο του Χριστού και όλων εκείνων που φέρουν το όνομά Του, είναι να αποδείξουν ψευδή τον ισχυρισμό αυτό του Σατανά.

Ο σκοπός για τον οποίο ο Χριστός ήρθε με ανθρώπινη μορφή, ήταν να παρουσιάσει με τη δική Του ζωή μια απεικόνιση αφιλαυτίας. Και όλοι όσοι παραδέχονται την αρχή αυτή, οφείλουν να γίνουν συνεργάτες Του, εξωτερικεύοντάς την καθώς ασκούν τα καθήκοντά τους. Οφείλουν να διαλέγουν το ορθό επειδή είναι ορθό, να υπερασπίζονται την αλήθεια έστω και αν αυτό τους στοιχίζει παθήματα και θυσίες. «Αύτη είναι η κληρονομία των δούλων του Κυρίου, και η δικαιοσύνη αυτών είναι Εμού, λέγει Κύριος.» (Ησ. 54:17).

Πολύ νωρίς ακόμη στην ιστορία αυτής της γης δόθηκε το κατάστιχο ενός, η ζωή του οποίου στοιχηματίσθηκε επάνω στη λογομαχία αυτή του Σατανά.

(Σημ. Χρονολογικά το βιβλίο του Ιώβ είναι το αρχαιότερο της Γραφής).

Για τον Ιώβ, τον πατριάρχη της Αυσίτιδας, η μαρτυρία που δίνεται από τον Ερευνητή των καρδιών είναι ότι «δεν υπάρχει όμοιος αυτού εν τη γη, άνθρωπος άμεμπτος και ευθύς, φοβούμενος τον Θεόν και απεχόμενος από κακού.»

Εναντίον αυτού του ανθρώπου ο Σατανάς εκστόμισε μια ειρωνική κατηγορία: «Μήπως δωρεάν φοβείται ο Ιώβ τον Θεόν; Δεν περιέφραξας κυκλόθεν αυτόν, και την οικίαν αυτού, και πάντα όσα έχει; . . . Πλην τώρα έκτεινον την χείρα Σου. και έγγισον πάντα όσα έχει, διά να ίδης εάν δεν Σε βλασφημήση κατά πρόσωπον.»

«Και είπεν ο Κύριος προς τον Σατανάν, ιδού εις την χείρα σου πάντα όσα έχει. Μόνον επ'αυτόν μη επιβάλης την χείρα σου.» Παίρνοντας την άδεια ο Σατανάς ξεκλήρισε ολόκληρη την περιουσία του Ιώβ - κοπάδια, αγέλες, υπηρέτες, δούλες, γιους και θυγατέρες, και «επάταξε τον Ιώβ με έλκος κακόν, από του ίχνους των ποδών αυτού έως της κορυφής αυτού.» (Ιώβ 1:8-12, 2:5-7).

Και άλλη μια δόση πικρίας προστέθηκε στο ποτήρι των βασάνων του. Οι φίλοι του, αποδίδοντες στις αντιξοότητες μόνο την τιμωρία κατά της αμαρτίας, πίεζαν την πονεμένη ψυχή του με τις κατηγορίες που του απέδωσαν κατά της παρανομίας.

Ενώ φαινόταν εγκαταλειμμένος από τη γη και τον ουρανό, έχοντας όμως στερεά την πίστη του στο Θεό και στην ευσυνείδητη ακεραιότητά του, μέσα στην αγωνία και στην αμηχανία του ο Ιώβ κραύγασε:

«Η ψυχή μου εβαρύνθη την ζωήν μου.»
«Είθε να με έκρυπτες εν τω τάφω,
Να με εσκέπαζες εωσού παρέλθη η οργή Σου,
Να προσδιώριζες εις εμέ προθεσμίαν
Και τότε να με ενθυμηθής.»
«Ιδού, φωνάζω, Αδικία, αλλά δεν εισακούομαι.
Επικαλούμαι, αλλ'ουδεμία κρίσις . . .
Με εξέδυσε την δόξαν μου
Και αφήρεσε τον στέφανον της κεφαλής μου . . .
Οι πλησίον μου με αφήκαν

και οι γνωστοί μου με ελησμόνησαν . . .
Ελεήσατέ με, ελεήσατέ με, σεις φίλοι μου,
διότι η χειρ του Θεού με επλήγωσε.»
«Είθε να ήξευρον πού να εύρω Αυτόν!
Ήθελον υπάγει έως του θρόνου Αυτού . . .
Ιδού, υπάγω εμπρός αλλά δεν είναι,
Και οπίσω, αλλά δεν βλέπω Αυτόν,
Εις τα αριστερά όταν εργάζηται,
Αλλά δεν δύναμαι να ίδω Αυτόν.
Κρύπτεται εις τα δεξιά και δεν βλέπω Αυτόν.
Γνωρίζει όμως την οδόν μου,
Με εδοκίμασε, θέλω εξέλθει ως χρυσίον.»
«Και αν με θανατόνει, εγώ θέλω ελπίζει εις Αυτόν.»
«Εξεύρω ότι ζη ο Λυτρωτής μου
Και θέλει εγερθή εν τοις εσχάτοις καιροίς επί της γης.
Και αφού μετά το δέρμα μου το σώμα μου φθαρή,
Πάλιν με την σάρκα μου θέλω ιδεί τον Θεόν,
Τον οποίον αυτός εγώ θέλω ιδεί,
Και θέλουσι θεωρήσει οι οφθαλμοί μου και ουχί άλλος.»
Ιώβ 10:1, 14:13, 19:7-21, 23:3-10, 13:15, 19:25-27.

Ο Ιώβ ζούσε σύμφωνα με την πίστη του. Έλεγε: «Με εδοκίμασε, θέλω εξέλθει ως χρυσίον.» (Ιώβ 23:10). Και αυτό έγινε. Με την ανθεκτική καρτερικότητά του δικαίωσε το χαρακτήρα του, και κάνοντας αυτό υπερασπίσθηκε το χαρακτήρα Εκείνου του οποίου ήταν ο αντιπρόσωπος. «Και έστρεψεν ο Κύριος την αιχμαλωσίαν του Ιώβ . . . και έδωκεν ο Κύριος εις τον Ιώβ διπλάσια πάντων των όσα είχε πρότερον . . . Και ευλόγησεν ο Κύριος τα έσχατα του Ιώβ μάλλον παρά τα πρώτα.» (Ιώβ 42:10-12).

Στα κατάστιχα εκείνων που με την αυταπάρνηση συμμερίσθηκαν τα παθήματα του Χριστού, εξέχουν δύο ονόματα - ένα της Παλαιάς Διαθήκης και ένα της Καινής Διαθήκης - τα ονόματα του Ιωνάθαν και του Ιωάννη του Βαπτιστή.

Ο Ιωνάθαν, εκ γενετής προορισμένος να ανέλθει στο θρόνο, αλλά ξέροντας ότι είχε παραμερισθεί, σύμφωνα με

τη θεϊκή απόφαση, προστατεύοντας με κίνδυνο της δικής του ζωής τη ζωή του Δαβίδ του αντιπάλου του - του πιο τρυφερού και πιστού φίλου του, παραμένοντας σταθερά στο πλευρό του πατέρα του στις σκοτεινές ημέρες της καταρρέουσας δύναμής του και πεθαίνοντας τελικά στο πλευρό του, συνετέλεσε ώστε το όνομά του κατά πολύτιμο τρόπο να φυλάγεται στον ουρανό, ενώ στη γη ορθώνεται σαν μαρτυρία της ύπαρξης και της δυναμικότητας της αφίλαυτης αγάπης.

Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής αναστάτωσε το έθνος όταν εμφανίσθηκε ως προάγγελος του Μεσσία. Από τόπο σε τόπο τα βήματά του τα ακολουθούσαν πλήθη ανθρώπων κάθε σειράς και θέσης. ΄Οταν όμως παρουσιάσθηκε Εκείνος για τον οποίο είχε δώσει τη μαρτυρία του, όλα άλλαξαν. Τα πλήθη ακολουθούσαν τον Ιησού και το έργο του Ιωάννη φάνηκε να παίρνει γρήγορα τέλος. Και όμως, αυτό δεν κλόνισε καθόλου την πίστη του. Έλεγε: «Εκείνος πρέπει να αυξάνη, εγώ δε να ελαττόνωμαι.» (Ιωάν. 3:30)

Περνούσε ο καιρός χωρίς να έχει ιδρυθεί η βασιλεία που ο Ιωάννης περίμενε με εμπιστοσύνη. Στη φυλακή του Ηρώδη, αποκομμένος από τον καθαρό ζωοδότη αέρα και την ελευθερία που είχε στην έρημο, περίμενε αγρυπνώντας.

Πουθενά δεν εμφανίζονταν όπλα ούτε σπάσιμο των θυρών των φυλακών. Μόνο η θεραπεία των ασθενών, το κήρυγμα του ευαγγελίου και η ηθική ανάταση της ψυχής των ανθρώπων μαρτυρούσαν την αποστολή του Χριστού.

Ολομόναχος στη φυλακή, βλέποντας το μονοπάτι του να μοιάζει με εκείνο του Κυρίου του, ο Ιωάννης δέχθηκε το καταπίστευμά του - τη συμμετοχή του στη θυσία του Χριστού. Απεσταλμένοι του ουρανού τον συνόδευσαν στον τάφο. Υπάρξεις του σύμπαντος αμαρτωλές και αναμάρτητες, πιστοποίησαν τη δικαίωση της αφίλαυτης υπηρεσίας.

Και πονεμένες ψυχές από όλες τις γενεές που ακολούθησαν έκτοτε, διατηρήθηκαν με τη μαρτυρία του Ιωάννη. Στη φυλακή, στο ικρίωμα, στη φωτιά, άνδρες και γυναίκες στους σκοτεινούς αιώνες ενισχύθηκαν χάρη στη μνήμη εκείνου για τον οποίο ο Χριστός είπε: «Μεταξύ των γεννηθέ-

ντων υπό γυναικών δεν ηγέρθη μεγαλύτερος Ιωάννου του Βαπτιστού.» (Ματθ. 11:11).

«Και τί έτι να λέγω; Διότι θέλει με λείψει ο καιρός διηγούμενον περί Γεδεών, Βαράκ τε και Σαμψών και Ιεφθάε . . . και Σαμουήλ και των προφητών, οίτινες δια της πίστεως κατεπολέμησαν βασιλείας, ειργάσθησαν δικαιοσύνην, επέτυχον τας επαγγελίας, έφραξαν στόματα λεόντων, έσβεσαν δύναμιν πυρός, έφυγον στόματα μάχαίρας, ενεδυναμώθησαν από ασθενείας, έγειναν ισχυροί εν πολέμω, έτρεψαν εις φυγήν στρατεύματα αλλοτρίων, έλαβον γυναίκας τους νεκρούς αυτών αναστηθέντας. ΄Αλλοι δε εβασανίσθησαν μη δεχθέντες την απολύτρωσιν, διά να αξιωθώσι καλητέρας αναστάσεως. ΄Αλλοι δε εδοκίμασαν εμπαιγμούς και μάστιγας, έτι δε και δεσμά και φυλακήν. Ελιθοβολίθησαν, επριονίσθησαν, με σφαγήν μαχαίρας απέθανον, περιεπλανήθησαν με δέρματα προβάτων, με δέρματα αιγών, υστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, των οποίων δεν ήτο άξιος ο κόσμος. Πλανώμενοι εν ερημίαις και όρεσι και σπηλαίοις και ταις τρύπαις της γης. Ούτοι πάντες αν και έλαβον την καλήν μαρτυρίαν διά της πίστεως, δεν απήλαυσαν την επαγγελίαν, διότι ο Θεός προέβλεψε καλήτερόν τι περί ημών, διά να μη λάβωσι την τελειότητα χωρίς ημών.» (Εβρ. 11:32-40).

ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΩΔΙΚΗ

> «Τα διατάγματά Σου υπήρξαν εις εμέ ψαλμωδίαι εν τω οίκω της παροικίας μου.»
> (Ψαλμ. 119:54)

Οι αρχαιότερες και διαπρεπέστερες γνωστές στον άνθρωπο ποιητικές εκφράσεις βρίσκονται στην Αγία Γραφή. Πριν ακόμη ψάλλει ο αρχαιότερος των ποιητών του κόσμου, ο βοσκός της Μαδιάμ καταχώρησε τα λόγια εκείνα του Θεού στον Ιώβ με όλη τους τη μεγαλοπρέπεια, ασύγκριτη, απρόσιτη από τις ανώτερες δημιουργίες της ανθρώπινης ευφυΐας:

«Πού ήσο ότι εθεμελίονον την γην; . . .
΄Η τίς συνέκλεισε την θάλασσαν με θύραν,
΄Οτε εξορμώσα εξήλθεν εκ μήτρας;
΄Οτε περιέβαλον αυτήν με νεφέλην,
Και με ομίχλην εσπαργάνωσα αυτήν,
Και περιώρισα αυτήν δια προστάγματός Μου
Και έβαλον μοχλούς και πύλας,
Και είπα, Έως αυτού θέλεις έρχεσθαι
Και δεν θέλεις υπερβή,
Και εδώ θέλει συντρίβεσθαι
Η υπερηφανία των κυμάτων σου.
Προσέταξας συ την πρωίαν επί των ημερών σου;
Έδειξας εις την αυγήν τον τόπον αυτής; . . .
Εισήλθες έως των πηγών της θαλάσσης;
΄Η περιεπάτησας εις εξιχνίασιν της αβύσσου;
Ηνοίχθησαν εις σε του θανάτου αι πύλαι;
΄Η είδες τας θύρας της σκιάς του θανάτου;
Εγνώρισας το πλάτος της γης;
Απάγγειλον εάν ενόησας ταύτα.
Πού είναι η οδός της κατοικίας του φωτός;

Και του σκότους πού είναι ο τόπος αυτού; . . .
Εισήλθες εις τους θησαυρούς της χιόνος
Ή είδες τους θησαυρούς της χαλάζης;
Διά τίνος οδού διαδίδεται το φως,
Ο ανατολικός άνεμος διαχέεται επί την γην;
Τίς ήνοιξε ρύακας διά της ραγδαίας βροχής
Ή δρόμον δια την αστραπήν της βροντής;
Δια να φέρη βροχήν επί γην ακατοίκητον,
Εις έρημον όπου άνθρωπος δεν υπάρχει,
Διά να χορτάση την άβατον και ακατοίκητον,
Και να αναβλαστήση τον βλαστόν της χλόης; . . .
Δύνασαι να δεσμεύσης
Τας γλυκείας επιρροάς της Πλειάδος
Ή να λύσεις τα δεσμά του Ωρίονος;
Δύνασαι να εκβάλης τα Ζώδια εις τον καιρόν αυτών;
Ή δύνασαι να οδηγήσης τον Αρκτούρον
Μετά των υιών αυτού;

Ιώβ 38:4-27, 31,32

Για την ομορφιά της εκφραστικότητας διαβάστε επίσης την περιγραφή της άνοιξης.

«Ιδού, ο χειμών παρήλθεν, η βροχή διέβη, απήλθε.
Τα άνθη φαίνονται εν τη γη,
Ο καιρός του άσματος έφθασε
Και η φωνή της τρυγόνος ηκούσθη εν τη γη ημών.
Η συκή εξέφερε τους ολύνθους αυτής,
Και αι άμπελοι με τα άνθη της σταφυλής
Διαδίδουσιν ευωδίαν.
Σηκώθητι, αγαπητή μου, ωραία μου, και ελθέ.»

΄Ασμα Ασμάτων 2:11-13

Και του Βαλαάμ η αθέλητη προφητεία της ευλογίας του λαού Ισραήλ δεν υστερεί σε ομορφιά.

«Βαλάκ ο βασιλεύς του Μωάβ με έφερεν εκ της Αράμ,
Εκ των ορέων των προς ανατολάς λέγων,
Ελθέ, καταράσθητί μοι τον Ιακώβ

Και ελθέ, αναθεμάτισον τον Ισραήλ.
Πώς να καταρασθώ τον οποίον ο Θεός δεν καταράται;
Ή πως να αναθεματίσω
Τον οποίον ο Κύριος δεν αναθεμάτισε;
Διότι από της κορυφής των ορέων βλέπω αυτόν,
Και από των λόφων θεωρώ αυτόν.
Ιδού, λαός όστις θέλει κατοικήσει μόνος,
Και δεν θέλει λογαριασθή μεταξύ των εθνών . . .
Ιδού, ευλογίαν παρέλαβον, και ευλόγησε,
Και εγώ δεν δύναμαι να μετατρέψω αυτήν.
Δεν εθεώρησεν ανομίαν εις τον Ιακώβ,
Ουδέ είδε διαστροφήν εις τον Ισραήλ.
Κύριος ο Θεός αυτού είναι μετ'αυτού,
Και αλαλαγμός βασιλέως είναι μεταξύ αυτών . . .
Βεβαίως ουδεμία γοητεία δεν ισχύει κατά του Ιακώβ,
Ουδέ μαντεία κατά του Ισραήλ.
Κατά τον καιρόν θέλει λαληθή περί του Ιακώβ
Και περί του Ισραήλ, Τί κατώρθωσεν ο Θεός! . . .
Είπεν εκείνος όστις ήκουσε τα λόγια του Θεού,
΄Οστις είδεν όρασιν του Παντοδυνάμου . . .
Πόσον ωραίαι είναι αι κατοικίαι σου, Ιακώβ,
Αι σκηναί σου, Ισραήλ!
Ως κοιλάδες είναι εξηπλωμέναι,
Ως παράδεισοι εις όχθας ποταμού,
Ως δένδρα αλόης τα οποία εφύτευσεν ο Κύριος,
Ως κέδροι πλησίον των υδάτων.»
«Είπεν εκείνος όστις ήκουσε τα λόγια του Θεού
Και έλαβε την γνώσιν του Υψίστου . . .
Θέλω ιδεί Αυτόν, αλλ'ουχί τώρα,
Θέλω θεωρήσει Αυτόν, αλλ'ουχί εκ του πλησίον.
Θέλει ανατείλει άστρον εξ Ιακώβ
Και θέλει αναστηθή σκήπτρον εκ του Ισραήλ. . . .
Και θέλει εξέλθει εξ Ιακώβ ο εξουσιάζων.»

Αριθμοί 23:7-23, 24:4-6,16-19

Η μελωδία της δοξολογίας είναι η ατμόσφαιρα του ουρανού. Και όταν εγγίζει ο ουρανός τη γη, δημιουργούνται άσματα και μουσική - «δοξολογία και φωνή αινέσεως» (Ησ. 51:3).

Επάνω από τη νεοδημιουργημένη γη, όπως φάνταζε όμορφη και άσπιλη, κάτω από το χαμόγελο του Θεού, «τα άστρα της αυγής έψαλλον ομού, και πάντες οι υιοί του Θεού ηλάλαζον.» (Ιώβ 38:7). Έτσι απαντούσαν οι ανθρώπινες καρδιές στην αγαθότητα του Θεού με μουσική και δοξολογία, συμφωνώντας με τον ουρανό. Πολλά από τα γεγονότα της ανθρώπινης ιστορίας έχουν αποδοθεί συνδεδεμένα με τραγούδια.

Το αρχαιότερο από τα ανθρώπινα χείλη τραγούδι καταχωρημένο στη Γραφή είναι εκείνο το ένδοξο ξέσπασμα ευχαριστίας από τα πλήθη του Ισραήλ στην Ερυθρά Θάλασσα.

«Ας ψάλλω προς τον Κύριον, διότι εδοξάσθη ενδόξως.
Τον ίππον και τον αναβάτην αυτού
Έρριψεν εις την θάλασσαν.
Ο Κύριος είναι η δύναμίς μου και το άσμα μου,
Και εστάθη η σωτηρία μου.
Αυτός είναι ο Θεός μου και θέλω δοξάσει Αυτόν,
Θεός του πατρός μου, και θέλω υψώσει Αυτόν.»
«Η δεξιά Σου, Κύριε, εδοξάσθη εις δύναμιν,
Η δεξιά Σου, Κύριε, συνέτριψεν εχθρόν . . .
Τίς όμοιός Σου, Κύριε μεταξύ των θεών;
Τίς όμοιός Σου ένδοξος εις αγιότητα,
Θαυμαστός εις ύμνους, ενεργών τεράστια!»
«Ο Κύριος θέλει βασιλεύει εις τους αιώνας των αιώνων.
Ψάλλετε εις τον Κύριον, διότι εδοξάσθη ενδόξως.»

Έξοδος 15:1,2, 6-11, 18-21

Μεγάλες ευλογίες δέχθηκαν οι άνθρωποι σαν απάντηση στους ύμνους της δοξολογίας. Τα λίγα λόγια που εξιστο-

ρούν την εμπειρία του Ισραήλ στην περιπλάνησή τους στην έρημο, περιέχουν ένα μάθημα που αξίζει την προσοχή μας:

«Και εκείθεν ήλθον εις Βηρ. Τούτο είναι το φρέαρ περί του οποίου είπε Κύριος προς τον Μωυσήν, Σύναξον τον λαόν, και θέλω δώσει ύδωρ εις αυτούς.» (Αρ. 21:16). Τότε ο Ισραήλ έψαλε αυτό τον ύμνο:

«Ανάβα, ω φρέαρ. Ψάλλετε εις αυτό.
Οι άρχοντες έσκαψαν το φρέαρ,
Οι ευγενείς του λαού έσκαψαν
Διά της προσταγής του νομοθέτου
Με τας ράβδους αυτών.»

Αριθμοί 21:17,18

Πόσες φορές η ιστορία αυτή επαναλαμβάνεται στην πνευματική ζωή μας! Πόσες φορές αποσφραγίζονται με λόγια ιερής υμνωδίας στην ψυχή οι πηγές της μετάνοιας, της πίστης, της ελπίδας, της αγάπης και της χαράς!

΄Ηταν με ύμνους δοξολογίας που τα στρατεύματα του Ισραήλ προχώρησαν προς τη μεγαλύτερη απελευθερωτική προσπάθεια κάτω από την ηγεσία του Ιωσαφάτ. «Μέγα πλήθος έρχεται εναντίον σου» είχε φθάσει η είδηση, «οι υιοί Μωάβ και οι υιοί Αμμών και μετ'αυτών άλλοι.» «Και εφοβήθη ο Ιωσαφάτ και εδόθη εις το να εκζητή τον Κύριον, και εκήρυξε νηστείαν διά παντός του Ιούδα. Και συνήχθησαν οι άνδρες Ιούδα, διά να ζητήσωσι βοήθειαν παρά Κυρίου. Εκ πασών έτι των πόλεων Ιούδα ήλθον διά να ζητήσωσι τον Κύριον.» Στέκοντας στην αυλή του ιερού, παρουσία του λαού του, ο Ιωσαφάτ προσευχήθηκε από τα μύχια της καρδιάς του επικαλούμενος τις υποσχέσεις του Θεού και εξομολογούμενος την απέλπιδα κατάσταση του Ισραήλ. Είπε: «Δεν υπάρχει εις ημάς δύναμις διά να αντισταθώμεν εις τούτο το μέγα πλήθος το οποίον έρχεται εφ'ημάς, και δεν εξεύρομεν τί να κάμωμεν. Αλλ'επί Σε είναι οι οφθαλμοί ημών.» (Β΄Χρον. 20:2,1,3,4,12).

«Τότε ήλθε Πνεύμα Κυρίου επί τον Ιααζιήλ . . . και είπε, Ακούσατε πας ο Ιούδας και οι κατοικούντες την Ιερουσαλήμ, και συ βασιλεύ Ιωσαφάτ. Ούτω λέγει Κύριος προς υμάς, Μη φοβείσθε σεις, μηδέ πτοηθήτε από προσώπου τούτου του μεγάλου πλήθους, διότι η μάχη δεν είναι υμών αλλά του Θεού . . . Δεν θέλετε πολεμήσει σεις εν ταύτη τη μάχη. Παρουσιάσθητε, στήτε και ιδέτε την μεθ'υμών σωτηρίαν του Κυρίου . . . Μη φοβείσθε, μηδέ πτοηθήτε. Αύριον εξέλθετε εναντίον αυτών, και ο Κύριος μεθ'ημών.» (Β΄Χρον. 20:14-17).

«Και εξεγερθέντες το πρωί, εξήλθον προς την έρημον Θεκουέ.» (Β΄Χρον. 20:20). Προηγουμένου του στρατεύματος, πήγαιναν ο ψαλτωδοί, υψώνοντας τις φωνές τους της δοξολογίας στο Θεό - δοξολογώντας Τον για τη νίκη που τους είχε υποσχεθεί.

Τέσσερες μέρες αργότερα ο στρατός επέστρεφε στην Ιερουσαλήμ φορτωμένος με τα λάφυρα των εχθρών του και ψάλλοντας δοξολογίες για τη νίκη που είχε κερδιθεί.

Με ύμνους ο Δαβίδ μέσα στις αντιξοότητες της διαρκώς μεταβαλλόμενης ζωής του, επικοινωνούσε με τον ουρανό. Πόσο πολύτιμες οι πείρες του καθώς σαν βοσκόπουλο εκφραζόταν με τους ακόλουθους συλλογισμούς:

«Ο Κύριος είναι ο Ποιμήν μου.
Δεν θέλω στερηθή ουδενός.
Εις βοσκάς χλοεράς με ανέπαυσεν,
Εις ύδατα αναπαύσεως με οδήγησε . . .
Και εν κοιλάδι σκιάς θανάτου εάν περιπατήσω,
Δεν θέλω φοβηθή κακόν, διότι Συ είσαι μετ'εμού.
Η ράβδος Σου και η βακτηρία Σου,
Αύται με παρηγορούσι.»

Ψαλμοί 23:1-4

Στην ανδρική ηλικία του καταδιωκόμενος φυγάς, αναζητώντας καταφύγιο στα βράχια και στα σπήλαια της ερήμου, έγραψε:

«Θεέ, Συ είσαι ο Θεός μου. Από πρωίας Σε ζητώ.
Σε διψά η ψυχή μου, Σε ποθεί η σάρξ μου,
Εν γη ερήμω, ξηρά και ανύδρω . . .
Εστάθης βοήθειά μου,
Διά τούτο υπό την σκιάν των πτερύγων Σου θέλω χαίρει»
«Διά τί είσαι περίλυπος, ψυχή μου;
Και διά τί ταράττεσαι εντός μου;
Έλπισον επί τον Θεόν, επειδή έτι θέλω υμνεί Αυτόν.
Αυτός είναι η σωτηρία του προσώπου μου
Και ο Θεός μου.»
«Ο Κύριος είναι φως μου και σωτηρία μου,
Τίνα θέλω φοβηθή;
Ο Κύριος είναι η δύναμις της ζωής μου,
Από τίνος θέλω δειλιάσει;»

Ψαλμοί 63:1-7, 42:11, 27:1

Την ίδια εμπιστοσύνη αποπνέουν τα λόγια που έγραψε όταν, εκθρονισμένος και χωρίς στέμμα, ο Δαβίδ έφευγε από την Ιερουσαλήμ, κατά την επανάσταση του Αβεσαλώμ. Καταπονημένος από τη θλίψη και την εξαντλητική κόπωση της φυγής, είχε αποζητήσει μαζί με τη συνοδεία του λίγη ανάπαυση για μερικές ώρες πλάι στον Ιορδάνη, όταν τον ξύπνησαν με την έκτακτη ανάγκη της άμεσης φυγής. Στα σκοτεινά έπρεπε ολόκληρη εκείνη η συνοδεία από άνδρες, γυναίκες και μικρά παιδιά να διαβούν το βαθύ και ορμητικό ποτάμι, επειδή από πίσω τους κατέφθαναν οι δυνάμεις του προδότη γιου.

Την ώρα εκείνη της σκληρής δοκιμασίας ο Δαβίδ έψαλε:

«Έκραξα με την φωνήν μου προς τον Κύριον,
Και εισήκουσέ μου εκ του όρους του αγίου Αυτού.
Εγώ επλαγίασα και εκοιμήθην, και εξηγέρθην,
Διότι ο Κύριος με υποστηρίζει.
Δεν θέλω φοβηθή από μυριάδων λαού
των αντιπαραταττομένων κατ'εμού κύκλω.»

Ψαλμοί 3:4-6

Μετά το μεγάλο του αμάρτημα, μέσα στην αγωνία των τύψεων και της αυτοβδελυγμίας, πάλι στράφηκε προς το Θεό, ως τον καλύτερο φίλο του:

«Ελέησόν με, ω Θεέ, κατά το μέγα έλεός Σου,
Και κατά το πλήθος των οικτιρμών Σου
Εξάλειψον τα ανομήματά μου . . .
Ράντισόν με με ύσσωπον και θέλω είσθαι καθαρός,
πλύνον με και θέλω είσθαι λευκότερος χιόνος.»

Ψαλμοί 51:1-7

Στη μακρόχρονη ζωή του ο Δαβίδ δε βρήκε τόπο ανάπαυσης και είπε:

«Είμεθα ξένοι ενώπιόν Σου και πάροικοι,
Καθώς πάντες οι πατέρες ημών.
Αι ημέραι ημών επί της γης είναι ως σκιά,
Και μονιμότης δεν υπάρχει.»

Α΄Χρον. 29:15

«Ο Θεός είναι καταφυγή ημών και δύναμις,
Βοήθεια ετοιμοτάτη εν ταις θλίψεσι.
Διά τούτο δεν θέλομεν φοβηθή και αν σαλευθή η γη,
Και μετατοπισθώσι τα όρη εις το μέσον των θαλασσών.»
«Ποταμός και οι ρύακες αυτού
Θέλουσιν ευφραίνει την πόλιν του Θεού,
τον άγιον τόπον των σκηνωμάτων του Υψίστου.
Ο Θεός είναι εν τω μέσω αυτής. Δεν θέλει σαλευθή.
Θέλει βοηθήσει αυτήν ο Θεός
Από του χαράγματος της αυγής . . .
Ο Κύριος των δυνάμεων είναι μεθ'ημών.
Προπύργιον ημών είναι ο Θεός του Ιακώβ.»
«Ούτος ο Θεός είναι ο Θεός ημών
Εις τον αιώνα του αιώνος.
Αυτός θέλει οδηγεί ημάς μέχρι θανάτου.»

Ψαλμοί 46:1,2,4-7, 48:14

Με ύμνους ο Χριστός αντιμετώπιζε τον πειρασμό στην επίγεια ζωή Του. Συχνά όταν άσχημα, τσουχτερά λόγια προφέρονταν, συχνά όταν η ατμόσφαιρα γύρω Του ήταν βαριά από την κατήφεια, τη δυσαρέσκεια, τη δυσπιστία και τον καταθλιπτικό φόβο, ακουγόταν πιστή και χαρούμενη η υμνωδία Του.

Τη θλιβερή εκείνη νύχτα το πασχαλινού δείπνου, ενώ βάδιζε προς την προδοσία και το θάνατο, η φωνή Του υψώθηκε με τον ύμνο:

«Είη το όνομα του Κυρίου ευλογημένον,
Από του νυν και έως του αιώνος.
Από ανατολών ηλίου έως δυσμών αυτού
Ας αινείται το όνομα του Κυρίου.»
«Χαίρω ότι ο Κύριος εισήκουσε της φωνής μου,
Των δεήσεών μου,
΄Οτι έκλινε το ωτίον Αυτού προς εμέ,
Και ενόσω ζω, θέλω επικαλείσθαι Αυτόν.
Πόνοι θανάτου με περιεκύκλωσαν
Και στενοχωρίαι του ΄Αδου με εύρηκαν,
Θλίψιν και πόνον απήντησα.
Και επεκαλέσθην το όνομα του Κυρίου,
Ω Κύριε, λύτρωσον την ψυχήν μου.
Ελεήμων ο Κύριος και δίκαιος,
Και εύσπλαχος ο Θεός ημών.
Ο Κύριος φυλάττει τους απλούς.
Εταλαιπωρήθην, και με έσωσεν.
Επίστρεψον,ψυχή μου, εις την ανάπαυσίν σου,
Διότι ο Κύριος σε ευηργέτησε.
Διότι ελύτρωσας την ψυχήν μου εκ θανάτου,
Τους οφθαλμούς μου από δακρύων,
Τους πόδας μου από ολισθήματος.»

Ψαλμοί 113:2,3, 116:1-8

Μέσα από τις πυκνές σκιές της τελικής κρίσης της γης, το φως του Κυρίου θα λάμψει φωτεινότερο, και το τραγούδι της ελπίδας και της εμπιστοσύνης θα ακουσθεί με ευκρινείς και μεγαλόπρεπους ήχους:

«Εν εκείνη τη ημέρα
Το άσμα τούτο θέλει ψαλθή εν γη Ιούδα.
΄Εχομεν πόλιν οχυράν,
Σωτηρίαν θέλει βάλει ο Θεός
Αντι τειχών και περιτειχισμάτων.
Ανοίξατε τας πύλας και θέλει εισέλθει το δίκαιον έθνος
Το φυλάττον την αλήθειαν.
Θέλει φυλάξει εν τελεία ειρήνη
Το πνεύμα επί Σε επιστηριζόμενον, διότι επί Σε θαρρεί.
Θαρρείτε επί τον Κύριον πάντοτε,
Διότι εν Κυρίω τω Θεώ είναι αιώνιος δύναμις.»
Ησαΐας 26:1-4

«Οι λελυτρωμένοι του Κυρίου
Θέλουσιν επιστρέψει
Και ελθεί εν αλαλαγμώ εις την Σιών.
Και ευφροσύνη αιώνιος
Θέλει είσθαι επί της κεφαλής αυτών.
Αγαλλίασιν και ευφροσύνην θέλουσιν απολαύσει.
Η λύπη δε και ο στεναγμός θέλουσι φύγει.»
«Θέλουσιν ελθεί και ψάλλει επί του ύψους της Σιών,
Και θελουσι συρρεύσει εις τα αγαθά του Κυρίου . . .
Και η ψυχή αυτών θέλει είσθαι
Ως παράδεισος περιποτιζόμενος,
Και παντελώς δεν θέλουσι λυπηθή πλέον.»
Ησ.35:10, Ιερ. 31:12

Η Δύναμη του Άσματος

Η ιστορία των βιβλικών ασμάτων είναι γεμάτη από υποδείξεις για τη χρήση και τα οφέλη της μουσικής και της ωδι-

κής. Συχνά η μουσική διαστρέφεται εξυπηρετώντας κακές προθέσεις και με αυτό τον τρόπο γίνεται ένα από τα πιο δελεαστικά στοιχεία του πειρασμού. Καλώς χρησιμοποιούμενη όμως, είναι ένα πολύτιμο δώρο του Θεού που προορίζεται να οδηγήσει τη σκέψη σε υψηλά και ευγενικά θέματα, και να εμπνεύσει και να ανυψώσει την ψυχή.

΄Οπως ο λαός του Ισραήλ, οδοιπορώντας στην έρημο, φαίδρυνε την πορεία του με ιερά τραγούδια, έτσι ζητάει ο Θεός από τα σημερινά τέκνα Του να χαροποιούν την επίγεια οδοιπορία τους. Λίγα υπάρχουν αποτελεσματικότερα μέσα στο να εντυπώσουν τα λόγια Του στη μνήμη, από του να επαναλαμβάνονται με τραγούδια. Αυτού του είδους τα τραγούδια περιέχουν αξιοθαύμαστη δύναμη. Έχουν τη δύναμη να υποτάσσουν μια τραχιά και ακαλλιέργητη φύση, δύναμη να αφυπνίζουν τη σκέψη και να προκαλούν τη συμπάθεια, να προάγουν την αρμονία των πράξεων και να διώχνουν την κατήφεια και τα κακά προαισθήματα που εξοντώνουν το θάρρος και εξασθενούν την προσπάθεια.

Είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα για να εντυπωσιάσουν την καρδιά με την πνευματική αλήθεια. Πόσες φορές η μνήμη υπενθυμίζει στην αγωνιώσα και έτοιμη να χάσει το ηθικό της ψυχή κάποια λόγια του Θεού, την προ πολλού λησμονημένη έννοια κάποιου παιδικού τραγουδιού - και οι πειρασμοί χάνουν τη δύναμή τους, η ζωή ξαναπαίρνει καινούργιο σκοπό και το θάρρος και η φαιδρότητα μεταδίδονται και σε άλλες ψυχές.

Ποτέ δεν πρέπει να αγνοηθεί η αξία του τραγουδιού σαν εκπαιδευτικό μέσον. Ας ψάλλει η οικογένεια γλυκά τραγούδια και αγνά, και τα απαγορευμένα λόγια θα λιγοστέψουν, ενώ τα ευχάριστα, ελπιδοφόρα και χαρούμενα λόγια θα αυξηθούν. Ας ψάλλει το σχολείο και οι μαθητές θα πλησιάσουν περισσότερο στο Θεό, στους δασκάλους και αναμεταξύ τους.

Αποτελώντας μέρος της θρησκευτικής λατρείας, η ψαλμωδία αποτελεί εξίσου ένα τμήμα λατρείας όπως η προσευχή. Αν το παιδί διδαχθεί να το αναγνωρίσει αυτό, τότε

θα σκέπτεται βαθύτερα τη σημασία των λόγων που τραγουδάει, και θα ανταποκρίνεται με μεγαλύτερη ευαισθησία στη δύναμη που περιέχουν.

Καθώς ο Λυτρωτής μας μάς οδηγεί στο κατώφλι του Απείρου που αστραφτοκοπάει από τη δόξα του Θεού, μας είναι δυνατόν να συλλάβουμε τα θέματα της δοξολογίας και των ευχαριστιών της ουράνιας χορωδίας γύρω από το θρόνο. Και καθώς η ηχώ του αγγελικού άσματος φθάνει στις επίγειες κατοικίες μας, οι καρδιές έλκονται πλησιέστερα προς τους ουράνιους ψαλμωδούς. Η κοινωνία με τον ουρανό αρχίζει στη γη. Εδώ μαθαίνουμε το βασικό τονισμό της δοξολογίας του.

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

> «Δύνασαι να εξιχνιάσεις τα βάθη του Θεου;»
> (Ιωβ 11:7)

Κανένας περιορισμένος νους δεν είναι ικανός να καταλάβει το χαρακτήρα ή τα έργα του Απεριόριστου Θεού. Δεν είναι δυνατόν με την έρευνα να βούμε το Θεό. Στις ισχυρότερες και τελειότερα καλλιεργημένες διάνοιες, καθώς και στις πιο αδύνατες και περισσότερο αμαθείς διάνοιες, η ιερή αυτή Ύπαρξη θα παραμένει περιβλημένη με μυστήριο. Παρόλο όμως ότι «νεφέλη και η ομίχλη είναι κύκλω Αυτού, δικαιοσύνη και κρίσις (είναι) η βάσις του θρόνου Αυτού.» (Ψαλμ. 97: 2). Μπορούμε να κατανοήσουμε την προς εμάς συμπεριφορά Του μέχρι του σημείου όπου διακρίνουμε την ευσπλαχνία ενωμένη με τη δύναμη. Μπορούμε να καταλά-

βουμε τόσες από τις προθέσεις Του, όσες είμαστε σε θέση να εννοήσουμε. Πέραν αυτού μπορούμε να εξακολουθούμε να εμπιστευόμαστε στο χέρι της Παντοδυναμίας και στην ξέχειλη από αγάπη καρδιά.

Ο λόγος του Θεού, όπως και ο χαρακτήρας του Συγγραφέα του, παρουσιάζει μυστήρια που δεν μπορούν ποτέ να νοηθούν από περιορισμένες υπάρξεις. Ο Θεός όμως έχει δώσει στη Γραφή ικανή απόδειξη για τη θεϊκή τους προέλευση. Αυτή η ίδια η ύπαρξή Του, ο χαρακτήρας Του, η αληθότητα του λόγου Του βασίζονται στη μαρτυρία που ανταποκρίνεται στη νοημοσύνη μας. Και μια τέτοια μαρτυρία αφθονεί. Είναι αλήθεια ότι δεν έχει απομακρύνει την πιθανότητα της αμφιβολίας. Η πίστη πρέπει να στηρίζεται στην απόδειξη και όχι στην επίδειξη. Εκείνοι που θελουν να αμφιβάλουν, έχουν την ευκαιρία να το κάνουν. ΄Οσοι όμως επιθυμούν να γνωρίσουν την αλήθεια, βρίσκουν έδαφος άφθονο για πίστη.

Δεν πρέπει να αμφιβάλουμε για το λόγο του Θεού επειδή αδυνατούμε να καταλάβουμε τα μυστήρια της πρόνοιάς Του.

Στο φυσικό κόσμο διαρκώς περιβαλλόμαστε από θαυμάσια πράγματα που υπερβαίνουν την ικανότητα της νοημοσύνης μας. Πρέπει λοιπόν να παραξενευόμαστε αν στον πνευματικό κόσμο ανακαλύπτουμε μυστήρια που δεν είμαστε ικανοί να βυθομετρήσουμε; Η δυσκολία βρίσκεται μόνο στην αδυναμία και στη στενότητα της ανθρώπινης αντίληψης.

Τα μυστήρια της Γραφής, μακριά τού να αποβούν ισχυρισμοί στρεφόμενοι εναντίον της, είναι οι ισχυρότερες αποδείξεις της θεϊκής θεοπνευστίας. Αν η Βίβλος δεν περιείχε περιγραφή του Θεού εκτός από εκείνη που θα μπορούσαμε να κατανοήσουμε, αν την ανωτερότητα και τη μεγαλοσύνη Του μπορούσαν να συλλάβουν οι ανθρώπινες διάνοιες, τότε αυτή δε θα ήταν σε θέση, όπως συμβαίνει τώρα, να φέρει τα αλάνθαστα τεκμήρια της θεότητας. Το μεγαλείο των θε-

μάτων της πρέπει να εμπνέει την πίστη ότι αυτή πραγματικά είναι ο λόγος του Θεού.

Η Γραφή αποκαλύπτει την αλήθεια με τέτοια απλότητα και προσαρμογή προς τις ανάγκες και τις προσδοκίες της ανθρώπινης καρδιάς, που έχει παραξενέψει και έχει γοητεύσει τις πιο καλλιεργημένες διάνοιες, ενώ ταυτόχρονα απλοποιεί τον τρόπο της ζωής για τις πιο ταπεινές και αμαθείς διάνοιες. «Ο οδεύων και οι μωροί δεν θέλουσι πλανάσθαι (δι'αυτής).» (Ησ. 35:8). Κανένα παιδί δε χρειάζεται να γελασθεί στο μονοπάτι. Κανένας τρεμάμενος ερευνητής δεν είναι ανάγκη να αποτύχει όταν βαδίζει μέσα στο αγνό και άγιο φως. Μολαυταύτα, οι με τον απλούστερο τρόπο εκτεθειμένες αλήθειες καταγίνονται με θέματα ανώτερα, ευρύτατα, ανυπολόγιστα, πέρα από την ανθρώπινη κατανόηση μυστήρια που αποτελούν τον κρυψώνα της δόξας Του, μυστήρια που υπερνικούν τη σκέψη στην έρευνά της - ενώ εμπνεύουν στον ειλικρινή ερευνητή σεβασμό και πίστη. ΄Οσο περισσότερο ερευνούμε τη Γραφή, τόσο βαθύτερη είναι η πεποίθησή μας ότι αυτή είναι ο λόγος του ζώντος Θεού, και η ανθρώπινη λογική υποκλίνεται μπροστά στο μεγαλείο της θεϊκής αποκάλυψης.

Πρόθεση του Θεού είναι να αποκαλύπτονται διαρκώς οι αλήθειες του λόγου Του στον ειλικρινή ερευνητή. Ενώ «τα κρυπτά ανήκουσιν εις Κύριον τον Θεόν ημών, τα αποκεκαλυμμένα (ανήκουσιν) εις ημάς και εις τα τέκνα ημών διά παντός.» (Δευτ. 29:29). Η σκέψη ότι μερικά μέρη της Γραφής δεν είναι δυνατόν να εννοήθούν, έχει οδηγήσει στην παραμέληση μερικών από τις περισσότερο σημαντικές της αλήθειες. Πρέπει να τονισθεί και συχνά να επαναλαμβάνεται το γεγονός ότι τα μυστήρια της Γραφής δεν είναι μυστήρια οφειλόμενα στην προσπάθεια του Θεού να αποκρύψει την αλήθεια, αλλά στη δική μας αδυναμία ή άγνοια, οι οποίες μας καθιστούν ανίκανους να εννοήσουμε την αλήθεια ή να προσαρμοσθούμε σε αυτή. Η περιστολή δεν έγκειται στην πρόθεση του Θεού, παρά στη δική μας ικανότητα. Από τις περικοπές εκείνες της Γραφής που ιδιαίτερα προσπερνού-

νται ως ακατανόητες, ο Θεός μάς θέλει να καταλάβουμε τόσο, όσο μπορεί να εισχωρήσει στη διάνοιά μας. «΄Όλη η Γραφή είναι θεόπνευστος» για να είναι ο άνθρωπος του Θεού «ητοιμασμένος εις παν έργον αγαθόν.» (Β΄Τιμ. 3:16,17).

Αδύνατον είναι για κάθε ανθρώπινη διάνοια να εξαντλήσει έστω και μια αλήθεια ή υπόσχεση της Γραφής. Κάποιος συλλαμβάνει τη δόξα από τη μια άποψη, κάποιος άλλος από διαφορετική άποψη. Ακόμη και τότε, αναλαμπές μόνο μπορούμε να διακρίνουμε. Η ολοκληρωμένη λάμψη υπερβαίνει την ορατότητά μας.

΄Οταν παρατηρούμε τα μεγαλεία του λόγου του Θεού, βλέπουμε μέσα σαν μια πηγή που ευρύνεται και βαθύνεται πέρα από τα μάτια μας. Το εύρος της και το βάθος της υπερβαίνουν τη γνώση μας. Καθώς κοιτάζουμε, η ματιά πλατύνεται, και μπροστά μας ξανοίγεται μια πελώρια θάλασσα χωρίς όρια, χωρίς ακτή.

Μια τέτοια μελέτη έχει ζωογόνο δύναμη. Ο νους και η καρδιά αποκτούν νέα δύναμη, νέα ζωή.

Η πείρα αυτή είναι η μεγαλύτερη απόδειξη της θεϊκής συγγραφικής πατρότητας της Βίβλου. Δεχόμαστε το λόγο του Θεού σαν τροφή της ψυχής, όπως ακριβως δεχόμαστε το ψωμί σαν τροφή του σώματος. Το ψωμί καλύπτει τις φυσικές ανάγκες μας. Από πείρα γνωρίζουμε ότι παράγει αίμα, οστά και μυελό. Εφαρμόστε το ίδιο πείραμα στη Γραφή.

΄Οταν οι αρχές της καταστούν ήδη τα στοιχεία του χαρακτήρα, ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιες αλλαγές έχουν επέλθει στη ζωή; «Τα αρχαία παρήλθον, ιδού τα πάντα έγειναν νέα.» (Β΄Κορ. 5:17). Με τη δύναμή της άνδρες και γυναίκες έσπασαν τις αλυσίδες των αμαρτωλών έξεων. Απαρνήθηκαν τη φιλαυτία. Οι βλάσφημοι έγιναν ευσεβείς, οι μέθυσοι εγκρατείς, οι ανήθικοι ενάρετοι. Ψυχές που έφεραν την ομοιότητα του Σατανά, μεταβλήθηκαν σε εικόνα του Θεού. Αυτή και μόνο η αλλαγή κρίνεται θαύμα θαυμάτων. Μια μεταλλαγή που προέρχεται από το λόγο του Θεού, είναι ένα από τα καταπληκτικότερα μυστήρια του λόγου. Δεν

μπορούμε να το καταλάβουμε. Μπορούμε μόνο να πιστεύουμε, όπως δηλώνουν οι Γραφές ότι είναι «ο Χριστός εις εσάς η ελπίς της δόξης.» (Κολ. 1:27).

Η επίγνωση του μυστηρίου αυτού εφοδιάζει το κλειδί για όλα τα άλλα. Ανοίγει στην ψυχή τους θησαυρούς του σύμπαντος, τις πιθανότητες της απεριόριστης ανάπτυξης. Και η ανάπτυξη αυτή αποκτάται με την αδιάκοπη προς εμάς αποκάλυψη του χαρακτήρα του Θεού - τη δόξα και το μυστήριο του γραπτού λόγου. Αν θα μας ήταν δυνατόν να αποκτήσουμε πλήρη κατανόηση του Θεού και του λόγου Του, δε θα υπήρχε για μας περαιτέρω ανακάλυψη της αλήθειας, ούτε βαθύτερη γνώση, ούτε μεγαλύτερη ανάπτυξη. Ο Θεός θα έπαυε να είναι η ανώτερη δύναμη, και ο άνθρωπος θα έπαυε να αναπτύσσεται. Δοξασμένος ο Θεός που τέτοιο πράγμα δε συμβαίνει. Επειδή ο Θεός είναι απεριόριστος, και σε Αυτόν βρίσκονται όλοι οι θησαυροί της σοφίας, μπορούμε αιωνίως να ερευνούμε, πάντοτε να μαθαίνουμε, χωρίς ποτέ να εξαντλούμε τους θησαυρούς της σοφίας Του, της αγαθότητάς Του και της δύναμής Του.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ

> «Τις ανήγγειλε τούτο απ'αρχής; . . . Ουχί Εγώ ο Κύριος; Και δεν υπάρχει εκτός Εμού άλλος Θεός.»
> (Ησ. 45:21)

Η Γραφή είναι η αρχαιότερη και περιεκτικότερη ιστορία στην κατοχή του ανθρώπου. Προέρχεται νεοβγαλμένη από την πηγή της αιώνιας αλήθειας, και στο διάβα των αιώνων ένα θεϊκό χέρι έχει διατηρήσει την αγνότητά της. Φωτίζει το

απώτερο παρελθόν στο οποίο η ανθρώπινη έρευνα μάταια προσπαθεί να διεισδύσει. Μόνο στο λόγο του Θεού διακρίνουμε τη δύναμη που κατέθεσε τα θεμέλια της γης και εξέτεινε τους ουρανούς. Μόνο εδώ συναντούμε μια αυθεντική αφήγηση της προέλευσης των εθνών. Μόνο εδώ παρουσιάζεται η ιστορία της φυλής μας αμόλυντη από την ανθρώπινη περηφάνια και προκατάληψη.

Στα χρονικά της ανθρώπινης ιστορίας η ανάπτυξη των εθνών, η άνοδος και η πτώση των αυτοκρατοριών παρουσιάζονται από την άποψη της θέλησης και της ανδραγαθίας του ανθρώπου. Η εξέλιξη των γεγονότων φαίνεται να εξαρτάται κατά μεγάλο βαθμό από τη δύναμή του, τη φιλοδοξία του ή την ιδιοτροπία του. Στο λόγο όμως του Θεού η αυλαία σηκώνεται και παρατηρούμε προς τα πίσω και προς τα επάνω διά μέσου όλης της δράσης και της αντίδρασης των ανθρώπινων συμφερόντων, δυνάμεων και παθών τους συνεργούς του Παντελεήμονα Θεού να εργάζονται σιωπηλά και υπομονητικά τις βουλές του θελήματός Του.

Η Γραφή αποκαλύπτει την πραγματική φιλοσοφία της ιστορίας. Στα λόγια εκείνα της ασύγκριτης ομορφιάς και τρυφερότητας ειπωμένα από τον απόστολο Παύλο στους Αθηναίους φιλοσόφους, εκτίθεται η πρόθεση του Θεού για τη δημιουργία και την κατανομή των φυλών και εθνών. «Ο Θεός . . . έκαμεν εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων, διά να κατοικώσιν εφ'όλου του προσώπου της γης, και διώρισε τους προδιατεταγμένους καιρούς και τα οροθέσια της κατοικίας αυτών. Διά να ζητήσωσι τον Κύριον. ίσως δυνηθώσι να ψηλαφίσωσιν Αυτόν και να εύρωσι.» (Πράξ. 17:24-27). Ο Θεός δηλώνει ότι όποιος θέλει, θα φερθεί «εις τους δεσμούς της διαθήκης.» (Ιεζ. 20:37). Κατά τη δημιουργία ο σκοπός Του ήταν να κατοικηθεί η γη από όντα των οποίων η ύπαρξη να καταστεί η ευλογία αυτών των ιδίων και των άλλων, καθώς επίσης και η τιμή του Δημιουργού τους. ΄Ολοι όσοι θέλουν, μπορούν να συνταυτισθούν με το σκοπό αυτό. Γι'αυτούς αναφέρεται: «Ο λαός τον οποίον έπλασα είς Εμαυτόν, θέλει διηγείσθαι την αίνεσίν Μου.» (Ησ. 43:21).

5. Η Αγία Γραφή ως εκπαιδευτής

Με το νόμο Του ο Θεός έχει αποκαλύψει τις αρχές οι οποίες αποτελούν τη βάση της πραγματικής ευημερίας, τόσο των εθνών όσο και των ατόμων. «Αύτη είναι η σοφία σας και η σύνεσίς σας», δήλωσε για το νόμο του Θεού στους Ισραηλίτες ο Μωυσής. «Ούτος δεν είναι εις εσάς λόγος μάταιος, επειδή αύτη είναι η ζωή σας.» (Δευτ. 4:6, 32:47). Οι βεβαιωμένες αυτές ευλογίες του Ισραήλ βεβαιώνονται κάτω από τους ίδιους όρους και στον ίδιο βαθμό για κάθε έθνος και για κάθε άτομο κάτω από τον ουρανό.

Η δύναμη την οποία ασκεί ο κάθε κυβερνήτης της γης, χορηγείται από τον Ουρανό, και από τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τη χορηγηθείσα δύναμή του εξαρτάται η επιτυχία του. Στον καθένα απευθύνεται ό λόγος του θείου Παρατηρητή: «Εγώ σε περιέζωσα, αν και δεν Με εγνώρισας.» (Ησ. 45:5). Και για τον καθένα τα λόγια που απευθύνθηκαν στο Ναβουχοδονόσορ της αρχαίας εποχής, συνιστούν το μάθημα της ζωής του: «Έκκοψον τας αμαρτίας σου διά δικαιοσύνης, και τας ανομίας σου διά οικτιρμών πενήτων, ίσως και διαρκέση η ευημερία σου.» (Δαν. 4:27).

Το να γίνουν κατανοητά τα πράγματα αυτά, το να εννοηθεί ότι «η δικαιοσύνη υψώνει έθνος», ότι «ο θρόνος στερεόνεται μετά δικαιοσύνης» και «υποστηρίζεται υπό ελέους» (Παρ. 14:34, 16:12, 20:28), να αναγνωρισθεί ο τρόπος της εφαρμογής των αρχών αυτών στην απόδειξη της δύναμής Του που «καθαιρεί βασιλείς και καθιστά βασιλείς» (Δαν. 2:21) - αυτό σημαίνει την κατανόηση της φιλοσοφίας της ιστορίας.

Μόνο στο λόγο του Θεού εκτίθεται αυτό καθαρά. Εδώ φαίνεται ότι η δύναμη τόσο των εθνών όσο και των ατόμων δεν εγκειται στις ευκαιρίες ή στα μέσα που παρουσιάζονται για να τους κάνουν αήττητους. Δεν εξαρτάται από την κομπαστική μεγαλοσύνη τους. Μετράται από την πιστότητα με την οποία εκπληρούν το σκοπό του Θεού.

Ένα παράδειγμα της πραγματικότητας αυτής απαντάται στην ιστορία της αρχαίας Βαβυλώνας. Στο βασιλιά Ναβουχοδονόσορ παρουσιάσθηκε ο αντικειμενικός σκοπός της

κρατικής διακυβέρνησης με την εικόνα ενός μεγάλου δένδρου, του οποίου το ύψος «έφθανεν έως του ουρανού». Και κάτω από τη σκιά του ζούσαν τα θηρία του αγρού, και στα φυλλώματά του φώλιαζαν τα πουλιά του ουρανού. «Δείτε Δαν. 4:11,12). Η αναπαράσταση αυτή συμβολίζει το ποιόν της κυβέρνησης εκείνης που εκπληρώνει την πρόθεση του Θεού - της κυβέρνησης που προστατεύει και ανορθώνει το έθνος.

Ο Θεός εξήρε τη Βαβυλώνα για να εκπληρώσει αυτό το σκοπό. Η ευημερία συνακολούθησε το έθνος, μέχρι που έφθασε σε ένα τέτοιο σημείο πλούτου και δύναμης, που παρόμοιο δεν υπήρξε έκτοτε. Του αρμόζει ο εμπνευσμένος συμβολισμός με τον οποίο το χαρακτηρίζει η Γραφή: «η χρυσή κεφαλή». (Δαν. 2:38).

Ο βασιλιάς όμως απέτυχε στο να αναγνωρίσει τη δύναμη που τον είχε ανυψώσει. Με καρδιά γεμάτη περηφάνια ο Ναβουχοδονόσορ είπε: «Δεν είναι αύτη η Βαβυλών η μεγάλη, την οποίαν εγώ ωκοδόμησα διά καθέδραν του βασιλείου με την ισχύν της δυνάμεώς μου και εις τιμήν της δόξης μου;» (Δαν. 4:30).

Αντί να γίνει ο προστάτης των ανθρώπων, η Βαβυλώνα κατέληξε ένας περήφανος και σκληρός καταδυνάστης. Τα λόγια της θεοπνευστίας που περιγράφουν τη σκληρότητα και την απληστία των κυβερνητών του Ισραήλ, αποκαλύπτουν το μυστικό της πτώσης της Βαβυλώνας, όπως και της πτώσης πολλών άλλων βασιλειών από καταβολής κόσμου. «Σεις τρώγετε το πάχος, και ενδύεσθε το μαλλίον, σφάζετε τα παχέα. Δεν βόσκετε τα ποίμνια, δεν ενισχύσατε το ασθενές και δεν ιατρεύσατε το κακώς έχον, και δεν εκάμετε επίδεσμα εις το συντετριμμένον, και δεν επαναφέρατε το πεπλανημένον και δεν εζητήσατε το απολωλός. Αλλά εν βία και εν σκληρότητι εδεσπόζετε επ'αυτά.» (Ιεζ. 34:3,4).

Στον ηγεμόνα της Βαβυλώνας έφθασε η καταδίκη του θεϊκού Παρατηρητή: «Προς σε αναγγέλεται, Ναβουχοδονόσορ βασιλεύ, Η βασιλεία παρήλθεν από σου.»

«Κατάβα και κάθισον επί του χώματος,
Παρθένε θυγάτηρ της Βαβυλώνος.
Κάθισον κατά γης, θρόνος δεν είναι πλέον . . .
Κάθισον σιωπώσα, και είσελθε εις το σκότος,
Θυγάτηρ των Χαλδαίων,
Διότι δεν θέλεις πλέον ονομάζεσθαι,
Η κυρία των βασιλείων.»
«Ω η κατοικούσα επί υδάτων πολλών,
Η πλήρης θησαυρών,
Ήλθε το τέλος σου, το πέρας της πλεονεξίας σου.»
«Η Βαβυλών, η δόξα των βασιλείων,
Το ένδοξον καύχημα των Χαλδαίων,
Θέλει είσθαι ως ότε κατέστρεψεν ο Θεός
Τα Σόδομα και τα Γόμορρα.»
«Θέλω καταστήσει αυτήν κληρονομίαν εχίνων
Και λίμνας υδάτων.
Και θέλω σαρώσει αυτήν με το σάρωτρον της απωλείας,
λέγει ο Κύριος των δυνάμεων.»

Ησ. 47:1-5, Ιερ. 51:13, Ησ. 13:19, 14:23

Στο κάθε εθνος που εμφανίζεται στη σκηνή της δράσης, έχει επιτραπεί να καταλάβει τη θέση του στη γη για να αποδειχθεί αν θα εκπληρώσει το σκοπό του Παναγίου και Φύλακα. Η προφητεία σκιαγραφεί την άνοδο και την πτώση των μεγάλων παγκόσμιων αυτοκρατοριών - της Βαβυλώνας, της Μηδοπερσίας, της Ελλάδας και της Ρώμης. Με την κάθε μια από αυτές, όπως και με άλλα μικρότερης δύναμης έθνη, η ιστορια επαναλήφθηκε. Το κάθε κράτος διήλθε από τη δική του δοκιμαστική περίοδο, το καθένα απέτυχε, η δόξα του έσβησε, η δύναμή του χάθηκε και η θέση του καταλήφθηκε από κάποιο άλλο.

Ενώ τα έθνη απέρριψαν τις θεϊκές αρχές, και με την απόρριψη αυτή επέφεραν την καταστροφή τους, εμφανής εξακολουθεί να είναι η κυριαρχούσα δύναμη, η οποία ενεργούσε μέσα από κάθε κίνησή τους.

Το μάθημα αυτό διδάσκεται με μια θαυμάσια συμβολική απεικόνιση που παρουσιάσθηκε στον προφήτη Ιεζεκιήλ τον καιρό της εξορίας του στη γη των Χαλδαίων. Το όραμά του παρουσιάσθηκε σε μια εποχή κατά την οποία ο Ιεζεκιήλ βαρυνόταν από θλιβερές αναμνήσεις και ταραγμένα κακά προαισθήματα. Η χώρα των πατέρων του είχε ερημωθεί. Η Ιερουσαλήμ είχε αδειάσει από τους κατοίκους της. Αυτός ο ίδιος ο προφήτης βρέθηκε ξένος μέσα σε μια χώρα όπου βασίλευε η φιλοδοξια και η αγριότητα. Παρατηρώντας παντού την τυραννία και το κακό, η ψυχή του απογοητεύθηκε και θρηνούσε μέρα νύχτα. Τα σύμβολα όμως που του φανερώθηκαν, του παρουσίαζαν μια δύναμη ανώτερη από εκείνη των επίγειων κυβερνητών.

Στις όχθες του ποταμού Χεβάρ, ο Ιεζεκιήλ παρατήρησε έναν ανεμοστρόβιλο που ερχόταν από το βορρά ένα «νέφος μέγα και πυρ συστρεφόμενον. Πέριξ δε τούτου λάμψις και εκ μέσου αυτού εφαίνετο ως όψις ηλέκτρου.» Ένας αριθμός διασταυρούμενων μεταξύ τους τροχών κινείτο από τέσσερα ζώα. Ψηλά από όλα αυτά «εφαίνετο ομοίωμα θρόνου, ως θέα λίθου σαπφείρου. Και επί του ομοιώματος του θρόνου ομοίωμα ως θέα ανθρώπου καθημένου επ'αυτόν άνωθεν.» «Εφαίνετο δε ομοίωμα χειρός ανθρώπου εις τα χερουβείμ υπό τας πτέρυγας αυτών.» (Ιεζ. 1:4,26, 10:8). Οι τροχοί αυτοί ήταν τακτοποιημένοι κατά ένα τόσο πολύπλοκο τρόπο, που εκ πρώτης όψεως φαίνονταν να συγχέονται μεταξύ τους. Βάδιζαν όμως με μια τέλεια αρμονία. Ουράνιες υπάρξεις συγκρατούμενες και καθοδηγούμενες από το χέρι κάτω από τις φτερούγες των χερουβείμ, παρακινούσαν τους τροχούς αυτούς. Επάνω από αυτούς, επάνω από το σαπφειρένιο θρόνο ήταν ο αιώνιος Θεός και ολόγυρα από το θρόνο ένα ουράνιο τόξο, σύμβολο της θεϊκής ευσπλαχνίας.

Όπως οι περίπλοκοι τροχοί βρίσκονταν κάτω από την καθοδήγηση του χεριού που έβγαινε από τα φτερά των χερουβείμ, έτσι και η πολύπλοκη δράση των ανθρώπινων γεγονότων βρίσκεται κάτω από το θεϊκό έλεγχο. Μέσα στην αναταραχή και προστριβή των εθνών, Εκείνος που κάθεται

επάνω από τα χερουβείμ, εξακολουθεί να κατευθύνει τις υποθέσεις της γης.

Μας ομιλεί η ιστορία των εθνών, τα οποία το ένα μετά το άλλο εξεπλήρωσαν στον καθορισμένο καιρό τους τον καθορισμένο ρόλο τους πιστοποιώντας την αλήθεια, της οποίας τη σημασία αυτά τα ίδια αγνοούσαν. Στο κάθε σημερινό έθνος και άτομο ο Θεός έχει προσδιορίσει μια θέση στο μεγάλο Του σχέδιο. Οι σύγχρονοι άνθρωποι και τα έθνη μετριούνται με τη στάθμη που κρατάει στο χέρι Του Εκείνος ο Οποίος δεν κάνει λάθη. ΄Ολοι εκλέγουν μόνοι τους την τύχη τους και ο Θεός εξουσιάζει τα πάντα προς εκπλήρωση των προθέσεών Του.

Η ιστορία την οποία ο μεγάλος Ο ΩΝ έχει αποτυπώσει στο λόγο Του, ενώνοντας κρίκο με κρίκο την προφητική αλυσίδα, από την αιωνιότητα του παρελθόντος μέχρι την αιωνιότητα του μέλλοντος, μας λέει πού βρισκόμαστε σήμερα στο κύλισμα των αιώνων και τι μπορούμε να περιμένουμε στο μέλλον. ΄Ολα όσα η προφητεία προείπε ότι θα συνέβαιναν μέχρι τη σημερινή εποχή, έχουν καταχωρηθεί στις σελίδες της ιστορίας, και μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι και αυτά που υπολείπονται ακόμη να συμβούν, θα εκπληρωθούν με τη σειρά τους.

Η τελειωτική ανατροπή κάθε γήινης εξουσίας προλέγεται με σαφήνεια στο λόγο της αλήθειας. Στην προφητεία που αναφέρθηκε πιο πάνω, όταν η καταδίκη του Θεού προφέρθηκε εναντίον του τελευταίου βασιλιά του Ισραήλ, δίνεται η προειδοποίηση:

«Ούτω λέγει Κύριος ο Θεός, Σήκωσον το διάδημα . . . Ο ταπεινός θέλει υψωθή και ο υψηλός θέλει ταπεινωθή. Θέλω ανατρέψει, ανατρέψει, ανατρέψει αυτό, και δεν θέλει υπάρχει εωσού έλθη Εκείνος εις ον ανήκει. Και εις Τούτον θέλω δώσει αυτό.» (Ιεζ. 21:26,27).

Το διάδημα που αφαιρέθηκε από τον Ισραήλ, πέρασε αλληλοδιαδοχικά στα βασίλεια της Βαβυλώνας, της Μηδοπερσίας, της Ελλάδας και της Ρώμης. Ο Θεός λέει: «Δεν

θέλει υπάρχει έως ότου έλθη Εκείνος εις ον ανήκει, και εις Τούτον θέλω δώσει αυτό.»

Ο καιρός αυτός πλησίασε. Σήμερα τα σημεία των καιρών πιστοποιούν ότι βρισκόμαστε στο κατώφλι σοβαρών και καταπληκτικών γεγονότων. Ταραχή κυριαρχεί παντού στον κόσμο μας. Μπροστά στα μάτια μας εκπληρώνεται του Σωτήρα η προφητεία για τα γεγονότα που προηγούνται της παρουσίας Του. «Θέλετε ακούσει πολέμους και φήμας πολέμων . . . Θέλει εγερθή έθνος επί έθνος, και βασιλεία επί βασιλείαν, και θέλουσι γείνει πείναι, και λοιμοί, και σεισμοί κατά τόπους.» (Ματθ. 24:6,7).

Το παρόν είναι μια περίοδος καταπληκτικού ενδιαφέροντος για κάθε ζώσα ύπαρξη. Κυβερνήτες και πολιτικοί, άνθρωποι που κατέχουν θέσεις εμπιστευτικές και αυθεντικές, άνθρωποι της σκέψης, άνδρες και γυναίκες κάθε κοινωνικού στρώματος, στρέφουν την προσοχή προς τα γεγονότα που μας περιβάλλουν. Παρακολουθούν τις τεταμένες ανήσυχες σχέσεις που υφίστανται μεταξύ των εθνών. Παρατηρούν τη δριμύτητα που κατακτάει κάθε γήινο στοιχείο και αναγνωρίζουν ότι κάτι το σημαντικό και αποφασιστικό πρόκειται να συμβεί, και ότι ο κόσμος βρίσκεται στο χείλος μιας καταπληκτικής κρίσης.

Οι άγγελοι συγκρατούν τώρα τους ανέμους των συγκρούσεων για να μην πνεύσουν μέχρι που να έχει προειδοποιηθεί ο κόσμος για την επερχόμενη καταστροφή του. Η θύελλα όμως συγκεντρώνεται, έτοιμη να ξεσπάσει επάνω στη γη, και όταν ο Θεός προστάξει τους αγγέλους Του να λύσουν τους ανέμους, θα μεσολαβήσει τότε μια τέτοια αναστάτωση, που ανθρώπινη πένα είναι αδύνατον να περιγράψει.

Η Γραφή και μόνο η Γραφή παρουσιάζει μια ακριβή άποψη αυτών των πραγμάτων. Σε αυτή αποκαλύπτονται οι μεγάλες τελευταίες σκηνές της ιστορίας του κόσμου μας, γεγονότα που ήδη ρίχνουν τις μαύρες σκιές τους μπροστά μας, και όπου ο θόρυβος της εγγύτητάς τους κάνει τη γη να

τρέμει και τις καρδιές των ανθρωπων να παραλύουν από φόβο.

«Ιδού, ο Κύριος κενόνει την γην, και ερημόνει αυτήν, και ανατρέπει αυτήν, και διασκορπίζει τους κατοίκους αυτής . . . Διότι παρέβησαν τους νόμους, ήλλαξαν το διάταγμα, ηθέτησαν διαθήκην αιώνιον. Διά τουτο η αρά κατέφαγε την γην, και οι κατοικούντες εν αυτή ηρημώθησαν . . . Η ευφροσύνη των τυμπάνων παύει, ο θόρυβος των ευθυμούντων τελειόνει, παύει της κιθάρας η ευφροσύνη.» (Ησ. 24:1-8).

«Οίμοι διά την ημέραν εκείνην! διότι η ημέρα του Κυρίου επλησίασε, και θέλει ελθεί ως όλεθρος από του Παντοδυνάμου . . . Οι σπόροι φθείρονται υπό τους βώλους αυτών, αι σιτοθήκαι ηρημώθησαν, αι αποθήκαι εχαλάσθησαν, διότι ο σίτος εξηράνθη. Πώς στενάζουσι τα κτήνη! αδημονούσιν αι αγέλαι των βοών, διότι δεν έχουσι βοσκήν. Ναί, τα ποίμνια των προβάτων ηφανίσθησαν.» «Η άμπελος εξηράνθη και η συκή εξέλιπεν. Η ροϊδιά, και ο φοίνιξ, και η μηλέα, πάντα τα δένδρα του αγρού εξηράνθησαν, ώστε εξέλιπεν η χαρά από των υιών των ανθρώπων.» (Ιωήλ 1:15-18,12).

«Πονώ εις τα βάθη της καρδίας μου . . . Δεν δύναμαι να σιωπήσω, διότι ήκουσας, ψυχή μου, ήχον σάλπιγγος, αλαλαγμόν πολέμου. Συντριμμός επί συντριμμόν διακηρύττεται, διότι πάσα η γη ερημούται.» «Επέβλεψα επί την γην και ιδού άμορφος και έρημος, και εις τους ουρανούς, και δεν υπήρχε το φως αυτών. Είδον τα όρη και ιδού, έτρεμον, και πάντες οι λόφοι κατεσείοντο. Είδον και ιδού, δεν υπήρχε άνθρωπος, και πάντα τα πετεινα του ουρανού είχον φύγει. Είδον και ιδού ο Κάρμηλος έρημος, και πάσαι αι πόλεις αυτού κατηδαφισμέναι.» «Ουαί! διότι μεγάλη είναι η ημέρα εκείνη. Ομοία αυτής δεν υπήρξε, και είναι καιρός της στενοχωρίας του Ιακώβ, πλην θέλει σωθή εξ αυτής.» (Ιερ. 4:19,20,23-26, 30:7).

«Ελθέ, λαέ μου, είσελθε εις τα ταμεία σου και κλείσον τας θύρας σου οπίσω σου. Κρύφθητι διά ολίγον καιρόν, εωσού παρέλθη η οργή.» (Ησ. 26:20).

«Επειδή συ τον Κύριον, την ελπίδα μου, τον Ύψιστον έκαμες καταφύγιόν σου, δεν θέλει συμβαίνει εις σε κακόν, και μάστιξ δεν θέλει πλησιάσει εις την σκηνήν σου.» (Ψαλμ. 91: 9,10).

«Ο Θεός των θεών, ο Κύριος ελάλησε, και εκάλεσε την γην από ανατολής ηλίου έως δύσεως αυτού. Εκ της Σιών ήτις είναι η εντέλεια της ωραιότητος, έλαμψεν ο Θεός. Θέλει ελθεί ο Θεός ημών και δεν θέλει σιωπήσει.»

«Θέλει προσκαλέσει τους ουρανούς άνωθεν και την γην, διά να κρίνη τον λαόν αυτού . . . Και οι ουρανοί θέλουσιν αναγγείλει την δικαιοσύνην Αυτού, διότι ο Θεός Αυτός είναι ο Κριτής.» (Ψαλμ. 50:1-3,4-6).

«Θυγάτηρ Σιών . . . θέλει σε εξαγοράσει ο Κύριος εκ της χειρός των εχθρών σου. Τώρα δε συνήχθησαν εναντίον σου έθνη πολλά, λέγοντα, Ας μιανθή, και ας επιβλέπη ο οφθαλμός ημών επί την Σιών. Αλλ'αυτοί δεν γνωρίζουσι τους λογισμούς του Κυρίου, ουδέ εννοούσι την βουλήν Αυτού.» «Διότι αυτοί σε ονόμασαν Απερριμμένην, λέγοντες, Αύτη είναι η Σιών, δεν υπάρχει ο ζητών αυτήν.» «Ιδού, Εγώ θέλω επιστρέψει από της αιχμαλωσίας τας σκηνάς του Ιακώβ και θέλω οικτίρει τας κατοικίας αυτού.» (Μιχ. 4:10-12, Ιερ. 30:17, 18).

«Εν εκείνη τη ημέρα θέλουσιν ειπεί, Ιδού, Ούτος είναι ο Θεός ημών. Περιεμείναμεν Αυτόν, και θέλει σώσει ημάς. Ούτος είναι ο Κύριος, περιεμείναμεν Αυτόν. Θέλομεν χαρή και ευφρανθή εν τη σωτηρία Αυτού.»

Θέλει καταπίει τον θάνατον εν νίκη . . . και θέλει εξαλείψει το όνειδος του λαού Αυτού από πάσης της γης, διότι ο Κύριος ελάλησε.» (Ησ. 25:9.8).

«Ανάβλεψον εις την Σιών, την πόλιν των εορτών ημών. Οι οφθαλμοί σου θέλουσιν ιδεί την Ιερουσαλήμ ήσυχον κατοικίαν, σκηνήν ήτις δεν θέλει καταβιβασθή . . . Διότι ο Κύριος είναι ο κριτής ημών, ο Κύριος είναι ο νομοθέτης ημών, ο Κύριος είναι ο βασιλεύς ημών.» (Ησ. 33:20-22).

«Εν δικαιοσύνη θέλει κρίνει τους πτωχούς και εν ευθύτητι θέλει υπερασπίζεσθαι τους ταπεινούς της γης.» (Ησ. 11:4).

Τότε θα εκπληρωθεί ο σκοπός του Θεού. Οι αρχές της βασιλείας Του θα τιμηθούν από όλους κάτω από τον ήλιο.

«Δεν θέλει πλέον ακούεσθαι βία εν τη γη σου, ερήμωσις και καταστροφή εν τοις ορίοις σου, αλλά θέλεις ονομάζει τα τείχη σου Σωτηρίαν και τας πύλας σου Αίνεσιν.»

«Εν δικαιοσύνη θέλεις στερεωθή, μακράν από της καταδυναστείας θέλεις είσθαι, διότι δεν θέλεις φοβείσθαι, και από του τρόμου, διότι δεν θέλει σε πλησιάσει.» (Ησ. 60:18, 54: 14).

Οι προφήτες στους οποίους αποκαλύφθηκαν οι σκηνές αυτές, λαχταρούσαν να καταλάβουν τη σημασία τους. «Εξεζήτησαν και εξηρεύνησαν . . . εις τίνα ή ποίον καιρόν εφανέρονε το εν αυτοίς Πνεύμα του Χριστού . . . εις τους οποίους απεκαλύφθη, ότι ουχί δι'εαυτούς, αλλά δι'ημάς υπηρέτουν αυτά, τα οποία τώρα ανηγγέλθησαν προς εσάς . . . εις τα οποία επιθυμούσιν οι άγγελοι να παρακύψωσι.» (Α΄Πέτρ. 1:10-12).

Σε μας που στεκόμαστε ακριβώς στα πρόθυρα της εκπλήρωσής τους, τι ζωντανό ενδιαφέρον περιέχουν οι σκιαγραφήσεις αυτές των μελλόντων να συμβούν - γεγονότα για τα οποία, αφότου οι προπάτορές μας απομάκρυναν τα βήματά τους από την Εδέμ, πρόσεχαν και περίμεναν, και για τα οποία λαχταρούσαν και προσεύχονταν!

Στην εποχή μας, πριν από τη μεγάλη τελική κρίση, όπως και πριν από την πρώτη καταστροφή του κόσμου, οι άνθρωποι είναι απορροφημένοι από τις διασκεδάσεις και κυνηγούν τις αισθησιακές απολαύσεις. Με την προσοχή τελείως αποσπασμένη από τα ορατά και τα παροδικά, αγνοούν τελείως τα αόρατα και αιώνια συμφέροντα. Για τα πράγματα εκείνα που με τη χρήση αφανίζονται, θυσιάζουν άφθαρτα πλούτη. Οι σκέψεις τους χρειάζεται να ανυψωθούν και οι απόψεις τους για τη ζωή να διευρυνθούν. Χρειάζονται να αφυπνισθούν από το λήθαργο της κοσμικής ονειροπόλησης.

Από την άνοδο και την πτώση των εθνών, όπως διασαφηνίζονται στις σελίδες της θεοπνευστίας, τους χρειάζεται

να μάθουν πόσο άχρηστη είναι η απλή εξωτερική και κοσμική δόξα. Η Βαβυλώνα με όλη της τη δύναμη και μεγαλοπρέπεια, τις οποίες ο τότε κόσμος θεωρούσε τόσο στερεές και μόνιμες - πόσο ολότελα έχει εξαφανισθεί! ΄Οπως «το άνθος του αγρού» έχει χαθεί. Έτσι εξαφανίζεται κάθε τι που δεν έχει για θεμέλιο του Θεό. Μόνο ό,τι είναι δεμένο με την πρόθεσή Του και εκφράζει το χαρακτήρα Του μπορεί να διαρκέσει. Οι αρχές Του ειναι τα μόνα στερεά στοιχεία που γνωρίζει ο κόσμος.

Αυτές τις σημαντικές αλήθειες οφείλουν να γνωρίσουν νέοι και ηλικιωμένοι. Μας χρειάζεται να μελετήσουμε τη μέθοδο της πραγματοποίησης των προθέσεων του Θεού στην ιστορία των εθνών και στην αποκάλυψη των μελλόντων να συμβούν, ώστε να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε στην αληθινή τους αξία πράγματα ορατά και αόρατα, για να μάθουμε ποιος είναι ο πραγματικός σκοπός της ζωής, ώστε παρατηρώντας τα επίγεια πράγματα μέσα από το φως της αιωνιότητας, να τα χρησιμοποιήσουμε με πραγματικότερο και εξοχότερο τρόπο. Έτσι, μαθαίνοντας από εδώ τις αρχές της βασιλείας Του και γινόμενοι υπήκοοι και πολίτες της, θα βρεθούμε έτοιμοι κατά την παρουσία Του για να εισέλθουμε μαζί με Αυτόν στην ιδιοκτησία Του.

Η ημέρα πλησιάζει. Για τα μαθήματα που πρέπει να διδαχθούμε, για το έργο που πρέπει να επιτελέσουμε, για τη μεταλλαγή του χαρακτήρα που πρέπει να πραγματοποιήσουμε, ελάχιστος υπολείπεται χρόνος.

«Ιδού, ο οίκος Ισραήλ λέγουσιν, Η όρασις, την οποίαν ούτος βλέπει, εκτείνεται εις ημέρας πολλάς και προφητεύει περί χρόνων μακρών. Διά τούτο ειπέ προς αυτούς, ούτω λέγει Κύριος ο Θεός, Ουδείς των λόγων Μου θέλει πλέον μακρυνθή, αλλ'ο λόγος τον οποίον ελάλησα, θέλει εκτελεσθή, λέγει Κύριος ο Θεός.» (Ιεζ. 12:17,18).

ΒΙΒΛΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ

> «Να προσέξη το ωτίον σου εις την σοφίαν . . . και εξερευνήσης αυτήν ως κεκρυμένους θησαυρούς.»
> (Παρ. 2:2,4).

Στην παιδική, στη νεανική και στην ώριμη ηλικία Του ο Χριστός μελετούσε τη Γραφή. Μικρό παιδί καθόταν καθημερινά στα γόνατα της μητέρας Του και διδασκόταν από τις περγαμηνές των προφητών. Σαν Έφηβο, συχνά η χαραυγή και το σούρουπο Τον έβρισκαν μόνο Του στη βουνοπλαγιά ή ανάμεσα στα δένδρα του δάσους περνώντας μια ήσυχη ώρα στην προσευχή και στη μελέτη του λόγου του Θεού. Στο διάστημα της διακονίας Του η στενή σχέση Του με τη Γραφή μαρτυρεί την επιμελή μελέτη της. Και καθώς αποκτούσε γνώση με τον τρόπο που και εμείς μπορούμε να την αποκτήσουμε, η θαυμαστή Του δύναμη, πνευματική και ψυχική, αποτελεί μαρτυρία τού ότι η Γραφή είναι ένα μέσον εκπαίδευσης.

΄Οταν πρόσφερε το λόγο Του, ο ουράνιος Πατέρας μας δεν αγνόησε τα παιδιά. Ανάμεσα σε όλα όσα έχουν γραφεί από τους ανθρώπους, πού αλλού μπορούμε να βρούμε κάτι που να μιλάει κατευθείαν στην καρδιά, κάτι που να προσαρμόζεται καλύτερα στο να παρακινεί το παιδικό ένδιαφέρον από ό,τι στις ιστορίες της Γραφής;

Στις απλές αυτές ιστορίες παρουσιάζονται απλοποιημένες οι μεγάλες αρχές του νόμου του Θεού. Έτσι, με παραδείγματα που ανταποκρίνονται καλύτερα στην παιδική αντίληψη, γονείς και δάσκαλοι μπορούν να αρχίσουν από πολύ νωρίς να πραγματοποιούν την εντολή του Θεού σχετικά με

τους κανόνες Του: «Θέλεις διδάσκει αυτούς επιμελώς εις τα τέκνα σου, και περί αυτών θέλεις ομιλεί καθήμενος εν τη οικία σου, και περιπατών εν τη οδώ, και πλαγιάζων, και εγειρόμενος.» (Δευτ. 6:7).

Η χρησιμοποίηση των παραδειγμάτων, του πίνακα, του χάρτη και των εικόνων βοηθάει στην εξήγηση των μαθημάτων αυτών και στην εγχάραξή τους στο μνημονικό. Οι γονείς και οι δάσκαλοι πρέπει να προσπαθούν διαρκώς να βρίσκουν βελτιωμένες μεθόδους. Η διδασκαλία της Γραφής πρέπει να απασχολεί τις ανώτερες σκέψεις μας, τις καλύτερες μεθόδους μας και τις πιο επισταμένες προσπάθειές μας.

Προκειμένου να προκληθεί και να ενισχυθεί η αγάπη για μελέτη της Γραφής, πολλά πράγματα εξαρτώνται από τη συνήθεια της ώρας της λατρείας. Οι ώρες της πρωινής και εσπερινής λατρείας πρέπει να είναι οι πιο ευχάριστες και οι πιο ευεργετικές της ημέρας. Πρέπει να εννοηθεί ότι κατά τις ώρες αυτές καθόλου ταραγμένες ή δυσάρεστες σκέψεις δεν πρέπει να παρεισαχθούν, ότι οι γονείς και τα παιδιά συγκεντρώνονται για να συναντηθούν με τον Ιησού και για να προσκαλέσουν στο σπίτι τους την παρουσία των αγίων αγγέλων. Ας γίνεται σύντομη λατρεία και ας είναι ολοζώντανη, προσαρμοσμένη στις διάφορες περιστάσεις και αλλάζοντας από καιρό σε καιρό. Ας παίρνουν όλοι μέρος στην ανάγνωση της Γραφής, ας μαθαίνουν και ας επαναλαμβάνουν συχνά το νόμο του Θεού. Το ενδιαφέρον των παιδιών ενισχύεται αν μερικές φορές τους επιτρέπεται να διαλέξουν εκείνα το τμήμα της ανάγνωσης. Υποβάλλετέ τους ερωτήσεις επάνω στο θέμα και δώστε τους την ευκαιρία να υποβάλουν αυτά τις ερωτήσεις τους. Αναφέρετε οτιδήποτε μπορεί να συμβάλει στην απόδοση της σημασίας τους. ΄Οταν αυτό δεν παρατείνει επί πολύ τη λατρεία, δώστε καιρό στα παιδιά να συμμετέχουν στην προσευχή και να ψάλουν έστω και αν είναι μια μόνο στροφή του ύμνου.

Προκειμένου να γίνεται καθώς πρέπει η λατρεία, απαιτείται φροντίδα για την προετοιμασία της. Και οι γονείς πρέπει

καθημερινά να παίρνουν καιρό για να μελετούν τη Γραφή μαζί με τα παιδιά τους. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζεται προσπάθεια, προγραμματισμός και κάποια θυσία. Η προσπάθεια όμως θα πληρωθεί πλουσιοπάροχα..

Σαν προκατάρτιση για τη διδασκαλία των εντολών Του, ο Θεός εντέλλεται να υπάρχουν αυτές κρυμμένες μέσα στην καρδιά των γονέων. «Ούτοι οι λόγοι του οποίους Εγώ σε προστάζω σήμερον, θέλουσιν είσθαι εν τη καρδία σου, και θέλεις διδάσκει αυτούς επιμελώς εις τα τέκνα σου.» (Δευτ. 6:6,7). Αν θέλουμε να κάνουμε τα παιδιά μας να ενδιαφερθούν για τη Γραφή, πρέπει εμείς οι ίδιοι να ενδιαφερθούμε γι'αυτή. Αν θέλουμε να αφυπνίσουμε μέσα τους την αγάπη για τη μελέτη της, πρέπει εμείς να την αγαπήσουμε. Η διδασκαλία μας στα παιδιά θα ασκεί το ίδιο βάρος επιρροής που την προσδιορίζουμε με το δικό μας πνεύμα και παράδειγμα.

Ο Θεός κάλεσε τον Αβραάμ να γίνει δάσκαλος του λόγου Του, τον έκλεξε να γίνει ο πατέρας ενός μεγάλου έθνους, επειδή ήξερε ότι ο Αβραάμ θα δίδασκε τα παιδιά του και το σπιτικό του σύμφωνα με τις εντολές του Θεού. Και αυτό που έδωσε τη δύναμη στη διδαχή του Αβραάμ, ήταν η επιρροή της ίδιας της ζωής του. Τα μέλη της μεγάλης οικογένειάς του υπερέβαιναν τις χίλιες ψυχές. Πολλά από αυτά ήταν ήδη αρχηγοί οικογενειών, και δεν ήταν λίγοι εκείνοι που είχαν πρόσφατα προσηλυτισθεί από την ειδωλολατρία. Ένα τέτοιο μεγάλο σπιτικό απαιτούσε ένα γερό στο τιμόνι χέρι.

Μια εξασθενημένη και αμφιταλαντευόμενη μέθοδος δε θα επαρκούσε. Για τον Αβραάμ ο Θεός είπε: «Γνωρίζω αυτόν ότι θέλει διατάξει προς τους υιούς αυτού και προς τον οίκον αυτού.» (Γέν. 18:19). Την εξουσία του όμως την εξασκούσε με τέτοια σύνεση και τρυφερότητα, που οι καρδιές κερδίζονταν στο Θεό. Η μαρτυρία του θείου Παρατηρητή είναι ότι «θέλουσι φυλάξει την οδόν του Κυρίου, διά να πράττωσι δικαιοσύνην και κρίσιν. (Γέν. 18:19). Και η επιρ-

ροή του Αβραάμ επεκτεινόταν πέρα από το σπιτικό του. Οπουδήποτε έστηνε τη σκηνή του, έκτιζε και ένα θυσιαστήριο για να προσφέρει θυσίες και λατρεία. ΄Οταν η σκηνή μεταφερόταν, ο βωμός παρέμενε, και πολλοί Χαναναίοι νομάδες, οι οποίοι είχαν αποκτήσει την επίγνωση του Θεού από τη ζωή του δούλου Του του Αβραάμ, έμεναν ένα διάστημα κοντά στο βωμό για να προσφέρουν θυσίες στον Κύριο.

Η σύγχρονη διδασκαλία του λόγου του Θεού δε θα είναι λιγότερο αποτελεσματική αν αντανακλάται με την ίδια πιστότητα στη ζωή του δασκάλου.

Δεν αρκεί να γνωρίζουμε τι σκέπτονται ή τι έμαθαν οι άλλοι σχετικά με τη Γραφή. Την ημέρα της κρίσης καθένας θα αποδώσει λόγο στο Θεό για τον εαυτό του και καθένας πρέπει τώρα να μάθει προσωπικά για τον εαυτό του τι είναι αλήθεια. Για να είναι όμως αποδοτική η μελέτη, πρέπει να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον του μαθητή. Αυτό είναι ζήτημα που πρεπει να ληφθεί υπόψη, ιδίως από εκείνους που έχουν να κάνουν με παιδιά και νέους, που βασικά διαφέρουν στην ιδιοσυγκρασία, στην ανατροφή και στον τρόπο της σκέψης. ΄Οταν διδάσκουμε τα παιδιά, θα κερδίσουμε πολύ αν παρατηρούμε τις πνευματικές τους κλίσεις, τα πράγματα για τα οποία ενδιαφέρονται, και παρακινώντας το ενδιαφέρον τους, να βλέπουμε τι λέει η Γραφή για τα πράγματα αυτά. Εκείνος που μας έπλασε με τις διάφορες κλίσεις μας, έχει δώσει στο λόγο Του κάτι για τον καθένα. Καθώς οι μαθητές ανακαλύπτουν ότι τα μαθήματα της Γραφής εφαρμόζονται στη ζωή τους, διδάξτε τα να τη θεωρούν σύμβουλό τους.

Βοηθήστε τους επίσης να εκτιμήσουν τη θαυμάσια ομορφιά της. Πολλά βιβλία χωρίς πραγματική αξία - βιβλία διεγερτικά και επιβλαβή, συνιστώνται ή τουλάχιστον επιτρέπεται η χρήση τους εξαιτίας της υποτιθέμενης φιλολογικής αξίας τους. Γιατί όμως να οδηγούμε τα παιδιά μας να πίνουν από τις μολυσμένες αυτές πηγές όταν έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις αγνές πηγές του λόγου του Θεού; Η Γραφή περιέχει μια τέτοια πληρότητα, τέτοια δύναμη και τόσο βαθύ

νόημα, που την καθιστούν ανεξάντλητη. Ενθαρρύνετε τα παιδιά και τους νέους να αναζητούν τους θησαυρούς της τόσο στον τομέα της σκέψης, όσο και της έκφρασης.

΄Οταν η ομορφιά των πολύτιμων αυτών πραγμάτων έλκει τις σκέψεις τους, μια απαλή, υποτακτική δύναμη αγγίζει τις καρδιές τους. Θα ελκυσθούν προς Αυτόν ο οποίος τους έχει αποκαλυφθεί με αυτό τον τρόπο, και λίγοι θα είναι εκείνοι που δε θα θελήσουν να γνωρίσουν περισσότερο από τα έργα και τις μεθόδους Του.

Ο μελετητής της Γραφής πρέπει να διδαχθεί να την πλησιάσει με το πνεύμα του μαθητευομένου. Πρέπει να ερευνούμε τις σελίδες της όχι για να βρούμε αποδείξεις που να υποστηρίξουν τους ισχυρισμούς μας, αλλά για να γνωρίσουμε τι λέει ο Θεός.

Η πραγματική γνώση της Γραφής μπορεί να αποκτηθεί μόνο με τη βοήθεια του Πνεύματος εκείνου με το οποίο είναι γραμμένη. Και για να κερδίσουμε αυτή τη γνώση, πρέπει να τη βιώνουμε. Σε οτιδήποτε ο λόγος του Θεού προστάζει, οφείλουμε να δείξουμε υπακοή. Οτιδήποτε υπόσχεται, μπορούμε να το απαιτήσουμε. Η ζωή που επιβάλλει, είναι η ζωή που, με τη δύναμή του, πρέπει εμείς να ζήσουμε. Μόνο όταν με αυτό τον τρόπο πλησιάζεται η Γραφή, μπορεί να μελετηθεί αποτελεσματικά.

Η μελέτη της Γραφής απαιτεί την πιο επισταμένη μας προσπάθεια και την πιο επίμονη περίσκεψη. ΄Οπως ο εργάτης του ορυχείου σκάβει για τους χρυσούς θησαυρούς της γης, με την ίδια και εμείς προθυμία και επιμονή πρέπει να αναζητήσουμε τους θησαυρούς του λόγου του Θεού.

Στην καθημερινή μελέτη η εδάφιο προς εδάφιο μέθοδος είναι συνήθως η πιο ωφέλιμη. Ας πάρει ένα εδάφιο ο μελετητής και ας συγκεντρώσει το νου του στο να εξακριβώσει ποια σκέψη έχει θέσει ο Θεός γι'αυτόν εκεί. Μετά ας ενδιατρίβει στη σκέψη αυτή μέχρις ότου την καταστήσει κτήμα του. Μια περικοπή που μελετάται κατ'αυτό τον τρόπο, μέχρι που το νόημά της γίνεται αντιληπτό, έχει μεγαλύτερη αξία από ό,τι η ανάγνωση πολλών μαζί κειμένων, χωρίς κάποιο

ιδιαίτερο σκοπό κατά νου και κάποια θετική διδασκαλία προς όφελος.

Μια από τις βασικές αιτίες της πνευματικής στασιμότητας και της ηθικής κατάπτωσης είναι η απουσία της προσπάθειας για αξιόλογους σκοπούς. Μπορεί να κολακευόμαστε για την πλατιά κυκλοφορία της φιλολογίας. Ο πολλαπλασιασμός όμως των βιβλίων, ακόμη και βιβλίων που αυτά καθεαυτά δεν είναι επιβλαβή, μπορεί να καταλήξει σε θετικό κακό. Με το φουσκωμένο κύμα των συγγραμμάτων που ξεχύνεται διαρκώς από το τυπογραφείο, νέοι και ηλικιωμένοι αποκτούν τη συνήθεια να διαβάζουν βιαστικά και επιφανειακά, και ο νους να χάνει τη δυναμικότητά του να συγκεντρώνεται στη συνεχή και σθεναρή σκέψη. Επιπλέον, ένας μεγάλος αριθμός περιοδικών και βιβλίων που, σαν τους βατράχους της Αιγύπτου κατακλύζουν τη γη, δεν είναι μόνο συλλογή κοινοτοπιών, χάσιμο χρόνου και αποχαύνωση, αλλά είναι ακόμη μολυσματικά και ανήθικα. Το αποτέλεσμά τους δεν περιορίζεται μόνο στο να διεγείρει και να καταστρέψει το νου, αλλά και στο να διαφθείρει και να αφανίσει την ψυχή. Ο νους και η ψυχή που παραμένουν άσκοποι και νωθροί, πέφτουν εύκολη λεία στην αμαρτία. Οι μύκητες ριζώνουν επάνω σε αρρωστημένους και άψυχους οργανισμούς. Το νωθρό πνεύμα γίνεται εργαστήριο του Σατανά. Αν το πνεύμα οδηγείται σε υψηλά και ιερόπρεπα ιδανικά, αν στη ζωή δίνεται ένας ευγενικός σκοπός, μια πρόθεση που να απορροφά την προσοχή, το κακό δε βρίσκει τόπο να σταθεί.

Ας διδαχθούν λοιπόν οι νέοι να κάνουν σοβαρή μελέτη του λόγου του Θεού. ΄Οταν αυτός εισχωρήσει στην ψυχή, θα καταστεί ένα ισχυρό φράγμα κατά του πειρασμού. Ο ψαλμωδός λέει: «Εν τη καρδία μου εφύλαξα τον λόγον Σου διά να μη αμαρτάνω εις Σε.» «Δια των λόγων των χειλέων Σου εφυλάχθην από των οδών των παρανόμων.» (Ψαλμ. 119: 11, 17:4).

Η Γραφή είναι ο ίδιος ο ερμηνευτής της. Τα γραπτά της πρέπει να αντιπαραβάλλονται με τα γραπτά της. Ο μελετη-

τής πρέπει να μάθει να θεωρεί το λόγο σαν σύνολο και να διακρίνει την κατά μέρος σχετικότητά του. Πρέπει να αποκτήσει τη γνώση του μεγάλου κεντρικού της θέματος, του αρχικού σχεδίου του Θεού για τον κόσμο, της εμφάνισης της μεγάλης διαμάχης και του έργου της απολύτρωσης. Πρέπει να κατανοήσει το ποιόν των δύο μεγάλων αρχών που αγωνίζονται για την υπεροχή και πρέπει να μάθει να διακρίνει από τα ιστορικά και προφητικά κατάστιχα τον τρόπο ενέργειάς τους μέχρι τη μεγάλη συντέλεια. Πρέπει να δει πώς η λογομαχία αυτή διεισδύει μέσα σε κάθε φάση της ανθρώπινης εμπειρίας. Πώς αυτός ο ίδιος αποκαλύπτει με κάθε πράξη της ζωής είτε τη μια είτε την άλλη από τις δύο ανταγωνιστικές κινητήριες δυνάμεις. Και πώς είτε το θέλει είτε όχι, αποφασίζει ήδη από τώρα σε ποια παράταξη της λογομαχίας θα βρεθεί.

Κάθε τμήμα της Γραφής έχει δοθεί με τη εμπνευση του Κυρίου και είναι ωφέλιμο. Στην Παλαιά Διαθήκη πρέπει να δοθεί η ίδια προσοχή όπως και στην Καινή Διαθήκη. Ενώ μελετούμε την Παλαιά Διαθήκη, ανακαλύπτουμε να αναβλύζουν ζωντανές πηγές εκεί όπου ο μελετητής δε διακρίνει παρά ερημότοπο.

Το βιβλίο της Αποκάλυψης σε σχέση με το βιβλίο του Δανιήλ, χρειάζεται ιδιαίτερη μελέτη. Κάθε θεοφοβούμενος δάσκαλος οφείλει να σκεφθεί πώς μπορεί καλύτερα να εννοήσει και να παρουσιάσει το ευαγγέλιο το οποίο ο Σωτήρας μας ήρθε αυτοπροσώπως να καταστήσει γνωστό στο δούλο του τον Ιωάννη. «Αποκάλυψις Ιησού Χριστού, την οποίαν έδωκεν εις Αυτόν ο Θεός, διά να δείξη εις τους δούλους Αυτού όσα πρέπει να γείνωσι ταχέως.» (Αποκ. 1:1). Κανείς δεν πρέπει να αποθαρρυνθεί από τη μελέτη της Αποκάλυψης εξαιτίας των φαινομενικά μυστηριακών συμβόλων της. «Εάν δε τις από σας ήναι ελλειπής σοφίας, ας ζητή παρά του Θεού του δίδοντος εις πάντας πλουσίως και μη ονειδίζοντος.» (Ιακ. 1:5).

5. Η Αγία Γραφή ως εκπαιδευτής

«Μακάριος ο αναγινώσκων, και οι ακούοντες τους λόγους της προφητείας, και φυλάττοντες τα γεγραμμένα εν αυτή, διότι ο καιρός είναι πλησίον.» (Αποκ. 1:3).

΄Οταν δημιουργηθεί πραγματική αγάπη για τη Γραφή και ο μελετητής αρχίζει να αναγνωρίζει πόσο ευρύ είναι το πεδίο της και πόσο πολύτιμος ο θησαυρός της, θα θελήσει να επωφεληθεί από κάθε ευκαιρία για να γνωρισθεί καλύτερα με το λόγο του Θεού. Η μελέτη του λόγου δε θα περιορίζεται σε κανένα ιδιαίτερο χρόνο ή τόπο. Και η συνεχής αυτή μελέτη είναι ένα από τα καλύτερα μέσα για την ανάπτυξη της αγάπης για τη Γραφή. Σε κάθε παρουσιαζόμενη ευκαιρία, διαβάζετε ένα εδάφιο και σκεφθείτε την έννοιά του. Ενώ βαδίζετε στο δρόμο, ενώ περιμένετε στη στάση της συγκοινωνίας, ενώ έχετε χρόνο για να συναντήσετε κάποιον, βελτιώστε την ευκαιρία να αποκτήσετε κάποια πολύτιμη σκέψη προερχόμενη από το θησαυροφυλάκιο της αλήθειας.

Οι μεγάλες κινητήριες δυνάμεις της ψυχής είναι η πίστη, η ελπίδα και η αγάπη, και σε αυτές απευθύνεται η καλώς νοούμενη βιβλική μελέτη. Η εξωτερική ομορφιά της Γραφής, η καλλονή των πνευματικών της παραστάσεων και εκφράσεων, δεν είναι παρά τα σκηνικά, μπορεί να πει κανείς, για τον πραγματικό θησαυρό της, την ωραιότητα της αγιοσύνης.

Στις καταχωρήσεις των ανθρώπων που βάδισαν με το Θεό, μπορούμε να έχουμε κάποιες αναλαμπές της δόξας Του. Στο πρόσωπο Εκείνου που είναι «όλος αγαπητός», διακρίνουμε Εκείνον του οποίου ολόκληρη η ομορφιά της γης και του ουρανού δεν είναι παρά μια αμυδρή αντανάκλαση. Ο ίδιος είπε: «Εάν Εγώ υψωθώ, θέλω ελκύσει πάντας προς Εμαυτόν.» (Ιωάν. 12:32). Καθώς ο μαθητής της Γραφής παρατηρεί το Σωτήρα, αφυπνίζεται στην ψυχή η μυστηριακή δύναμη της πίστης, της λατρείας και της αγάπης.

Το μάτι στηρίζεται στην ενόραση του Χριστού, και ο παρατηρητής αυξάνεται κατά την ομοιότητα Εκείνου τον οποίον παρατηρεί. Του αποστόλου Παύλου τα λόγια γίνονται

η γλώσσα της ψυχής: «Νομίζω τα πάντα ότι είναι ζημία διά το έξοχον της γνώσεως του Ιησού Χριστού του Κυρίου μου . . . διά να γνωρίσω Αυτόν, και την δύναμιν της αναστάσεως Αυτού, και την κοινωνίαν των παθημάτων Αυτού.» (Φιλιπ. 3:8-10).

Οι πηγές της ουράνιας ειρήνης και χαράς, ξεσφραγισμένες στην ψυχή από τα λόγια της Θεοπνευστίας, γίνονται ορμητικό ποτάμι επιρροής για την ευλογία όλων εκείνων που έρχονται σε επαφή με αυτό.

Ας γίνουν οι σημερινοί νέοι, οι νέοι που μεγαλώνουν με τη Γραφή στο χέρι, οι δέκτες και τα κανάλια της ζωοδότρας ενέργειάς της, και τι ευλογημένες τότε πηγές θα πλημμυρίσουν τον κόσμο! Επιρροές των οποίων τη θεραπευτική και παρηγορητική δύναμη ελάχιστα μπορούμε να συλλάβουμε, ποταμοί ζωντανού νερού, κρουνοί «αναβλύζοντες εις ζωήν αιώνιον.» (Ιωάν. 14:14).

6ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

«Αγαπητέ,
κατά πάντα εύχομαι
να ευοδούσαι και να υγιαίνης,
καθώς ευοδούται η ψυχή σου.»
(Γ΄Ιωάν. 2)

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΊΑΣ

«Φοβερώς και θαυμασίως επλάσθην.»
(Ψαλμ. 139:14)

Επειδή και ο νους και η ψυχή εκδηλώνονται με τη χρήση του σώματος, τόσο η πνευματική όσο και η ψυχική ζωτικότητα εξαρτώνται από τη σωματική δύναμη και δραστηριότητα. Οτιδήποτε συντελεί στην προαγωγή της σωματικής υγείας, συμβάλλει και στην ανάπτυξη ενός ακμαίου νου και ενός ισορροπημένου χαρακτήρα. Χωρίς την υγεία κανείς δεν μπορεί να κατανοήσει ευκρινώς και να εκπληρώσει πλήρως τις υποχρεώσεις του προς τον εαυτό του, προς τους συνανθρώπους του και προς το Δημιουργό του. Επομένως, η υγεία πρέπει να προστατεύεται με την ίδια προσοχή, όπως και ο χαρακτήρας. Η επίγνωση της φυσιολογίας και της υγιεινής πρέπει να αποτελεί τη βάση κάθε εκπαιδευτικής προσπάθειας.

Παρόλο ότι σήμερα η γνώση των στοιχείων της φυσιολογίας έχει τόσο πολύ γενικευθεί, επικρατεί όμως μια ανησυχητική αδιαφορία για τους κανόνες της υγείας. Και από αυτούς ακόμη που γνωρίζουν τους κανόνες αυτούς, λίγοι είναι εκείνοι που τους εφαρμόζουν. Οι κλίσεις ή οι φυσικές ροπές ακολουθούνται τυφλά, σαν η ζωή να κατευθύνεται από την τύχη μόνο, παρά από συγκεκριμένους και ακατάλυτους νόμους.

Μέσα στη φρεσκάδα και στην ακμή της ζωής, οι νέοι ελάχιστα αναγνωρίζουν την αξία της πλεονάζουσας ενεργητικότητάς τους. Με πόση ελαφρότητα χρησιμοποιείται ο θησαυρός αυτός, ο πολυτιμότερος από χρυσάφι και περισσότερο απαραίτητος για την πρόοδο από ό,τι η μάθηση, η κοινωνική θέση και ο πλούτος! Πόσο γρήγορα σπαταλάται! Πόσοι άνθρωποι θυσιάζοντας την υγεία τους για να αποκτήσουν πλούτη και δύναμη, φθάνουν σχεδόν στο σημείο να κατακτήσουν το αντικείμενο της επιθυμίας τους, πέφτοντας τελι-

κά απέλπιδες, ενώ κάποιος άλλος με μεγαλύτερη φυσική αντοχή νέμεται την πολυπόθητη αμοιβή! Κάτω από νοσηρές συνθήκες που είναι το αποτέλεσμα της παραμέλησης των κανόνων της υγιεινής, πόσοι κατάντησαν να υιοθετήσουν κακές έξεις, θυσιάζοντας κάθε ελπίδα για τον παρόντα όπως και για τον μέλλοντα κόσμο!

Στη μελέτη της φυσιολογίας οι μαθητές πρέπει να καθοδηγούνται έτσι που να διακρίνουν την αξία της φυσικής ενέργειας, καθώς και της διατήρησής της και της ανάπτυξής της ώστε να συμβάλει στον υπέρτατο βαθμό στην επιτυχία του μεγάλου αγώνα της ζωής.

Τα παιδιά πρέπει από νωρίς να διδάσκονται με απλά, εύκολα μαθήματα τα στοιχεία της φυσιολογίας και της υγιεινής. Το έργο αυτό πρέπει να αρχίσει με τη μητέρα στο σπίτι και να συνεχισθεί με πιστότητα στο σχολείο. Καθώς προχωρούν τα παιδιά σε ηλικία, η διδασκαλία στον τομέα αυτό πρέπει να εξακολουθήσει μέχρι που να γίνουν ικανά να φροντίζουν τον εαυτό τους στο σπίτι τους. Πρέπει να καταλάβουν τη σπουδαιότητα της προφύλαξής τους από ασθένειες διατηρώντας τη ζωτικότητα του κάθε οργάνου. Επίσης, πρέπει να διδαχθούν πώς να αντιμετωπίζουν τις κοινές ασθένειες και τα δυστυχήματα. Κάθε σχολείο πρέπει να προσφέρει διδασκαλία φυσιολογίας και υγιεινής, και όσο το δυνατόν να παρέχει τα μέσα για την εικονογράφηση, τη δομή, τη χρήση και τη φροντίδα του σώματος.

Υπάρχουν θέματα τα οποία κυρίως δεν συμπεριλαμβάνονται στη μελέτη της φυσιολογίας, και τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη. Αυτά είναι θέματα πολύ μεγαλύτερης αξίας για το μαθητή από ό,τι πολλοί από τους τεχνικούς όρους που διδάσκονται στον κλάδο αυτό. Σαν θεμελιώδη αρχή της κάθε μάθησης στον τομέα αυτό, οι νέοι πρέπει να διδάσκονται ότι οι νόμοι της φύσης είναι οι νόμοι του Θεού. Είναι στην πραγματικότητα τόσο θεϊκοί, όσο και οι εντολές του Δεκαλόγου. Οι νόμοι που κυβερνούν το φυσικό οργανισμό μας βρίσκονται γραμμένοι από το Θεό επάνω σε κάθε νεύρο, μυώνα και ιστό του σώματος. Κάθε παραμέληση ή ε-

σκεμμένη παράβαση των νόμων αυτών αποτελεί αμαρτία κατά του Δημιουργού μας.

Πόσο λοιπόν απαραίτητη είναι η μετάδοση μιας βαθιάς γνώσης των νόμων αυτών! Στις αρχές της υγιεινής, όπως αυτές εφαρμόζονται στη δίαιτα, στη γυμναστική, στη φροντίδα των παιδιών, στην περιποίηση των αρρώστων και σε άλλα παρόμοια θέματα, πρέπει να δίνεται πολύ μεγαλύτερη προσοχή από ό,τι συνήθως γίνεται.

Η επιρροή την οποία ασκεί το πνεύμα επάνω στο σώμα, όπως και το σώμα επάνω στο πνεύμα, πρέπει να τονισθεί. Η ηλεκτρική ενέργεια του μυαλού, αυξημένη από την πνευματική δραστηριότητα, ζωογονεί ολόκληρο το σύστημα, και επομένως είναι μια ανυπολόγιστη βοήθεια στην αντοχή της ασθένειας. Αυτό πρέπει να εξηγηθεί. Η δύναμη της θέλησης και η σημασία της αυτοκυριαρχίας - και οι δύο απαραίτητες στη διατήρηση και στην επανόρθωση της υγείας, η καταθλιπτική και μάλιστα καταστρεπτική επίδραση του θυμού, της δυσαρέσκειας, της φιλαυτίας, της ανηθικότητας, και από το άλλο χέρι η ζωοδότρα δύναμη που προέρχεται από τη φαιδρότητα, την αφιλαυτία, την ευγνωμοσύνη πρέπει να τονισθούν. Υπάρχει μια φυσιολογική αλήθεια στη Γραφή, μια αλήθεια που πρέπει να τη λάβουμε υπόψη: «Η ευφραινομένη καρδία δίδει ευεξίαν ως ιατρικόν.» (Παρ. 17:22).

Ο Θεός λέει: «Η καρδία σου ας φυλάττη τας εντολάς Μου, διότι μακρότητα ημερών, και έτη ζωής, και ειρήνην θέλουσι προσθέσει εις σε.» «Διότι είναι ζωή εις τους ευρίσκοντας αυτά, και ίασις εις πάσαν αυτών την σάρκα.» Η Γραφή λέει ότι «οι ευάρεστοι λόγοι» δεν είναι μόνο «γλυκύτης εις την ψυχήν», αλλά «και ίασις εις τα οστά.» (Παρ. 3:1,2, 4:22, 16:24).

Πρέπει οι νέοι να καταλάβουν τη μεγάλη αλήθεια η οποία υπογραμμίζει τη δήλωση ότι μετά του Θεού «είναι η πηγή της ζωής.» (Ψαλμ. 36:9). ΄Οχι μόνο ο Θεός έχει δημιουργήσει τα πάντα, αλλά Αυτός είναι και η ζωή κάθε ζωντανής υπόστασης. Τη δική Του ζωή παίρνουμε από το ηλιακό φως, από τον καθαρό και ζωογόνο αέρα, από την τροφή

που αναπτύσσει τα σώματά μας και διατηρεί τη δύναμή μας. Στη δική Του ζωή εμείς υπάρχουμε από ώρα σε ώρα, από λεπτό σε λεπτό. Εκτός από τη διαστρέβλωση που έχουν υποστεί από την αμαρτία, όλα τα δώρα Του απευθύνονται στη ζωή, στην υγεία και στη χαρά.

«Τα πάντα έκαμε καλά εν τω καιρώ εκάστου» (Εκκλ. 3: 11), και η πραγματική καλλονή εξασφαλίζεται όχι με την καταστροφή των έργων του Θεού, αλλά με την εναρμόνιση με τους νόμους Αυτού που δημιούργησε τα πάντα και που βρίσκει ευχαρίστηση στην ομορφιά και στην τελειότητά τους.

Στη μελέτη του μηχανισμού του σώματος, η προσοχή πρέπει να στραφεί στην αξιοθαύμαστη προσαρμογή του προς τους σκοπούς και τα μέσα, προς την αρμονική κινητοποίηση και εξάρτηση των διαφόρων οργάνων. ΄Οταν με αυτό τον τρόπο αφυπνισθεί το ενδιαφέρον του μαθητή και οδηγείται να καταλάβει τη σημασία της φυσικής ανάπτυξης, τότε ο δάσκαλος μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην κανονική ανάπτυξη και στις ορθές συνήθειες.

Ένα από τα πρώτα σημεία στα οποία πρέπει να δοθεί προσοχή, είναι η κανονική όρθια ή καθιστική στάση. Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο όρθιο και τον θέλει να έχει όχι μόνο το φυσικό αλλά και το πνευματικό και ηθικό πλεονέκτημα, τη χάρη και την επιβλητικότητα, την αυτοκυριαρχία, το θάρρος και την ανεξαρτησία που μια ευθυτενής εμφάνιση τόσο ευάρμοστα τείνει να προάγει.

Στο σημείο αυτό ο δάσκαλος πρέπει να δώσει την καθοδήγηση με το παράδειγμά του και με την εντολή του. Δείξτε ποια είναι η ορθή στάση και επιμένετε στην τήρησή της.

Μετά τη σπουδαιότητα της ορθής στάσης έρχεται η αναπνοή και η φωνητική καλλιέργεια. Αυτός που κάθεται σωστά και στέκεται ευθυτενής, μπορεί ασφαλώς να αναπνέει καλύτερα από ό,τι οι άλλοι. Ο δάσκαλος όμως πρέπει να τονίσει στους μαθητές του τη σημασία της βαθιάς αναπνοής. Δείξτε πώς η σωστή κίνηση των αναπνευστικών οργάνων, υποβοηθώντας την κυκλοφορία του αίματος, ζωογονεί ολόκληρο τον οργανισμό, προκαλεί την όρεξη, υπο-

βοηθάει την πέψη και εξασφαλίζει ελαφρύ και ατάραχο ύμνο, ώστε όχι μόνο τονώνει το σώμα, αλλά γαληνεύει και καταπραΰνει το πνεύμα. Και αφού εξηγηθεί η σημασία της βαθιάς αναπνοής, θα πρέπει να εμμένετε στην εξάσκησή της. Χρειάζονται γυμνάσματα που να τονίζουν αυτό και κατόπιν δώστε προσοχή στο να αποκτηθεί η συνήθεια.

Η εξάσκηση της φωνής παίζει σπουδαίο ρόλο στη σωματική ανάπτυξη, επειδή έχει τάση να ευρύνει και να δυναμώνει τους πνεύμονες αποκρούοντας έτσι τις αρρώστιες. Προκειμένου η ανάγνωση και η ομιλία να αποδίδονται όπως πρέπει, προσέχετε ώστε οι κοιλιακοί μύες να ασκούνται στο έπακρο κατά την αναπνοή, και τα αναπνευστικά όργανα να μένουν ανεμπόδιστα. Η προσπάθεια πρέπει να καταβάλλεται από τους μύες της κοιλιάς μάλλον παρά από αυτούς του λαιμού. Μεγάλη εξάντληση και σοβαρές ασθένειες του λαιμού και των πνευμόνων μπορούν με αυτό τον τρόπο να προληφθούν. Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στην απόδοση καθαρής άρθρωσης, απαλής και καλά αποδομένης προφοράς, και όχι πολύ γρήγορης ομιλίας. Αυτό όχι μόνο βοηθάει στην υγεία, αλλά και συντελεί κατά πολύ στην ευχάριστη και αποτελεσματική αποδοτικότητα του μαθητή.

Η διδασκαλία των θεμάτων αυτών παρέχει μια χρυσή ευκαιρία για να αποδειχθεί πόσο ανόητο και απεχθές είναι το μεγάλο σφίξιμο και κάθε άλλη συνήθεια που εμποδίζει την ελεύθερη κίνηση. Ένας ανεξάντλητος σχεδόν κατάλογος ασθενειών παράγεται σαν αποτέλεσμα της ανθυγιεινής μόδας της ενδυμασίας, και στο σημείο αυτό πρέπει να δοθεί προσεκτική καθοδήγηση.

Με έμφαση τονίστε στους μαθητές τον κίνδυνο που προέρχεται από το βάρος που πιέζει τους γοφούς ή οποιοδήποτε άλλο όργανο του σώματος. Τα ρούχα πρέπει να είναι έτσι κατασκευασμένα που να μην εμποδίζουν την τέλεια αναπνοή και να επιτρέπουν στα χέρια να σηκώνονται επάνω από το κεφάλι χωρίς δυσκολία. Η πίεση των πνευμόνων όχι μόνο εμποδίζει την ανάπτυξή τους, αλλά και προκαλεί δυσχέρεια στην πέψη και στην κυκλοφορία, ε-

ξασθενώντας έτσι ολόκληρο το σώμα. ΄Ολες αυτές οι συνήθειες ελαττώνουν και τη σωματική και την πνευματική δύναμη, και με τον τρόπο αυτό εμποδίζεται η κανονική ανάπτυξη, πολλές φορές και η επιτυχία του μαθητή.

Στη σπουδή της υγιεινής ο ευσυνείδητος δάσκαλος θα εκμεταλλευθεί κάθε ευκαιρία για να τονίσει τη σπουδαιότητα της άψογης καθαριότητας τόσο στις ατομικές έξεις όσο και σε άλλες γενικά συνήθειες του περιβάλλοντος του ανθρώπου. Η σημασία του καθημερινού λουτρού για τη διατήρηση της υγείας και για την τόνωση της πνευματικής ενέργειας πρέπει εμφατικά να εξηγηθεί. Προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στο ηλιακό φως και στον εξαερισμό, στις υγιεινές συνήθειες του υπνοδωματίου και της κουζίνας. Διδάξτε στους μαθητές ότι ένα υγιεινό υπνοδωμάτιο, μια πεντακάθαρη κουζίνα και ένα με γούστο στρωμένο και καλά εφοδιασμένο τραπέζι εξασφαλίζουν πολύ περισσότερο την ευτυχία της οικογένειας και την εκτίμηση κάθε συνετού επισκέπτη από ό,τι οσαδήποτε ακριβά έπιπλα στο σαλόνι. Το ότι «η ζωή είναι τιμιώτερον της τροφής και το σώμα του ενδύματος» (Λουκά 12:23), είναι μάθημα όχι λιγότερο χρήσιμο σήμερα από ό,τι όταν το ανέφερε ο θεϊκός Δάσκαλος πριν από χίλια οκτακόσια χρόνια.

(Σημ. Το βιβλίο αυτό έχει γραφεί τον 19ον αιώνα).

Ο σπουδαστής της φυσιολογίας πρέπει να διδαχθεί ότι ο αντικειμενικός σκοπός των σπουδών του δεν είναι να αποκτήσει μόνο τη γνώση της πραγματικότητας και των διαφόρων αρχών. Αποκλειστικά αυτό και μόνο ελάχιστο όφελος θα του αποφέρει. Μπορεί να εννοεί τη σημασία του εξαερισμού και να εφοδιάζει το δωμάτιό του με καθαρό αέρα. ΄Ολα αυτά όμως δεν ωφελούν αν δεν τεθούν σε χρήση. Η μεγαλύτερη προϋπόθεση στη διδαχή των αρχών αυτών είναι να εντυπωσιασθεί από τη σπουδαιότητά τους ο μαθητής, ώστε να τις θέσει σε ενέργεια.

Με μια πολύ ωραία εντυπωσιακή απεικόνιση ο λόγος του Θεού δείχνει τη σημασία που Αυτός δίνει για το φυσικό σώμα μας καθώς και για την ευθύνη που φέρουμε να το διατη-

ρούμε σε όσο γίνεται καλύτερη κατάσταση. «Δεν εξεύρετε ότι το σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος του εν υμίν, το οποίον έχετε από Θεού, και δεν είσθε κύριοι εαυτών;» «Εάν τις φθείρη τον ναόν του Θεού, τούτον θέλει φθείρει ο Θεός. Διότι ο ναός του Θεού είναι άγιος, όστις είσθαι σεις.» (Α΄Κορ. 6:19,3:17).

Πρέπει να κάνει εντύπωση στους μαθητές ότι το σώμα είναι ναός μέσα στον οποίο επιθυμεί να ενοικήσει ο Θεός, και ότι πρέπει αυτό να τηρηθεί αγνό, να γίνει κατοικητήριο υψηλών και ευγενών σκέψεων. Καθώς μελετώντας τη φυσιολογία βλέπουν ότι πραγματικά «φοβερώς και θαυμασίως» πλάσθηκαν (Ψαλμ. 139:14),θα εμπνευσθούν με σεβασμό. Αντί να καταστρέφουν το έργο των χεριών του Θεού, θα φιλοδοξούν να κάνουν οτιδήποτε εξαρτάται από αυτούς για να εκπληρωθεί το ένδοξο σχέδιο του Θεού. Έτσι, την υπακοή στους κανόνες της υγιεινής δε θα τη θεωρούν ζήτημα θυσίας και αυταπάρνησης, αλλά αυτό που στην πραγματικότητα είναι, ένα ανεκτίμητο προνόμιο και ευλογία.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ

> «Πας αγωνιζόμενος, εις πάντα εγκρατεύεται.»
> (Α΄Κορ. 9:25)

Κάθε μαθητής πρέπει να καταλάβει τη σχέση ανάμεσα στον απλό τρόπο ζωής και στην ορθή σκέψη. Από εμάς προσωπικά εξαρτάται η απόφαση αν τη ζωή μας θα κατευθύνει το πνεύμα ή το σώμα. Κάθε νέος οφείλει να αποφασίσει να κάνει για τον εαυτό του την εκλογή που θα δώσει τη μορφή στη ζωή του, και καμιά θυσία δεν πρέπει να αποφευχθεί προκειμένου να κατανοήσει τις δυνάμεις με τις οποίες θα ενεργήσει, και τις επιδράσεις οι οποίες σχηματίζουν το χαρακτήρα και αποφασίζουν την τύχη του.

Η έλλειψη της εγκράτειας είναι ένας εχθρός από τον οποίο πρέπει να φυλαχθούν. Η ταχεία εξάπλωση του τρομερού αυτού κακού πρέπει να παρακινήσει τον καθένα που σέβεται την καταγωγή του, να αγωνισθεί εναντίον του. Η συνήθεια της παροχής καθοδήγησης στους τομείς της εγκράτειας που δίνεται στα σχολεία, είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Διαπαιδαγώγηση στον τομέα αυτό πρέπει να προσφέρεται σε κάθε σχολείο και σε κάθε σπίτι. Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να καταλάβουν τις επιπτώσεις που έχουν τα οινοπνευματώδη, ο καπνός και άλλα παρεμφερή δηλητήρια στην καταρράκωση του σώματος, στη συσκότιση του μυαλού και στην ηδυπάθεια τη ψυχής. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι κανείς που χρησιμοποιεί τα πράγματα αυτά δεν μπορεί να έχει την πλήρη ζωτικότητα των σωματικών, πνευματικών και ηθικών ικανοτήτων του.

Προκειμένου όμως να φθάσουμε στη ρίζα της ακράτειας, πρέπει να πάμε βαθύτερα από τη χρήση του οινοπνεύματος και του καπνού. Η οκνηρία, η έλλειψη σκοπού στη ζωή ή η κακή συναναστροφή μπορούν να προδιαθέτουν στον τομέα αυτό. Συχνά η αφορμή απαντάται στο τραπέζι του σπιτιού, σε οικογένειες που θεωρούν τον εαυτό τους αρκετά εγκρατή. Κάθετι που δυσχεραίνει την πέψη, που δημιουργεί απρόσμενη πνευματική διέγερση, ή με οποιονδήποτε τρόπο εξασθενεί το σύστημα, καταστρέφοντας την ισορροπία των πνευματικών και σωματικών δυνάμεων, εξασθενεί τον έλεγχο που ο νους ασκεί στο σώμα, και οδηγεί έτσι στην έλλειψη της εγκράτειας. Η πτώση πολλών φερέλπιδων νέων μπορεί να αποδοθεί στην αφύσικη όρεξη που δημιουργεί η ανθυγιεινή διατροφή.

Ο καφές και το τσάι, τα καρυκεύματα, τα ζαχαρωτά και τα γλυκίσματα, όλα αυτά προκαλούν δυσπεψία. Το κρέας είναι επίσης βλαβερό. Το ότι η φυσική του ιδιότητα είναι να δημιουργεί διέγερση, θα έπρεπε να θεωρείται αρκετό επιχείρημα κατά της χρήσης του, ενώ η παγκόσμια σχεδόν αρρωστημένη κατάσταση των ζώων θα πρέπει διπλά να απαγορεύει τη χρήση του. Τείνει να ερεθίζει το νευρικό σύστημα και να διεγείρει τα πάθη, κατευθύνοντας έτσι την ισορροπία της δύναμης στις κατώτερες ροπές.

Αυτοί που συνηθίζουν τον οργανισμό τους σε ένα πλούσιο, ερεθιστικό διαιτολόγιο, ανακαλύπτουν έπειτα από λίγο ότι το στομάχι δεν ικανοποιείται με απλή τροφή. Απαιτεί διαρκώς περισσότερα καρυκευμένα φαγητά, πικάντικα και διεγερτικά. ΄Οταν τα νεύρα καταντούν να διασαλεύονται και όλο το σύστημα να εξασθενεί, η θέληση παρουσιάζεται αδύναμη να αντισταθεί στην αφύσικη σφοδρή επιθυμία. Το ευαίσθητο επίστρωμα του στομάχου ερεθίζεται και παθαίνει φλεγμονή μέχρι που και το πιο καρυκευμένο φαγητό δεν είναι δυνατόν να φέρει ανακούφιση. Δημιουργείται μια δίψα τόσο μεγάλη που δε σβήνει με τίποτε άλλο παρά με μια γερή πόση.

Εκείνο από το οποίο πρέπει να προφυλαχθούμε, είναι η αρχή του κακού. Στη διδασκαλία των νέων το αποτέλεσμα μικρών φαινομενικά παρεκτροπών από τον ευθύ δρόμο πρέπει να εξηγείται με λεπτομέρεια. Ας διδαχθεί ο μαθητής την αξία της απλής και υγιεινής τροφής έτσι ώστε να εμποδίζεται η επιθυμία για αφύσικα διεγερτικά είδη τροφών. Η συνήθεια του αυτοελέγχου πρέπει να αποκτηθεί από νωρίς. Ας εντυπωσιασθούν οι νέοι με τη σκέψη ότι πρέπει να είναι οι κύριοι και όχι οι σκλάβοι. Ο Θεός τούς έχει κάνει κυρίαρχους του βασιλείου που εδρεύει μέσα τους και αυτοί πρέπει να ασκούν τις από τον ουρανό δοσμένες βασιλικές τους ιδιότητες. ΄Οταν μια τέτοια διαπαιδαγώγηση παρέχεται πιστά, τα αποτελέσματα επεκτείνονται πολύ πιο μακριά από τους νέους και η επεκτεινόμενη επίδρασή τους θα γλιτώσει χιλιάδες ανδρών και γυναικών από το βάραθρο της καταστροφής.

Διατροφή και Πνευματική Ανάπτυξη

Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη διατροφή και στην πνευματική ανάπτυξη πρέπει να τύχει πολύ μεγαλύτερης προσοχής από αυτή που της έχει αποδοθεί. Η πνευματική σύγχυση και η βραδύνοια είναι πολλές φορές το αποτέλεσμα της κακής διατροφής.

Υποστηρίζεται συχνά ότι στην εκλογή της τροφής η όρεξη πρέπει να θεωρείται ασφαλής οδηγός. Αν οι κανόνες της υγιεινής είχαν πάντοτε τηρηθεί, τότε αυτό θα ήταν σωστό. Με τις κακές όμως συνήθειες που συνεχίζονται από γενεά σε γενεά, η όρεξη έχει τόσο πολύ διαστρεβλωθεί, που για να ικανοποιηθεί, έχει διαρκώς επίμονη επιθυμία για κάτι το βλαβερό. Τώρα πια δεν μπορεί να την εμπιστεύεται κανείς για οδηγό.

Στη μελέτη της υγιεινής οι μαθητές πρέπει να μάθουν τη θρεπτική αξία των διαφόρων ειδών διατροφής. Το αποτέλεσμα μια συμπυκνωμένης και ερεθιστικής δίαιτας, ή δίαιτας η οποία αποτελείται από τροφές που υστερούν σε θρεπτικά

στοιχεία, πρέπει να γίνει σαφές. Ο καφές και το τσάι, το άσπρο ψωμί, τα τουρσιά, τα ζαχαρωτά, τα μπαχαρικά και τα γλυκίσματα δεν μπορούν να προμηθεύσουν τα κατάλληλα θρεπτικά στοιχεία. Πολλοί μαθητές έχουν καταβληθεί χρησιμοποιώντας τις τροφές αυτές. Πολλά ασθενικά παιδιά, ανίκανα να καταβάλουν σοβαρή σωματική ή πνευματική προσπάθεια, είναι τα θύματα μιας φτωχής σε θρεπτική αξία δίαιτας. Τα δημητριακά, οι ξηροί καρποί, τα φρέσκα φρούτα και λαχανικά, κατάλληλα συνδυαζόμενα, περιέχουν ολα τα θρεπτικά στοιχεία, και όταν παρασκευάζονται όπως πρέπει, αποτελούν το διαιτολόγιο που συντελεί τόσο στη σωματική όσο και στην πνευματική ανάπτυξη.

Είναι ανάγκη να ληφθεί υπόψη όχι μόνο η περιεκτικότητα των τροφίμων, αλλά και η ανεκτικότητά τους από εκείνον που τα τρώει. Πολλές φορές οι τροφές που μπορούν να τρώγονται άφθονα από εκείνους που εργάζονται σωματικά, πρέπει να αποφεύγονται από εκείνους, των ο οποίων η εργασία είναι κυρίως πνευματική. Προσοχή επίσης πρέπει να δίνεται στο συνδυασμό των διαφορων ειδών τροφής. ΄Οσοι ασχολούνται με πνευματική ή καθιστική εργασία, πρέπει να αποφεύγουν τη μεγάλη ποικιλία στα γεύματα. Και πρέπει επίσης να προσέχουμε να μη τρώμε περισσότερο του κανονικού, έστω και όταν πρόκειται για το πιο υγιεινό είδος τροφής. Η φύση δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει περισσότερο από ό,τι χρειάζεται για τη συντήρηση των διαφόρων οργάνων του σώματος. Το επιπλέον παρακωλύει την υγεία.

Υποτίθεται ότι πολλοί μαθητές καταβάλλονται από υπερκόπωση εξαιτίας των σπουδών, αλλά η πραγματική αιτία είναι ότι τρώνε κατά κόρον. ΄Οταν δίνεται η πρέπουσα προσοχή στους κανόνες της υγιεινής, ελάχιστος παραμένει ο κίνδυνος της πνευματικής υπερκόπωσης. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις δύο γεύματα την ημέρα είναι προτιμότερα από τα τρία. Το δείπνο όταν έρχεται νωρίς, παρεμβαίνει με την πέψη του προηγούμενου γεύματος, και όταν η ώρα του πέφτει αργότερα, τότε δεν μπορεί να γίνει η πέψη πριν από την ώρα του ύπνου. Αυτό εμποδίζει το στομάχι να

ξεκουρασθεί όπως πρέπει. Ο ύπνος ταράσσεται, το μυαλό και τα νεύρα κουράζονται, η όρεξη για το πρόγευμα χαλάει και γενικά η υγεία, χωρίς ξεκούραση, είναι ανέτοιμη για τα καθήκοντα της ημέρας.

Η σπουδαιότητα στις κανονικές ώρες του φαγητού και του ύπνου δεν πρέπει να αγνοηθεί. Επειδή το έργο της ανακαίνισης του σώματος επιτελείται κατά τις ώρες της ανάπαυσης, είναι απαραίτητο, ιδίως για τους νέους, ο ύπνος να γίνεται σε κανονικές ώρες και να είναι επαρκής.

΄Οσο είναι δυνατόν, πρέπει να αποφεύγεται η βιασύνη στο φαγητό. ΄Οσο πιο περιορισμένος είναι ο καιρός του γεύματος, τόσο μικρότερη πρέπει να είναι η ποσότητα που τρώμε. Είναι προτιμότερο να παραληφθεί ένα γεύμα, παρά να τρώγεται χωρίς την απαιτούμενη μάσηση.

Η ώρα των γευμάτων πρέπει να είναι η ευκαιρία για κοινωνική επαφή και ξεκούραση. Κάθετι που προκαλεί λύπη ή ερεθισμό, πρέπει να αποκλείεται. ΄Οταν καλλιεργούνται αισθήματα εμπιστοσύνης, καλοσύνης και ευγνωμοσύνης στο Θεό για κάθε αγαθή δόση, η συζήτηση θα είναι χαρούμενη, μια ευχάριστη διάχυση σκέψεων που εξυψώνουν χωρίς να κουράζουν.

Η τήρηση της εγκράτειας και της ικανότητας σε όλα τα πράγματα έχει μια θαυμάσια δύναμη. Συντελεί περισσότερο από ό,τι οι περιστάσεις και τα φυσικά προσόντα στην προαγωγή της γλυκιάς και ήρεμης εκείνης ψυχικής διάθεσης που τόσο πολύτιμη είναι στο να εξομαλύνει το μονοπάτι της ζωής. Παράλληλα, η δύναμη του αυτοελέγχου που αποκτάται με αυτό τον τρόπο, θα αποδειχθεί ένα από τα πολυτιμότερα εφόδια για την επιτυχή αντιμετώπιση των σκληρών καθηκόντων και της πραγματικότητας που περιμένουν κάθε ανθρώπινη ύπαρξη.

Της σοφίας «αι οδοί είναι οδοί τερπναί και πάσαι αι τρίβοι αυτής ειρήνη». Καλά θα κάνει να σκεφθεί κάθε νέος στη χώρα μας, με τις πιθανότητες που παρουσιάζονται μπροστά του για μια μοίρα ανώτερη από εκείνη των εστεμμένων βασιλέων, το μάθημα που μεταδίδεται με τα λόγια του σο-

φού Σολομώντα: «Μακαρία συ, γη της οποίας . . . οι άρχοντες τρώγουσιν εν καιρώ προς ενίσχυσιν και ουχί προς μέθην.» (Παρ. 3:7, Εκκλ. 10:17).

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

> «Δι'έκαστον πράγμα και επί παντός έργου είναι καιρός.»
> (Εκκλ. 3:17).

Υπάρχει κάποια διάκριση ανάμεσα στην ψυχαγωγία και στη διασκέδαση. Η ψυχαγωγία - όπως το δείχνει και η έννοιά της - ψυχή-αγωγή - τείνει να ενισχύσει και να αναψυχώσει. Καλώντας μας μακριά από τις συνηθισμένες μέριμνες και ασχολίες μας, παρέχει ξεκούραση για το νουν και για το σώμα, και μας καθιστά έτσι ικανούς να επιστρέψουμε με νέα ζωτικότητα στο βιοποριστικό έργο μας. Η διασκέδαση από την άλλη μεριά, αναζητείται για ευχαρίστηση, και συχνά παραγίνεται. Απορροφά τις ενέργειες που απαιτούνται για τη χρήσιμη εργασία, και αποβαίνει έτσι εμπόδιο στην πραγματική επιτυχία της ζωής.

Ολόκληρο το σώμα είναι σχεδιασμένο για δράση, και αν οι σωματικές δυνάμεις δεν τηρούνται υγιείς με την εκγύμναση, τότε οι πνευματικές δυνάμεις δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στη μεγαλύτερή τους παραγωγική ικανότητα. Η σωματική αδράνεια που φαίνεται μάλλον αναπόφευκτη στη σχολική αίθουσα, μαζί και με άλλους ανθυγιεινούς όρους, την καθιστά τόπο δοκιμασίας για τα παιδιά, ιδίως ε-

κείνα με ασθενική κράση. Συχνά ο εξαερισμός είναι ανεπαρκής. Κακοφτιαγμένα θρανία συντελούν σε αφύσικες καθιστικές στάσεις, εμποδίζοντας έτσι την ελεύθερη κίνηση της καρδιάς και των πνευμόνων.

Εδώ μικρά παιδιά έχουν να περνούν τρεις με πέντε ώρες την ημέρα αναπνέοντας ατμόσφαιρα που είναι κορεσμένη, ίσως και μολυσμένη με τα μικρόβια διαφόρων ασθενειών. Δεν είναι περίεργο ότι τα θεμέλια της ισόβιας νοσηρής κατάστασης συχνά καταθέτονται στην τάξη του σχολείου. Το μυαλό, το πιο ευαίσθητο όργανο του σώματος και εκείνο από το οποίο πηγάζει ολόκληρη η ενέργεια του νευρικού συστήματος, υφίσταται τη μεγαλύτερη βλάβη. Με το να ωθείται σε πρόωρη ή υπέρμετρη δραστηριότητα, όταν μάλιστα αυτό συμβαίνει κάτω από ανθυγιεινές συνθήκες, εξασθενεί με μόνιμα κάποτε αποτελέσματα.

Δεν πρέπει τα παιδιά να κρατούνται επί πολύ σε κλειστό χώρο, ούτε να αναγκάζονται να επιδοθούν σε σοβαρή μελέτη πριν να έχουν τεθεί γερά θεμέλια για τη φυσική τους ανάπτυξη. Για τα πρώτα οκτώ ή δέκα χρόνια της ζωής του παιδιού, τα λιβάδια ή ο κήπος είναι η καλύτερη σχολική αίθουσα, η μητέρα ο καλύτερος δάσκαλος και η φύση το καλύτερο σχολικό βιβλίο. Και όταν ακόμη το παιδί φθάσει στην κατάλληλη ηλικία για να φοιτήσει στο σχολείο, στην υγεία του πρέπει να αποδοθεί μεγαλύτερη σημασία παρά στη γνώση των βιβλίων. Πρέπει να περιβάλλεται από τις πιο ευνοϊκές συνθήκες τόσο για τη σωματική όσο και για την πνευματική ανάπτυξη.

Το παιδί δεν είναι το μόνο που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο από την έλλειψη του καθαρού αέρα και της εξάσκησης. Στα σχολεία της στοιχειώδους καθώς και της μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης πολύ συχνά οι βασικές αυτές αρχές της υγιεινής παραμελούνται. Πολλοί μαθητές κάθονται κάθε μέρα σε μια κλειστή αίθουσα, σκυμμένοι επάνω στα βιβλία, με το στέρνο τους σφιγμένο που να μη μπορεί να πάρει κανονική και βαθιά αναπνοή, με το αίμα να ρέει αργά, με τα πόδια κρύα και το κεφάλι ζεστό. ΄Οταν το σώμα δεν τρέφεται

αρκετά, οι μύες εξασθενούν και ολόκληρος ο οργανισμός εξαντλείται και αρρωσταίνει. Πολλές φορές αυτοί οι μαθητές καταντούν ισόβιοι ανάπηροι. Θα μπορούσαν να έχουν τελειώσει το σχολείο με ανεπτυγμένη τη σωματική και πνευματική δύναμη, αν είχαν παρακολουθήσει τις σπουδές τους κάτω από ευνοϊκές συνθήκες με τακτική γυμναστική εξάσκηση στον ήλιο και στον καθαρό αέρα.

Ο μαθητής που αγωνίζεται να αποκτήσει τη μόρφωσή του διαθέτοντας περιορισμένο χρόνο και περιορισμένα μέσα, πρέπει να αναγνωρίσει ότι ο καιρός που δαπανάται για τη σωματική εξάσκηση, δεν πηγαίνει χαμένος. Εκείνος που είναι συνεχώς απορροφημένος από τα βιβλία του, θα έρθει η ώρα που θα διαπιστώσει ότι το μυαλό έχει χάσει τη ζωτικότητά του. Εκείνοι που δίνουν τη δέουσα προσοχή στη σωματική ανάπτυξη, θα παρουσιάσουν μεγαλύτερη πνευματική πρόοδο από ό,τι αν αφιέρωναν ολόκληρο τον καιρό τους στη μελέτη.

Αν ακολουθεί μια αποκειστική γραμμή σκέψης, το μυαλό συχνά καταντάει αζυγοστάθμητο. Η κάθε όμως ιδιότητα πρέπει να ασκείται σταθερά, αν οι πνευματικές και φυσικές δυνάμεις χρησιμοποιούνται εξίσου και τα πνευματικά θέματα ποικίλουν.

Η πνευματική αδράνεια ελαττώνει όχι μόνο τις πνευματικές αλλά και τις ηθικές δυνάμεις. Τα νεύρα του εγκεφάλου που συνδέονται με ολόκληρο το σύστημα του οργανισμού, αποτελούν το μέσον με το οποίο ο ουρανός επικοινωνεί με τον άνθρωπο και επιδράει στην ενδότερη ζωή. Οτιδήποτε εμποδίζει την κυκλοφορία του ηλεκτρικού ρεύματος στο νευρικό σύστημα, προκαλώντας την εξασθένηση των ζωτικών δυνάμεων και ελαττώνοντας την πνευματική ευαισθησία, δυσχεραίνει την αφύπνιση των ηθικών δυνάμεων.

Από το άλλο μέρος, η υπερβολική μελέτη, με την αύξηση της κυκλοφορίας του αίματος στον εγκέφαλο, προκαλεί νοσηρή διέγερση που τείνει να μειώσει τη δύναμη της αυτοκυριαρχίας, και συχνά καταλήγει στην παρόρμηση και στην ιδιοτροπία. Έτσι, ανοίγεται ο δρόμος για την ανηθικότητα.

Στην κακή χρήση ή στην αδράνεια των φυσικών δυνάμεων ωφείλεται κατά μεγάλο βαθμό το κύμα της διαφθοράς που κατακλύζει τον κόσμο. Η «υπερηφανία, πλησμονή άρτου και αφθονία τρυφηλότητος» εξακολουθούν να είναι οι ίδιοι δεινοί έχθροί της ανθρώπινης προόδου στη σύγχρονη αυτή γενεά που οδήγησαν τα Σόδομα στην καταστροφή.

Οι δάσκαλοι οφείλουν να κατανοήσουν τα πράγματα αυτά και να καταρτίσουν τους μαθητές τους σε αυτούς τους τομείς. Διδάξτε τους μαθητές ότι ο σωστός τρόπος της ζωής εξαρτάται από τον ορθό τρόπο της σκέψης.

Το θέμα της κατάλληλης ψυχαγωγίας των μαθητών τους συχνά φέρνει τους δασκάλους σε αμηχανία. Οι γυμναστικές ασκήσεις έχουν καταλάβει αρμόζουσα θέση σε πολλά σχολεία. Χωρίς όμως την πρσεκτική επιτήρηση, πολλές φορές οδηγούν στα άκρα. Πολλοί νέοι, προσπαθώντας να επιδείξουν τους άθλους της δύναμής τους στα γυμναστήρια, προκάλεσαν μόνιμες σωματικές βλάβες.

Η εξάσκηση στο γυμναστήριο, όσο καλά και αν επιτηρείται, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ψυχαγωγία στο ύπαιθρο, και τα σχολεία μας θα έπρεπε να παρουσιάζουν μεγαλύτερες ευκαιρίες στον τομέα αυτό. Η σθεναρή εξάσκηση ενδείκνυται για τους μαθητές. Ελάχιστα κακά είναι φοβερότερα από την νωθρότητα και την έλλειψη σκοπού στη ζωή. Αλλά ο σκοπός για τα περισσότερα αθλητικά αγωνίσματα καταντάει θέμα αδημονίας για εκείνους που νιώθουν στην καρδιά τους το βάρος για την καλή υγεία των νέων. Οι εκπαιδευτικοί ανησυχούν όταν βλέπουν πώς επιδρούν οι αθλοπαιδιές αυτές στη σχολική περίοδο, ή στη μετέπειτα ζωή των μαθητών. Τα παιχνίδια που παίρνουν τόσο πολύ από το χρόνο τους, απομακρύνουν τη σκέψη από τη μελέτη. Δε βοηθούν την κατάρτιση των νέων στον έμπρακτο βιοποριστικό τομέα. Η επιρροή τους δε στράφεται στον εκλεπτυσμό, στη γενναιοδωρία ή στην καθαυτή αρρενωπή αρετή.

Μερικές από τις δημοφιλείς διασκεδάσεις, όπως το ποδόσφαιρο η η πυγμαχία, έχουν γίνει σχολές αγριότητας. Καλλιεργούν τα ίδια χαρακτηριστικά όπως τα αθλητικά παι-

χνίδια της αρχαίας Ρώμης. Η αγάπη για την υπερίσχυση, η περηφάνια για τη σκληρότητα της δύναμης, η αστόχαστη περιφρόνηση για τη ζωή, ασκούν μια απεχθή δύναμη που σπάει το ηθικό των νέων.

΄Αλλες αθλοπαιδιές χωρίς να είναι τόσο σκληρές, ελάχιστα μπορούν να χαρακτηρισθούν παραδεκτές, εξαιτίας των ακροτήτων οι οποίες τις διέπουν. Προκαλούν την αγάπη για την ευχαρίστηση και την έξαψη, υποκινώντας έτσι την αποστροφή για τη χρήσιμη εργασία, μια κλίση για την αποφυγή των πρακτικών καθηκόντων και ευθυνών. Τείνουν να καταστρέψουν τη γεύση της ρεαλιστικής ζωής και των συνετών τέρψεων που αυτή προσφέρει. Έτσι, ανοίγεται η πόρτα για την έκλυση των ηθών και την παράβαση των νόμων με όλα τους τα τρομερά επακόλουθα.

΄Οπως συνήθως διοργανώνονται οι διασκεδαστικές συγκεντρώσεις, θεωρούνται και αυτές εμπόδιο για την πραγματική ανάπτυξη του νου και του χαρακτήρα. Επιπόλαιες συναναστροφές και σπάταλες συνήθειες σε αναζήτηση της διασκέδασης, συχνά και της ακολασίας, αποκτούνται που διαμορφώνουν τη ζωή προς το κακό. Οι γονείς και οι δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν πολλά και διαφορετικά υγιεινά και ζωογόνα μέσα που να αντικαταστήσουν αυτού του είδους τις διασκεδάσεις.

Στο σημείο αυτό, όπως και σε όλα τα άλλα που αφορούν το καλό μας, η Θεοπνευστία δείχνει το δρόμο. Στην παλιά εποχή, για τους ανθρώπους με θεία καθοδήγηση, η ζωή ήταν απλή. Ζούσαν στην καρδιά της φύσης. Τα παιδιά έπαιρναν μέρος στις δουλειές των γονέων και μελετούσαν τις ομορφιές και τα μυστήρια του φυσικού θησαυροφυλακίου. Μέσα στην ηρεμία των αγρών και του δάσους, εμβάθυναν στις σημαντικές εκείνες πραγματικότητες που μεταβιβάζονταν σαν ιερή παρακαταθήκη από γενεά σε γενεά. Μια τέτοια εκπαίδευση δημιουργούσε δυναμικούς άνδρες.

Στη σημερινή εποχή η ζωή έγινε επιφανειακή και οι άνθρωποι έχουν εκφυλισθεί. Μπορεί να μη μας είναι δυνατόν εντελώς να γυρίσουμε πίσω στις συνήθειες του παλιού εκεί-

νου καιρού, μπορούμε όμως να διδαχθούμε από αυτές μαθήματα που να κάνουν τις ώρες τις ψυχαγωγίας μας αυτό που φανερώνει ο τίτλος της - ώρες πραγματικής αναψύχωσης του σώματος, του πνεύματος και της ψυχής.

Στο ζήτημα της ψυχαγωγίας το περιβάλλον του σπιτιού και του σχολείου πολλά πράγματα μπορούν να κάνουν. Για την εκλογή του σπιτιού ή για την τοποθεσία του σχολείου, τα πράγματα αυτά πρέπει να ληφθούν υπόψη. Εκείνοι για τους οποίους η σωματική και πνευματική υγεία έχει μεγαλύτερη αξία από το χρήμα ή τις κοινωνικές απαιτήσεις και συνήθειες, οφείλουν να διαλέξουν για τα παιδιά τους το προνόμιο της διδασκαλίας της φύσης και την ψυχαγωγία που προσφέρει το περιβάλλον της. Θα ήταν μεγάλη βοήθεια στον εκπαιδευτικό τομέα αν το κάθε σχολείο βρισκόταν έτσι τοποθετημένο, ώστε να διαθέτει για τους μαθητές τμήμα καλλιεργήσιμης γης και πρόσβαση σε λιβάδια και δάση.

Στον τομέα της ψυχαγωγίας των μαθητών, τα καλύτερα αποτελέσματα επιτυγχάνονται όταν προσωπικά παίρνει μέρος σε αυτή ο δάσκαλος. Ελάχιστα δώρα μπορεί ο πραγματικός δάσκαλος να προσφέρει στους μαθητές του που να είναι τόσο πολύτιμα όσο το δώρο της προσωπικής συντροφιάς του. Είναι αλήθεια για ώριμους άνδρες και γυναίκες, πολύ περισσότερο για νέους και παιδιά, πως όταν μόνο τους προσεγγίσουμε με συμπάθεια, τότε μπορούμε να τους καταλάβουμε. Και πρέπει να τους καταλάβουμε, αν θέλουμε να τους ωφελήσουμε περισσότερο. Λίγα τόσο αποδοτικά μέσα υπάρχουν που να ενισχύουν το σύνδεσμο της συμπάθειας ανάμεσα στο δάσκαλο και τους μαθητές, όσο η ευχάριστη μεταξύ τους συναναστροφή έξω από τη σχολική αίθουσα. Σε μερικά σχολεία ο δάσκαλος είναι πάντοτε με τους μαθητές την ώρα του διαλείμματος. Συμμερίζεται τις επιδιώξεις τους, τους συνοδεύει στις εξόδους τους και φαίνεται να γίνεται ένα με αυτούς. Θα ήταν ευχής έργο για τα σχολεία μας αν η συνήθεια αυτή γενικευόταν. Η θυσία που απαιτείται από το δάσκαλο, είναι μεγάλη, αλλά θα δρέψει μια πλούσια αμοιβή.

Καμιά ψυχαγωγία αποκλειστικά για τον εαυτό τους δε γίνεται για τα παιδιά και τους νέους ευλογία μεγαλύτερη από αυτή που τους κάνει να βοηθούν άλλους. Με την ενθουσιώδη και ευκολόπλαστη φύση τους, οι νέοι πρόθυμα ανταποκρίνονται στις προτάσεις των άλλων. Στον προγραμματισμό της φυτοκαλλιέργειας ο δάσκαλος πρέπει να προσπαθήσει να κινήσει το ενδιαφέρον για τον εξωραϊσμό της αυλής του σχολείου και της σχολικής τάξης. Το αποτέλεσμα θα είναι διπλό. Εκείνο που θα προσπαθήσουν τα παιδιά να καλλωπίσουν, δε θα θελήσουν να το ζημιώσουν ή να το καταστρέψουν. Η καλαισθησία, η ευταξία και η συνήθεια της επιστασίας παροτρύνονται, και το πνεύμα της συναναστροφής και της συνεργασίας που αποκτάται, καθίσταται για τα παιδιά μια ισόβια ευλογία.

Ένα καινούργιο ενδιαφέρον μπορεί να προστεθεί στην εργασία που προσφέρεται στον κήπο ή στις εξόδους μέσα στους αγρούς και στα δάση, καθώς οι μαθητές παρακινούνται να σκέπτονται αυτούς που, αναγκασμένοι να παραμένουν κλεισμένοι τα σπίτια τους, δεν έχουν το προνόμιο να απολαύσουν τις ωραίες αυτές τοποθεσίες και να συμμερίζονται με αυτούς τις ομορφιές της φύσης,

Ο παρατηρητικός δάσκαλος θα ανακαλύψει διάφορες ευκαιρίες για να οδηγεί τους μαθητές στην αγαθοεργία. Τα μικρά ιδίως παιδιά βλέπουν το δάσκαλο με απεριόριστη σχεδόν εμπιστοσύνη και με σεβασμό. Οτιδήποτε αυτός προτείνει για βοήθεια προσφερόμενη στην οικογένεια, για πιστότητα στα καθημερινά καθήκοντα, για εξυπηρέτηση των αρρώστων ή φτωχών, σπάνια αποτυγχάνει στο να φέρει αποτελέσματα. Έτσι, διπλό πάλι κέρδος αποκομίζεται. Η καλή συμβουλή πραγματοποιείται χάρη εκείνου που τη δίνει, ενώ η ευγνωμοσύνη και η συνεργασία των γονέων ελαφρώνει το βάρος του δασκάλου και φαιδρύνει την πορεία του.

Η προσοχή που απαιτείται για την ψυχαγωγία και τη σωματική άσκηση είναι γεγονός ότι κάποτε διακόπτει την κανονική ρουτίνα του σχολείου. Η διακοπή όμως αυτή δε

φέρει κανένα πραγματικό εμπόδιο. Με τη σωματική και ψυχική αναζωογόνηση, με την υιοθέτηση ενός αφίλαυτου πνεύματος και το σύνδεσμο των μαθητών και του δασκάλου με τους δεσμούς της συλλογικής εργασίας και της φιλικής συναναστροφής, η κατανάλωση του χρόνου αμείβεται εκατονταπλάσια. Μια ευλογημένη διέξοδος εξασφαλίζεται για την ανήσυχη εκείνη ενεργητικότητα που πολλές φορές γίνεται επικίνδυνη για τους νέους. Σαν ασφαλής προστασία εναντίον του κακού, η απασχόληση του νου με την καλοσύνη αξίζει πολύ περισσότερο από αναρίθμητα φράγματα που επιβάλλουν ο νόμος και η πειθαρχία.

ΧΕΙΡΟΝΑΚΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

> «Να εργάζησθε με τα ιδίας υμών χείρας.» (Α΄Θεσ. 4:11).

Κατά τη δημιουργία η εργασία είχε ορισθεί ως ευλογία. Σήμαινε ανάπτυξη, δύναμη και ευτυχία. Η αλλαγμένη κατάσταση της γης με την κατάρα της αμαρτίας επέφερε μεταβολή στους όρους της εργασίας. Παρόλο όμως ότι αυτή τώρα επιτελείται με αγωνία, με κόπωση και πόνο, εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ευτυχίας και ανάπτυξης, και καθίσταται φύλακας εναντίον του πειρασμού. Η πειθαρχία που απαιτεί, χρησιμεύει σαν έλεγχος κατά της τρυφηλότητας και προάγει τη φιλοπονία, την αγνότητα και τη σταθερότητα. Γίνεται με αυτό τον τρόπο μέρος του μεγάλου θεϊκού σχεδίου για την ανόρθωσή μας από την πτώση.

Οι νέοι πρέπει να καθοδηγούνται έτσι που να αναγνωρίζουν την πραγματική αξιοπρέπεια της εργασίας. Δείξτε τους

πώς ο Θεός εργάζεται συνεχώς. ΄Ολα τα πράγματα στη φύση εκτελούν το προκαθορισμένο έργο τους. Η δράση διαπερνά ολόκληρη τη δημιουργία και, προκειμένου να εκπληρώσουμε τον προορισμό μας, οφείλουμε και εμείς να είμαστε δραστήριοι.

Στην εργασία μας πρέπει να γίνουμε συνεργάτες του Θεού. Αυτός μας δίνει τη γη και τους θησαυρούς της. Εμείς όμως οφείλουμε να τους προσαρμόσουμε σύμφωνα με τη χρήση και την άνεσή μας. Εκείνος κάνει τα δένδρα να αυξάνουν, αλλά εμείς ετοιμάζουμε την ξυλεία και κτίζουμε τα σπίτια μας. ΄Εχει κρύψει στη γη το χρυσάφι και το ασήμι, το σίδηρο και το κάρβουνο, αλλά μόνο με την εργασία μας μπορούμε να τα αποκτήσουμε.

Δείξτε ότι μολονότι ο Θεός δημιούργησε και διαρκώς ελέγχει τα πάντα, εμάs μας έχει προικίσει με μια δύναμη που δεν είναι εντελώς ανόμοια με τη δική Του. Σε μας έχει δοθεί μέχρις ενός βαθμού ο έλεγχος των δυνάμεων της φύσης. ΄Οπως ο Θεός κάλεσε τη γη σε ομορφιά βγαλμένη από το χάος, έτσι και μεις μπορούμε να προκαλέσουμε ομορφιά από τη σύγχυση. Και παρά το γεγονός ότι όλα αυτά έχουν καταστραφεί από την αμαρτία, μπορούμε όμως, με την τελειοποίηση του έργου μας, να αισθανόμαστε μια χαρά, σαν τη δική Του χαρά όταν, παρατηρώντας την όμορφη γη, την χαρακτήρισε «καλή λίαν».

Κατά κανόνα, η πιο ωφέλιμη εκγύμναση για τους νέους απαντάται στη χρήσιμη απασχόληση. Το μικρό παιδί βρίσκει την ψυχαγωγία και την ανάπτυξη στο παιχνίδι. Τα αθλητικά παιχνίδια του πρέπει να είναι τέτοια που να προάγουν όχι μόνο τη σωματική, αλλά και την πνευματική και την ψυχική του αύξηση. Ενώ εξακολουθεί να αποκτάει δύναμη και αντίληψη, η καλύτερη ψυχαγωγία μπορεί να βρεθεί σε κάποια χρήσιμη ενασχόληση. ΄Ο,τι προετοιμάζει τα χέρια για χρησιμότητα και διδάσκει τους νέους να σηκώνουν τα βάρη που τους αναλογούν στη ζωή, είναι το πιο αποτελεσματικό μέσον για την προώθηση της ανάπτυξης του χαρακτήρα και της διάνοιας.

Είναι ανάγκη να διδαχθούν οι νέοι ότι η ζωή σημαίνει πρόθυμη εργασία, υπευθυνότητα και φροντίδα. Χρειάζονται εκπαίδευση που να τους κάνει πρακτικούς άνδρες και γυναίκες - ικανούς να αντιμετωπίζουν έκτακτες ανάγκες. Πρέπει να διδαχθούν ότι η πειθαρχία την οποία απαιτεί η συστηματική και καλά οργανωμένη εργασία, είναι απαραίτητη όχι μόνο σαν προστασία ενάντια στις αντιξοότητες της ζωής, αλλά και σαν βοηθός της αρμονικής ανάπτυξης.

Παρόλα όσα έχουν ειπωθεί και γραφεί για την αξιοπρέπεια που συνεπάγεται η εργασία, το αίσθημα υπερισχύει ότι αυτή είναι υποτιμητική. Οι νέοι αγωνιούν να γίνουν δάσκαλοι, υπάλληλοι γραφείου, έμποροι, γιατροί, δικηγόροι, ή να καταλάβουν κάποια άλλη θέση που δεν απαιτεί χειρονακτική εργασία. Οι νέες αποφεύγουν τις δουλειές του σπιτιού και ζητούν να μορφωθούν σε διαφορετικούς τομείς. Αυτές χρειάζεται να μάθουν ότι κανένας άνδρας και καμιά γυναίκα δεν υποτιμάται με την έντιμη εργασία. Εκείνο που υποτιμάει τον άνθρωπο είναι η οκνηρία και η φίλαυτη ανεξαρτησία. Η οκνηρία παρακινεί την τρυφηλότητα και το αποτέλεσμα είναι μια άδεια και άγονη ζωή, ένα χωράφι που ευνοεί την ανάπτυξη κάθε κακού στοιχείου. «Η γη ήτις πίνει την πολλάκις ερχομένην επ'αυτής βροχήν και γεννά βοτάνην ωφέλιμον εις εκείνους διά τους οποίους και γεωργείται, μεταλαμβάνει ευλογίαν παρά Θεού. ΄Οταν όμως εκφύη ακάνθας και τριβόλους, είναι αδόκιμος και πλησίον κατάρας, της οποίας το τέλος είναι να καή.» (Εβρ. 6:7,8).

Πολλοί κλάδοι σπουδών που απορροφούν το χρόνο των μαθητών, δεν είναι απαραίτητοι ούτε για την ωφελιμότητα ούτε για την ευτυχία. Είναι όμως απαραίτητο ο κάθε νέος να έχει μια βαθιά γνώση των καθηκόντων της καθημερινής ζωής. Στην ανάγκη η νέα μπορεί να κάνει χωρίς τα γαλλικά, την άλγεβρα, ακόμη και το πιάνο. Απαραίτητο είναι όμως να μάθει να παρασκευάζει καλό ψωμί, να ετοιμάζει καλοφτιαγμένα ρούχα και να εκτελεί με επιτυχία τα πολλαπλά καθήκοντα του νοικοκυριού.

Τίποτε δεν είναι σπουδαιότερο για την ευτυχία ολόκληρης της οικογένειας από την επιτηδειότητα και την εξυπνάδα της μαγείρισσας. Με την κακομαγειρεμένη, ανθυγιεινή τροφή μπορεί να εμποδίσει, ακόμη και να φθείρει τη χρησιμότητα των ενηλίκων και την ανάπτυξη των παιδιών. Αντίθετα, με τροφή που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του σώματος και που ανοίγει την όρεξη και είναι νόστιμη, μπορεί να κάνει εξίσου καλό, όπως μπορεί να κάνει κακό στην αντίθετη περίπτωση. Έτσι λοιπόν, με διάφορους τρόπους, η ευτυχία στη ζωή εξαρτάται από την πιστότητα με την οποία εκτελούνται τα συνηθισμένα καθήκοντα.

Αφού άνδρες και γυναίκες συμμετέχουν στη δημιουργία της οικογένειας, έπεται ότι τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια πρέπει να έχουν ορισμένες γνώσεις των οικιακών καθηκόντων. Το στρώσιμο του κρεβατιού, το συγύρισμά του δωματίου, το πλύσιμο των πιάτων, το μαγείρεμα, το πλύσιμο και η τακτοποίηση των ρούχων του δεν κάνει το αγόρι να φαίνεται λιγότερο άνδρας. Θα το κάνει περισσότερο ευχαριστημένο και χρήσιμο. Και από το άλλο μέρος, αν τα κορίτσια συνηθίσουν να ζεύουν και να οδηγούν μια άμαξα, να χρησιμοποιούν το σφυρί και το πριόνι, την τσουγκράνα και την τσάπα, θα είναι καλύτερα προετοιμασμένα για να αντιμετωπίσουν τις απρόσμενες ανάγκες της ζωής.

Ας διδαχθούν τα παιδιά και οι νέοι από τη Γραφή πώς ο Θεός έχει τιμήσει την εργασία του καθημερινού εργάτη. Ας διαβάσουν για τους «υιούς των προφητών» (Β΄Βασ. 6:1-7), μαθητών του σχολείου, οι οποίοι κατασκεύαζαν οι ίδιοι το σπίτι τους, όταν ένα θαύμα έγινε για να τους γλιτώσει από την εξαφάνιση του πέλεκυ που είχαν δανεισθεί. Ας μελετήσουν τη ζωή του Ιησού του ξυλουργού και του Παύλου του σκηνοποιού, ο οποίος συνείχε το βιοτεχνικό του μόχθο με την ανώτερη ανθρώπινη και θεϊκή υπηρεσία.

Ας διαβάσουν για το παιδί με τα πέντε ψωμιά τα οποία χρησιμοποίησε ο Σωτήρας στο υπέροχο εκείνο θαύμα να θρέψει το πλήθος, ή για τη Δορκάδα τη ράφτρα που επαναφέρθηκε από το θάνατο στη ζωή για να συνεχίσει να ρά-

βει ρούχα για τους φτωχούς. Ή για τη σοφή γυναίκα που περιγράφουν οι Παροιμίες, που «ζητεί μαλλίον και λινάριον, και εργάζεται ευχαρίστως με τας χείρας αυτής», πού «δίδει την τροφήν εις τον οίκον αυτής και έργα εις τας θεραπαίνας αυτής», που «φυτεύει αμπελώνα», που «ενισχύει τους βραχίονας αυτής», που «ανοίγει την χείρα αυτής εις τους πτωχούς και εκτείνει τας χείρας αυτής εις τους ενδεείς», «Επαγρυπνεί εις την κυβέρνησιν του οίκου αυτής, και άρτον οκνηρίας δεν τρώγει.» (Παρ. 31: 13,15-17,20,27).

Για μια τέτοια γυναίκα ο Θεός λέει: «Θέλει επαινείσθαι. Δότε εις αυτήν εκ του καρπού των χειρών αυτής, και τα έργα αυτής ας επαινώσιν αυτήν εν ταις πύλαις.» (Παρ. 31:30,31).

Το πρώτο σχολείο της πρακτικής εκπαίδευσης για το κάθε παιδί πρέπει να είναι το σπίτι. ΄Οσο αυτό είναι δυνατόν, κάθε σχολείο πρέπει να διαθέτει εργαλεία για χειρονακτική εργασία. Η εκπαίδευση αυτή μπορεί να αντικαταστήσει σημαντικά το γυμναστήριο, και επιπλέον να ωφελήσει προσφέροντας πολύτιμη πειθαρχία.

Η χειρονακτική εργασία αξίζει πολύ μεγαλύτερη προσοχή από ό,τι της έχει αποδοθεί. Σχολεία πρέπει να ιδρυθούν, τα οποία, εκτός από την ανώτερη ηθικοπνευματική καλλιέργεια, πρέπει να παρέχουν και τις καλύτερες δυνατόν εγκαταστάσεις για τη σωματική ανάπτυξη και την τεχνική μάθηση. Χρειάζεται να προσφερθεί εκπαιδευτική καθοδήγηση για την αγροτική καλλιέργεια, τη βιοτεχνία - καλύπτοντας όσο το δυνατόν περισσότερες χρήσιμες τέχνες - επίσης την οικιακή οικονομία, την υγιεινή μαγειρική, τη ραπτική, την υγιεινή κατασκευή πρακτικών ενδυμάτων, την περιποίηση των αρρώστων και άλλες παρόμοιες κατηγορίες. Κήποι, εργαστήρια και θεραπευτήρια πρέπει να διατίθενται, και η διδαχή στον κάθε τομέα πρέπει να γίνεται από ικανούς εκπαιδευτές.

Η εργασία αυτή πρέπει να έχει ένα ορισμένο σκοπό και πρέπει να αποδίδεται με προσοχή. Ενώ είναι καλό να γνωρίζει κανείς διάφορες τέχνες, απαραίτητο όμως είναι βασικά να ειδικευθεί τουλάχιστον σε μια από αυτές. Κάθε νέος όταν

αποφοιτά από το σχολείο, πρέπει να γνωρίζει και μια τέχνη ή ειδικότητα, με την οποία, αν παραστεί ανάγκη, να μπορεί να κερδίσει τη ζωή του.

Η αντίρρηση που συχνά προβάλλεται για τη μάθηση της τέχνης στα σχολεία, είναι η μεγάλη δαπάνη που βαρύνει τον προϋπολογισμό. Το αποδιδόμενο όμως κέρδος αξίζει τη δαπάνη. Κανένα άλλο τόσο σημαντικό έργο δε μάς έχει ανατεθεί, όσο είναι η εκπαίδευση των νέων, και κάθε δαπάνη που απαιτείται για την επιτέλεσή του είναι δικαιολογημένο έξοδο.

Ακόμη και από την άποψη των οικονομικών αποτελεσμάτων, ο προϋπολογισμός που απαιτείται για τη χειρονακτική κατάρτιση, αποδεικνύεται η πιο προσοδοφόρα οικονομία. Πλήθη παιδιών μας προλαμβάνονται με αυτό τον τρόπο από του να γυρίζουν στους δρόμους και στα καφενεία.

Τα έξοδα που δαπανούνται για τους κήπους, τα εργαστήρια και τα λουτρά, καλύπτονται με το παραπάνω από τα χρήματα που θα δίνονταν στα νοσοκομεία και στα αναμορφωτήρια. Και όσο για τους ίδιους τους νέους που έχουν εξασκηθεί στη συνήθεια της εργασίας και έχουν ειδικευθεί σε διάφορους τομείς κάποιας ωφέλιμης και παραγωγικής εργασίας, ποιος μπορεί να υπολογίσει την αξία που προσφέρουν στην κοινωνία και στο κράτος;

Σαν μια ευχάριστη διακοπή από τη μελέτη, οι ασχολίες που γίνονται στο ύπαιθρο και επιτρέπουν την εξάσκηση όλου του σώματος, είναι οι πιο ευεργετικές. Καμιά κατηγορία χειρονακτικής εργασίας δεν είναι ωφελιμότερη από την αγροκαλλιέργεια. Πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για την υπόδειξη και τη δημιουργία ενδιαφέροντος στην παρακολούθηση των αγρονομικών σπουδών. Ο δάσκαλος πρέπει να επισύρει την προσοχή σε ό,τι αναφέρει η Γραφή για τη γεωργία: στο ότι το σχέδιο του Θεού για τον άνθρωπο ήταν η καλλιέργεια της γης, ότι στον πρώτο άνθρωπο - τον κυρίαρχο όλου του κόσμου - είχε δοθεί ένας κήπος για να τον καλλιεργεί, και ότι πολλοί από τους σπου-

δαιότερους ανθρώπους του κόσμου - πραγματικά η αφρόκρεμά του - υπήρξαν καλλιεργητές της γης. Υποδείξτε τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται σε μια τέτοια ζωή.

Ο σοφός Σολομών μας λέει: «Και αυτός ο βασιλεύς υπό των αγρών υπηρετείται.» Για τον καλλιεργητή της γης η Γραφή δηλώνει: «Ο Θεός αυτού μαθαίνει αυτόν να διακρίνη, και διδάσκει αυτόν.» Και πάλι: «Ο φυλάττων την συκήν θέλει φάγει τον καρπόν αυτής.» (Εκκλ. 5:9, Ησ. 28:26, Παρ. 27:18). Εκείνος που κερδίζει τη ζήση του με την αγροκαλλιέργεια, είναι απαλλαγμένος από πολλούς πειρασμούς και απολαμβάνει αναρίθμητες ευλογίες και πολλά προνόμια που στερούνται όσοι εργάζονται στις μεγάλες πόλεις. Και στη σημερινή εποχή των τεράστιων διαχειριστικών και επαγγελματικών ανταγωνισμών, λίγοι απολαμβάνουν τέτοια πραγματική ανεξαρτησία και τόσο μεγάλη βεβαιότητα της δίκαιης ανταπόδοσης της εργασίας τους από ό,τι ο αγρότης.

Για τη μελέτη της γεωπονίας οι μαθητές πρέπει να έχουν όχι μόνο θεωρητική, αλλά και πρακτική γνώση. Ενώ μαθαίνουν τι μπορεί να διδάξει η επιστήμη σχετικά με την ποιότητα και την προετοιμασία του εδάφους, για την αξία των διαφόρων εσοδειών και για τις καλύτερες παραγωγικές μεθόδους, πρέπει να θέσουν τις θεωρητικές γνώσεις τους σε εφαρμογή.

Οι δάσκαλοι πρέπει να συμμετέχουν στην εργασία των μαθητών τους και να τους δείχνουν τα καλύτερα αποτελέσματα που μπορούν να επιτευχθούν με τις κατάλληλες και δοκιμασμένες προσπάθειες. Έτσι μπορεί να αφυπνισθεί ένα πραγματικό ενδιαφέρον και η φιλοδοξία για την εκτέλεση της εργασίας με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο. Μια τέτοια φιλοδοξία, παράλληλα με τη ζωογόνο επίδραση της εξάσκησης, του ηλιακού φωτός και του καθαρού αέρα, δημιουργούν την αγάπη για την αγροτική εργασία, και πολλοί νέοι αποφασίζουν να κάνουν την εκλογή του επαγγέλματός τους. Έτσι, μπορεί να κινητοποιηθεί η επιρροή που δυνατόν να φθάσει μέχρι το σημείο να σταματήσει το κύμα τής τόσο

σημαντικής σύγχρονης μετανάστευσης προς τις μεγαλουπόλεις.

Επίσης, με το μέσον αυτό τα σχολεία μας θα μπορούσαν να συντελέσουν αποτελεσματικά στην απορρόφηση της μάζας των αέργων. Χιλιάδες δυστυχών, λιμοκτονούντων υπάρξεων, των οποίων ο αριθμός διογκώνει τις τάξεις των εγκληματιών, θα μπορούσαν να αυτοσυντηρηθούν με μια χαρούμενη, υγιέστατη και ανεξάρτητη ζωή, αν ήταν δυνατόν να ειδικευθούν στην κατάλληλη και επιμελή εργασία της καλλιέργειας του εδάφους.

Το προνόμιο της χειρονακτικής εργασίας το χρειάζονται επίσης και οι επαγγελματίες. Μπορεί κάποιος να έχει λαμπρό μυαλό. Μπορεί να είναι γεμάτος ιδέες. Μπορεί η γνώση και η επιδεξιότητά του να του εξασφαλίζουν θέση στον τομέα της εκλογής του. Παρόλα αυτά μπορεί ακόμη να απέχει πολύ από του να κατέχει την καταλληλότητα για την εξάσκηση των καθηκόντων του. Εκπαίδευση που αποκτάται αποκλειστικά από τα βιβλία, οδηγεί σε επιφανειακό τρόπο σκέψης. Η πρακτική εργασία υποβοηθάει στην προσεκτική παρατηρητικότητα και στην ανεξάρτητη σκέψη. ΄Οταν εκτελείται πιστά, τείνει να προάγει την πρακτική εκείνη σοφία που ονομάζουμε κοινή λογική. Αυξάνει την ικανότητα του προγραμματισμού και της εκτέλεσης, ενισχύει το θάρρος και την επιμονή, και απαιτεί την εξάσκηση της διακριτικότητας και της επιτηδειότητας.

Ο γιατρός, ο οποίος τοποθέτησε τα θεμέλια των επαγγελματικών του γνώσεων με πραγματική υπηρεσία στα δωμάτια των ασθενών, θα έχει ταχύτερη διορατικότητα, ευρύτερη ειδικότητα και αυξημένη ικανότητα σε έκτακτες περιπτώσεις για να παράσχει την απαιτούμενη υπηρεσία - απαραίτητες όλες αυτές ιδιότητες τις οποίες μόνο η πρακτική προκατάρτιση μπορεί να εφοδιάσει πλήρως.

Ο ιεροκήρυκας, ο ιεραπόστολος, ο δάσκαλος θα αισθανθούν την επιρροή τους προς τους άλλους κατά πολύ αυξημένη, όταν φανεί ότι έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και ικανότητες για τα πρακτικά καθήκοντα της καθημερινής

ζωής. Και συχνά η επιτυχία, ακόμη και αυτή η ζωή του ιεραποστόλου εξαρτάται από τις πρακτικές του γνώσεις. Η ικανότητα να ετοιμάζει γεύματα, να ξέρει τι να κάνει σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και δυστυχημάτων, να κατασκευάζει μια κατοικία ή μια εκκλησία αν παραστεί ανάγκη - όλα αυτά πολλές φορές αποφασίζουν την επιτυχία ή την αποτυχία του έργου της ζωής του.

Προκειμένου να αποκτήσουν τη μόρφωσή τους, πολλοί μαθητές θα κέρδιζαν την πολυτιμότερη εκγύμναση αν γίνονταν αυτοσυντήρητοι. Αντί να δημιουργούν χρέη ή να στηρίζονται στην αυταπάρνηση των γονέων τους, ας εξαρτώνται οι νέοι και οι νέες από τον εαυτό τους. Έτσι θα μάθουν την αξία του χρήματος, την αξία της οικονομίας, την αξία του χρόνου, της δύναμης και των ευκαιριών, και θα εκτίθενται σε λιγότερο πειρασμό να υιοθετούν οκνηρές, σπάταλες συνήθειες.

Τα μαθήματα της οικονομίας, της αυταπάρνησης, της πρακτικής επαγγελματικής διαχείρισης και εμμονής στον επιδιωκόμενο σκοπό - μαθήματα που θα έχουν έτσι διδαχθεί, θα αποδειχθούν το πολυτιμότερο στοιχείο του εξοπλισμού τους για τον αγώνα της ζωής. Και το μάθημα των προσωπικών προσπαθειών που έχει διδαχθεί ο σπουδαστής, θα βοηθούσε αξιόλογα στο να συντηρηθούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα χωρίς το βάρος του χρέους κάτω από το οποίο τόσα πολλά σχολεία ασφυκτιούν και το οποίοτόσο πολύ συντελεί στο να χωλαίνει τη χρησιμότητά τους.

Ας εντυπωσιασθούν οι νέοι με τη σκέψη ότι η μόρφωση δεν είναι για να τους διδάξει πώς να αποφύγουν της ζωής τα δυσάρεστα καθήκοντα και τα μεγάλα βάρη, αλλά ότι ο σκοπός της είναι να ελαφρύνει την εργασία με τη διδασκαλία καλύτερων μεθόδων και ανώτερων σκοπών. Διδάξτε τους ότι ο πραγματικός σκοπός της ζωής δεν είναι να τους εξασφαλίσει τα μεγαλύτερα κέρδη για τον εαυτό τους, αλλά να δοξάσουν τον Πλάστη τους επιτελώντας το μέρος τους στο παγκόσμιο έργο, και να δώσουν χέρι βοηθείας σε αυτούς που είναι πιο αδύνατοι και πιο αμαθείς.

Ένας σοβαρός λόγος για τον οποίο ο φυσικός μόχθος υποβλέπεται, είναι ο ατημέλητος και απερίσκεπτος τρόπος με τον οποίο πολλές φορές εκτελείται. Εκτελείται κατ'ανάγκη και όχι κατ'εκλογή. Ο εργάτης που δεν εργάζεται με την καρδιά του, ούτε τον αυτοσεβασμό του διατηρεί, ούτε το σεβασμό των άλλων κερδίζει. Η χειρονακτική εργασία πρέπει να διορθώσει το κακό αυτό. Πρέπει να δημιουργήσει συνήθειες ακρίβειας και προσεκτικότητας. Οι μαθητές πρέπει να διδαχθούν να εργάζονται συστηματικά και με διακριτικότητα. Πρέπει να μάθουν να εξοικονομούν χρόνο και να υπολογίζουν κάθε κίνηση. Δεν πρέπει μόνο να διδάσκονται τις καλύτερες μεθόδους, αλλά και να εμπνέονται με τη φιλοδοξία της συνεχούς βελτίωσης. Ας βάλλουν σκοπό τους να κάνουν τη δουλειά τους να πλησιάζει τόσο πολύ στην τελειότητα, όσο το ανθρώπινο μυαλό και τα χέρια μπορούν να την κάνουν.

Μια τέτοια εκπαίδευση καθιστά τους νέους κυρίους και όχι σκλάβους της εργασίας. Ελαφρύνει τη μοίρα του σκληρά εργαζόμενου δουλευτή και εξευγενίζει και αυτό ακόμη το πιο τιποτένιο επάγγελμα. Εκείνος που θεωρεί τη δουλειά μόνο σαν αγγαρεία, και καταπιάνεται με αυτή έχοντας δικαιολογημένη κατ'αυτόν άγνοια, χωρίς καμιά προσπάθεια για βελτίωση, τότε πραγματικά θα του είναι βάρος. Αυτοί όμως που διακρίνουν τη σπουδή και στην πιο ταπεινή εργασία, θα βλέπουν σε αυτή ομορφιά και αρχοντιά, και θα βρίσκουν ευχαρίστηση να την εκτελούν με πιστότητα και με αποδοτικότητα.

Ένας νέος που έχει εκπαιδευθεί με αυτό τον τρόπο, οποιοδήποτε είναι το επάγγελμά του, όσο θα παραμένει τίμιος, θα καταστήσει τη θέση του θέση χρησιμότητας και εντιμότητας.

7ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

**«Πρόσεχε να κάμης
κατά τον τύπον αυτών
τον δειχθέντα εις σε
επί του όρους.»
(Έξοδος 25:40)**

ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

> «Σοφία και επιστήμη θέλουσιν είσθαι η στερέωσις των καιρών σου.»
> (Ησ. 33:6)

Η πραγματική διαπαιδαγώγηση δεν αγνοεί την αξία της επιστημονικής γνώσης και των λογοτεχνικών κατακτήσεων. Περισσότερο από τις πληροφορίες όμως εκτιμάει τη δύναμη, πάνω από τη δύναμη την καλοσύνη, και πάνω από τα διανοητικά αποκτήματα το χαρακτήρα. Ο κόσμος δεν έχει τόσο πολλή ανάγκη από μεγάλες διάνοιες, όσο από ευγενείς χαρακτήρες. Ανάγκη έχει από ανθρώπους των οποίων η ικανότητα ελέγχεται από σταθερές αρχές.

«Η σοφία είναι το πρώτιστον. Απόκτησον σοφίαν.» «Η γλώσσα των σοφών καλλωπίζει την γνώσιν.» (Παρ. 4:7, 15: 2). Η πραγματική μόρφωση μεταδίδει αυτή τη σοφία. Διδάσκει την καλύτερη χρήση όχι μιας μόνο αλλά πολλών δυνατοτήτων και κατακτήσεών μας, και με αυτό καλύπτει ολόκληρο τον κύκλο των υποχρεώσεών μας, έναντι του εαυτού μας, του κόσμου και του Θεού.

Ο σχηματισμός του χαρακτήρα είναι το σπουδαιότερο έργο που έχει ανατεθεί στις ανθρώπινες υπάρξεις, και ποτέ προηγουμένως η επισταμένη μελέτη του δεν ήταν τόσο σημαντική όσο είναι σήμερα. Καμιά από τις προηγούμενες γενεές δεν κλήθηκε ποτέ να έρθει αντιμέτωπη με τέτοια φλέγοντα ζητήματα. Ποτέ προηγουμένως οι νέοι και οι νέες δεν έχουν περιβληθεί από τόσο σοβαρούς κινδύνους, όπως αυτοί που τους περιβάλλουν σήμερα.

Σε μια εποχή όπως αυτή, ποια είναι η γενική κατεύθυνση της προσφερόμενης εκπαίδευσης; Σε ποιο κίνητρο απευθύνεται τις περισσότερες φορές; Στη συμφεροντολογία. Το μεγαλύτερο μέρος της διαπαιδαγώγησης είναι η διαστροφή

του τίτλου της. Η πραγματική μόρφωση αντικρούει με την επιρροή της τη δίψα για την υπερίσχυση και την περιφρόνηση των αναγκών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων που αποτελούν την κατάρα της κοινωνίας μας. Το σχέδιο του Θεού για τη ζωή έχει μια θέση για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Ο καθένας οφείλει να αξιοποιήσει τα τάλαντά του στον υπέρτατο βαθμό, και η πιστότητα με την οποία γίνεται αυτό, αποβαίνει προς τιμή του. Στο σχέδιο του Θεού δεν υπάρχει τόπος για αντιζηλία. Αυτοί που για γνώμονα παίρνουν τον εαυτό τους και συγκρίνουν τους άλλους με τον εαυτό τους είναι ασύνετοι. (Δείτε Β΄Κορ. 10:12). Οτιδήποτε κάνουμε, πρέπει να γίνεται όπως «εκ της δυνάμεως την οποίαν χορηγεί ο Θεός». Πρέπει να γίνεται «ως εις τον Κύριον και ουχί εις ανθρώπους, εξεύροντες ότι από του Κυρίου θέλετε λάβει την αμοιβήν της κληρονομίας, διότι εις τον Κύριον Χριστόν δουλεύετε». (Α' Πέτρ. 4:11, Κολ. 3:23,24). Πολύτιμη είναι η υπηρεσία που προσφέρεται καθώς και η εκπαίδευση που αποκτάται με βάση τις αρχές αυτές. Πόσο πολύ όμως διαφέρει ένα μεγάλο μέρος της σύγχρονης εκπαίδευσης! Από τα πρώτα παιδικά χρόνια είναι μια πρόκληση για ανταγωνισμό και αντιζηλία που υποβοηθάει τον εγωισμό - τη ρίζα κάθε κακού.

Έτσι αρχίζει ο αγώνας για την υπεροχή. Είναι επίσης και η ενθάρρυνση του συστήματος του ''κορεσμού'' των σπουδών που σε τόσες πολλές περιπτώσεις φθείρει την υγεία και την καθιστά ανώφελη. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις, η άμιλλα οδηγεί στην ανεντιμότητα, και υποβοηθώντας τη φιλοδοξία και τη δυσαρέσκεια πικραίνει τη ζωή και συντελεί στο να γεμίσει ο κόσμος με τα ανήσυχα και ταραχώδη εκείνα πνεύματα που είναι μια διαρκής απειλή της κοινωνίας.

Ούτε και περιορίζεται ο κίνδυνος μόνο στις μεθόδους. Απαντάται επίσης στην ύλη των διάφορων κλάδων των σπουδών.

Στη μελέτη της γλώσσας και της φιλολογίας από ποιες πηγές διδάσκονται να πίνουν οι νέοι; Από τις πηγές του παγανισμού. Από τις πηγές που τροφοδοτούνται από τη

διαφθορά του αρχαίου ειδωλολατρικού κόσμου. Τους ζητούν να μελετούν συγγραφείς για τους οποίους είναι αναντίρρητα δηλωμένο ότι δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον για ηθικές αρχές.

Και για πόσους πάλι σύγχρονους συγγραφείς μπορεί το ίδιο να ειπωθεί! Σε πόσους από αυτούς η χάρη και η ομορφιά της γλώσσας δεν είναι παρά μια συγκάλυψη αρχών οι οποίες, αν παρουσιάζονταν με την πραγματική τους δυσμορφία, θα προκαλούσαν τον αποτροπιασμό του αναγνώστη.

Εκτός από αυτούς, υπάρχει και ένα πλήθος συγγραφέων μυθευμάτων που γοητεύουν με σαγηνευτικές ονειροπολήσεις μέσα σε φανταστικά παλάτια.

Οι συγγραφείς αυτοί μπορεί να μη χαρακτηρίζονται ανήθικοι, τα έργα τους όμως δεν είναι λιγότερο φορτωμένα με κακό. Υποκλέπτουν το χρόνο και την ενεργητικότητα από αμέτρητες χιλιάδες ανθρώπους, καθώς και την αυτοπειθαρχία που απαιτούν τα δύσκολα προβλήματα της ζωής.

Στον επιστημονικό τομέα, έτσι όπως αυτός παρακολουθείται καθημερινά, υπάρχουν και εκεί σοβαροί κίνδυνοι. Η επιστήμη της εξέλιξης και άλλα παρεμφερή λάθη διδάσκονται στα σχολεία κάθε κατηγορίας, από το νηπιαγωγείο μέχρι το πανεπιστήμιο. Έτσι, η σπουδή της επιστήμης που θα έπρεπε να μεταδίδει τη γνώση του Θεού, αναμειγνύεται σε τέτοιο βαθμό με τις ανθρώπινες εικασίες και θεωρίες, που κλίνει προς την απιστία.

Και αυτή ακόμη η μελέτη της Γραφής, όπως συχνά διδάσκεται στα σχολεία, αποστερεί τον κόσμο από τον ανεκτίμητο θησαυρό του λόγου του Θεού. Το έργο της ‘’ανώτερης κριτικής ανάλυσης’’ με τον τεμαχισμό, τη συμπλήρωση, την ανασύνθεση, υπονομεύει την πίστη στη Γραφή ως θεϊκή αποκάλυψη. Υποκλέπτει το λόγο του Θεού από τη δύναμή του να ελέγχει, να ανυψώνει και να εμπνέει τη ζωή των ανθρώπων.

Καθώς οι νέοι βγαίνουν έξω στον κόσμο και έρχονται αντιμέτωποι με τα δελεάσματα της αμαρτίας, με το πάθος

της φιλοχρηματίας, των διασκεδάσεων, των απολαύσεων, της επίδειξης, της πολυτέλειας, της σπατάλης, της εξαπάτησης, της καταδολίευσης, της κλοπής και της καταστροφής, ποια μαθήματα μπορούν να μάθουν εκεί;

Ο πνευματισμός διατείνεται ότι οι άνθρωποι είναι αναμάρτητοι ημίθεοι, ότι ‘’κάθε πνεύμα αυτοκρίνεται’’, ότι η πραγματική γνώση τοποθετεί τους ανθρώπους πάνω από κάθε νόμο’’, ότι ‘’όλες οι διαπραττόμενες αμαρτίες είναι αθώες’’ επειδή ‘’κάθετι που υφίσταται, είναι ορθό’’, και ότι ‘’ο Θεός δεν καταδικάζει’’. Τις αχρειότερες ανθρώπινες υπάρξεις τις παρουσιάζει ότι βρίσκονται στον ουρανό όπου απολαμβάνουν μεγάλες τιμές. Έτσι, δηλώνει στους ανθρώπους: ‘’Δεν έχει σημασία τι κάνεις. Ζήσε όπως σου αρέσει. Ο ουρανός είναι το σπίτι σου.’’ Πλήθη ανθρώπων οδηγούνται με τον τρόπο αυτό ότι ύψιστος νόμος είναι η επιθυμία, ότι η αχαλίνωτη συμπεριφορά είναι ελευθερία και ότι ο άνθρωπος είναι υπόλογος μόνο στον εαυτό του.

΄Οταν τέτοιες διδασκαλίες προσφέρονται και μάλιστα στην αφετηρία της ζωής, τότε που οι ορμέμφυτες τάσεις είναι ισχυρότερες και η ανάγκη για την αυτεπιβολή και την αγνότητα είναι μεγαλύτερη, πού είναι τότε η περιφρούρηση της αρετής; Τι είναι εκείνο που θα εμποδίσει τον κόσμο να γίνει τα δεύτερα Σόδομα;

Ταυτόχρονα, η αναρχία προσπαθεί να σαρώσει κάθε νόμο, όχι μόνο θεϊκό, αλλά και ανθρώπινο. Ο συγκεντρωτισμός του πλούτου και της δύναμης, οι τεράστιοι συνδυασμοί για τον εμπλουτισμό των ολίγων σε βάρος των πολλών, τα συνδικάτα των φτωχών τάξεων για την υποστήριξη των συμφερόντων και αξιώσεών τους, το κύμα της ανησυχίας, της εξέγερσης και της αιματοχυσίας, η παγκόσμια κυκλοφορία των ιδίων διδασκαλιών που οδήγησε στη Γαλλική Επανάσταση - όλα τείνουν να παρασύρουν τον κόσμο σε έναν αγώνα όμοιο με εκείνον που συντάραξε τη Γαλλία.

Αυτές τις επιδράσεις συναντούν οι σημερινοί νέοι. Για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν σε τέτοιες αναταραχές, πρέ-

πει τώρα να ρίξουν τα θεμέλια για το σχηματισμό του χαρακτήρα.

Σε κάθε γενεά και σε κάθε χώρα τα πραγματικά θεμέλια και σχέδια για τη δομή του χαρακτήρα υπήρξαν πάντοτε τα ίδια. Ο θεϊκός νόμος «θέλεις αγαπά Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της καρδίας σου . . . και τον πλησίον σου ως σεαυτόν» (Λουκά 10:27), η μεγάλη αρχή η οποία αποκαλύφθηκε στο χαρακτήρα και στη ζωή του Σωτήρα μας, είναι το μόνο ασφαλές θεμέλιο και ο μόνος βέβαιος οδηγός.

«Σοφία και επιστήμη θέλουσιν είσθαι η στερέωσις του καιρού σου και η σωτήριος δύναμις.» (Ησ. 33:6). Πρόκειται για εκείνη τη σοφία και τη δύναμη που μόνο ο λόγος του Θεού μπορεί να μεταδώσει.

Αυτό αληθεύει τόσο σήμερα, όσο και τότε που ειπώθηκαν στον Ισραήλ τα ακόλουθα λόγια της υπακοής στις εντολές Του: «Αύτη είναι η σοφία σας και η σύνεσίς σας ενώπιον των εθνών.» (Δευτ. 4:6).

Αυτή είναι η μόνη εγγύηση για την ατομική ακεραιότητα, για την οικογενειακή αγνότητα και για την κοινωνική ευημερία ή την εθνική σταθερότητα. Μέσα σε όλες τις αμηχανίες, τους κινδύνους και τις συγκρουόμενες απαιτήσεις της ζωής, ο μόνος βέβαιος και ασφαλής κανόνας είναι να κάνουμε αυτό που λέει ο Θεός: «Τα διατάγματα του Κυρίου (είναι) ευθέα», και «ο πράττων ταύτα δεν θέλει σαλευθή εις τον αιώνα.» (Ψαλμ. 19:8, 15:5).

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

> «Διά να δώση νόησιν εις τους απλούς, και εις τον νέον μάθησιν και διάγνωσιν.» (Παρ. 1:4).

Ολόκληρους αιώνες η εκπαίδευση βασιζόταν κυρίως στη μνήμη. Αυτή η ικανότητα έχει επιβαρυνθεί στο έπακρον, ενώ οι άλλες πνευματικές ικανότητες δεν έχουν αναπτυχθεί στον ίδιο βαθμό. Οι μαθητές περνούσαν τον καιρό τους παραφορτώνοντας το μυαλό τους με γνώσεις, από τις οποίες πολύ λίγες θα μπορούσαν να τους φανούν χρήσιμες. ΄Οταν έτσι το μυαλό επιβαρύνεται με κάτι που δεν μπορεί να χωνέψει και να αφομοιώσει, αδυνατίζει. Γίνεται ακατάλληλο για δυνατές και πηγαίες προσπάθειες, και ικανοποιείται εξαρτώμενο από την κρίση και την αντίληψη των άλλων.

Αντιλαμβανόμενοι τα τρωτά σημεία της μεθόδου αυτής, μερικοί έφθασαν στο άλλο άκρο. Κατά τη γνώμη τους, ο άνθρωπος χρειάζεται να αναπτύξει μόνο αυτό που έχει μέσα του. Μια τέτοια διαπαιδαγώγηση ωθεί το μαθητή στην αυτάρκεια, και έτσι τον αποκόβει από την πηγή της πραγματικής γνώσης και δύναμης.

Η εκπαίδευση που συνίσταται στην εξάσκηση της μνήμης, τείνοντας να ενθαρρύνει την ανεξάρτητη σκέψη, έχει μια πολύ λίγο υπολογίσιμη επίπτωση. ΄Οταν ο μαθητής θυσιάζει την ικανότητα να σκέπτεται και να κρίνει για τον εαυτό του, καταντάει ανίκανος να κάνει τη διάκριση ανάμεσα στην

αλήθεια και στην πλάνη, και πέφτει εύκολο θύμα της εξαπάτησης. Εύκολα εξωθείται να ακολουθήσει τις παραδόσεις και τις συνήθειες.

Ένα πλατιά αγνοούμενο, αλλά ποτέ ακίνδυνο γεγονός είναι ότι η πλάνη ποτέ δεν παρουσιάζεται με τον πραγματικό χαρακτήρα της. Όταν αναμειγνύεται ή προσδένεται με την αλήθεια, τότε γίνεται αποδεκτή. Η βρώση του καρπού του δένδρου της γνώσης του καλού και του κακού έφερε την καταστροφή των προπατόρων μας, και η ανάμειξη του καλού και του κακού είναι η καταστροφή ανδρών και γυναικών στις ημέρες μας. Ο νους που εξαρτάται από την κρίση των άλλων, είναι βέβαιο ότι νωρίς ή αργά θα αποπλανηθεί.

Τη δύναμη της διάκρισης μεταξύ ορθού και εσφαλμένου μόνο με την προσωπική μας εξάρτηση από το Θεό μπορούμε να την αποκτήσουμε. Από Εκείνον πρέπει ο καθένας να μάθει για τον εαυτό του μέσα από το λόγο Του. Οι δυνάμεις της κρίσης μάς δόθηκαν για να τις χρησιμοποιήσουμε, και ο Θεός μάς θέλει να τις εξασκήσουμε. «Έλθετε τώρα και ας διαδικασθώμεν» μας προσκαλεί. Έχοντας εμπιστοσύνη σε Αυτόν, ο καθένας μας μπορεί να έχει τη σύνεση «να απορρίπτη το κακόν και να εκλέγη το αγαθόν.» (Ησ. 1:18, 7:15, Ιακ. 1:5).

Σε κάθε πραγματική διδασκαλία το προσωπικό στοιχείο είναι απαραίτητο. Όταν δίδασκε ο Χριστός, ερχόταν σε προσωπική επαφή με τους ανθρώπους. Ήταν με την προσωπική επαφή και επικοινωνία που δίδασκε τους δώδεκα. Ήταν κατά τη διάρκεια μιας ιδιαίτερης ακρόασης που συχνά συνίστατο από ένα μόνο ακροατή, που έδωσε τα πολυτιμότερα διδάγματά Του. Στον τιμημένο ραββίνο κατά τη νυχτερινή συνέντευξή τους στο Όρος των Ελαιών, στην περιφρονημένη γυναίκα στο πηγάδι της Σιχάρ, παρουσίασε τους πολυτιμότερους θησαυρούς Του, επειδή σε αυτούς τους ακροατές διέκρινε την ανεπηρέαστη καρδιά, την ευρεία σκέψη, το επιδεκτικό πνεύμα. Ούτε ακόμη και τα πλήθη που πολλές φορές συνωστίζονταν στα πόδια Του, αποτελούσαν για το Χριστό μια χωρίς διάκριση μάζα ανθρώπινων

υποστάσεων. Μιλούσε κατευθείαν στην κάθε διάνοια και απευθυνόταν στην κάθε καρδιά. Παρατηρούσε τα πρόσωπα των ακροατών Του, πρόσεχε το φωτισμένο παρουσιαστικό τους, την εύστροφη ξύπνια ματιά τους που μαρτυρούσε ότι η αλήθεια είχε αγγίσει την ψυχή. Και η καρδιά Του παλλόταν από την ανταποκρινόμενη χορδή της συμπαθητικής χαράς.

Ο Χριστός διέκρινε τις πιθανότητες της κάθε ανθρώπινης ύπαρξης. Δεν αποτραβιόταν με τη θέα ούτε ενός αδιάφορου εξωτερικού, ούτε ενός δυσμενούς περιβάλλοντος. Κάλεσε το Ματθαίο από το τραπέζι του φοροσυλλέκτη, τον Πέτρο και τους συντρόφους του από την ψαρόβαρκα για να μαθητεύσουν κοντά Του.

Το ίδιο προσωπικό ενδιαφέρον, η ίδια προσοχή για την ατομική ανάπτυξη χρειάζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα των ημερών μας. Πολλοί, φαινομενικά χωρίς ελπίδες επιτυχίας νέοι είναι προικισμένοι με ταλέντα που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Τα χαρίσματά τους παραμένουν κρυμμένα, επειδή οι εκπαιδευτές τους απέτυχαν να τα ανακαλύψουν. Σε πολλά αγόρια και κορίτσια, άχαρα εξωτερικά σαν τη χονδροπελεκημένη πέτρα, μπορεί να βρίσκεται πολύτιμο υλικό, ικανό να αντέξει στη δοκιμασία της θύελλας, της κάψας και της σύνθλιψης. Ο πραγματικός εκπαιδευτής, έχοντας κατά νου τι μπορούν να γίνουν οι μαθητές του, θα αναγνωρίσει την αξία του υλικού με το οποίο εργάζεται. Θα δείξει ένα προσωπικό ενδιαφέρον στον κάθε μαθητή, και θα ζητήσει να αναπτύξει όλες του τις ικανότητες. ΄Οσο και αν είναι ατελής, η κάθε προσπάθεια για τη προσαρμογή προς τις ορθές αρχές πρέπει να ενθαρρύνεται.

Κάθε νέος πρέπει να διδαχθεί τη χρησιμότητα και τη δύναμη της επιμέλειας. Από αυτή, πολύ περισσότερο από την ευφυΐα και το ταλέντο, εξαρτάται η επιτυχία. Χωρίς την επιμέλεια, ακόμη και τα λαμπρότερα τάλαντα μικρή αξία έχουν, ενώ με την επιμελημένη προσπάθεια, άτομα με συνήθεις φυσικές ικανότητες έχουν κατορθώσει θαυμάσια πράγματα. Και η ευφυΐα εκείνη, της οποίας τα κατορθώματα θαυμά-

ζουμε, είναι σχεδόν πάντοτε συνυφασμένη με την άοκνη και συγκεκριμένη προσπάθεια.

Οι νέοι πρέπει να διδαχθούν να αποβλέπουν στην εξέλιξη όλων των προσόντων τους μικρών και μεγάλων. Μερικοί έχουν την τάση να περιορίσουν τη μελέτη τους σε ορισμένους τομείς για τους οποίους έχουν μια φυσική προτίμηση. Αυτό είναι ένα λάθος που πρέπει να διορθωθεί. Οι φυσικές κλίσεις υποδεικνύουν την κατεύθυνση του βιοποριστικού επαγγέλματος, και όταν είναι λογικές, πρέπει να καλλιεργηθούν προσεκτικά. Παράλληλα, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ένας ισορροπημένος χαρακτήρας και οποιοδήποτε είδος ικανοποιητικής εργασίας, εξαρτώνται κατά μεγάλο βαθμό από τη σύμμετρη ανάπτυξη που είναι αποτέλεσμα της επιμελημένης και πολύπλευρης εκπαίδευσης.

Ο δάσκαλος οφείλει να κατευθύνει την προσοχή στην απλότητα και στην αποδοτικότητα. Πρέπει να διδάσκει πάντοτε χρησιμοποιώντας παραδείγματα, και όταν ακόμη έχει να κάνει με πιο προχωρημένης ηλικίας μαθητές, πρέπει να προσέχει να παρουσιάζει την κάθε επεξήγηση με απλότητα και με σαφήνεια. Πολλοί μαθητές, παρά το προχωρημένο της ηλικίας τους, έχουν περιορισμένη αντίληψη, σχεδόν παιδική.

Ένας σημαντικός παράγοντας στον εκπαιδευτικό τομέα είναι ο ενθουσιασμός. Στο σημείο αυτό υπάρχει μια χρήσιμη υπόδειξη στην παρατήρηση που έκανε κάποτε ένας διάσημος ηθοποιός. Ο αρχιεπίσκοπος του Καντέμπορι του είχε υποβάλει την ερώτηση γιατί οι ηθοποιοί ενός έργου συγκινούν τόσο βαθιά το ακροατήριό τους μιλώντας για πράγματα φαντασιώδη, ενώ οι κήρυκες του ευαγγελίου συχνά το επηρεάζουν τόσο επιφανειακά, παρά το γεγονός ότι μιλούν για πράγματα αληθινά. Ο ηθοποιός απάντησε: ''Με τον απαιτούμενο σεβασμό προς τη μακαριότητά σας, θα μου επιτρέψετε να πω ότι ο λόγος είναι απλός. Βρίσκεται στη δύναμη του ενθουσιασμού. Εμείς στη σκηνή μιλάμε για πράγματα φανταστικά σαν να είναι πραγματικά, και εσείς μιλάτε για θέματα πραγματικά σαν να είναι φανταστικά.''

Στην εργασία του ο δάσκαλος έχει να κάνει με πράγματα αληθινά, και θα πρέπει να αναφέρεται σε αυτά με όλη τη δύναμη και τον ενθουσιασμό που η γνώση της πραγματικότητάς τους και της σπουδαιότητάς τους μπορεί να εμπνεύσει.

Κάθε δάσκαλος πρέπει να είναι βέβαιος ότι το έργο του αποβλέπει σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Πριν αποφασίσει να διδάξει ένα ορισμένο θέμα, πρέπει να έχει ένα συγκεκριμένο σχέδιο στο νου του και να ξέρει τι ακριβώς επιδιώκει να επιτελέσει. Δεν πρέπει να μείνει ικανοποιημένος από την παρουσίαση ενός θέματος μέχρις ότου ο μαθητής να έχει καταλάβει περί τίνος πρόκειται, να αντιλαμβάνεται τη σημασία του και να είναι σε θέση να επαναλάβει καθαρά αυτό που έμαθε.

΄Οταν ο σπουδαίος σκοπός της μόρφωσης λαμβάνεται υπόψη, οι νέοι πρέπει να ενθαρρύνονται να προχωρούν μέχρι το σημείο που επιτρέπουν οι ικανότητές τους. Αλλά πριν να ανεβούν τις ανώτερες βαθμίδες της μελέτης, οφείλουν να κατέχουν καλά τις κατώτερες. Το σημείο αυτό πολύ συχνά παραμελείται. Ακόμη και μεταξύ των μαθητών των ανωτέρων σχολών και πανεπιστημίων, παρατηρείται σοβαρή ανεπάρκεια γνώσεων στον τομέα των βασικών εκπαιδευτικών κλάδων. Πολλοί σπουδαστές αφιερώνουν τον καιρό τους στα ανώτερα μαθηματικά, ενώ είναι ανίκανοι να κρατούν απλούς λογαριασμούς. Πολλοί παρακολουθούν μαθήματα απαγγελίας με σκοπό να αποκτήσουν τη χάρη της ευγλωττίας, ενώ δεν είναι σε θέση να διαβάσουν με τρόπο κατανοητό και εντυπωσιακό. Πολλοί που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές της ρητορικής, δεν μπορούν να γράψουν ένα συνηθισμένο γράμμα χωρίς συντακτικά και ορθογραφικά λάθη.

Η βαθιά γνώση των ουσιωδών παραγόντων της εκπαίδευσης δεν πρέπει να περιορίζεται στους όρους που επιτρέπουν την προαγωγή σε μια ανώτερη τάξη, αλλά να προβαίνει σε διαρκή εξέταση για τη συνέχιση και την προαγωγή.

Στον κάθε εκπαιδευτικό κλάδο υπάρχουν σπουδαιότεροι αντικειμενικοί σκοποί να επιτελεσθούν από εκείνους που εξασφαλίζονται με την τεχνική μόνο γνώση. Ας πάρουμε τις γλώσσες για παράδειγμα. Πολύ μεγαλύτερη αξία από τη μάθηση ξένων γλωσσών, ζωντανών ή νεκρών, έχει η ικανότητα να μιλάει κανείς και να γράφει τη μητρική του γλώσσα με ευκολία και ακρίβεια. Καμιά όμως μάθηση που αποκτάται με τη γνώση των γραμματικών κανόνων δεν μπορεί να συγκριθεί σε σπουδαιότητα με τη μελέτη της γλώσσας από μια ανώτερη άποψη. Με τη μελέτη αυτή είναι στενά συνδεδεμένη η επιτυχία ή η αποτυχία στη ζωή.

Απαραίτητη προϋπόθεση στον τομέα της γλώσσας είναι ότι αυτή πρέπει να είναι καλή, αγνή και αληθινή - η εξωτερική έκφραση μιας εσωτερικής χάρης. Ο Θεός λέει: «΄Οσα είναι αληθή, όσα σεμνά, όσα δίκαια, όσα καθαρά, όσα προσφιλή, όσα εύφημα, αν υπάρχη τις αρετή, και εάν τις έπαινος, ταύτα συλλογίζεσθε.» (Φιλιπ. 4:8). Και όταν τέτοιες είναι οι σκέψεις, τέτοια θα είναι και η έκφραση.

Το καλύτερο σχολείο για τη μελέτη αυτή της γλώσσας είναι το σπίτι. Επειδή όμως το έργο του σπιτιού πολλές φορές παραμελείται, η ευθύνη μεταβιβάζεται στο δάσκαλο για να βοηθάει τους μαθητές του να αποκτήσουν τις καλές συνήθειες της ομιλίας.

Ο δάσκαλος μπορεί να συμβάλει πολύ στο να αποτρέψει την κακή συνήθεια, την κατάρα αυτή της κοινωνίας, της γειτονιάς και του σπιτιού που είναι η κακογλωσσιά, το κουτσομπολιό και η άδικη επίκριση. Σε αυτή δεν πρέπει να φεισθεί κανένα κόπο. Τονίστε στους μαθητές το γεγονός ότι η συνήθεια αυτή φανερώνει έλλειψη καλλιέργειας, λεπτότητας και πραγματικής καλοσύνης ψυχής. Κάνει τον άνθρωπο ακατάλληλο για τη συναναστροφή των πραγματικά καλλιεργημένων και εκλεπτυσμένων αυτού του κόσμου, όπως και για τη συντροφιά των αγίων του ουρανού.

Σκεπτόμαστε με φρίκη τον κανίβαλο που ευωχείται με τη ζεστή ακόμη σάρκα του θύματός του. Αλλά είναι μήπως τα αποτελέσματα και αυτής ακόμη της συνήθειας τρομερότερα

από την αγωνία και την καταστροφή που προξενείται από τα διαστρεβλωμένα κίνητρα, τη δυσφημισμένη υπόληψη, τον κουρελιασμένο χαρακτήρα; Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να μάθουν τι λέει ο Θεός για τα πράγματα αυτά: «Θάνατος και ζωή είναι εις την χείρα της γλώσσης.» (Παρ. 18:21).

Αυτοί που κακολογούν πίσω από την πλάτη, η Γραφή λέει ότι είναι «μισόθεοι . . . εφευρέται κακών . . . άσπλαχνοι, αδιάλλακτοι», «γέμοντες φθόνου, φόνου, έριδος, δόλου, κακοηθείας.» Κατά «την δικαιοσύνην του Θεού οι πράττοντες τα τοιαύτα είναι άξιοι θανάτου.» Εκείνος που λογίζεται από το Θεό πολίτης της Σιών είναι «ο λαλών αλήθειαν εν τη καρδία αυτού», «ο μη καταλαλών διά της γλώσσης αυτού», «μηδέ δεχόμενος ονειδισμόν κατά του πλησίον αυτού.» (Ρωμ. 1:30,31,29,32, Ψαλμ. 15:2,3).

Ο λόγος του Θεού καταδικάζει επίσης και τη χρήση των διφορούμενων εκφράσεων και επιφωνημάτων που εγγίζουν τα όρια της αισχρολογίας. Καταδικάζει τους εξαπατητικούς επαίνους, την παράκαμψη της αλήθειας, τις υπερβολές, τις παραπλανητικές περιγραφές του εμπορίου που είναι τόσο του συρμού στην κοινωνία και στον επαγγελματικό κόσμο. «Ας είναι ο λόγος σας, Ναι, ναι, Ου, ου, το δε πλειότερον τούτων είναι εκ του πονηρού.» (Ματ. 5:37).

«Ως ο μανιακός όστις ρίπτει φλόγας, βέλη και θάνατον, ούτως είναι ο άνθρωπος όστις απατά τον πλησίον αυτού και λέγει, Δεν έκαμον εγώ παίζων;» (Παρ. 26:18,19).

Στενά συνδεδεμένος με το κουτσομπολιό είναι και ο συγκαλυμμένος υπαινιγμός, τα ύπουλα υπονοούμενα με τα οποία αυτοί που έχουν ακάθαρτη καρδιά επιδιώκουν να συγκαλύψουν το κακό που δεν τολμούν να εκφράσουν φανερά. Οι νέοι ας διδάσκονται να αποφεύγουν κάθε προσέγγιση στις συνήθειες αυτές, όπως αποφεύγει κανείς τη λέπρα. Στη χρήση της γλώσσας δεν υπάρχει ίσως λάθος που νέοι και γέροι δικαιολογούν στον εαυτό τους με μεγαλύτερη ευκολία από τις βιαστικές, απότομες κουβέντες. Θεωρούν αρκετή τη δικαιολογία που προβάλουν: ‘’Δεν πρόσεξα, και στην πραγματικότητα δεν εννοούσα αυτό που είπα.’’ Ο λό-

γος του Θεού όμως δεν το παίρνει στα ελαφρά. Η Γραφή λέει:

«Είδες άνθρωπον ταχύν εις τους λόγους αυτού; περισσοτέρα ελπίς είναι εκ του άφρονος, παρά εξ αυτού.» «΄Οστις δεν κρατεί το πνεύμα αυτού, είναι ως πόλις κατηδαφισμένη και ατείχιστος.» (Παρ. 29:20, 25:28).

Μέσα σε μια στιγμή η βιαστική, οργισμένη και απρόσεκτη γλώσσα μπορεί να κάνει τέτοιο κακό, που η μετάνοια μιας ολόκληρης ζωής δεν μπορεί να επανορθώσει. Ω, πόσες καρδιές έχουν ραγίσει, πόσοι φίλοι έχουν χωρίσει, πόσες ζωές έχουν ναυαγήσει με τα απότομα και σκληρά λόγια εκείνων που θα μπορούσαν να προσφέρουν βοήθεια και γιατρειά!

«Ο φλύαρος είναι ως τραύματα μαχαίρας, η δε γλώσσα των σοφών ίασις.» (Παρ.12:18). Ένα από τα χαρακτηριστικά που ιδιαίτερα πρέπει να εκτιμηθεί και να καλλιεργηθεί από το παιδί είναι η ανιδιοτέλεια, αυτή που προσδίδει στη ζωή τέτοια φυσική χάρη. Από όλες τις αρετές του χαρακτήρα, αυτή είναι από τις ωραιότερες, και για το κάθε πραγματικό έργο της ζωής αυτή είναι ένα από τα απαραίτητα προσόντα.

Τα παιδιά χρειάζονται την εκτίμηση, τη συμπάθεια, την ενθάρρυνση, αλλά προσοχή πρέπει να δοθεί με τρόπο που να μη γεννηθεί μέσα τους η αγάπη για τον έπαινο. Δεν είναι φρόνιμο να γίνεται συνεχώς λόγος γι'αυτά, ή να επαναλαμβάνονται μπροστά τους τα έξυπνα λεγόμενά τους. Ο γονέας και ο δάσκαλος που λαμβάνει υπόψη το αληθινό ιδανικό του χαρακτήρα και τις πιθανότητες για κατορθώματα, δεν πρέπει να ενθαρρύνει στους νέους την επιθυμία να επιδεικνύουν την ικανότητα και την επιδεξιότητά τους. Αυτός που θεωρεί τον εαυτό του ανώτερο, πρέπει να είναι ταπεινός, να κατέχεται από αξιοπρέπεια που δεν αναστατώνεται ούτε θορυβείται από την εξωτερική επίδειξη του ανθρώπινου μεγαλείου.

Οι αρετές του χαρακτήρα δεν εξελίσσονται με κάποιον αυθαίρετο νόμο ή κανόνα, αλλά με ό,τι υπάρχει στην ατμό-

σφαιρα αγνό, ευγενές, αληθινό. Και οπουδήποτε υπάρχει αγνότητα της καρδιάς με ευγένεια του χαρακτήρα, θα αποκαλυφθεί στην αγνότητα και ευγένεια των πράξεων και λόγων.

«΄Οστις αγαπά την καθαρότητα της καρδίας, ο βασιλεύς θέλει είσθαι φίλος αυτού.» (Παρ. 22:11).

΄Ο,τι συμβαίνει με τη γλώσσα, ισχύει και για κάθε άλλο μάθημα. Πρέπει να κατευθύνεται έτσι ώστε να αποβλέπει στη βελτίωση και στην ανύψωση του χαρακτήρα. Αυτό για κανένα άλλο μάθημα δεν αληθεύει περισσότερο από ό,τι για την ιστορία. Αυτή πρέπει να εξετάζεται από τη θεϊκή άποψη.

΄Οπως συνήθως διδάσκεται, η ιστορία ελάχιστα διαφέρει από την αναφορά της ανόδου και της πτώσης των μοναρχών, τις ραδιουργίες των βασιλικών αυλών, τις νίκες και τις ήττες των στρατευμάτων - μια εξιστόρηση φιλοδοξίας και απληστίας, εξαπάτησης, αγριότητας και αιματοχυσίας. Διδασκόμενη με το σύστημα αυτό δεν μπορεί παρά να έχει βλαβερά αποτελέσματα. Η θλιβερή συνεχής επανάληψη των εγκλημάτων και ωμοτήτων, τα ανοσιουργήματα, οι περιγραφόμενες αγριότητες ρίχνουν σπόρους που θα καρποφορήσουν στη ζωή πολλών με ένα θερισμό κακού.

Είναι πολύ καλύτερα αν οι αιτίες που προκαλούν την άνοδο και την άνοδο των βασιλειών διδάσκονται κάτω από το φως του λόγου του Θεού. Οι νέοι πρέπει να μελετήσουν τις ιστορικές αυτές καταχωρήσεις για να δουν πώς η πραγματική ευημερία των εθνών συνδυάζεται με την παραδοχή των θεϊκών αρχών. Πρέπει να διαβάσουν το ιστορικό των μεγάλων μεταρρυθμιστικών κινημάτων και να καταλάβουν πόσες φορές οι αρχές αυτές θριάμβευσαν, μολονότι μισητές και περιφρονημένες, χάρη στις θυσίες των υπερασπιστών τους που ρίχθηκαν στη φυλακή ή ανεβάσθηκαν στο ικρίωμα.

Μια τέτοια μελέτη θα προσδώσει ευρύτερες και πληρέστερες απόψεις της ζωής. Θα βοηθήσει τους νέους να κατανοήσουν κάπως τις σχέσεις και τις εξαρτήσεις της, και το θαυμάσιο τρόπο με τον οποίο αλληλοσυνδεόμαστε στη με-

γάλη αδελφοσύνη κοινωνίας και εθνών, και το τεράστιο μέγεθος της ζημίας που υφίστανται όλοι εξαιτίας της καταδυνάστευσης και εξαχρείωσης ενός μέλους.

Μελετώντας την αριθμητική, η μελέτη πρέπει να γίνεται με τρόπο έμπρακτο. Κάθε νέος και κάθε παιδί πρέπει να μάθει όχι μόνο να λύνει θεωρητικά προβλήματα, αλλά να τηρεί ακριβή λογαριασμό των ατομικών εσόδων και εξάδων του. Πρέπει να μάθη τη σωστή χρήση του χρήματος χρησιμοποιώντας το. Είτε το προμηθεύονται από τους γονείς, είτε το κερδίζουν μόνοι τους, αγόρια και κορίτσια πρέπει να μάθουν να διαλέγουν και να αγοράζουν οι ίδιοι τα ρούχα τους, τα βιβλία τους και άλλα χρειώδη. Και τηρώντας λογαριασμό των δαπανών τους, θα διδαχθούν καλύτερα από κάθε άλλο τρόπο την αξία και τη χρήση του χρήματος. Αυτή η εξάσκηση θα τα βοηθήσει να κάνουν τη διάκριση της οικονομίας ανάμεσα από τα δύο άκρα αντίθετα - τη φιλαργυρία και τη σπατάλη. Με ορθή καθοδήγηση θα ενθαρρυνθούν να κάνουν ευεργεσίες. Η οικονομία θα βοηθήσει τους νέους να προσφέρουν όχι απλώς ωθούμενοι από μια στιγμιαία παρόρμηση που επιδρά στα αισθήματά τους, αλλά τακτικά και συστηματικά. Με αυτό τον τρόπο κάθε σπουδή μπορεί να καταστεί βοήθεια για την επίλυση του μεγαλύτερου των προβλημάτων: την εκπαίδευση ανδρών και γυναικών για την καλύτερη εκτέλεση των υποχρεώσεων της ζωής.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

«Η αγάπη . . . δεν ασχημονεί»
(Α΄Κορ. 13:5)

Η αξία της ευγένειας ελάχιστα εκτιμάται. Πολλοί που έχουν καλοσύνη της ψυχής, υστερούν στη ευγένεια των τρόπων. Πολλοί που εμπνέουν το σεβασμό με την ειλικρίνεια και την ακεραιότητά τους, παρουσιάζουν λυπηρή έλλειψη στη φιλικότητα. Αυτή η έλλειψη καταστρέφει την ευτυχία

τους και μειώνει την αξία της υπηρεσίας τους προς τους άλλους. Πολλές από τις πιο ευχάριστες και χρήσιμες εμπειρίες συχνά θυσιάζονται εξαιτίας της απερισκεψίας των αγενών.

Το χαρούμενο πνεύμα και την ευγένεια πρέπει ιδιαίτερα να καλλιεργούν οι γονείς και οι δάσκαλοι. ΄Ολοι μπορούν να έχουν ένα ευχάριστο παρουσιαστικό, μια απαλή φωνή, ευγενικούς τρόπους, που είναι όλα τους δυναμικά στοιχεία. Τα παιδιά ελκύονται από το εύθυμο και χαρωπό φέρσιμο. Φερθείτε τους με καλοσύνη και με ευγένεια, και θα εκδηλώσουν το ίδιο πνεύμα απέναντί σας και αναμεταξύ τους.

Η πραγματική ευγένεια δεν αποκτάται με την απλή εφαρμογή των κανόνων της καλής συμπεριφοράς. Η καλή διαγωγή πρέπει να δείχνεται πάντοτε. ΄Οταν οι αρχές δε συγκρούονται με τις συνήθειες των κοινωνικών συμβατικοτήτων, το ενδιαφέρον για τους άλλους θα οδηγήσει στην προσαρμογή με τις επικρατούσες συνήθειες. Η πραγματική όμως ευγένεια δεν απαιτεί να θυσιασθούν οι αρχές χάρη της συμβατικότητας. Αγνοεί τη δομή των κοινωνικών τάξεων. Διδάσκει τον αυτοσεβασμό, το σεβασμό για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου ως ανθρώπου, το ενδιαφέρον για κάθε μέλος της μεγάλης ανθρώπινης αδελφότητας.

Υπάρχει κίνδυνος στην απόδοση υπερβολικής αξίας στους τρόπους και στους τύπους, καθώς και στη διάθεση περίσσιου χρόνου για τη διδασκαλία των λεπτομερειών αυτών. Η γεμάτη από κοπιαστική προσπάθεια ζωή των νέων, η σκληρή και πολλές φορές κάθε άλλο παρά ευχάριστη εργασία που απαιτείται και γι'αυτά ακόμη τα συνηθισμένα καθήκοντα της ζωής, και πολύ περισσότερο για την ελάφρυνση του μεγάλου βάρους της άγνοιας και της αθλιότητας του κόσμου, όλα αυτά ελάχιστο επιτρέπουν χρόνο για συμβατικότητες. Εκείνοι που δίνουν μεγάλη σημασία στο πρωτόκολλο της εθιμοτυπίας, δείχνουν ελάχιστο σεβασμό για κάθετι άλλο, όσο υπέροχο και αν είναι αυτό, όταν δεν ανταποκρίνεται στα αποδεκτά από αυτούς επίπλαστα κριτήρια. Αυτή είναι ψεύτικη μόρφωση. Υποκινεί κριτική περηφάνια και κοινωνική υπεροψία.

7. Ο σχηματισμός του χαρακτήρα

Η ουσία της πραγματικής ευγένειας είναι η στοχαστική στάση έναντι των άλλων. Η ουσιαστική και διαρκής διαπαιδαγώγηση είναι εκείνη που διευρύνει τα αισθήματα και ενθαρρύνει την παγκόσμια εκδηλούμενη καλοσύνη. Η καλούμενη πολιτιστική καλλιέργεια, η οποία δεν κάνει το παιδί να δείχνει σεβασμό στους γονείς, να εκτιμάει τις αρετές τους, να ανέχεται τις ατέλειές τους και να βοηθάει στις ανάγκες τους, που δεν το κάνει στοχαστικό και τρυφερό, γενναιόδωρο και πρόθυμο να βοηθάει τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους δυστυχείς, και να φέρεται ευγενικά προς όλους, είναι μια αποτυχία.

Ο αληθινός εκλεπτυσμός των σκέψεων και των πράξεων μαθαίνεται καλύτερα στο σχολείο του θεϊκού Δασκάλου παρά με την τήρηση των καθιερωμένων κανόνων. ΄Οταν η αγάπη Του εμποτίζει την καρδιά, προσδίδει στο χαρακτήρα το εξευγενιστικό εκείνο άγγιγμα που τον εξομοιώνει με το δικό Του χαρακτήρα. Αυτή η μόρφωση μεταδίδει μια ουρανογέννητη αξιοπρέπεια και ένα αίσθημα κοσμιότητας. Χορηγεί μια γλυκύτητα στην ιδιοσυγκρασία και μια λεπτότητα στους τρόπους που δεν μπορούν ποτέ να εξισωθούν με την επίπλαστη στιλπνάδα της μοντέρνας κοινωνίας.

Η Γραφή εντέλλεται την ευγένεια και αναφέρει πολλά παραδείγματα του αφίλαυτου πνεύματος, της θελκτικής χάρης, της γλυκιάς ιδιοσυγκρασίας, που χαρακτηρίζουν την πραγματική ευγένεια. ΄Ολα αυτά δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αντανάκλαση του χαρακτήρα του Χριστού. ΄Ολη η πραγματική τρυφερότητα και η ευγένεια του κόσμου, ακόμη και εκείνων που δεν αναγνωρίζουν το όνομά Του, προέρχονται από Αυτόν. Και επιθυμεί τα χαρακτηριστικά αυτά να αντανακλώνται τέλεια στα παιδιά Του. Ο σκοπός Του είναι να μπορούν να διακρίνουν οι άνθρωποι σε μας την ομορφιά Του.

Η πολυτιμότερη διατριβή της εθιμοτυπίας που χάραξε ποτέ πένα, είναι η περίφημη διδαχή που δίνεται από το Σωτήρα, εκφραζόμενη από το Πνεύμα το ΄Αγιο μέσο του απο-

στόλου Παύλου. Είναι λόγια που πρέπει ανεξίτηλα να γραφούν στη μνήμη κάθε ανθρώπου, νέου και ηλικιωμένου:

«Καθώς Εγώ σας ηγάπησα, και σεις να αγαπάτε αλλήλους.» (Ιωάν. 13:34).

«Η αγάπη μακροθυμεί, αγαθοποιεί,
Η αγάπη δεν φθονεί,
Η αγάπη δεν αυθαδιάζει,
Δεν επαίρεται,
Δεν ασχημονεί,
Δεν ζητεί τα εαυτής,
Δεν παροξύνεται,
Δεν διαλογίζεται το κακόν.
Δεν χαίρει εις την αδικίαν,
Συγχαίρει δε εις την αλήθειαν.
Πάντα ανέχεται,
Πάντα πιστεύει,
Πάντα ελπίζει,
Πάντα υπομένει.
Η αγάπη ουδέποτε εκπίπτει.»

Α΄Κορ. 13:4-8

Μια άλλη πολύτιμη χάρη που πρέπει να γίνει προσεκτικά ασπαστή, είναι ο σεβασμός. Η αληθινή ευσέβεια για το Θεό εμπνέεται από το συναίσθημα του άπειρου μεγαλείου Του και την αναγνώριση της παρουσίας Του. Με αυτό το αίσθημα του Αοράτου πρέπει να εντυπωσιασθεί βαθιά κάθε παιδική καρδιά. Την ώρα και το μέρος της προσευχής και της δημόσιας λατρείας πρέπει το παιδί να διδαχθεί να τα θεωρεί ιερά, επειδή ο Θεός είναι παρών εκεί. Και με το σεβασμό ο οποίος εκδηλώνεται με τη στάση και με τη συμπεριφορά, το αίσθημα που τις εμπνέει θα γίνει βαθύτερο.

Καλά θα έκαναν νέοι και ηλικιωμένοι να μελετούν, να συλλογίζονται και να επαναλαμβάνουν συχνά τα λόγια αυτά του Αγίου Πνεύματος που φανερώνουν πώς πρέπει να θε-

ωρείται η θέση η οποία σημειώνεται με την ιδιαίτερη παρουσία του Θεού.

Ο Θεός πρόσταξε από την καιγόμενη βάτο στο Μωυσή:

«Λύσον τα υποδήματά σου, διότι ο τόπος επί τον οποίον ίστασαι, είναι γη αγία.» (Έξ. 3:5).

Ο Ιακώβ μετά που είδε το όραμα των αγγέλων, αναφώνησε:

«Ο Κύριος είναι εν τω τόπω τούτω και εγώ δεν ήξευρον . . . Δεν είναι τούτο ειμή οίκος Θεού και αύτη η πύλη του ουρανού.» (Γέν. 28:16,17).

«Ο Κύριος είναι εν τω ναώ τω αγίω Αυτού.
Σιώπα ενώπιον Αυτού πάσα η γη.»

Αββ. 2:20

«Θεός μέγας είναι ο Κύριος,
Και Βασιλεύς μέγας υπέρ πάντας του θεούς . . .
Δεύτε ας προσκυνήσωμεν και ας προσπέσωμεν,
Ας γονατίσωμεν ενώπιον του Κυρίου του Ποιητού ημών.»
«Αυτός έκαμεν ημάς και ουχί ημείς.
Ημείς είμεθα λαός Αυτού και πρόβατα της βοσκής Αυτού.
Εισέλθετε εις τας πύλας Αυτού εν δοξολογία,
Εις τας αυλάς Αυτού εν ύμνω.
Δοξολογείτε Αυτόν, ευλογείτε το όνομα Αυτού.»

Ψαλμ. 95:3-6, 100:3,4

Σεβασμός πρέπει να αποδοθεί επίσης στο όνομα του Θεού. Ποτέ το όνομα αυτό δεν πρέπει να αναφέρεται με ελαφρότητα ή με απερισκεψία. Ακόμη και στην προσευχή πρέπει να αποφεύγεται η άσκοπη επανάληψή του. «΄Αγιον και φοβερόν το όνομα Αυτού.» (Ψαλμ. 111:9). ΄Οταν οι άγγελοι το προφέρουν, καλύπτουν τα πρόσωπά τους. Με πόσο σεβασμό θα πρέπει οι αμαρτωλοί εμείς να το φέρουμε στα χείλη μας!

Και το λόγο του Θεού πρέπει να τον σεβόμαστε. Πρέπει να δείχνουμε ευλάβεια για το γραπτό τόμο, χωρίς ποτέ να

τον μεταχειριζόμαστε σαν κάτι το κοινό ή να τον πιάνουμε στα χέρια μας με απερισκεψία. Και ποτέ η Γραφή δεν πρέπει να αναφέρεται σαν αστεϊσμός ή να παραφράζεται για να μιμηθεί κάποια εξυπνάδα.

«Τα λόγια του Κυρίου είναι λόγια καθαρά, αργύριον δεδοκιμασμένον εν πηλίνω χωνευτηρίω, κεκαθαρισμένον επταπλασίως.» (Ψαλμ 12:6).

Πάνω απ'όλα πρέπει τα παιδιά να διδαχθούν ότι η πραγματική ευλάβεια φανερώνεται με την υπακοή. Ο Θεός δεν έχει προστάξει τίποτε που να είναι επουσιώδες, και άλλος τρόπος για να δείξουμε την ευλάβειά μας δεν υπάρχει από την υπακοή προς αυτά που έχει πει.

Σεβασμός οφείλεται και στους αντιπροσώπους του Θεού - τους ιεροκήρυκες, τους δασκάλους και τους γονείς που έχουν κληθεί να μιλούν και να ενεργούν στη θέση Του. Με το σεβασμό που αποδίδεται σε αυτούς, Εκείνος δοξάζεται.

Ο Θεός ιδιαίτερα προστάζει ευλάβεια και τρυφερότητα προς τους ηλικιωμένους. Λέει ότι «η πολιά είναι στέφανος δόξης ευρισκομένη εν τη οδώ της δικαιοσύνης.» (Παρ. 16: 31). Αναφέρει μάχες που δόθηκαν, νίκες που κερδίθηκαν βάρη που σηκώθηκαν και πειρασμοί που νικήθηκαν. Αναφέρει για τα κουρασμένα βήματα που κατευθύνονται προς τον τόπο της ανάπαυσής τους, και για μέρη που σε λίγο θα αδειάσουν. Βοηθήστε τα παιδιά να σκέπτονται αυτά τα πράγματα, και θα εξομαλύνουν το μονοπάτι των γερόντων με την ευγένεια και με το σεβασμό τους. Θα προσθέσουν επιπλέον χάρη και ομορφιά στην νεαρή ζωή τους, όταν δώσουν προσοχή στην εντολή που λέει: «Ενώπιον της πολιάς θέλεις προσηκώνεσθαι, και θέλεις τιμήσει το πρόσωπον του γέροντος.» (Λευιτ. 19:32).

Οι πατέρες, οι μητέρες και οι δάσκαλοι οφείλουν να εκτιμήσουν περισσότερο την ευθύνη και την τιμή που έθεσε επάνω τους ο Θεός, καθιστώντας τους αντιπροσώπους Του για το παιδί. Ο χαρακτήρας που αποκαλύπτεται με την καθημερινή ζωή, θα ερμηνεύσει στο παιδί με θετική ή αρνητική γι'αυτό επίδραση τα επόμενα λόγια του Θεού: «Καθώς

σπλαχνίζεται ο πατήρ τα τέκνα, ούτως ο Θεός σπλαχνίζεται τους φοβουμένους Αυτόν.» «Ως παιδίον το οποίον παρηγορεί η μήτηρ αυτού, ούτω θέλω σας παρηγορήσει.» (Ψαλμ. 103:13, Ησ. 66:13).

Ευτυχισμένο είναι το παιδί στο οποίο λόγια όπως αυτά αφυπνίζουν την αγάπη, την ευγνωμοσύνη και την εμπιστοσύνη. Το παιδί στο οποίο η τρυφερότητα, η δικαιοσύνη και η μακροθυμία των γονέων και των δασκάλων φανερώνουν την αγάπη, τη δικαιοσύνη και τη μακροθυμία του Θεού. ΄Οποιος μεταδίδει στο παιδί ή στο μαθητή ένα τέτοιο δώρο, το έχει προικίσει με ένα θησαυρό πολυτιμότερο από τα πλούτη όλων των εποχών - ένα θησαυρό μόνιμο σαν την αιωνιότητα.

ΣΧΕΣΗ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

> «Με στολήν σεμνήν» «όλη η δόξα της θυγατρός του βασιλέως είναι έσωθεν.»
> (Α΄Τιμ. 2:9, Ψαλμ. 45:13)

Καμιά μόρφωση δε θεωρείται τελειοποιημένη αν δε διδάσκει πραγματικές αρχές σχετικά με την ενδυμασία. Χωρίς τη διδαχή αυτή το έργο της εκπαίδευσης συχνά καθυστερείται και παραποιείται. Η αγάπη για το ντύσιμο και η αφοσίωση στη μόδα είναι οι πιο φοβεροί αντίπαλοι του δασκάλου και τα πιο αποτελεσματικά εμπόδια.

Η μόδα είναι η κυρία που κυβερνάει με σιδερένιο χέρι. Σε πάρα πολλά σπίτια η δύναμη, ο καιρός και η προσοχή των γονέων και των παιδιών απορροφούνται με το να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της. Οι πλούσιοι φιλοδοξούν να συμμορφωθούν με τις συνεχώς εναλλασσόμενες τεχνοτροπίες της. Η μεσαία και η κατώτερη τάξη αγωνίζονται να προσεγγίσουν εκείνους που θεωρούν ανώτερούς τους. Εκεί όπου τα μέσα είναι περιορισμένα και η φιλοδοξία για ψευτοαριστοκρατικότητα είναι μεγάλη, το βάρος καταντάει σχεδόν αφόρητο.

Για πολλούς δεν έχει σημασία αν είναι ταιριαστό ένα ρούχο ή αν φαίνεται όμορφο. Μόλις αλλάξει η μόδα, θα το μεταποιήσουν ή θα το πετάξουν. Τα μέλη της οικογένειας είναι καταδικασμένα να μοχθούν αδιάκοπα. Δε μένει καιρός για την ανατροφή των παιδιών, ούτε καιρός για προσευχή, ούτε για τη μελέτη της Γραφής, ούτε για να δοθεί στα μικρά παιδιά βοήθεια να γνωρισθούν με το Θεό και με τα έργα Του.

Δεν υπάρχει ούτε ο καιρός ούτε το χρήμα για την αγαθοεργία, και συχνά το τραπέζι του σπιτιού στρώνεται με αιματηρές οικονομίες. Τα τρόφιμα είναι κακής ποιότητας, το φαγητό βιαστικά μαγειρεμένο και οι ανάγκες του σώματος κατά μέρος καλύπτονται. Το αποτέλεσμα είναι να δημιουργούνται κακές συνήθειες στη διατροφή, οι οποίες προξενούν ασθένειες ή οδηγούν στην έλλειψη της εγκράτειας.

Η αγάπη της επίδειξης φέρει τη σπατάλη, και σε πολλά νεαρά άτομα καταστρέφει την επιδίωξη για καλύτερη ζωή. Αντί να κοιτάξουν να μορφωθούν, από νωρίς ζητούν κάποιο είδος εργασίας για να κερδίσουν χρήματα με σκοπό να ικανοποιήσουν το πάθος τους για τη μόδα. Και με το πάθος αυτό πολλά νεαρά κορίτσια παρασύρονται στην καταστροφή.

Σε πολλά σπίτια τα έσοδα της οικογένειας επιβαρύνονται. Ο πατέρας, αδυνατώντας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της μητέρας και των παιδιών, έρχεται στον πειρασμό της ανεντιμότητας, και εδώ πάλι η αισχύνη και η καταστροφή είναι το αποτέλεσμα.

Ούτε ακόμη η ημέρα της αργίας ή της θρησκευτικής λατρείας δεν εξαιρούνται από την κυριαρχία της μόδας. Παρουσιάζει μάλλον την ευκαιρία για μεγαλύτερη επίδειξη της δύναμής της. Η εκκλησία γίνεται πασαρέλα και οι μόδες τραβούν περισσότερο την προσοχή παρά το κήρυγμα, ενώ οι φτωχοί μη μπορώντας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μόδας, παραμένουν μακριά από την εκκλησία. Η ημέρα της ανάπαυσης περνάει με οκνηρία, και για τους νέους πολλές φορές με ψυχοφθόρες συναναστροφές.

Στο σχολείο τα κορίτσια φορώντας ανάρμοστα ή άβολα ρούχα, δεν είναι προσαρμοσμένα ούτε για τη μελέτη ούτε για την ψυχαγωγία. Το μυαλό τους είναι απασχολημένο με άλλα πράγματα, και είναι δύσκολο για το δάσκαλο να προσελκύσει το ενδιαφέρον.

Προκειμένου να καταπολεμήσει το γήτεμα αυτό της μόδας, ο δάσκαλος πολλές φορές δε βρίσκει άλλο αποτελεσματικότερο μέσον από την επαφή με τη φύση. Κάνετε τα παιδιά να γευθούν τη γοητεία που ασκεί το ποτάμι, η λίμνη και η θάλασσα. Κάνετέ τα να ανεβούν στους λόφους, να παρατηρήσουν τη δόξα του ηλιοβασιλέματος, να εξερευνήσουν τους θησαυρούς του δάσους και του αγρού. Κάνετέ τα να αισθανθούν την ευχαρίστηση της καλλιέργειας των φυτών και των λουλουδιών, και τότε η σπουδαιότητα του να

προσθέσουν μια ακόμη κορδέλα ή πιέτα στα ρούχα θα τους γίνει ασήμαντη.

Οδηγήστε τους νέους να αναγνωρίσουν ότι στο ντύσιμο όπως και στο φαγητό η απλότητα είναι απαραίτητη για την ευθυκρισία. Οδηγήστε τα να δουν πόσα πολλά πράγματα υπάρχουν για να μάθουν και να κάνουν. Πόσο πολύτιμα είναι τα χρόνια της νιότης για το έργο της ζωής. Βοηθήστε τα να δουν τι θησαυροί υπάρχουν μέσα στο λόγο του Θεού, στο βιβλίο της φύσης και στις βιογραφίες ευγενών ανθρώπων. Στρέψτε τη σκέψη τους στη δυστυχία την οποία μπορούν να ανακουφίσουν. Βοηθήστε τα να αντιληφθούν ότι με το κάθε κέρμα που σπαταλάται για την επίδειξη της μόδας, εκείνος που το ξοδεύει, στερεί τα μέσα να θρέψει τους νηστικούς, να ντύσει τους γυμνούς και να παρηγορήσει τους θλιμμένους.

Ας μην αφήσουν να χαθούν οι χρυσές ευκαιρίες. Υπακούοντας σε εντολές που δε βασίζονται στη λογική, στην άνεση και στην κοσμιότητα, θα εμποδίσουν την ανάπτυξη της διάνοιας, θα φθείρουν την υγεία τους και θα καταστρέψουν την ευτυχία τους.

Παράλληλα, οι νέοι πρέπει να διδαχθούν να αναγνωρίζουν το μάθημα της φύσης. «Τα πάντα έκαμε καλά εν τω καιρώ εκάστου.» (Εκκλ. 3:11). Με το ντύσιμο, όπως και με κάθετι άλλο, έχουμε το προνόμιο να τιμήσουμε τον Πλάστη μας. Αυτός θέλει το ντύσιμό μας να είναι όχι μόνο ευπρεπισμένο και υγιεινό, αλλά κατάλληλο και αρμοστό.

Ο χαρακτήρας του ατόμου εξαρτάται από τον τρόπο της ενδυμασίας του. Το λεπτό γούστο και ο καλλιεργημένος νους θα φανερωθούν με την εκλογή της απλής και κατάλληλης περιβολής. Σεμνή απλότητα στο ντύσιμο, όταν συνδυάζεται με την αιδημοσύνη της συμπεριφοράς, συντελούν πολύ στο να περιβάλλουν μια νέα κοπέλα με την ιερή εκείνη ατμόσφαιρα που θα της γίνει ασπίδα ενάντια σε χίλιους πειρασμούς.

Οι νέες πρέπει να διδαχθούν ότι η τέχνη της ραπτικής συμπεριλαμβάνει την ικανότητα να ετοιμάζουν οι ίδιες τα

φορέματά τους. Αυτή είναι μια φιλοδοξία που πρέπει να γίνει ασπαστή από κάθε κορίτσι. Είναι ένα μέσον που προσφέρει χρησιμότητα και ανεξαρτησία που δε θα θελήσουν να στερηθούν. Είναι σωστό να αγαπάει κανείς και να επιζητάει την ομορφιά. Ο Θεός όμως επιθυμεί να ζητάμε πρώτα την ανώτερη ομορφιά - εκείνη που είναι άφθαρτη. Τα εκλεκτότερα επιτεύγματα της ανθρώπινης επινόησης δεν περιέχουν ομορφιά που μπορεί να συγκριθεί με την ομορφιά του χαρακτήρα, την οποία Εκείνος θεωρεί «πολύτιμον».

Ας διδαχθούν τα παιδιά και οι νέοι να διαλέξουν για τον εαυτό τους το βασιλικό εκείνο ένδυμα, το υφαμένο στον ουράνιο αργαλειό - το «βύσσινον καθαρόν και λαμπρόν» (Αποκ. 19:8), το οποίο θα φορέσουν όλοι οι άγιοι της γης. Το ένδυμα αυτό, ο ίδιος άσπιλος χαρακτήρας του Χριστού προσφέρεται δωρεάν στον κάθε άνθρωπο. ΄Ολοι όμως θα το λάβουν και θα το φορέσουν εδώ.

Ας διδαχθούν τα παιδιά ότι τρέφοντας το νου τους με αγνές, καθαρές σκέψεις και προσφέροντας έργα βοήθειας και αγάπης, ντύνονται με το όμορφο επένδυμα του χαρακτήρα Του. Αυτή η περιβολή θα τα κάνει όμορφα και αξιαγάπητα εδώ στη γη αυτή, και αργότερα θα καταστεί ο τίτλος τους για την αποδοχή τους στο παλάτι του Βασιλιά. Η υπόσχεσή Του είναι:

«Θέλουσι περιπατήσει μετ'Εμού με λευκά, διότι είναι άξιοι.» (Αποκ. 3:4).

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

> «Αγιάζετε τα Σάββατά Μου, και ας ήναι μεταξύ Εμού και υμών σημείον, ώστε να γνωρίζητε ότι Εγώ είμαι Κύριος ο Θεός σας.»
> (Ιεζ. 20:20)

Η αξία του Σαββάτου ως μέσον εκπαίδευσης είναι ανεκτίμητη. Οτιδήποτε ο Θεός ζητάει από εμάς, μας το επιστρέφει πλουτισμένο, μεταμορφωμένο με τη δόξα Του. Το δέκατο που απαιτούσε από τον Ισραήλ, ήταν προορισμένο για να διατηρήσει μεταξύ των ανθρώπων, μέσα στην ένδοξη ομορφιά του, τον τύπο του αγιαστηρίου Του στον ουρανό, το τεκμήριο της παρουσίας Του στη γη. Το ίδιο και με το μέρος εκείνο του χρόνου που απαιτεί από μας, μας το επιστρέφει πάλι φέροντας το όνομά Του και τη σφραγίδα Του. Λέει: «Τούτο είναι σημείον μεταξύ Εμού και υμών», «διότι εις έξ ημέρας εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην, την θάλασσαν και πάντα τα εν αυτοίς, εν δε τη ημέρα τη εβδόμη κατέπαυσε. Διά τούτο ευλόγησε Κύριος την ημέραν του Σαββάτου και ηγίασεν αυτήν.» (Έξ. 31:13, 20:11). Το Σάββατο είναι το σημείο της δημιουργικής και απολυτρωτικής δύναμης. Παρουσιάζει το Θεό ως την πηγή της ζωής και της γνώσης. Υπενθυμίζει την αρχέγονη δόξα του ανθρώπου και με αυτό μαρτυρεί το σκοπό του Θεού να ξαναδημιουργήσει την εικόνα Του σε μας.

Το Σάββατο και η οικογένεια θεσπίσθηκαν στην Εδέμ και, σύμφωνα με την πρόθεση του Θεού, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Την ημέρα αυτή, περισσότερο από κάθε άλλη, έχουμε τη δυνατότητα να ζούμε την εδεμική ζωή. Το σχέδιο του Θεού ήταν τα μέλη της οικογένειας να

συσχετίζονται στην εργασία και στη μελέτη, στη λατρεία και στην ψυχαγωγία, ο πατέρας ως ιερέας της οικογένειάς του, και οι δύο τους, πατέρας και μητέρα, σαν δάσκαλοι και σύντροφοι των παιδιών τους. Αλλά όταν με τα αποτελέσματα της αμαρτίας οι συνθήκες της ζωής μεταβλήθηκαν, δημιούργησαν σοβαρό εμπόδιο στη συσχέτιση αυτή. Συμβαίνει ο πατέρας να βλέπει το πρόσωπο των παιδιών του σπάνιαστο διάστημα της εβδομάδας. Στερείται σχεδόν καθολοκληρίαν την ευκαιρία να συναναστραφεί με αυτά και να τα διδάξει. Ο Θεός όμως έχει θέσει ένα όριο στις απαιτήσεις της κοπιαστικής και μονότονης εργασίας. Βάζει το ευσπλαχνικό χέρι Του επάνω στο Σάββατο. Κατά τη δική Του ημέρα επιφυλάσσει για την οικογένεια την ευκαιρία για επικοινωνία με Αυτόν, με τη φύση και των μελών αναμεταξύ τους.

Αφού το Σάββατο είναι το αναμνηστικό της δημιουργικής δύναμης, αυτή είναι η ημέρα κατά την οποία, πάνω από όλες τις άλλες, πρέπει να γνωρισθούμε με το Θεό μέσο των έργων Του. Στη διάνοια των παιδιών αυτή καθεαυτή η σκέψη του Σαββάτου πρέπει να συνδέεται με την ομορφιά των αντικειμένων της φύσης. Ευτυχισμένη η οικογένεια που μπορεί να πάει το Σάββατο στον τόπο της λατρείας όπως ο Χριστός πήγαινε με τους μαθητές Του στη συναγωγή, περνώντας από χωράφια, βαδίζοντας πλάι στη λίμνη ή διαβαίνοντας ανάμεσα σε οπωρώνες. Ευτυχισμένοι οι γονείς που μπορούν να διδάξουν στα παιδιά τους το γραπτό λόγο του Θεού από τις ορθάνοιχτες σελίδες του βιβλίου της φύσης, που μπορούν να τα συγκεντρώσουν κάτω από τα πράσινα δένδρα, στη δροσερή και καθαρή ατμόσφαιρα για να μελετήσουν το λόγο και να ψάλλουν δοξολογώντας τον ουράνιο Πατέρα.

Με τέτοιου είδους συναναστροφές οι γονείς μπορούν να δέσουν τα παιδιά τους στην καρδιά τους, και στη συνέχεια με το Θεό, με ακατάλυτους για πάντα δεσμούς.

Σαν μέσα για πνευματική εξάσκηση, οι ευκαιρίες που παρουσιάζει το Σάββατο είναι ανεκτίμητες. Το μάθημα της Σχολής του Σαββάτου, πρέπει να μελετάται όχι με μια βια-

στική ματιά του βιβλικού μαθήματος το πρωί του Σαββάτου, αλλά με προσεκτική μελέτη για την ερχόμενη εβδομάδα το απόγευμα του Σαββάτου, με καθημερινή επανάληψη και επεξήγηση στο διάστημα της εβδομάδας. Έτσι αποτυπώνεται το μάθημα στη μνήμη σαν ένας εξολοκλήρου ανεξίτηλος θησαυρός.

Ενώ ακούουν το κήρυγμα, ας σημειώνουν οι γονείς και τα παιδιά τα βιβλικά κείμενα που αναφέρονται, και όσο το δυνατό τη συνοχή της κεντρικής σκέψης για να τα επαναλάβουν μετά στο σπίτι αναμεταξύ τους. Αυτό θα βελτιώσει κατά πολύ την κουραστική προσπάθεια που συχνά καταβάλλουν τα παιδιά για να δώσουν προσοχή στο κήρυγμα, και θα καλλιεργήσει σε όλους τη συνήθεια της προσοχής και της συνοχής της σκέψης.

Η πρόταση μιας τέτοιας συστηματικής εμβάθυνσης σε θρησκευτικά θέματα παρουσιάζει στο σπουδαστή θησαυρούς τους οποίους ούτε έχει ποτέ ονειρευθεί. Θα αποδείξει με την προσωπική ζωή του την αληθότητα της εμπειρίας που περιγράφει η Βίβλος:

«Καθώς ευρέθησαν οι λόγοι Σου, κατέφαγον αυτούς. Και ο λόγος Σου ήτο εν εμοί χαρά και αγαλλίασις της καρδίας μου.» (Ιερ. 15:16).

«Θέλω μελετά εις τα διατάγματά Σου.» «Πλέον επιθυμητά παρά το χρυσίον, μάλιστα παρά πλήθος καθαρού χρυσίου . . . Ο δούλος Σου μάλιστα νουθετείται δι'αυτών. Εις την ρήσιν αυτών η αμοιβή είναι μεγάλη.» (Ψαλμ. 119:48, 19:10, 11).

ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΉ

> «Είναι δε η πίστις ελπιζομένων πεποίθησις.» «Πάντα όσα αν ζητήσητε εν τη προσευχή, έχοντες πίστιν θέλετε λάβει.» (Εβρ. 11:1, Ματθ. 21:22)

Πίστη είναι η εμπιστοσύνη στο Θεό - η πεποίθηση ότι Αυτός μας αγαπάει και ότι γνωρίζει καλύτερα τι είναι για το καλό μας. Έτσι, μας οδηγεί να προτιμούμε τη δική Του μέθοδο αντί για τη δική μας. Αυτή στη θέση της αδυναμίας μας βάζει τη δύναμή Του, στη θέση της αμαρτωλότητάς μας θέτει τη δικαιοσύνη Του. Εμείς οι ίδιοι, αυτή η ζωή μας ήδη Του ανήκουμε. Η πίστη αναγνωρίζει την ιδιοκτησία Του και δέχεται τις ευλογίες Του. Η αλήθεια, η ακεραιότητα, η αγνότητα έχουν υποδειχθεί ως μυστικά για την επιτυχία της ζωής. Αλλά είναι η πίστη που φέρει τις αρχές αυτές στην κατοχή μας.

Κάθε καλή παρόρμηση ή προσδοκία είναι δώρα από το Θεό. Η πίστη δέχεται από το Θεό τη ζωή που αυτή μόνη μπορεί να παράγει τη σωστή ανάπτυξη και καταλληλότητα.

Το πώς θα εξασκήσουμε την πίστη, πρέπει να εξηγηθεί με σαφήνεια. Για κάθε υπόσχεση του Θεού υπάρχουν όροι. Αν εμείς είμαστε πρόθυμοι να κάνουμε το θέλημά Του, όλη Του η δύναμη γίνεται δική μας. «Ο σπόρος είναι ο λόγος του Θεού.» (Λουκά 8:11). ΄Οπως είναι βέβαιο ότι στο βαλανίδι κλείνεται η βαλανιδιά, το ίδιο σίγουρο είναι ότι το δώρο του Θεού περικλείεται στην υπόσχεσή Του. Δεχόμενοι την υπόσχεση, θα λάβουμε το δώρο.

Η πίστη που μας καθιστά ικανούς να δεχόμαστε τα δώρα του Θεού, αυτή η ίδια είναι ένα δώρο, του οποίου μια ορισμένη δόση μεταδίδεται σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Αυξάνει ενώ εξασκείται με το να οικειοποιείται το λόγο του Θεού. Προκειμένου να ενισχύσουμε την πίστη, χρειάζεται να τη φέρουμε σε επαφή με το λόγο.

Στη μελέτη της Γραφής ο μελετητής πρέπει να οδηγηθεί να διακρίνει τη δύναμη του λόγου του Θεού. Κατά τη δημιουργία «Αυτός είπε και έγεινεν, Αυτός προσέταξε και εστερεώθη.» Κάλεσε «τα μη όντα ως όντα» (Ψαλμ. 33:9, Ρωμ. 4: 17), επειδή όταν Αυτός τα καλεί, τότε εκείνα δημιουργούνται.

Πόσες φορές αυτοί που εμπιστεύθηκαν στο λόγο του Θεού, αν και εντελώς ανίσχυροι, μπόρεσαν να αντισταθούν στη δύναμη όλου του κόσμου! Τέτοιος είναι ο Ενώχ, άνθρωπος με καθαρή καρδιά, με άγια ζωή που διατήρησε την πίστη του ακμαία, με το θρίαμβο της δικαιοσύνης εναντίον μιας γενεάς σκολιάς και διεστραμμένης. Ο Νώε και η οικογένειά του εναντίον των συγχρόνων τους, ανθρώπων με τεράστιες σωματικές, φυσικές και διανοητικές δυνάμεις, και με την αχρειότερη ηθική υπόσταση. Ο λαός του Ισραήλ στην Ερυθρά Θάλασσα, ένα ανήμπορο, τρομοκρατημένο πλήθος σκλάβων εναντίον του πανίσχυρου στρατεύματος του ισχυρότατου έθνους της υφηλίου. Ο Δαβίδ ένα βοσκόπουλο, με την υπόσχεση του Θεού για το θρόνο, εναντίον του Σαούλ, του εγκαθιδρυμένου μονάρχη, αποφασισμένου να διατηρήσει με κάθε θυσία τη δύναμή του. Ο Σεδράχ και οι σύντροφοί του στο καμίνι της φωτιάς με το Ναβοχοδονόσορ στο θρόνο. Ο Δανιήλ ριγμένος στα λιοντάρια, με τους εχθρούς του στα ύπατα αξιώματα του βασιλείου. Ο Ιησούς στο σταυρό, με τους Ιουδαίους ιερείς και άρχοντες να φέρουν σε εξαναγκασμό και αυτόν ακόμη το Ρωμαίο διοικητή να κάμει αυτό που ήθελαν. Τον Παύλο αλυσοδεμένο, οδηγούμενο σε θάνατο κακούργων, με το Νέρωνα δεσπότη μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας.

Τέτοια παραδείγματα δε συναντώνται μόνο στη Γραφή. Βρίσκονται άφθονα σε όλα τα ιστορικά αρχεία του ανθρώπινου πολιτισμού. Οι Βαλδένσιοι και οι Ουγενότοι, ο Ουίκλιφ και ο Ιωάννης Χους, ο Τύνδαλος και ο Νωξ, ο Ζίντζερντορφ και ο Ουέσλεϊ, και πλήθη άλλων απέδειξαν τη δύναμη του λόγου του Θεού εναντίον της ανθρώπινης δύναμης και τακτικής στην υποστήριξη του κακού. Αυτοί αποτελούν την πραγματική τάξη των ευγενών του κόσμου. Αυτή είναι η βασιλική τους σειρά διαδοχής. Στη σειρά αυτή οι σημερινοί νέοι καλούνται να καταλάβουν τη θέση τους.

Η πίστη χρειάζεται όχι μόνο για τα σοβαρά ζητήματα της ζωής αλλά και για τα λιγότερο σημαντικά. Σε όλα τα καθημερινά μας ενδιαφέροντα και στις ασχολίες, η ενισχυτική δύναμη του Θεού πραγματοποιείται για μας μέσο μιας ενοικούσας εμπιστοσύνης.

Εξεταζόμενη από ανθρώπινη πλευρά, η ζωή είναι για όλους ένα απάτητο μονοπάτι. Είναι ένα μονοπάτι το οποίο, όσον αφορά στις ενδομυχότερες εμπειρίες μας, ο καθένας θα το βαδίσει μόνος του. Καμιά άλλη ανθρώπινη ύπαρξη δεν μπορεί να εισχωρήσει στα ενδόμυχά μας. Καθώς το μικρό παιδί ξεκινάει για το ταξίδι αυτό, κατά το οποίο, νωρίς ή αργά, το ίδιο θα διαλέξει την πορεία του, το ίδιο θα αποφασίσει τις εκβάσεις της ζωής για την αιωνιότητα, πόσο σοβαρή προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για να καθοδηγηθεί η εμπιστοσύνη του προς το βέβαιο Οδηγό και Βοηθό!

Σαν ασπίδα κατά του πειρασμού και έμπνευση για την αγνότητα και την αλήθεια, καμιά άλλη επιρροή δεν μπορεί να ισοσκελισθεί με την αίσθηση της παρουσίας του Θεού. «Πάντα είναι γυμνά και τετραχηλισμένα εις τους οφθαλμούς Αυτού, προς Ον έχομεν να δώσωμεν λόγον.» Και ο προφήτης λέει: «Οι οφθαλμοί Σου είναι καθαρώτεροι παρά ώστε να βλέπης τα πονηρά, και δεν δύνασαι να επιβλέπης εις την αμαρτίαν.» Αυτή η σκέψη αποτέλεσε την ασπίδα του Ιωσήφ μέσα στη διαφθορά της Αιγύπτου. Στα δελεάσματα του πειρασμού, η απάντησή του ήταν: «Πώς να πράξω τούτο το μέγα κακόν και να αμαρτήσω εναντίον του Θεού;» (Εβρ.

4:13, Αββ. 1:13, Γέν: 39:9). Τέτοια μια ασπίδα θα φέρει για κάθε ψυχή πίστη, αν εξασκείται.

Μόνο η αίσθηση της παρουσίας του Θεού είναι ικανή να διαλύσει το φόβο που μπορεί να κάνει τη ζωή φορτική στην περίπτωση του δειλού παιδιού. Ας χαράξει στην μνήμη του την υπόσχεση: «΄Αγγελος Κυρίου στρατοπεδεύσει κύκλω των φοβουμένων Αυτόν και ελευθερώνει αυτούς.» (Ψαλμ. 34:7). Ας διαβάσει τη θαυμάσια εκείνη ιστορία του Ελισσαιέ στην ορεινή πόλη με το πλήθος των ουρανίων αγγέλων ανάμεσα σε αυτόν και στα στρατεύματα του εχθρικού ιππικού. Ας διαβάσει πώς παρουσιάσθηκε ο άγγελος στο φυλακισμένο και καταδικασμένο σε θάνατο Πέτρο. Πώς, προσπερνώντας τους οπλισμένους φύλακες, τις βαριές, σιδερένιες πύλες καλά αμπαρωμένες, ο άγγελος οδήγησε το δούλο του Θεού στην ασφάλεια. Ας διαβάσει για εκείνη τη σκηνή στη θάλασσα όπου οι ανεμοδαρμένοι ναύτες και στρατιώτες, εξαντλημένοι από τη βαριά δουλειά, την αγρύπνια και τη μακρά νηστεία, ο κρατούμενος και καταδικασμένος για εκτέλεση Παύλος πρόφερε τα σπουδαία εκείνα ενθαρρυντικά και ελπιδοφόρα λόγια: «Σας παραινώ να έχητε θάρρος, διότι εξ υμών ουδεμία ψυχή δεν θέλει χαθή, ειμή μόνον το πλοίον. Διότι την νύκτα ταύτην εφάνη εις εμέ άγγελος Θεού, του οποίου είμαι, τον οποίον λατρεύω, λέγων, Μη φοβού, Παύλε, πρέπει να παρασταθής ενώπιον του Καίσαρος, και ιδού, ο Θεός σοι εχάρισε πάντας τους πλέοντας μετά σου.» Με την πίστη αυτής της υπόσχεσης, ο Παύλος βεβαίωσε τους συντρόφους του: «Ουδενός από σας θέλει πέσει θριξ εκ της κεφαλής.» Έτσι και έγινε. Επειδή στο πλοίο υπήρχε ένας άνθρωπος μέσο του οποίου ο Θεός θα εργαζόταν, ολόκληρο το πλήρωμα των ειδωλολατρών ναυτικών και στρατιωτών διαφυλάχθηκε. «Ούτω, διεσώθησαν πάντες εις την γην.» (Πράξ. 27: 22-24, 34,44).

Τα πράγματα αυτά δεν έχουν γραφεί απλώς και μόνο για να τα διαβάζουμε και για να θαυμάζουμε, αλλά και με το σκοπό όπως η ίδια η πίστη, η οποία επιτέλεσε μεγάλα κα-

τορθώματα για τους δούλους του Θεού στην παλιά εποχή, να δημιουργηθεί μέσα μας.

Αυτοί που δεν έχουν διόλου θάρρος για την ικανότητά τους, και που η έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό τους τούς κάνει να οπισθοχωρούν μπροστά στις φροντίδες και στις ευθύνες, πρέπει να διδαχθούν να στηρίζονται στο Θεό. Τότε πολλοί από αυτούς, που διαφορετικά θα ήταν ασήμαντα στοιχεία στον κόσμο, ίσως και ένα βάρος, θα μπορέσουν να πουν μαζί με τον απόστολο Παύλο, «τα πάντα δύναμαι διά του ενδυναμούντος με Χριστού». (Φιλιπ. 4:13).

Επίσης και στο παιδί που εύκολα δυσφορεί για τις προσβολές που του γίνονται, η πίστη διδάσκει πολύτιμα μαθήματα. Η προδιάθεση να αντιδράσει κανείς στο κακό ή να εκδικηθεί για το άδικο, συνήθως δημιουργείται από μια ευαισθησία για την απονομή δικαιοσύνης, ή από ένα έντονο, ενεργητικό πνεύμα. Το παιδί αυτό πρέπει να διδαχθεί ότι ο αιώνιος υπερασπιστής του δικαίου είναι ο Θεός. Τρέφει τρυφερή φροντίδα γι'αυτούς που τόσο πολύ αγάπησε, ώστε έδωσε τον πολυαγαπημένο Του Υιό για να τους σώσει. Αυτός θα ασχοληθεί με τον καθένα που αδικοπραγεί.

«Διότι όστις εγγίζει εσάς, εγγίζει την κόρην του οφθαλμού Αυτού.» (Ζαχ. 2:8).

«Ανάθες εις τον Κύριον την οδόν σου και έλπιζε επ'Αυτόν, και Αυτός θέλει ενεργήσει. Και θέλει εξάγει ως φως την δικαιοσύνην σου και την κρίσιν σου ως μεσημβρίαν.» (Ψαλμ. 37:5,6).

«Ο Κύριος θέλει είσθαι καταφύγιον εις τον πένητα, καταφύγιον εν καιρώ θλίψεως. Και θέλουσιν ελπίζει επί Σε οι γνωρίζοντες το όνομά Σου, διότι δεν εγκατέλειπες τους εκζητούντας Σε, Κύριε.» (Ψαλμ. 9:9,10).

Την ευσπλαχνία που ο Θεός εκδηλώνει σε μας, μας ζητάει να την εκδηλώνουμε στους άλλους. Ο παρορμητικός, ο άνθρωπος με υπερβολική πεποίθηση και ο εκδικητικός, ας στρέψουν το βλέμμα τους προς τον Πράο και Ταπεινό, οδηγούμενο σαν αρνί στη σφαγή, χωρίς αντεκδίκηση, όπως το πρόβατο φέρεται άφωνο στους σφαγείς. Ας προσβλέψουν

σε Αυτόν τον οποίον τρύπησαν οι αμαρτίες μας και βάρυναν οι θλίψεις μας, και θα μάθουν να υπομένουν, να ανέχονται και να συγχωρούν.

Με πίστη στο Χριστό, κάθε έλλειψη του χαρακτήρα πληρώνεται, κάθε ρυπαρότητα καθαρίζεται, κάθε λάθος διορθώνεται, κάθε αρετή αναπτύσσεται.

«Είσθε πλήρεις εν Αυτώ.» (Κολ. 2:10).

Προσευχή και πίστη είναι στενά συνδεδεμένες, και πρέπει να μελετούνται ταυτόχρονα. Στην πιστή προσευχή ενοικεί μια θεϊκή επιστήμη, την οποία ο καθένας που θέλει να επιτύχει στη ζωή πρέπει να κατανοήσει. Ο Χριστός λέει: «Πάντα όσα προσευχόμενοι ζητείτε, πιστεύετε ότι λαμβάνετε, και θέλει γείνει εις εσάς.» (Μάρκ. 11:24). Διασαφηνίζει ότι αυτά που ζητάμε, πρέπει να είναι σύμφωνα με το θέλημά Του. Πρέπει να ζητάμε εκείνα τα πράγματα που έχει υποσχεθεί, και οτιδήποτε λαμβάνουμε, πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση του θελήματός Του. ΄Οταν οι όροι τηρούνται, η υπόσχεση είναι κατηγορηματική.

Μπορούμε να ζητήσουμε τη συγχώρηση της αμαρτίας, το ΄Αγιο Πνεύμα, ένα χριστόμορφο χαρακτήρα, σοφία και δύναμη για να κάνουμε το έργο Του, κάθε δωρεά που έχει υποσχεθεί. Τότε πρέπει να πιστεύουμε ότι λαμβάνουμε, και να Τον ευχαριστήσουμε ότι το έχουμε ήδη λάβει.

Δε χρειάζεται να δούμε κάποια εξωτερική παρουσίαση της ευλογίας. Η δωρεά περικλείεται στην υπόσχεση, και μπορούμε να ασχολούμαστε με το έργο μας όντας βέβαιοι ότι αυτό που ο Θεός υποσχέθηκε, θα το εκτελέσει, και ότι το ίδιο δώρο που ήδη έχει περιέλθει στην κατοχή μας, θα εμφανισθεί όταν το χρειασθούμε περισσότερο.

Το να ζει κανείς με το λόγο του Θεού, σημαίνει την παντελή σε Αυτόν παραχώρηση της ζωής. Θα παρουσιάζεται μια συνεχής αίσθηση ανάγκης και εξάρτησης, μια έλξη της καρδιάς προς το Θεό. Η προσευχή είναι μια ανάγκη επειδή αυτή είναι η ζωή της ψυχής. Η οικογενειακή προσευχή, η δημόσια προσευχή έχουν τη θέση τους. Αλλά η μυστική επικοινωνία με το Θεό διατηρεί τη ζωή της ψυχής.

Ήταν στο βουνό με το Θεό όπου ο Μωυσής αντίκρισε τον τύπο του θαυμάσιου εκείνου οικοδομήματος το οποίο επρόκειτο να καταστεί ο τόπος της κατοίκησης της δόξας Του. Και είναι στο βουνό με το Θεό - στο μυστικό μέρος της επικοινωνίας - όπου πρέπει να συλλογισθούμε το ένδοξο ιδανικό Του για την ανθρωπότητα, Αυτό θα μας καταστήσει ικανούς να διαμορφώσουμε το χαρακτήρα μας, έτσι ώστε να εκπληρωθεί για μας η υπόσχεσή Του: «Θέλω κατοικεί εν αυτοίς και περιπατεί, και θέλω είσθαι Θεός αυτών, και αυτοί θέλουσιν είσθαι λαός Μου.» (Β΄Κορ. 6:16).

Ήταν στις ώρες της μονήρους προσευχής όπου ο Ιησούς λάμβανε σοφία και δύναμη κατά την επίγεια ζωή Του. Ας ακολουθήσουν οι νέοι το παράδειγμα Του, ζητώντας τη χαραυγή και το δειλινό μια ήσυχη επικοινωνία με τον Πατέρα τους στον ουρανό. Και στο διάστημα της ημέρας ας υψώνουν τις καρδιές τους στο Θεό. Σε κάθε βήμα της ζωής μας ακούμε τη φωνή Του: «Εγώ Κύριος ο Θεός σου είμαι ο κρατών την δεξιάν σου, λέγων προς σε, Μη φοβού, Εγώ θέλω σε βοηθήσει.» (Ησ. 41:13). Αν μπορούσαν τα παιδιά μας να μάθουν τα μαθήματα αυτά στα πρώτα χρόνια της ζωής τους, τι δροσιά και δύναμη, τι χαρά και χάρη θα πρόσθεταν στη ζωή τους!

Αυτά είναι μαθήματα που μόνο εκείνος που τα έμαθε, μπορεί να τα διδάξει. Ο λόγος για τον οποίο η διδασκαλία της Γραφής δεν ασκεί μεγαλύτερη επίδραση στους νέους, είναι επειδή τόσοι πολλοί γονείς και δάσκαλοι ισχυρίζονται ότι πιστεύουν στο λόγο του Θεού, ενώ με τη ζωή τους αρνούνται τη δύναμή του. Μερικές φορές οι νέοι φθάνουν να αισθανθούν τη δύναμη του λόγου. Βλέπουν την πολυτιμότητα της ζωής του Χριστού. Βλέπουν την ομορφιά του χαρακτήρα Του, τις δυνατότητες της ζωής τής αφιερωμένης στην υπηρεσία Του. Σε αντίθεση όμως, βλέπουν τη ζωή εκείνων οι οποίοι προσποιούνται ότι σέβονται τα διατάγματα του Θεού. Για πόσες τέτοιες περιπτώσεις αληθεύουν τα λόγια που ειπώθηκαν στον προφήτη Ιεζεκιήλ:

«Και συ, υιέ ανθρώπου, οι υιοί του λαού σου . . . λαλούσι προς αλλήλους, έκαστος προς τον αδελφόν αυτού, λέγοντες, Έλθετε λοιπόν, και ακούσατε τίς ο λόγος ο εξερχόμενος παρά Κυρίου. Και έρχονται προς σε, καθώς συνάγεται ο λαός, και κάθηται έμπροσθέν σου ο λαός Μου, και ακούουσι τους λόγους σου, αλλά δεν κάμνουσιν αυτούς. Διότι εν τω στόματι αυτών δεικνύουσι πολλήν αγάπην, η καρδία όμως αυτών υπάγει κατόπιν της αισχροκερδείας αυτών. Και ιδού, συ είσαι προς αυτούς ως ερωτικόν άσμα ανθρώπου ηδυφώνου, και παίζοντος όργανα καλώς, διότι ακούουσι τους λόγους σου, αλλά δεν κάμνουσιν αυτούς.» (Ιεζ. 33:30-32).

΄Αλλο πράγμα είναι να θεωρείται η Γραφή σαν ένα βιβλίο με καλή ηθική καθοδήγηση στο οποίο δίνεται προσοχή όσο συμφωνεί με το πνεύμα της εποχής μας και της κοινωνικής θέσης μας, και άλλο πράγμα είναι να θεωρείται - όπως ακριβώς είναι - ο λόγος του ζώντος Θεού, ο λόγος που είναι η ζωή μας, ο λόγος που προορίζεται να διαμορφώσει τις πράξεις, τα λόγια και τις σκέψεις μας. Το να θεωρούμε το λόγο του Θεού κάτι λιγότερο από αυτό, ισοδυναμεί με το να τον απορρίπτουμε. Και η απόρριψη αυτή, προερχόμενη από εκείνους που ισχυρίζονται ότι τον πιστεύουν, είναι ένας από τους κυριότερους λόγους του σκεπτικισμού και της απιστίας που παρουσιάζουν οι νέοι.

Μια σφοδρότητα τέτοια που δεν έχει ποτέ φανεί προηγουμένως, έχει κυριεύσει τον κόσμο. Στον τομέα της διασκέδασης, της κερδοσκοπίας, της άμιλλας για δύναμη, σε αυτόν τον ίδιο τον αγώνα της επιβίωσης κυριαρχεί μια τρομερή δύναμη που απορροφάει εντελώς σώμα, ψυχή και νου. Μέσα από αυτό το τρελό κυνηγητό απευθύνεται ο Θεός. Μας ζητάει να χωρισθούμε από ένα τέτοιο περιβάλλον και να επικοινωνήσουμε με Αυτόν: «Ησυχάσατε και γνωρίσατε ότι Εγώ είμαι ο Θεός.» (Ψαλμ. 46:10).

Μερικοί, ακόμη και την ώρα της λατρείας τους αδυνατούν να λάβουν την ευλογία της πραγματικής επικοινωνίας με το Θεό. Είναι πολύ βιαστικοί. Με βιαστικά βήματα οδηγούνται στον κύκλο της γλυκιάς παρουσίας του Χριστού, σταματώ-

ντας ίσως ένα-δύο λεπτά στον ιερό χώρο της, αλλά μη περιμένοντας για συμβουλή. Δεν έχουν καιρό να παραμείνουν με το θεϊκό Δάσκαλο. Φορτωμένοι με τα βάρη τους επιστρέφουν στην εργασία τους.

Αυτοί οι εργάτες δε φθάνουν ποτέ στον ανώτερο βαθμό της επιτυχίας αν δε μάθουν πρώτα τα μυστικά της δύναμης. Πρέπει να δώσουν καιρό στον εαυτό τους για να σκεφθούν, να προσευχηθούν, να περιμένουν να τους δώσει ο Θεός την ανανέωση της σωματικής, πνευματικής και ψυχικής τους δύναμης. Χρειάζονται την ανυψωτική δύναμη του Πνεύματος. ΄Οταν τη λάβουν, θα κινητοποιηθούν με νέα ζωή. Το εξαντλημένο σώμα και το κουρασμένο μυαλό θα ανανεωθούν και η βαρυμένη καρδιά θα ξαποστάσει.

Η ανάγκη μας δεν έγκειται σε μια στιγμιαία ανάπαυλα στην παρουσία Του, αλλά σε μια προσωπική επαφή με το Χριστό, να καθίσουμε δίπλα Του, στη συντροφιά Του. Ευτυχισμένα θα είναι τα παιδιά των οικογενειών μας και οι μαθητές των σχολείων μας όταν γονείς και δάσκαλοι μάθουν για τον εαυτό τους την πολύτιμη εμπειρία που απεικονίζουν τα ακόλουθα λόγια:

«Καθώς η μηλέα μεταξύ των δένδρων του δάσους,
Ούτως είναι ο αγαπητός μου μεταξύ των νεανίσκων.
Επεθύμησα την σκιάν Αυτού και εκάθισα υπ'αυτήν,
Και ο καρπός Αυτού ήτο γλυκύς εις τον ουρανίσκον μου.
Με έφερεν εις τον οίκον του οίνου
Και η σημαία Αυτού επ'εμέ ήτο αγάπη.»

΄Ασμα Ασμάτων 2:3,4

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

«΄Εν πράττω.»
Φιλιπ. 3:14

Για οποιαδήποτε επιτυχία απαιτείται κάποιος συγκεκριμένος σκοπός. ΄Οποιος θέλει να φθάσει στην πραγματική επιτυχία της ζωής, πρέπει να διατηρεί σταθερά στο νου του το σκοπό που να αξίζει την προσπάθειά του. Ένας τέτοιος σκοπός παρουσιάζεται στους σημερινούς νέους. Ο από τον ουρανό καθορισμένος σκοπός να γνωστοποιηθεί το ευαγγέλιο στον κόσμο στη γενεά αυτή, είναι ο ευγενέστερος που μπορεί να προταθεί σε οποιονδήποτε άνθρωπο. Ανοίγει ένα πεδίο προσπάθειας για το κάθε άτομο, του οποίου την καρδιά έχει αγγίξει ο Χριστός.

Ο σκοπός του Θεού για τα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα στο σπίτι μας είναι ευρύτερος, βαθύτερος και ανώτερος από ό,τι έχει αντιληφθεί ο περιορισμένος οραματισμός μας. Προερχόμενοι από ταπεινότερα κοινωνικά στρώματα, εκείνοι τους οποίους έκρινε πιστούς, έχουν κληθεί στο παρελθόν να γίνουν φορείς της μαρτυρίας γι'Αυτόν στις ανώτερες θέσεις του κόσμου. Και πολλοί σύγχρονοι νέοι, που μεγαλώνουν όπως μεγάλωσε ο Δανιήλ στο ιουδαϊκό σπίτι του, μελετώντας το λόγο και τα έργα του Θεού και διδασκόμενος τα μαθήματα της πιστής υπηρεσίας, ενδέχεται να σταθούν σε νομοθετικές συνελεύσεις, σε δικαστικές αίθουσες ή σε βασιλικές αυλές σαν μάρτυρες του Βασιλέα των βασιλέων.

Πλήθη άλλων θα κληθούν σε μια ευρύτερη υπηρεσία. Ολόκληρος ο κόσμος ανοίγει τις πόρτες στο ευαγγέλιο. Η Αιθιοπία τείνει τα χέρια στο Θεό. Από την Ιαπωνία, την Κίνα και τις Ινδίες, από τις περιοχές της δικής μας ηπείρου που βρίσκονται ακόμη στο σκοτάδι, από κάθε μέρος του πλανήτη μας, φθάνει η κραυγή των κατατρυχομένων από την αμαρτία καρδιών για να γνωρίσουν το Θεό της αγάπης. Αναρίθμητα εκατομμύρια δεν έχουν ούτε καν ακούσει για το Θεό ή για την αγάπη Του που αποκάλυψε ο Χριστός. Έχουν το δικαίωμα να λάβουν αυτή τη γνώση. Έχουν την ίδια με μας αξίωση για την ευσπλαχνία του Σωτήρα. Και εναπόκειται σε μας που έχουμε δεχθεί τη γνώση αυτή, μαζί με τα παιδιά μας στα οποία οφείλουμε να τη μεταδώσουμε, να απαντήσουμε στην κραυγή αυτή. Στην κάθε οικογένεια, στο κάθε σχολείο, στον κάθε γονέα, δάσκαλο και παιδί, πάνω στους οποίους έχει λάμψει το φως του ευαγγελίου, απευθύνεται στην κρίσιμη αυτή ώρα η ερώτηση η οποία απευθύνθηκε στη βασίλισσα Εσθήρ κατά την τραγική εκείνη ώρα της ιστορίας του Ισραήλ: «Τίς εξεύρει εάν συ ήλθες εις την βασιλείαν διά τοιούτον καιρόν οποίος ούτος; (Εσθήρ 4:14).

Αυτοί που σκέπτονται τα αποτελέσματα της επίσπευσης ή της επιβράδυνσης του ευαγγελίου, σκέπτονται έχοντας υπόψη τον εαυτό τους και τον κόσμο. Λίγοι σκέπτονται έχοντας υπόψη το Θεό. Λίγοι σκέπτονται τη θλίψη που η αμαρ-

τία προξένησε στο Δημιουργό μας. Ολόκληρος ο ουρανός υπέφερε όταν αγωνιούσε ο Χριστός. Αλλά η θλίψη αυτή δεν άρχισε ούτε τελείωσε με την ενανθρώπισή Του. Για τις αμβλυμένες αισθήσεις μας ο σταυρός είναι μια αποκάλυψη του πόνου τον οποίο η αμαρτία έχει από την έναρξή της προξενήσει στην καρδιά του Θεού. Η κάθε παρέκκλιση από το ορθό, η κάθε πράξη αγριότητας, η κάθε ανθρώπινη αποτυχία να φθάσει στο ιδανικό που Εκείνος έθεσε, Του προξενεί λύπη. ΄Οταν έπεσαν στον Ισραήλ οι συμφορές που ήταν το αναπόφευκτο αποτέλεσμα του χωρισμού του από το Θεό - υποδούλωση στους εχθρούς του, αγριότητα και θάνατος - λέγεται ότι «εσπλαχνίσθη η ψυχή Αυτού εις την δυστυχίαν του Ισραήλ.» «Κατά πάσας τας θλίψεις αυτού εθλίβετο . . . και εσήκωσεν αυτούς και εβάστασεν αυτούς πάσας τας ημέρας του αιώνος.» (Κριτ. 10:16, Ησ, 63:9).

Το Πνεύμα Του «ικετεύει υπέρ ημών διά στεναγμών αλαλήτων». Ενόσω «πάσα η φύσις συστενάζει και συναγωνιά», η καρδιά του άπειρου Πατέρα συμπάσχει και αυτή στον πόνο. Ο κόσμος μας είναι ένα μεγάλο λεπροκομείο, μια άθλια σκηνή που δε θέλουμε ούτε στη σκέψη να τη φέρουμε. Αν μπορούσαμε να τη φαντασθούμε στην κατάσταση ακριβώς στην οποία βρίσκεται, το βάρος της θα μας ήταν τρομερά δυσβάσταχτο. Ο Θεός όμως το αισθάνεται σε όλο του το μέγεθος. Προκειμένου να καταστρέψει την αμαρτία και τα αποτελέσματά της, πρόσφερε τον πολυαγαπημένο Του Υιό και μας έδωσε την ικανότητα, μέσα από τη συνεργασία μας με Αυτόν, να φέρουμε τη σκηνή αυτή της αμαρτίας σε τέλος. «Θέλει κηρυχθεί τούτο το ευαγγέλιον της βασιλείας εις όλον τον κόσμον, και τότε θέλει ελθή το τέλος.» (Ρωμ. 8:26,22, Ματθ. 24:14).

«Υπάγετε εις όλον τον κόσμον και κηρύξατε το ευαγγέλιον εις πάσαν την κτίσιν» (Μάρκ. 16:15), είναι η εντολή του Χριστού στους οπαδούς Του. ΄Οχι ότι όλοι καλούνται να γίνουν ιεροκήρυκες ή ιεραπόστολοι στην κυριολεξία. ΄Ολοι όμως μπορούν να γίνουν συνεργάτες Του για να φέρουν τη χαρμόσυνη αγγελία στους συνανθρώπους τους. Η εντολή

δίνεται σε όλους, μικρούς και μεγάλους, μορφωμένους και αμαθείς, νέους και ηλικιωμένους.

Έχοντας υπόψη την εντολή αυτή, μπορούμε ποτέ να εκπαιδεύσουμε τους γιους και τις θυγατέρες μας για μια ζωή σεβαστής συμβατικότητας, μια φαινομενικά μόνο χριστιανική ζωή, μια ζωή της οποίας η καταδικαστική απόφαση Εκείνου που είναι η αλήθεια, θα εκδοθεί με το «δεν σας εγνώρισα ποτέ»;

Χιλιάδες άνθρωποι σκέπτονται έτσι. Νομίζουν ότι θα εξασφαλίσουν στα παιδιά τους τα ωφέλη του ευαγγελίου, ενώ αρνούνται το πνεύμα του. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει. Αυτοί που απορρίπτουν το προνόμιο της συναναστροφής με το Χριστό στην υπηρεσία Του, απορρίπτουν τη μοναδική εκγύμναση που μεταδίδει την καταλληλότητα για τη συμμετοχή με Αυτόν στη δόξα Του. Απορρίπτουν την εκγύμναση που στη ζωή αυτή χορηγεί δύναμη και ευγένεια του χαρακτήρα. Πολλοί γονείς αρνούμενοι να φέρουν τα παιδιά τους στο σταυρό του Χριστού, αντιλήφθηκαν πολύ αργά ότι τα είχαν έτσι παραδώσει στον εχθρό του Θεού και των ανθρώπων. Σφράγισαν την καταστροφή τους όχι μόνο για τη μέλλουσα, αλλά και για την παρούσα ζωή. Ο πειρασμός τα κατέβαλε και κατέληξαν να γίνουν η κατάρα της κοινωνίας και το αίσχος αυτών που τα έφεραν στη ζωή.

Ακόμη και κατά την προσπάθεια της προετοιμασίας για την υπηρεσία του Θεού, πολλοί παραδρομούν εξαιτίας εσφαλμένων μεθόδων στον τομέα της εκπαίδευσης. Γενικά η ζωή θεωρείται ότι αποτελείται από διαφορετικές χρονικές περιόδους, την περίοδο της μάθησης και την περίοδο της εκτέλεσης, δηλαδή της προετοιμασίας και της επίτευξης. Προκειμένου να προετοιμασθούν για μια ζωή υπηρεσίας, οι νέοι στέλλονται στο σχολείο για να αποκτήσουν γνώσεις με τη μελέτη των βιβλίων. Αποκομμένοι από τις ευθύνες της καθημερινής ζωής, απορροφούνται από τη μελέτη, χάνοντας πολλές φορές και αυτόν ακόμη το σκοπό της. Η θέρμη της προηγούμενης καθιέρωσής τους εξαφανίζεται και πάρα

πολλοί επιδίδονται σε κάποια προσωπική, εγωιστική φιλοδοξία.

΄Οταν αποφοιτούν, χιλιάδες έχουν χάσει την επαφή με τη ζωή. Έχουν περάσει τόσο πολύ καιρό με την αφηρημένη και θεωρητική υφή της εκπαίδευσης, που όταν ολόκληρη η ύπαρξή τους πρέπει να αντιμετωπίσει τη σκληρή πάλη της πραγματικής ζωής, βρίσκονται απροετοίμαστοι. Αντί για το αξιοπρεπές έργο που λογάριαζαν να κάνουν, οι ενέργειές τους καταναλώνονται σε έναν αγώνα που μόλις τους παρέχει τα μέσα της συντήρησης. ΄Υστερα από επανειλημμένες απογοητεύσεις, μέσα στην απόγνωσή τους να κερδίσουν ένα τίμιο βιοποριστικό επάγγελμα, πολλοί ξεπέφτουν σε μεθόδους αμφίβολης εντιμότητας, ή ακόμη και εγκληματικότητας. Ο κόσμος στερείται από υπηρεσίες που θα μπορούσε να λάβει, και από το Θεό υποκλέπτονται ψυχές που Εκείνος λαχταρούσε να ανυψώσει και να τιμήσει σαν εκπρόσωπούς Του.

Πολλοί γονείς σφάλλουν στη διάκριση που κάνουν ανάμεσα στα παιδιά τους στο ζήτημα της μόρφωσης. Υποβάλλονται σε κάθε σχεδόν θυσία για να εξασφαλίσουν τα καλύτερα προνόμια για το παιδί που είναι έξυπνο και ικανό. Οι ευκαιρίες όμως αυτές δε θεωρούνται απαραίτητες για εκείνα που παρουσιάζουν λιγότερες προοπτικές. Η περιορισμένη μόρφωση θεωρείται αρκετή για την εκτέλεση των συνηθισμένων καθηκόντων της ζωής.

Ποιος όμως μπορεί να διαλέξει από τα παιδιά μιας οικογένειας εκείνα επάνω στα οποία μπορούν να ανατεθούν οι σπουδαιότερες ευθύνες; Πόσες φορές η ανθρώπινη κρίση έχει αποδειχθεί εσφαλμένη στο σημείο αυτό! Θυμηθείτε την περίπτωση του Σαμουήλ όταν είχε σταλεί να χρίσει έναν από τους γιους του Ιεσσαί, βασιλιά του Ισραήλ. Επτά νέοι με αρχοντικό παρουσιαστικό πέρασαν από μπροστά του. Αντικρίζοντας τον πρώτο, με όμορφα χαρακτηριστικά του προσώπου, με ωραία κορμοστασιά και με αριστοκρατική συμπεριφορά, ο προφήτης σκέφθηκε από μέσα του: «Βεβαίως έμπροσθεν του Κυρίου είναι ο κεχρισμένος Αυτού.»

Ο Θεός όμως είπε: «Μη επιβλέψης εις την όψιν αυτού, ή εις το ύψος του αναστήματος αυτού, επειδή απεδοκίμασα αυτόν. Διότι δεν βλέπει ο Κύριος καθώς βλέπει ο άνθρωπος. Διότι ο άνθρωπος βλέπει το φαινόμενον, ο δε Κύριος βλέπει την καρδίαν.» 'Ετσι, και για τους επτά δόθηκε η μαρτυρία, «ο Κύριος δεν εξέλεξε τούτους». (Α΄Σαμ. 16:6,7,10). Και μόνο όταν ο Δαβίδ φέρθηκε από το κοπάδι, μπόρεσε ο προφήτης να εκπληρώσει την αποστολή του.

Οι πρεσβύτεροι αδελφοί, από τους οποίους ο Σαμουήλ θα είχε κάνει την εκλογή του, δεν είχαν τα προτερήματα που ο Θεός θεωρούσε απαραίτητα για έναν κυβερνήτη του λαού Του. Περήφανοι, εγωκεντρικοί και γεμάτοι αυτοπεποίθηση, παραμερίσθηκαν χάρη εκείνου τον οποίο υπέβλεπαν, εκείνου που είχε διατηρήσει την απλότητα και την ειλικρίνεια της νεανικής ηλικίας του, και ενώ θεωρούσε τον εαυτό του ασήμαντο, μπορούσε να διδαχθεί από το Θεό τις υπευθυνότητες του βασιλείου. Έτσι και σήμερα, σε πολλά παιδιά που οι γονείς τα προσπερνούν, ο Θεός διακρίνει δυνατότητες κατά πολύ ανώτερες από εκείνες που παρουσιάζουν άλλοι οι οποίοι θεωρούνται φερέλπιδες.

Και όσον αφορά στις δυνατότητες της ζωής, ποιος είναι σε θέση να αποφασίσει ποιες είναι μεγάλες και ποιες είναι μικρές; Πόσοι εργαζόμενοι σε ταπεινές βίγλες της ζωής, εισχωρώντας σε τομείς που φέρουν ευλογία στον κόσμο, έχουν επιτύχει αποτελέσματα που και βασιλείς ακόμη θα τα ζήλευαν!

Ας δοθεί λοιπόν στο κάθε παιδί μια εκπαίδευση που αποβλέπει στην ανώτερη υπηρεσία. «Σπείρε τον σπόρον σου το πρωί, και την εσπέραν ας μη ησυχάση η χειρ σου. Διότι δεν εξεύρεις τι θέλει ευδοκιμήσει, τούτο ή εκείνο, ή εάν και τα δύο ήναι επίσης αγαθά.» (Εκκλ. 11:6).

Η ιδιαίτερη θέση που προορίζεται για μας στη ζωή, αποφασίζεται από τις ικανότητές μας. ΄Ολοι δε σημειώνουν την ίδια ανάπτυξη, ούτε κάνουν το ίδιο έργο με παρόμοια ικανότητα. Ο Θεός δεν περιμένει ο ύσσωπος να φθάσει στο ύψος του κέδρου, ούτε το ελαιόδενδρο στο ύψος του μεγα-

λόπρεπου φοίνικα. Μολαταύτα, ο καθένας πρέπει να βάλει το σκοπό του τόσο υψηλά, όσο του επιτρέπει η ένωση της ανθρώπινης και της θεϊκής δύναμης να φθάσει.

Πολλοί δε γίνονται αυτό που θα μπορούσαν να γίνουν, επειδή δε χρησιμοποιούν τη δύναμη που έχουν μέσα τους. Δεν επωφελούνται όσο μπορούν από τη θεϊκή δύναμη. Πολλοί αποκλίνουν από τη γραμμή μέσα από την οποία θα μπορούσαν να φθάσουν στην πραγματική επιτυχία. Ζητώντας κάποια τιμητική ή πιο ευχάριστη εργασία, προσπαθούν να κάνουν κάτι για το οποίο δεν είναι κατάλληλοι. Πολλοί, των οποίων τα τάλαντα τούς καθιστούν κατάλληλους για κάποια διαφορετική απασχόληση, φιλοδοξούν για ένα ορισμένο επάγγελμα. Και εκείνος που θα μπορούσε να σημειώσει επιτυχία σαν αγρότης, τεχνίτης ή νοσηλευτής, εκπληρώνει ανεπαρκώς τη θέση του ιεροκήρυκα, του γιατρού ή του δικηγόρου. Υπάρχουν άλλοι οι οποίοι, ενώ θα μπορούσαν να καταλάβουν μια υπεύθυνη θέση, από έλλειψη ενεργητικότητας, προσήλωσης ή καρτερικότητας, ικανοποιούνται με κάποια ευκολότερη θέση.

Πρέπει να ακολουθήσουμε προσεκτικότερα το σχέδιο του Θεού για τη ζωή. Για να κάνουμε ό,τι το καλύτερο στην εργασία που έχουμε μπροστά μας, το να αναθέσουμε την οδό μας στο Θεό και να περιμένουμε τις ενδείξεις της πρόνοιάς Του, αυτοί είναι οι κανόνες που εξασφαλίζουν την ασφαλή καθοδήγηση για την εκλογή ενός επαγγέλματος.

Εκείνος που ήρθε από τον ουρανό για να καταστεί το παράδειγμά μας, πέρασε τριάντα σχεδόν χρόνια της ζωής Του σε μια κοινή εργασία τεχνίτου. Στο διάστημα όμως αυτό μελετούσε το λόγο και τα έργα του Θεού, και βοηθούσε και δίδασκε όλους σε όσους η επιρροή Του μπορούσε να επεκταθεί. ΄Οταν άρχισε την επίγεια διακονία Του, πήγαινε από τόπο σε τόπο θεραπεύοντας τους ασθενείς, παρηγορώντας τους δυστυχείς και κηρύττοντας το ευαγγέλιο στους φτωχούς. Αυτό είναι το έργο όλων των οπαδών Του.

Ο ΄Ιδιος είπε: «Ο μεγαλήτερος μεταξύ σας ας γείνη ως ο μικρότερος, και ο προϊστάμενος ως ο υπηρετών. Διότι . . . Εγώ είμαι μεταξύ υμών ως ο υπηρετών.» Λουκά 22:26,27).

Η αγάπη και η αφοσίωση στο Χριστό είναι η πηγή κάθε αληθινής υπηρεσίας. Στην καρδιά που έχει αγγιχθεί από την αγάπη Του, γεννάται η επιθυμία να εργασθεί γι'Αυτόν. Η επιθυμία αυτή πρέπει να ενθαρρυνθεί και να καθοδηγηθεί σωστά. Στο σπίτι, στη γειτονιά ή στο σχολείο η παρουσία των φτωχών, των πονεμένων, των αμαθών και των δυστυχών δεν πρέπει να κρίνεται σαν ατύχημα, αλλά σαν μια πολύτιμη προσφερόμενη ευκαιρία για υπηρεσία.

Στην εργασία αυτή, όπως και σε κάθε άλλη, η επιδεξιότητα κερδίζεται με την ίδια εργασία. Η ικανότητα εξασφαλίζεται με την κατάρτιση για τα συνηθισμένα καθήκοντα της ζωής και με την εξυπηρέτηση των ενδεών και των πασχόντων. Χωρίς αυτή και οι πιο καλοπροαίρετες προσπάθειες συχνά αποβαίνουν άχρηστες, ακόμη και επιζήμιες. Οι άνθρωποι μαθαίνουν να κολυμπούν στο νερό και όχι στη στεριά.

Μια άλλη υποχρέωση που πολύ συχνά παίρνεται ελαφρά - μια υποχρέωση που πρέπει να εξηγηθεί στους νέους οι οποίοι έχουν καταλάβει τις απαιτήσεις του Χριστού - είναι η υποχρέωση της σχέσης με την εκκλησία Του.

Η σχέση του Χριστού με την εκκλησία Του είναι πολύ στενή. Εκείνος είναι ο νυμφίος και η εκκλησία Του η νύμφη. Εκείνος η κεφαλή, η εκκλησία το σώμα. ΄Ωστε η επαφή με το Χριστό συνεπάγεται την επαφή με την εκκλησία Του.

Η εκκλησία έχει διοργανωθεί για υπηρεσία, και σε μια ζωή υπηρεσίας για το Χριστό η επαφή με την εκκλησία αποτελεί ένα από τα πρώτα βήματα. Η αφοσίωση στο Χριστό απαιτεί την πιστή εκτέλεση των εκκλησιαστικών καθηκόντων. Αυτό είναι ένα σημαντικό μέρος για την εκμάθηση. Και όταν αυτό συμβαίνει σε μια εκκλησία εμποτισμένη με τη ζωή του Κυρίου, τότε αυτή θα στρέψει την προσπάθειά της προς τον έξω κόσμο.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους οι νέοι μπορούν να βρουν την ευκαιρία για να καταβάλουν χρήσιμες προσπάθειες. Κάνετέ τους να οργανωθούν σε ομάδες για χριστιανική υπηρεσία, και η συνεργασία τους θα αποδειχθεί βοηθητική και ενθαρρυντική. Οι γονείς και οι δάσκαλοι, δείχνοντας ενδιαφέρον για το έργο των νέων, θα μπορέσουν να τους προσφέρουν το προνόμιο της δικής τους μεγαλύτερης πείρας και θα μπορέσουν να τους βοηθήσουν στο να καταστήσουν αποτελεσματικότερες τις προσπάθειές τους για το καλό.

Η γνωριμία είναι εκείνη που ξυπνάει τη συμπόνια, και η συμπόνια είναι η πηγή της αποτελεσματικής υπηρεσίας. Προκειμένου να αφυπνισθεί στις καρδιές των παιδιών και των νέων η συμπόνια και το πνεύμα της θυσίας για τα εκατομμύρια των πασχόντων στις ‘’επέκεινα περιοχές’’, κάνετέ τους να γνωρισθούν με τις χώρες και τους λαούς των περιοχών αυτών. Στο σημείο αυτό πολύ μπορούν να συντελέσουν τα σχολεία μας. Αντί να ασχολούνται με το τι κατόρθωσαν οι διάφοροι Αλέξανδροι και οι Ναπολέοντες της ιστορίας, ας μελετήσουν οι μαθητές τους βίους ανθρώπων όπως ο απόστολος Παύλος, ο Μαρτίνος Λούθηρος, όπως ο Μόφατ, ο Λίβιγκστόουν, ο Κάρεϊ και οι σύγχρονοι καθημερινοί δημιουργοί της ιστορίας της ιεραποστολικής προσπάθειας. Αντί να σκοτίζουν το μυαλό τους με μια εντυπωσιακή παράθεση ονομάτων και θεωριών που δεν ωφελούν στη ζωή τους, και που όταν βγουν από τη σχολική αίθουσα σπάνια τις σκέπτονται, ας μελετήσουν για όλες τις χώρες κάτω από το πρίσμα της ιεραποστολικής προσπάθειας, και ας γνωρισθούν με τους λαούς και τις ανάγκες τους.

Στο τελικό αυτό έργο του ευαγγελίου υπάρχει ένας μεγάλος αγρός για να κατακτηθεί. Και περισσότερο από κάθε άλλη προηγούμενη φορά, το έργο αυτό είναι να κινητοποιηθούν βοηθοί προερχόμενοι από το Κοινό. Τόσο οι νέοι όσο και τα άτομα πιο προχωρημένης ηλικίας θα κληθούν από το χωράφι, από το αμπέλι, από το εργαστήρι και θα σταλούν από τον Κύριο να δώσουν την αγγελία Του. Πολλοί από αυ-

τούς μικρή είχαν ευκαιρία για μόρφωση. Ο Χριστός μολαταύτα διακρίνει σε αυτούς προσόντα τα οποία θα τους κάνουν ικανούς να εκπληρώσουν την πρόθεσή Του. Αν εργάζονται με την καρδιά τους και εξακολουθούν να μαθαίνουν, θα τους καταστήσει κατάλληλους να εργασθούν γι'Αυτόν.

Εκείνος που γνωρίζει το βάθος της δυστυχίας και της απόγνωσης του κόσμου, ξέρει με ποια μέσα να φέρει ανακούφιση. Οπουδήποτε στραφεί, βλέπει ψυχές μέσα στο σκότος, να λυγίζουν κάτω από την αμαρτία, τη λύπη και τον πόνο. Βλέπει όμως και τις δυνατότητες. Βλέπει τα ύψη στα οποία μπορούν να φθάσουν. Παρόλο ότι ανθρώπινες υπάρξεις καταχράσθηκαν τα ελέη τους, κατασπατάλησαν τα τάλαντά τους και έχασαν την αξιοπρέπεια του θεόμορφου ανθρωπισμού τους, ο Θεός θα δοξασθεί με την απολύτρωσή τους.

Το βάρος του έργου για τους ενδεείς αυτούς στα άξεστα μέρη της γης ο Χριστός το τοποθετεί επάνω σε αυτούς που λυπούνται τους αμαθείς και τους απόκληρους. Θα βοηθήσει με την παρουσία Του εκείνους, των οποίων οι καρδιές είναι ευαίσθητες στον οίκτο αν και τα χέρια τους μπορεί να είναι αμαθή και τραχιά. Θα συνεργασθούμε με αυτούς που μπορούν να ιδούν το έλεος στη δυστυχία και το κέρδος στην απώλεια. ΄Οταν το Φως του κόσμου περνάει από κοντά, θα παρουσιασθούν προνόμια στις αντιξοότητες, τάξη στη σύγχυση και επιτυχία στη φαινομενική αποτυχία. Οι συμφορές θα εμφανίζονται σαν μεταμφιεσμένες ευλογίες, τα βάσανα σαν ευεργετήματα. Εργάτες προερχόμενοι από τα κοινά στρώματα, συμμεριζόμενοι τη θλίψη των συνανθρώπων τους, όπως ο Κύριος συμμερίσθηκε τη θλίψη ολόκληρης της ανθρώπινης φυλής, θα Τον ιδούν με τα μάτια της πίστης να εργάζεται μαζί τους.

«Εγγύς είναι η ημέρα του Κυρίου η μεγάλη, εγγύς και σπεύδει σφόδρα.» (Σοφ. 1:14). Και ο κόσμος μέλλει να ειδοποιηθεί.

Με προετοιμασία τέτοια όπως τους έρχεται διαθέσιμη, χιλιάδες νέων καθώς και περισσότερο ηλικιωμένων ανθρώ-

πων θα προσφέρουν για το έργο αυτό. Ήδη πολλές ψυχές ανταποκρίνονται στην έκκληση του Μεγάλου Αρχιεργάτη, και οι αριθμοί τους θα αυξάνονται. Κάθε Χριστιανός εκπαιδευτής ας προσφέρει στους εργάτες αυτούς συμπάθεια και συνεργασία. Ας ενθαρρύνει και ας βοηθάει τους νέους που έχει αναλάβει, ώστε να αποκτήσουν την προετοιμασία για να ενωθούν με τις τάξεις των άλλων.

Δεν υπάρχει άλλο είδος εργασίας με την οποία να μπορούν οι νέοι να ωφεληθούν περισσότερο. ΄Ολοι όσοι προσφέρουν υπηρεσία, αποτελούν το βοηθητικό χέρι του Θεού. Είναι συνεργάτες των αγγέλων. Μάλλον είναι οι ανθρώπινοι παράγοντες μέσο των οποίων οι άγγελοι εκπληρώνουν την αποστολή τους. Οι άγγελοι μιλούν με τη φωνή των νέων και εργάζονται με τα χέρια των νέων. Και οι άνθρωποι εργάτες συνεργαζόμενοι με τους ουράνιους απεσταλμένους, έχουν το προνόμιο της εκπαίδευσης και της εμπειρίας τους. Σαν εκπαιδευτικό μέσον ποιος πανεπιστημιακός κλάδος μπορεί να παραβγεί;

Με ένα στράτευμα εργατών όπως οι καλά εκπαιδευμένοι νέοι μας μπορούν να απαρτίσουν, πόσο σύντομα το άγγελμα ενός σταυρωμένου, αναστημένου και σε λίγο ερχόμενου Σωτήρα θα μπορούσε να μεταδοθεί σε ολόκληρο τον κόσμο! Πόσο σύντομα θα μπορούσε να έλθει το τέλος - το τέλος των βασάνων, της λύπης και της αμαρτίας! Πόσο σύντομα αντί για μια περιουσία εδώ με την πληγή της αμαρτίας και του πόνου, θα μπορούσαν τα παιδιά μας να λάβουν την κληρονομιά τους εκεί όπου «οι δίκαιοι θέλουσι κληρονομήσει την γην και επ'αυτής θέλουσι κατοικεί εις τον αιώνα», όπου «ο κάτοικος δεν θέλει λέγει, Ητόνισα», «και δεν θέλει ακουσθή πλέον εν αυτή φωνή κλαυθμού». (Ψαλμ. 37:29, Ησ. 33:24, 65:19).

8ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΥΠΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

«Καθώς Με απέστειλεν ο Πατήρ,
και Εγώ πέμπω εσάς.»
(Ιωάν. 20:21)

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

«Σπούδασον να παραστήσης σεαυτόν δόκιμον εις τον Θεόν.»
(Β΄Τιμ. 2:15)

Ο πρώτος δάσκαλος του παιδιού είναι η μητέρα. Στο διάστημα της μεγαλύτερης επιδεκτικότητας και της ταχύτερης ανάπτυξης η εκπαίδευσή του, κατά μεγάλο ποσοστό, βρίσκεται στα χέρια της. Σε αυτή πρώτα δίνεται η ευκαιρία να διαμορφώσει το χαρακτήρα είτε προς το καλό είτε προς το κακό. Οφείλει να αναγνωρίσει την αξία της ευκαιρίας αυτής, και περισσότερο από κάθε άλλο δάσκαλο, να είναι σε θέση να τη χρησιμοποιήσει όσο το δυνατόν καλύτερα. Παραταύτα όμως λιγότερη αποδίδεται σημασία στη δική της ειδίκευσή από ό,τι στην εκπαίδευση οποιουδήποτε άλλου. Εκείνη, της οποίας η επιρροή για την εκπαίδευση είναι η πιο δυναμική και αποτελεσματική, είναι εκείνη για τη βοήθεια της οποίας παρέχεται η λιγότερο συστηματική προσπάθεια.

Αυτοί στους οποίους η φροντίδα του μικρού παιδιού έχει ανατεθεί, πολλές φορές είναι ανίδεοι των φυσικών του αναγκών. Ελάχιστα πράγματα γνωρίζουν από τους κανόνες της υγιεινής ή από τις αρχές της ανάπτυξης. Και ούτε για την πνευματική και ψυχική του ανάπτυξη είναι καλύτερα καταρτισμένοι. Μπορεί να είναι εφοδιασμένοι με τα κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα ή να διαπρέπουν στην κοινωνία. Μπορεί να έχουν προσφέρει αξιέπαινες φιλολογικές ή επιστημονικές επιτεύξεις. Στον τομέα όμως της ανατροφής του παιδιού ελάχιστες γνώσεις έχουν. Κυρίως στην έλλειψη αυτή, μάλιστα στην πρωταρχική παραμέληση της φυσικής ανάπτυξης, οφείλεται το ότι ένα μεγάλο ποσοστό της ανθρώπινης φυλής πεθαίνει κατά την παιδική ηλικία. Και για πολλούς από αυτούς που φθάνουν στην ώριμη ηλικία, η ζωή δεν είναι παρά φόρτωμα.

Τόσο οι πατέρες, όσο και οι μητέρες βαρύνονται με την ευθύνη της πρώιμης καθώς και της πιο όψιμης εκπαίδευσης του παιδιού, ενώ για τους δύο μαζί γονείς η απαίτηση για φροντισμένη και προσεκτική προετοιμασία είναι πολύ μεγάλη. Πριν αναλάβουν τη δυνατότητα της πατρότητας και της μητρότητας, οι άνδρες και οι γυναίκες οφείλουν να γνωρίσουν τους νόμους της σωματικής ανάπτυξης, μελετώντας τη φυσιολογία και την υγιεινή, τις έξεις που επιδρούν στην εγκυμοσύνη, τους κανόνες της κληρονομικότητας, της καθαριότητας, της ενδυμασίας, της γυμναστικής και επίσης τη θεραπεία των διαφόρων ασθενειών. Πρέπει ακόμη να κατανοήσουν τους νόμους της πνευματικής ανάπτυξης και της ηθικής αγωγής.

Το έργο της εκπαίδευσης ο Παντοδύναμος το θεώρησε τόσο σημαντικό ώστε αγγελιοφόροι από το θρόνο Του στάλθηκαν σε μια μέλλουσα μητέρα για να απαντήσουν στην ερώτηση: «Τί θέλομεν κάμει εις το παιδίον το οποίον μέλλει να γεννηθή εις ημάς;» (Κριτ. 13:12), και να διδάξουν ένα πατέρα σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση του υποσχεμένου γιου.

Ποτέ δε θα εκπληρώσει η εκπαίδευση τα όσα μπορεί και πρέπει να εκπληρώσει, αν η σημασία του έργου των γονέων δεν αναγνωρισθεί πλήρως, και αν αυτοί δεν καταρτισθούν για τις ιερές υπευθυνότητές του.

Η ανάγκη της καταρκτικής εκπαίδευσης των δασκάλων έχει διεθνώς αναγνωρισθεί. Λίγοι όμως αναγνωρίζουν το ποιόν της πιο σημαντικής προκατάρτισης. Εκείνος που εκτιμάει την ευθύνη που συνεπάγεται η εκπαίδευση των νέων, θα αναγνωρίσει ότι η διαπαιδαγώγηση που περιορίζεται αποκλειστικά στις φιλολογικές και επιστημονικές γνώσεις, δεν είναι επαρκής. Ο δάσκαλος πρέπει να έχει μόρφωση περιεκτικότερη από εκείνη η οποία αποκτάται με τη μελέτη των βιβλίων. Πρέπει να έχει όχι μόνο δυναμικότητα, αλλά και ευρύτητα της αντίληψης. Πρέπει να είναι όχι μόνο αρτιότητα πνεύματος, αλλά και μεγαλοψυχία.

Μόνο Εκείνος ο οποίος δημιούργησε το πνεύμα και θέσπισε τους νόμους του μπορεί να καταλάβει εντελώς τις ανάγκες του και να καθοδηγήσει την ανάπτυξή του. Οι αρχές της διαπαιδαγώγησης που Αυτός έχει δώσει, είναι ο μόνος ασφαλής οδηγός. Ένα απαραίτητο προσόν για κάθε δάσκαλο είναι η επίγνωση των αρχών αυτών και η αποδοχή τους σε σημείο που να γίνουν η κυριαρχούσα δύναμη της δικής του ζωής. Η πείρα της πρακτικής ζωής είναι απαραίτητη. Η τάξη, η επιμέλεια, η ορθότητα, η αυτοκυριαρχία, η χαρούμενη συμπεριφορά, η αμετάβλητη ευχάριστη ιδιοσυγκρασία, η αυτοθυσία, η ακεραιότητα και η ευγένεια είναι απαραίτητα προσόντα.

Επειδή τα παιδιά περιβάλλονται από παντού από επίπλαστους, ανέντιμους χαρακτήρες, η ανάγκη είναι πιο μεγάλη για να παρουσιάζουν τα λόγια, οι τρόποι και η συμπεριφορά του δασκάλου τη γνήσια και ανυψωτική όψη. Τα παιδιά πολύ γρήγορα αντιλαμβάνονται την προσποίηση ή οποιαδήποτε άλλη αδυναμία ή ελάττωμα Με κανέναν άλλο τρόπο δεν μπορεί ο δάσκαλος να κερδίσει το σεβασμό των μαθητών του από του να φανερώνει με το δικό του χαρακτήρα τις αρχές εκείνες που επιδιώκει να τους διδάξει. Μόνο όταν το κάνει στην καθημερινή συναναστροφή με αυτούς, θα μπορέσει να έχει μόνιμη επιρροή επάνω τους προς το καλό.

Για το κάθε απαιτούμενο χαρακτηριστικό που συμβάλλει στην επιτυχία του, ο δάσκαλος πολύ βασίζεται στις φυσικές δυνάμεις του. ΄Οσο καλύτερη είναι η υγεία του, τόσο καλύτερη θα είναι η εργασία του.

Οι ευθύνες του είναι τόσο κοπιαστικές, ώστε απαιτείται ιδιαίτερη από μέρους του προσπάθεια για τη διατήρηση της δύναμης και της ικμάδας. Συχνά καταβάλλεται τόσο πολύ πνευματικά και ψυχικά, ώσπου φθάνει και σε ακατανίκητη τάση για κατάθλιψη, ψυχρότητα και οξυθυμία. Έχει καθήκον όχι μόνο να υπερνικήσει τις ευθιξίες αυτές, αλλά και να αποφεύγει οτιδήποτε τις προκαλεί. Χρειάζεται να διατηρεί την καρδιά αγνή, χαρούμενη, γεμάτη εμπιστοσύνη και συμπά-

θεια. Για να μπορεί να διατηρείται πάντοτε σταθερός, ήρεμος και χαρούμενος, πρέπει να είναι σε θέση να διατηρεί το μυαλό και τα νεύρα του γερά.

Επειδή η ποιότητα του έργου του είναι πολύ πιο σημαντική από την ποσότητα, πρέπει να φυλάγεται από τον υπέρμετρο φόρτο εργασίας, την προσπάθεια να κάνει πάρα πολλά πράγματα στον εξουσιοδοτημένο τομέα του ή να επιφορτίζεται πρόσθετες ευθύνες που θα τον κάνουν ακατάλληλο για την εργασία του, ή να συμμετέχει σε διασκεδάσεις και κοινωνικές ψυχαγωγικές συγκεντρώσεις που μάλλον εξαντλούν παρά ξεκουράζουν.

Η εξάσκηση στο ύπαιθρο, ιδίως αυτή που απαιτείται για χρήσιμη εργασία, είναι το καλύτερο μέσον για την αναψυχή του σώματος και του πνεύματος. Επιπλέον, το παράδειγμα του δασκάλου εμπνέει τους μαθητές με ενδιαφέρον και με εκτίμηση για τη χειρονακτική εργασία.

Σε οποιοδήποτε τομέα, ο δάσκαλος πρέπει να παρατηρεί με μεγάλη προσοχή τις αρχές της υγιεινής. Αυτό πρέπει να το κάνει όχι μόνο για τη σημασία που έχει για τη δική του ωφελιμότητα, αλλά και για την επίδραση που ασκεί επάνω στους μαθητές του. Πρέπει να διέπεται από την εγκράτεια στο κάθετι: στη δίαιτα, στο ντύσιμο, στη δουλειά, στην ψυχαγωγία, πρέπει να είναι το παράδειγμά τους.

Με τη φυσική υγεία και την ακεραιότητα του χαρακτήρα πρέπει να συνδυάζονται και τα ανώτερα διανοητικά προσόντα. Όσο περισσότερες γνώσεις κατέχει ο δάσκαλος, τόσο καλύτερο θα είναι το έργο του. Η τάξη του σχολείου δεν είναι μέρος για επιφανειακή εργασία. Κανένας δάσκαλος που μένει ικανοποιημένος με επιφανειακές γνώσεις, δε θα φθάσει στον ανώτερο βαθμό καταλληλότητας.

Η ωφελιμότητα μολαταύτα του δασκάλου δεν εξαρτάται τόσο πολύ από την πραγματική ποσότητα των γνώσεών του, όσο από τα ιδανικά τα οποία θέτει ως σκοπό. Ο πραγματικός δάσκαλος δεν ικανοποιείται με άτονες σκέψεις, με νωθρό μυαλό, με χαλαρή μνήμη. Επιχειρεί διαρκώς μεγαλύτερες επιτεύξεις και καλύτερες μεθόδους. Η ζωή του είναι

μια συνεχής αύξηση. Στην εργασία αυτού του δασκάλου παρατηρείται μια ζωντάνια, μια παρακινητική δύναμη που αφυπνίζουν και εμπνέουν τους μαθητές.

Ο δάσκαλος πρέπει να έχει ικανότητα στη δουλειά του. Πρέπει να έχει τη σύνεση και τη διακριτικότητα που απαιτεί ο χειρισμός διανοιών. Όσο βαθιές και αν είναι οι επιστημονικές γνώσεις του, όσο υπέροχες οι επιδόσεις του σε άλλους τομείς, οι προσπάθειές του θα είναι μάταιες αν δεν κερδίσει το σεβασμό και την εμπιστοσύνη των μαθητών του.

Χρειάζονται δάσκαλοι οι οποίοι είναι σε θέση να διακρίνουν εύκολα και να αξιοποιούν κάθε ευκαιρία για την ευπραγία, οι οποίοι μαζί με τον ενθουσιασμό συνδυάζουν και την αληθινή αξιοπρέπεια, οι οποίοι είναι ικανοί να ελέγχουν και κατάλληλοι να διδάσκουν, να προκαλούν τη σκέψη, να ξυπνούν την ενεργητικότητα, και να μεταδίδουν θάρρος και ζωή.

Μπορεί τα προνόμια που είχε ένας δάσκαλος να ήταν περιορισμένα, έτσι που να μη κατέχει στον απαιτούμενο βαθμό τις επιστημονικές γνώσεις. Αν όμως έχει βαθιά αντίληψη της ανθρώπινης φύσης, αν έχει πραγματική αγάπη για την εργασία του, αν εκτιμάει το μέγεθός της και είναι αποφασισμένος να βελτιωθεί, αν είναι διατεθειμένος να εργασθεί με προθυμία και με επιμονή, θα καταλάβει τις ανάγκες των μαθητών του, και με το συμπαθητικό και προοδευτικό πνεύμα του θα τους εμπνέει να ακολουθούν όσο γίνεται καλύτερα την καθοδήγησή του προς τα επάνω.

Τα παιδιά και οι νέοι, των οποίων την επιμέλεια έχει ο δάσκαλος, διαφέρουν μεταξύ τους διαμετρικά στο χαρακτήρα, στις συνήθειες και στην αγωγή. Μερικοί δεν έχουν κανένα ορισμένο σκοπό ή σταθερές αρχές. Χρειάζονται να αντιληφθούν τις ευθύνες τους και τις δυνατότητές τους. Λίγα παιδιά έχουν αποκτήσει ορθή διαγωγή στο σπίτι. Μερικά υπήρξαν παραχαϊδεμένα από την οικογένεια. Η όλη τους διαπαιδαγώγηση ήταν επιφανειακή. Έχοντας το ελεύθερο να ακολουθούν τις έμφυτες ροπές τους και να αποφεύγουν την ευθύνη να σηκώνουν βάρη, δεν έχουν σταθερότητα,

επιμονή και αυταπάρνηση. Αυτά συχνά θεωρούν την πειθαρχία σαν ένα άχρηστο περιορισμό. ΄Αλλα έχουν αποθαρρυνθεί από τις επιπλήξεις που τους έγιναν. Οι απότομοι περιορισμοί και η σκληρότητα προκάλεσαν μέσα τους το πείσμα και την απροκάλυπτη ανυπακοή. Αν πρόκειται οι παραμορφωμένοι αυτοί χαρακτήρες να μετασχηματισθούν, τις περισσότερες φορές το έργο πρέπει να γίνει από το δάσκαλο. Για να το εκπληρώσει με επιτυχία, πρέπει να έχει τη συμπάθεια και τη διορατικότητα που θα τον καταστήσουν ικανό να ανακαλύψει την αιτία των ελλείψεων και των σφαλμάτων που παρουσιάζουν οι μαθητές. Πρέπει επίσης να έχει τη λεπτότητα και επιτηδειότητα, την υπομονή και σταθερότητα που θα του δώσουν τη δυνατότητα να μεταδώσει στο καθένα την απαιτούμενη βοήθεια: στα καλομαθημένα και αναποφάσιστα βοήθεια και ενθάρρυνση που να τους γίνουν έναυσμα για σθεναρή προσπάθεια. Στα αποθαρρυμένα συμπάθεια και εκτίμηση που να τους δημιουργήσει την εμπιστοσύνη και να ενθαρρύνει έτσι την προσπάθεια.

Συχνά οι δάσκαλοι δεν κατορθώνουν να φέρουν τις κοινωνικές σχέσεις τους με τους μαθητές σε ικανοποιητικό επίπεδο. Εκδηλώνουν πολύ λίγη συμπάθεια και τρυφερότητα, και σε μεγάλο βαθμό φανερώνουν την επιβλητικότητα του άκαμπτου κριτή. Ενώ ο δάσκαλος πρέπει να είναι σταθερός και αποφασιστικός, δεν πρέπει όμως να είναι απαιτητικός ή δικτατορικός. Με το να είναι σκληρός και φιλόψογος, με το να κρατάει τους μαθητές του σε απόσταση ή να τους φέρεται με αδιαφορία, φράζει τα κανάλια μέσα από τα οποία θα μπορούσε να τους επηρεάσει προς το καλό.

Σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να εκδηλώνει ο δάσκαλος μεροληψία. ΄Οταν ενθαρρύνει τον επιτυχημένο και ελκυστικό μαθητή και δείχνεται επικριτικός, ανυπόμονος και χωρίς συμπάθεια προς εκείνους που περισσότερο χρειάζονται ενθάρρυνση και βοήθεια, δείχνει με αυτό μια εντελώς εσφαλμένη αντίληψη του έργου του εκπαιδευτικού. Με το φέρσιμο προς τα απειθάρχητα και δύσκολα παιδιά ο χαρα-

κτήρας δοκιμάζεται και αποδεικνύεται αν ο δάσκαλος είναι πράγματι κατάλληλος για τη θέση του.

Μεγάλη ευθύνη φέρουν αυτοί που αναλαμβάνουν την καθοδήγηση μιας ανθρώπινης ψυχής. Ο σωστός πατέρας και η μητέρα θεωρούν τα παιδιά τους μια παρακαταθήκη από την οποία δεν μπορούν ποτέ να αποδεσμευθούν εντελώς. Η ζωή του παιδιού από την πρώτη μέχρι την τελευταία του ημέρα αισθάνεται τη δύναμη του δεσμού αυτού που το δένει με την καρδιά των γονέων του. Οι πράξεις, τα λόγια και αυτό ακόμη το βλέμμα των γονέων συνεχίζουν να διαμορφώνουν το παιδί προς το καλό ή το κακό. Ο δάσκαλος συμμερίζεται αυτή την ευθύνη και χρειάζεται συνεχώς να αναγνωρίζει τον ιερό χαρακτήρα της και να διατηρεί στο νου του τον αντικειμενικό σκοπό του έργου του. Δεν είναι εκεί απλώς για να εκτελεί τα καθημερινά του καθήκοντα, για να ευχαριστεί τους προϊσταμένους του και για να διατηρεί τη φήμη του σχολείου. Πρέπει να σκέπτεται για το ύψιστο καλό των μαθητών του σαν άτομα, τα καθήκοντα της ζωής που αναλαμβάνουν, την υπηρεσία που απαιτείται και την προκατάρτιση που χρειάζεται. Το έργο που κάνει ημέρα με την ημέρα, θα ασκεί στους μαθητές του, και μέσα από αυτούς σε άλλους, μια επιρροή που δε θα σταματήσει να επεκτείνεται και να δυναμώνει όσο διάστημα μετράει ο χρόνος. Τους καρπούς του έργου του θα τους συναντήσει τη μεγάλη εκείνη ημέρα κατά την οποία κάθε λόγος και κάθε πράξη θα παρουσιασθούν για έλεγχο ενώπιον του Θεού.

Ο δάσκαλος που συνειδητοποιεί αυτό, δε θεωρεί την εργασία του περατωμένη όταν τελειώσει η καθημερινή ρουτίνα των αποστηθίσεων και οι μαθητές απομακρύνονται για λίγο από την επιστασία του. Τα παιδιά αυτά και τους νέους τους έχει βάλει μέσα στην καρδιά του. Η διαρκής προσπάθεια και η σπουδή του θα είναι πώς να εξασφαλίσει γι'αυτά τα ευγενέστερα ιδανικά της επίτευξης.

Αυτός που διακρίνει τις ευκαιρίες και τα προσόντα του έργου του, δε θα επιτρέψει σε τίποτε να σταθεί εμπόδιο στο δρόμο της καλοπροαίρετης προσπάθειας για να βελτιώσει

τον εαυτό του. Δε θα φεισθεί κόπους προκειμένου να φθάσει στο ανώτερο επίπεδο της υπεροχής. Κάθετι που επιθυμεί για τους μαθητές του, θα αγωνισθεί να το επιτύχει και για τον εαυτό του.

΄Οσο βαθύτερα αισθάνεται την υπευθυνότητά του και όσο μεγαλύτερη καταβάλλει προσπάθεια για τη βελτίωση του εαυτού του, τόσο καθαρότερα ο δάσκαλος θα διακρίνει και τόσο περισσότερο θα λυπάται για τα ελαττώματα που παρεμβάλλονται σαν εμπόδια στη χρησιμότητά του. Καθώς παρατηρεί το μέγεθος του έργου του, τις δυσκολίες και τις δυνατότητές του, πολλές φορές η καρδιά του θα αναφωνήσει: ''Ποιος είναι ικανός γι'αυτά τα πράγματα;''

Αγαπητοί μου δάσκαλοι, ενώ στοχάζεσθε την ανάγκη σας για δύναμη και καθοδήγηση - ανάγκη που καμιά ανθρώπινη πηγή δεν μπορεί να ικανοποιήσει, σας ζητώ να σκεφθείτε τις υποσχέσεις Εκείνου ο οποίος είναι ο θαυμαστός Σύμβουλος.

Αυτός λέει: «Ιδού, έθεσα ενώπιόν σου θύραν ανεωγμένην, και ουδείς δύναται να κλείση.» «Κράξον προς Εμέ και θέλω σοι αποκριθή.» «Εγώ θέλω σε συνετίσει και θέλω σε διδάξει την οδόν εις την οποίαν πρέπει να περιπατής. Θέλω σε συμβουλεύει, Επί σε θέλει είσθαι ο οφθαλμός Μου.» «Και ιδού, Εγώ είμαι μεθ'υμών πάσας τας ημέρας, έως της συντελείας του αιώνος.» (Αποκ. 3:8, Ιερ. 33:3, Ψαλμ. 32:8, Ματθ. 28:20).

Για την ανώτερη προετοιμασία του έργου σας, σας παραπέμπω στα λόγια, στη ζωή και στις μεθόδους του Πρύτανη των δασκάλων. Σας ζητώ να Τον παρατηρήσετε. Αυτό είναι το πραγματικό ιδεώδες σας. Ατενίστε προς αυτό, ενδιατρίβετε με αυτό μέχρις ότου το Πνεύμα του θεϊκού Δασκάλου κυριαρχήσει στην καρδιά και στη ζωή σας.

«Βλέποντες ως εν κατόπτρω την δόξαν του Κυρίου», θα μεταμορφωθείτε «εις την αυτήν εικόνα.» (Β΄Κορ. 3:18).

Αυτό είναι το μυστικό της δύναμης που έχετε για τους μαθητές σας: να αντανακλάτε την εικόνα Του.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

«Είμεθα μέλη αλλήλων»
(Εφεσ. 4:25)

΄Οσον αφορά στη διάπλαση του χαρακτήρα, καμιά άλλη επιρροή δεν έχει μεγαλύτερη αξία από την επιρροή του σπιτιού. Το έργο του δασκάλου πρέπει να συμπληρώνει το έργο των γονέων, αλλά δεν μπορεί να πάρει τη θέση του. Κάθετι που αφορά στην υγεία του παιδιού, είναι φροντίδα των γονέων με τη συνεργασία του δασκάλου.

Το έργο της συνεργασίας πρέπει να αρχίσει ήδη με τον πατέρα και τη μητέρα στο περιβάλλον του σπιτιού. Στην ανατροφή των παιδιών τους έχουν αμοιβαία ευθύνη και οφείλουν να εργάζονται διαρκώς από κοινού. Πρέπει να παραχωρήσουν τον εαυτό τους στο Θεό και να Του ζητούν βοήθεια για να αλληλοστηρίζονται. Πρέπει να διδάξουν τα παιδιά τους να είναι ειλικρινή έναντι του Θεού, ειλικρινή έναντι των ηθικών κανόνων, και έτσι έναντι του εαυτού τους και όλων εκείνων με τους οποίους έρχονται σε επαφή. Με μια τέτοια ανατροφή, όταν τα παιδιά στέλλονται στο σχολείο, δε γίνονται πρόξενοι ενόχλησης, ούτε ανησυχίας. Γίνονται

βοήθεια για τους δασκάλους τους, παράδειγμα και ενθάρρυνση για τους συμμαθητές τους.

Από γονείς που δίνουν αυτού του είδους την ανατροφή, δεν περιμένει κανείς να τους δει να επικρίνουν το δάσκαλο. Αισθάνονται ότι τόσο το καλό των παιδιών τους όσο και το δίκαιο του σχολείου απαιτούν όπως αυτοί υποστηρίζουν και τιμούν κατά το δυνατόν εκείνους που συμμερίζονται τη δική τους υπευθυνότητα.

Στο σημείο αυτό σφάλλουν πολλοί γονείς. Με τις βιαστικές, αστήρικτες επικρίσεις τους, η επιρροή του ευσυνείδητου και αυτοθυσιαζόμενου δασκάλου σχεδόν καταστρέφεται. Πολλοί γονείς, των οποίων τα παιδιά έχουν χαλάσει με τα χάδια, αφήνουν στο δάσκαλο το δυσάρεστο καθήκον να επανορθώσει τη δική τους αμέλεια, και τότε με τη στάση τους καθιστούν το καθήκον του αυτό μάλλον άχρηστο. Με τα επικριτικά τους σχόλια και με την αποδοκιμασία τους για τη διεύθυνση του σχολείου, ενθαρρύνουν τα παιδιά τους στην ανυποταξία και τα ωθούν σε κακές συνήθειες.

Αν η κριτική και οι υποδείξεις ως προς την εργασία του δασκάλου είναι απαραίτητες, πρέπει να γίνονται προσωπικά στον ίδιο. Αν αυτό δε φέρει αποτέλεσμα, τότε η υπόθεση πρέπει να αναφερθεί στους υπεύθυνους για τη λειτουργία του σχολείου. Τίποτε δεν πρέπει να λέγεται ή να γίνεται για να μειώσει το σέβας των παιδιών προς εκείνους από τους οποίους τόσο πολύ εξαρτάται η ευημερία τους.

Αν οι λεπτομέρειες που γνωρίζουν οι γονείς τόσο για το χαρακτήρα των παιδιών τους όσο και για τις ιδιαίτερες ιδιοτροπίες και αδυναμίες τους, τις γνωστοποιούσαν στο δάσκαλο, αυτό θα τον βοηθούσε. Είναι λυπηρό ότι πολλοί αδυνατούν να το αναγνωρίσουν. Οι περισσότεροι γονείς ελάχιστο ενδιαφέρον δείχνουν είτε να πληροφορηθούν για τις ικανότητες του δασκάλου, είτε να συνεργασθούν στο έργο του.

Επειδή οι γονείς τόσο σπάνια σχετίζονται με το δάσκαλο, καθιστά σπουδαιότερη ακόμη την προσπάθεια του δασκάλου να γνωρισθεί με τους γονείς. Πρέπει να επισκέπτεται τα

σπίτια των μαθητών του και να αποκτήσει κάποια γνώση για το περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν. Ερχόμενος σε προσωπική επαφή με τις οικογένειες και με τη ζωή τους, θα κατορθώσει να ενισχύσει τους δεσμούς που τον συνδέουν με τους μαθητές του, και θα μπορέσει να μάθει πώς να χειρίζεται με μεγαλύτερη επιτυχία τις διαφορετικές τάσεις και ιδιοσυγκρασίες τους.

Με το να δείχνει ο δάσκαλος ενδιαφέρον για τη διαπαιδαγώγηση στο σπίτι, προσφέρει διπλό όφελος. Πολλοί γονείς, απορροφημένοι από τη φροντίδα και τον κάματο της δουλειάς, χάνουν την ευκαιρία να επηρεάσουν τη ζωή των παιδιών τους για το καλό. Ο δάσκαλος μπορεί πολύ να συντελέσει στο να ξυπνήσει στους γονείς αυτούς τις δυνατότητες και τα προνόμιά τους. ΄Αλλους πάλι θα τους βρει να πιέζονται βαριά από τη συναίσθηση της ευθύνης που φέρουν αγωνιώντας να γίνουν τα παιδιά τους καλοί και χρήσιμοι άνδρες και γυναίκες. Πολλές φορές ο δάσκαλος μπορεί να βοηθήσει αυτούς τους γονείς να σηκώσουν τα βάρη τους, και συζητώντας μεταξύ τους, δάσκαλος και γονείς θα ενθαρρυνθούν και θα ενισχυθούν.

Για την οικογενειακή ανατροφή του παιδιού, η αρχή της συνεργασίας είναι ανεκτίμητη. Από τα πρώτα χρόνια τους τα παιδιά πρέπει να οδηγηθούν έτσι ώστε να νιώθουν ότι αποτελούν μέρος της οικογενειακής ολομέλειας. Και τα μικρά ακόμη πρέπει να μάθουν να παίρνουν μέρος στις καθημερινές δουλειές και να νιώθουν ότι η βοήθειά τους είναι χρήσιμη και εκτιμάται. Τα μεγαλύτερα πρέπει να γίνουν βοηθοί των γονέων τους, να παίρνουν μέρος στα σχέδιά τους και να συμμερίζονται τις ευθύνες και τα βάρη τους. Οι γονείς πρέπει να βρίσκουν καιρό για να διδάξουν τα παιδιά τους, να τους δείχνουν ότι η βοήθειά τους είναι πολύτιμη, ότι επιθυμούν να έχουν την εμπιστοσύνη τους, ότι ευχαριστούνται με τη συντροφιά τους, και τα παιδιά δε θα αργήσουν να ανταποκριθούν. ΄Οχι μόνο το βάρος των γονέων ελαφρύνεται και τα παιδιά αποκτούν πρακτική εκγύμναση ανεκτίμητης

αξίας, αλλά θα συσφιχθούν οι οικογενειακοί δεσμοί και θα ενισχυθούν οι χαρακτήρες εκ θεμελίων.

Η συνεργασία πρέπει να είναι το πνεύμα της σχολικής αίθουσας, ο νόμος της υπόστασής της. Ο δάσκαλος που αποσπάει τη συνεργασία των μαθητών του, εξασφαλίζει μια ανυπολόγιστη βοήθεια για τη διατήρηση της τάξης. Προσφέροντας υπηρεσία μέσα στην τάξη, πολλά αγόρια που η ανησυχία τα κάνει να φέρονται άτακτα και ανυπότακτα, βρίσκουν μια διέξοδο για την περισσευάμενη αυτή ενεργητικότητα. Τα μεγαλύτερα ας βοηθούν τα μικρότερα, και τα δυνατά τα αδύνατα. Και όσο είναι δυνατόν, ας καλείται το καθένα να κάνει κάτι στο οποίο επιτηδεύεται. Αυτό ενθαρρύνει την αυτοεκτίμηση και την επιθυμία της χρησιμότητας.

Θα βοηθούσε τους νέους, όπως και τους γονείς και τους δασκάλους, αν μελετούσαν το μάθημα της συνεργασίας που διδάσκουν οι Γραφές. Ανάμεσα στα πολλά τους παραδείγματα παρατηρήστε την οικοδομή του αγιαστηρίου - το υπόδειγμα αυτό της δομής του χαρακτήρα - για το οποίο ολόκληρος ο λαός ενώθηκε, «πας άνθρωπος του οποίου η καρδία διήγειρεν αυτόν». (Έξ. 35:21). Διαβάστε πώς ξανακτίσθηκε το τείχος της Ιερουσαλήμ από τους παλιννοστούντες αιχμαλώτους. Μέσα στη φτώχια, στη δυσκολία και στον κίνδυνο, το σπουδαίο έργο συμπληρώθηκε «διότι ο λαός είχε καρδίαν εις το εργάζεσθαι». (Νεεμ. 4:6). Αναλογισθείτε το σημαντικό ρόλο που έπαιξαν οι μαθητές στο θαύμα του Σωτήρα για το χορτασμό του πλήθους. Η τροφή πολλαπλασιαζόταν στα χέρια του Χριστού, αλλά οι μαθητές έπαιρναν τα ψωμιά και τα ψάρια για να τα μοιράσουν στα πλήθη που περίμεναν.

«Είμεθα μέλη αλλήλων.» Επομένως, «έκαστος κατά το χάρισμα το οποίον έλαβεν, υπηρετείτε κατά τούτο εις αλλήλους, ως καλοί οικονόμοι της πολυειδούς χάριτος του Θεού». (Εφεσ. 4:25, Α΄Πέτρ. 4:10).

Κατάλληλα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα λόγια των κατασκευαστών των ειδώλων, με διαφορετικό βέβαια

σκοπό, υιοθετημένα σαν απόφθεγμα από τους σύγχρονους οικοδόμους του χαρακτήρα:

«Εβοήθησαν έκαστος τον πλησίον αυτού, και είπε προς τον αδελφόν αυτού, Ίσχυε.» (Ησ. 41:6).

ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ

«Έλεγξον, επίπληξον, πρότρεψον μετά πάσης μακροθυμίας και διδαχής.»
(Β΄Τιμ. 4:2)

Ένα από τα πρώτα μαθήματα που πρέπει να διδαχθεί το παιδί, είναι η υπακοή. Πριν μεγαλώσει αρκετά ώστε να είναι σε θέση να κρίνει, πρέπει να διδαχθεί να υπακούει. Η συνήθεια αυτή πρέπει να αποκτηθεί με ήρεμη και επίμονη προσπάθεια. Έτσι, μπορούν σε ένα μεγάλο βαθμό να αποφευχθούν οι κατοπινές εκείνες συγκρούσεις μεταξύ θελήματος και εξουσίας που τόσο πολύ συμβάλλουν στο να δημιουργούν την πικρία και την αποξένωση από γονείς και δασκάλους, και πολλές φορές την αντίσταση εναντίον κάθε εξουσίας, ανθρώπινης ή θεϊκής.

Ο αντικειμενικός σκοπός της πειθαρχίας είναι να εκπαιδευθεί το παιδί να κυβερνάει τον εαυτό του. Πρέπει να διδαχθεί να βασίζεται στον εαυτό του και να ασκεί τον αυτοέλεγχο. Επομένως, μόλις φθάσει σε ηλικία να αντιλαμβάνεται, το λογικό του πρέπει να στραφεί με το μέρος της υπακοής. ΄Ολη η απέναντί του συμπεριφορά πρέπει να είναι τέτοια, που να φανερώνει ότι η υπακοή είναι δίκαιη και λογική. Βοηθήστε το να δει ότι όλα τα πράγματα υπάγονται σε νόμους, και ότι η ανυπακοή τελικά οδηγεί στην καταστροφή και στη δυστυχία. ΄Οταν ο Θεός λέει «δεν θέλεις . . .», μας προειδοποιεί με αγάπη για τις συνέπειες της παρακοής με σκοπό να μας γλιτώσει από το κακό και τη ζημιά

Βοηθήστε το παιδί να δει ότι οι γονείς και οι δάσκαλοι είναι αντιπρόσωποι του Θεού, ότι ενεργούν εναρμονισμένοι με Αυτόν, και ότι οι νόμοι τους στο σπίτι ή στο σχολείο είναι επίσης και δικοί Του. Και όπως το παιδί οφείλει να δείχνει υπακοή στους γονείς και στους δασκάλους, το ίδιο και αυτοί χρεωστούν να δείχνουν υπακοή στο Θεό.

Το να ρυθμίσουν την ανάπτυξη του παιδιού έτσι που να μη τη βλάψουν με περισσή επέμβαση, πρέπει να αποτελέσει τη σπουδή τόσο των γονέων όσο και των δασκάλων. Η πολύ μεγάλη παρέμβαση είναι το ίδιο βλαβερή, όπως και η πολύ μικρή. Η προσπάθεια για να εκλείψει τελείως το θέλημα του παιδιού, είναι ένα τρομερό λάθος. Ο νους διαφέρει στη σύστασή του. Ενώ η χρησιμοποιούμενη βία μπορεί να εξασφαλίσει τη φαινομενική υποταγή, για πολλά παιδιά το αποτέλεσμά της είναι η αποφασιστική επανάσταση της καρδιάς. Και όταν ακόμη ο γονέας ή ο δάσκαλος κατορθώσουν να αποκτήσουν τον έλεγχο που επιδιώκουν, μπορεί η συνέπεια να μην είναι λιγότερο επιβλαβής για το παιδί.

Η πειθαρχία μιας ανθρώπινης ύπαρξης, η οποία έφθασε στην ηλικία της λογικής αντίληψης, διαφέρει από την εκγύμναση ενός άλογου ζώου. Το ζώο μαθαίνει μόνο να υπακούει στον κύριό του. Για το ζώο ο κύριος είναι το μυαλό, η κρίση και το θέλημα. Αυτή η μέθοδος που μερικές φορές εφαρμόζεται στα παιδιά, τα κάνει να διαφέρουν πολύ λίγο

από τα αυτόματα. Ο νους, το θέλημα και η συνείδηση τίθενται κάτω από τον έλεγχο ενός άλλου. Δεν είναι ο σκοπός του Θεού να καταδυναστεύεται έτσι ο νους κανενός. Εκείνοι που εξασθενούν ή καταστρέφουν την ατομικότητα, αναλαμβάνουν μια ευθύνη που μόνο στο κακό θα καταλήξει. ΄Οταν βρίσκονται κάτω από την εξουσία, μπορεί τα παιδιά να φαίνονται σαν καλογυμνασμένοι στρατιώτες.΄Οταν παύσει όμως ο έλεγχος, θα εμφανισθεί ο αδύνατος και αναποφάσιστος χαρακτήρας. Μη έχοντας ποτέ μάθει να κυβερνάει τον εαυτό του, ο νέος δε γνωρίζει άλλο περιορισμό εκτός από εκείνον που επιβάλλουν οι γονείς ή ο δάσκαλος. Και όταν ο περιορισμός δεν υπάρχει, ο νέος δεν είναι ικανός να κάνει χρήση της ελευθερίας του, και συχνά φθάνει στο σημείο να ανέχεται παθητικά τα πάντα, κάτι που επιφέρει την καταστροφή του.

Επειδή η παραχώρηση της θέλησης είναι δυσκολότερη για ορισμένους μαθητές από ό,τι σε άλλους, ο δάσκαλος να απαιτήσει την υπακοή στις αξιώσεις του όσο το δυνατόν νωρίτερα. Η θέληση πρέπει να οδηγηθεί, να διαμορφωθεί, αλλά όχι να αγνοηθεί και να συντριφθεί. Διατηρήστε τη δύναμη της θέλησης. Είναι χρήσιμη στον αγώνα της ζωής.

Κάθε παιδί πρέπει να καταλάβει την αξία της θέλησης. Πρέπει να οδηγηθεί έτσι ώστε να δει πόσο μεγάλη είναι η ευθύνη που συνεπάγεται το δώρο αυτό. Η θέληση είναι η κυριαρχούσα δύναμη της ανθρώπινης φύσης, η δύναμη για αποφάσεις ή εκλογές. Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη προικισμένη με λογική, έχει το δικαίωμα να εκλέξει αυτό που είναι σωστό. Για την κάθε εμπειρία της ζωής, ο λόγος που μας απευθύνει ο Θεός είναι: «Εκλέξατε σήμερον ποίον θέλετε να δουλεύητε.» (Ιησ. 24:15). Καθένας μπορεί να θέσει τη θέλησή του πλάι στο θέλημα του Θεού, μπορεί να διαλέξει την προς Αυτόν υπακοή, και όταν συνδέσει με τον τρόπο αυτό τον εαυτό του με τους θεϊκούς παράγοντες, μπορεί να σταθεί εκεί όπου τίποτε δε θα τον αναγκάσει να κάνει το κακό. Σε κάθε νέο και σε κάθε παιδί ενυπάρχει η ικανότητα

να διαπλάσει με τη δύναμη του Θεού ένα τίμιο χαρακτήρα και να διάγει μια χρήσιμη ζωή.

Ο γονέας και ο δάσκαλος που δίνουν αυτή τη διαπαιδαγώγηση του αυτοέλεγχου στο παιδί, θα είναι οι πιο χρήσιμοι και οι μόνιμα επιτυχείς. Για τον επιπόλαιο παρατηρητή το έργο του μπορεί να μη φαίνεται ως το καλύτερο. Μπορεί να μην το εκτιμάει όπως το έργο εκείνου που κρατάει το νου και τη θέληση του παιδιού κάτω από τον απόλυτο έλεγχο. Τα κατοπινά όμως χρόνια θα φανερώσουν τα αποτελέσματα της καλύτερης εκπαιδευτικής μεθόδου.

Ο συνετός εκπαιδευτικός προσπαθεί να ενθαρρύνει την εμπιστοσύνη των μαθητών με τους οποίους ασχολείται, επίσης να ενισχύσει τη συναίσθηση της τιμής. Τα παιδιά και οι νέοι ωφελούνται όταν τα εμπιστεύονται. Πολλά παιδιά, ακόμη και τα μικρότερα, έχουν την τιμή σε μεγάλη υπόληψη. ΄Ολα θέλουν να τους φέρονται οι μεγάλοι με εμπιστοσύνη και σεβασμό. Και έχουν αυτό το δικαίωμα. Δεν πρέπει να τα κάνουν να αισθάνονται ότι δεν μπορούν να μπαινοβγαίνουν στο σπίτι χωρίς να παρακολουθούνται. Η υποψία σπάζει το ηθικό και προξενεί το ίδιο κακό που προσπαθεί να αποτρέψει. Αντί να τα παρακολουθούν διαρκώς σαν να περιμένουν το κακό, οι δάσκαλοι που διατηρούν επαφή με τους μαθητές τους, θα διακρίνουν τις κινήσεις του ανήσυχου πνεύματος και θα επινοήσουν τρόπους που να αντιδράσουν στο κακό. Κάνετε τους νέους να καταλάβουν ότι τους εμπιστεύεσθε, και λίγοι θα είναι εκείνοι που δε θα προσπαθήσουν να φανούν άξιοι της εμπιστοσύνης.

Με βάση την ίδια αρχή, είναι προτιμότερο να ζητείται κάτι σαν χάρη αντί να δίνεται σαν προσταγή. Εκείνος στον οποίο απευθύνεται αυτή η αίτηση, έχει την ευκαιρία να αποδείξει ότι σέβεται τις ορθές αρχές. Η υπακοή του είναι κατ'έκλογή μάλλον παρά κατ'ανάγκη.

Οι κανονισμοί που ισχύουν στην τάξη, πρέπει να εκπροσωπούν, όσο αυτό είναι δυνατόν, τη φωνή του σχολείου. Κάθε αρχή που εκφράζουν, πρέπει να παρουσιάζεται έτσι στο μαθητή ώστε να πεισθεί ότι αυτή είναι σωστή. Μόνο τό-

τε μπορεί να αισθανθεί την υποχρέωση να δει ότι οι κανονισμοί στο περιεχόμενο των οποίων αυτός συνέβαλε, τηρούνται.

Οι κανονισμοί πρέπει να είναι ολιγάριθμοι και καλοδιατυπωμένοι. Και αφού πια ορίσθηκαν, πρέπει να εφαρμόζονται. Οποτεδήποτε είναι αδύνατον να επέλθει αλλαγή, το μυαλό μαθαίνει να αναγνωρίζει και να υιοθετεί την κατάσταση, ενώ με την πιθανότητα της χαλάρωσης δημιουργείται η επιθυμία, η ελπίδα και η αβεβαιότητα, με αποτέλεσμα την ανησυχία, την ερεθιστικότητα και την ανυποταξία.

Πρέπει να διασαφηνισθεί ότι η διακυβέρνηση του Θεού δε γνωρίζει συμβιβασμό με το κακό. Ούτε στο σπίτι, ούτε στο σχολείο πρέπει να επιτρέπεται η ανυπακοή. Κανένας πατέρας ή δάσκαλος που κλείνει στην καρδιά του την ευημερία εκείνων τους οποίους φροντίζει, δε θα έρθει σε συμβιβασμό με το πεισματικό, εγωιστικό θέλημα που καταφρονεί την εξουσία ή καταφεύγει στα τεχνάσματα και στις περιστροφές για να αποφύγει την υπακοή. Δεν είναι η αγάπη αλλά ο αισθηματισμός που παζαρεύει με τα σφάλματα, που επιδιώκει να εξασφαλίσει την υπακοή με τα παρακάλια ή τα δωροδοκήματα, για να δεχθεί τελικά κάποιο υποκατάστατο στη θέση εκείνου που απαιτείτο από την αρχή.

«Οι άφρονες γελώσιν εις την ανομίαν.» (Παρ. 14:9). Πρέπει να προσέχουμε να μην παίρνουμε την αμαρτία στα ελαφρά. Τρομερή είναι η δύναμη που ασκεί επάνω στον φταίχτη. «Αι ίδιαι αυτού ανομίαι θέλουσι συλλάβει τον ασεβή και με τα σχοινία της αμαρτίας αυτού θέλει σφίγγεσθαι.» (Παρ. 5:22). Το μεγαλύτερο κακό που μπορεί να γίνει σε ένα νέο ή σε ένα παιδί, είναι να του επιτρέψουμε να προσδεθεί στη σκλαβιά των κακών έξεων.

Οι νέοι έχουν μια έμφυτη αγάπη για την ελευθερία. Επιθυμούν την ελευθερία, και πρέπει να καταλάβουν ότι την ανεκτίμητη αυτή ευλογία μπορούν να την απολαύσουν μόνο όταν υπακούουν στο νόμο του Θεού. Ο νόμος αυτός είναι ο διατηρητής της πραγματικής ελευθερίας και ανεξαρτησίας. Υποδεικνύει και συνάμα απαγορεύει τα πράγματα εκείνα

που υποβιβάζουν και υποδουλώνουν, προσδίνοντας με τον τρόπο αυτό στον υπάκουο την προστασία από τη δύναμη του κακού.

Ο ψαλμωδός λέει: «Θέλω περιπατεί εν ευρυχωρία διότι εξεζήτησα τας εντολάς Σου.» «Τα μαρτύριά Σου βεβαίως είναι η τρυφή μου και οι σύμβουλοί μου.» (Ψαλμ. 119:45,24).

Ενώ καταβάλουμε προσπάθειες για να διορθώσουμε το κακό, πρέπει να φυλαγόμαστε από την τάση να ανακαλύπτουμε λάθη και να επιβάλουμε τιμωρίες. Οι συνεχιζόμενες τιμωρίες δημιουργούν περιπλοκές, αλλά όχι μεταρρύθμιση. Στη διάνοια πολλών, συχνά και σε αυτούς με τη μεγαλύτερη ευαισθησία, μια ατμόσφαιρα επίκρισης χωρίς οίκτο, είναι μια προσπάθεια που μπορεί να αποβεί μοιραία. Τα λουλούδια δεν αναπτύσσονται με την καυτερή πνοή του λίβα. Το παιδί που τιμωρείται συχνά για το ίδιο σφάλμα, καταλήγει να θεωρεί το σφάλμα αυτό σαν ιδιοτροπία του, σαν κάτι για το οποίο είναι μάταιο να αγωνισθεί. Έτσι, δημιουργείται η αποθάρρυνση και η απελπισία που συχνά κρύβονται κάτω από το πρόσωπο της αδιαφορίας ή της ψεύτικης παλικαριάς.

Ο αληθινός σκοπός της επίπληξης πραγματοποιείται τότε μόνο, όταν ο φταίχτης οδηγηθεί να δει μόνος του το λάθος του και θεληματικά συγκατατίθεται για την επανόρθωσή του. ΄Οταν αυτό επιτελεσθεί, υποδείξτε του την Πηγή της συγχώρησης και της δύναμης. Προσπαθήστε να προστατεύσετε την υπόληψή του και να του εμπνεύσετε το θάρρος και την ελπίδα. Το έργο αυτό είναι το ωραιότερο και το πολυτιμότερο που έχει ανατεθεί ποτέ σε ανθρώπους. Απαιτεί τη λεπτότερη διακριτικότητα, τη μεγαλύτερη ευαισθησία, τη γνωριμία με την ανθρώπινη φύση και μια ουρανογέννητη πίστη και υπομονή πρόθυμη να εργασθεί, να αγρυπνεί και να περιμένει. Είναι ένα έργο που κανένα άλλο δεν παραβγαίνει σε σπουδαιότητα με αυτό.

Αυτοί που επιθυμούν να ελέγξουν τους άλλους, οφείλουν πρώτα να ελέγξουν τον εαυτό τους. Το να φέρεται κανείς

αψίθυμα στο παιδί ή στο νέο, θα προκαλέσει μόνο τη δυσφορία του. ΄Οταν ο γονέας ή ο δάσκαλος χάνει την υπομονή του και κινδυνεύει να μιλήσει απερίσκεπτα, πρέπει να σιωπήσει. Μεγάλη είναι η δύναμη της σιωπής.

Ο δάσκαλος πρέπει να περιμένει ότι θα συναντήσει στρεβλές ιδιοσυγκρασίες και πεισματικές καρδιές. Στη συμπεριφορά του όμως με αυτές δεν πρέπει ποτέ να λησμονεί ότι και αυτός υπήρξε κάποτε παιδί και χρειαζόταν πειθαρχία. Ακόμη και τώρα, με όλα τα προνόμια της ηλικίας, της μόρφωσης και της εμπειρίας, συχνά σφάλλει και έχει ανάγκη από οίκτο και μακροθυμία. Εκπαιδεύοντας τους νέους, πρέπει να λάβει υπόψη ότι έχει να κάνει με άτομα που παρουσιάζουν τις ίδιες με αυτόν τάσεις προς το κακό. Χρειάζονται να μάθουν το κάθετι και μερικοί δυσκολεύονται στη μάθηση πολύ περισσότερο από άλλους. Για το βραδύνοο μαθητή πρέπει να ασκεί υπομονή, να μην τον τιμωρεί για την άγνοιά του, αλλά να επωφελείται από κάθε ευκαιρία για να τον ενθαρρύνει. Στους ευαίσθητους, εκνευρισμένους μαθητές πρέπει να φέρεται με μεγάλη τρυφερότητα. Η συναίσθηση των δικών του ατελειών θα πρέπει να τον κάνει να εκδηλώνει διαρκώς συμπάθεια και μακροθυμία για εκείνους που και αυτοί αγωνίζονται με τις ίδιες δυσκολίες.

Ο κανόνας του Σωτήρα «καθώς θέλετε να πράττωσιν εις εσάς οι άνθρωποι και σεις πράττετε ομοίως εις αυτούς» (Λουκά 6:31), πρέπει να γίνει ο κανόνας όλων εκείνων που αναλαμβάνουν την εκπαίδευση των παιδιών και των νέων. Αυτά είναι τα νεότερα μέλη της οικογένειας του Κυρίου, οι συγκληρονόμοι μας στη χάρη της ζωής. Ο κανόνας του Χριστού πρέπει να τηρείται με θρησκευτική ευλάβεια όταν πρόκειται για τα πιο βραδυκίνητα, τα πιο μικρά, τα πιο αδέξια, ακόμη και τα πιο ατίθασα και επαναστατικά παιδιά.

Ο κανόνας αυτός θα οδηγήσει το δάσκαλο να αποφύγει, όσο το δυνατόν περισσότερο, να εκθέτει δημόσια τα λάθη και τα ελαττώματα του μαθητή. Θα αποφεύγει να επιπλήττει και να τιμωρεί στην παρουσία άλλων. Δε θα αποβάλει το μαθητή παρά μόνο όταν θα έχει εξαντλήσει κάθε προσπά-

θεια για την επανόρθωσή του. ΄Οταν όμως καθίσταται φανερό ότι ο μαθητής δεν αποκομίζει κανένα όφελος ο ίδιος, όταν με την ανυπακοή και με την περιφρόνηση της εξουσίας τείνει να ανατρέψει την επιστασία του σχολείου και η επιρροή του παρασύρει και τους άλλους, τότε η αποβολή γίνεται αναγκαία. Για πολλούς όμως η προσβολή της δημόσιας αποβολής θα μπορούσε να καταλήξει στην παντελή αδιαφορία και στην καταστροφή. Στις περισσότερες περιπτώσεις, όταν η απομάκρυνση από το σχολείο είναι αναπόφευκτη, η υπόθεση δεν πρέπει να διαδοθεί. Με συνεννόηση και συνεργασία με τους γονείς, ας φροντίσει ο δάσκαλος να την τακτοποιήσει διακριτικά.

Στη σημερινή εποχή με τους ιδιαίτερους κινδύνους για τους νέους οι πειρασμοί τούς περικυκλώνουν από όλες τις πλευρές. Και ενώ εύκολο είναι να παρασυρθεί κανείς, οι μεγαλύτερες όμως προσπάθειες απαιτούνται προκειμένου να στραφεί ενάντια στο ρεύμα του πειρασμού. Κάθε σχολείο πρέπει να είναι μια «πόλις καταφυγίου» για τους πειραζόμενους νέους, ένας τόπος όπου οι τρέλες τους να αντιμετωπίζονται με υπομονή και σύνεση. Οι δάσκαλοι που έχουν συναίσθηση των ευθυνών τους, θα απομακρύνουν από τις δικές τους καρδιές κάθετι που θα μπορούσε να τους παρεμβληθεί σαν εμπόδιο στη συμπεριφορά τους με τους ισχυρογνώμονες και ανυπότακτους. Η αγάπη και η τρυφερότητα, η υπομονή και η αυτοκυριαρχία πρέπει σε κάθε στιγμή να γίνουν ο νόμος της ομιλίας τους. Ο οίκτος και η ευσπλαχνία πρέπει να είναι ανάμεικτες με τη δικαιοσύνη. ΄Οταν χρειάζεται οι δάσκαλοι να επιπλήξουν, η γλώσσα τους δε θα υπερβάλει, θα μιλάει με ταπεινοφροσύνη. Με ηρεμία θα εκθέτουν στο σφάλλοντα τα λάθη του και θα τον βοηθούν για να συνέλθει. Κάθε ευσυνείδητος δάσκαλος αν αισθάνεται ότι πρόκειται να κάνει κάποιο λάθος, είναι προτιμότερο να σφάλει κλίνοντας με το μέρος της ευσπλαχνίας, παρά με το μέρος της αυστηρότητας.

Πολλοί νέοι που θεωρούνται αδιόρθωτοι, κατά βάθος δεν είναι τόσο δύσκολοι όσο φαίνονται. Πολλοί που κρίνονται α-

πελπιστικοί, μπορούν να συνέλθουν με τη σωστή πειθαρχία. Αυτοί είναι συνήθως που εύκολα λυγίζουν όταν τους φέρονται με καλοσύνη. Αν κερδίσει ο δάσκαλος την εμπιστοσύνη του πειραζομένου, και αναγνωρίζοντάς το να ενισχύσει το καλό που έχει μέσα του, σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να διορθώσει το κακό χωρίς να χρειασθεί να στρέψει την προσοχή σε αυτό.

Ο θεϊκός Δάσκαλος υπομένει τους σφάλλοντες όσο διεστραμμένοι και αν είναι. Η αγάπη Του δεν ψυχραίνεται, Οι προσπάθειές Του να τους κερδίσει δεν Τον εγκαταλείπουν. Με ανοιχτές αγκάλες περιμένει να δεχθεί πάλι και πάλι τους πλανημένους, τους αντιφρονούντες, ακόμη και τους αποστάτες. Η καρδιά Του θλίβεται από την απελπισία του μικρού παιδιού που το κακομεταχειρίζονται. Η κραυγή της ανθρώπινης συμφοράς ποτέ δε φθάνει μάταια στο αυτί Του. Παρόλο ότι όλοι είναι πολύτιμοι στα μάτια Του, οι τραχείς, οι βαρύθυμοι, οι πεισματικοί χαρακτήρες ελκύουν περισσότερο τη συμπάθεια και την αγάπη Του, επειδή ακολουθεί τα ίχνη από την αιτία στο αποτέλεσμα. Ο πιο εύκολος στο πειρασμό και επιρρεπής στην πλάνη αποτελεί τον ιδιαίτερο σκοπό της φροντίδας Του.

Κάθε γονέας και κάθε δάσκαλος πρέπει να εκτιμάει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά Εκείνου ο οποίος επιφορτίζεται την κατάσταση των θλιμμένων, των βασανισμένων και των πειραζομένων σαν να ήταν δική Του. Πρέπει να καταστεί «δυνάμενος να συμπαθή εις τους αγνοούντας και πλανωμένους, διότι και Αυτός είναι περιενδεδυμένος ασθένειαν.» (Εβρ. 5: 2). Ο Ιησούς μάς φέρεται πολύ καλύτερα από ό,τι αξίζουμε. Και όπως φέρεται σε μας, έτσι οφείλουμε και μεις να φερόμαστε στους άλλους. Κανενός γονέα ή δασκάλου η τακτική δεν είναι δικαιολογημένη, εάν δε συμφωνεί με εκείνη που ο Σωτήρας θα ακολουθούσε σε παρόμοιες περιστάσεις.

Η Πειθαρχία της Ζωής

Εκτός από την πειθαρχία του σπιτιού και του σχολείου, όλοι έχουν να υποστούν την αυστηρή πειθαρχία της ζωής. Το πώς πρέπει να την υποστούμε με φρόνηση, αυτό είναι ένα μάθημα που πρέπει να εξηγηθεί σε κάθε νέο και σε κάθε παιδί. Είναι αλήθεια ότι ο Θεός μας αγαπάει, ότι εργάζεται για την ευτυχία μας και ότι αν η υπακοή είχε πάντοτε αποδοθεί στο νόμο Του δε θα είχαμε ποτέ γνωρίσει τη δυστυχία. Και αλήθεια είναι επίσης ότι στον κόσμο αυτό, σαν αποτέλεσμα της αμαρτίας, η δυστυχία, οι δυσκολίες και τα βάρη έχουν έρθει στου καθενός τη ζωή. Μπορούμε να κάνουμε ένα ισόβιο καλό στα παιδιά και στους νέους, αν τους διδάξουμε πώς να αντιμετωπίζουν με θάρρος τις δυσκολίες αυτές και τα βάρη. Ενώ οφείλουμε να τους δείχνουμε συμπάθεια, αυτή δεν πρέπει ποτέ να είναι τέτοια που να τους κάνει να ασχολούνται συνεχώς με τα προσωπικά τους βάσανα. Αυτό που χρειάζονται είναι ό,τι τονώνει και ενισχύει μάλλον παρά ό,τι εξασθενεί.

Πρέπει να διδαχθούν πως αυτός ο κόσμος δεν είναι ένας τόπος παρέλασης αλλά ένα πεδίο μάχης. ΄Όλοι καλούνται να υποστούν σκληραγωγία σαν καλοί στρατιώτες. Πρέπει να είναι δυνατοί και να φέρονται με ανδρισμό. Διδάξτε τους ότι ο πραγματικός χαρακτήρας δοκιμάζεται από την προθυμία να σηκώσουν βάρη, να παίρνουν τη δύσκολη θέση, να κάνουν το έργο που πρέπει να γίνει, παρόλο ότι δεν του απονέμεται ή αμοιβή στη γη αυτή.

Ο αποτελεσματικός τρόπος για να αντιμετωπίσει κανείς τη δοκιμασία δεν είναι η προσπάθεια να την αποφύγει, αλλά να τη μεταβάλει. Αυτό αληθεύει γενικά για την πειθαρχία σε όλα της τα στάδια, τόσο τα αρχικα όσο και τα μεταγενέστερα. Η παραμέληση της βασικής ανατροφής του παιδιού και το κατοπινό δυνάμωμα των κακών έξεων, καθιστά δυσκολότερη τη μετέπειτα εκπαίδευσή του, και πολλές φορές κάνει την πειθαρχία μια επώδυνη διαδικασία. Οδυνηρή θα πρέπει να είναι για τη σαρκική φύση η οποία διασταυρώνεται με τις φυσικές επιθυμίες και ροπές. Η οδύνη όμως μπορεί να λησμονηθεί με τη σκέψη μιας ανώτερης χαράς.

Ας μάθουν οι νέοι και τα παιδιά πως κάθε λάθος, κάθε σφάλμα, κάθε δυσκολία που υπερνικάται, γίνεται σκαλοπάτι για καλύτερα και ανώτερα πράγματα. Είναι με τέτοιες εμπειρίες που έφθασαν στην επιτυχία όλοι εκείνοι οι οποίοι έκαναν τη ζωή άξια να τη ζει κανείς.

«Ημείς δεν ενατενίζομεν εις τα βλεπόμενα, αλλ'εις τα μη βλεπόμενα. Διότι τα βλεπόμενα είναι πρόσκαιρα, τα δε μη βλεπόμενα αιώνια.» (Β΄Κορ. 4:18). Η ανταλλαγή που κάνουμε όταν απαρνούμαστε εγωιστικές επιθυμίες και επιδιώξεις, είναι μια ανταλλαγή του ανάξιου και εφήμερου για το πολύτιμο και μόνιμο. Αυτό δεν είναι θυσία, αλλά κέρδος ανυπολόγιστο.

''΄Ολο και κάτι καλύτερο'' είναι το σύνθημα της εκπαίδευσης, ο νόμος του πραγματικού τρόπου ζωής. Οτιδήποτε μας ζητάει να απαρνηθούμε, ο Χριστός το αντικαθιστά με κάτι το καλύτερο. Πολλές φορές οι νέοι επιθυμούν πράγματα, επιδιώξεις και τέρψεις που μπορεί να μην είναι κακές, αλλά που δε φθάνουν στα ανώτατα όρια του καλού. Περισπούν τη ζωή από τον ευγενέστερο σκοπό της. Αυθαίρετα μέτρα ή άμεση αποδοκιμασία μπορεί να μην κατορθώσουν να πείσουν τους νέους αυτούς να εγκαταλείψουν κάτι που τους είναι προσφιλές. Οδηγήστε τους σε κάτι καλύτερο από την επίδειξη, τη φιλοδοξία ή την τρυφηλότητα. Φέρτε τους σε επαφή με πραγματικότερη ομορφιά, με υψηλότερα ιδανικά και με ευγενέστερη ζωή. Κάνετέ τους να ενατενίσουν σε Εκείνον ο οποίος είναι «όλος επιθυμητός» (΄Ασμα 5:16). ΄Οταν μια φορά το βλέμμα προσηλωθεί επάνω Του, η ζωή βρίσκει το στόχο της. Ο ενθουσιασμός, η βαθιά αφοσίωση, η θερμή ζέση των νέων βρίσκουν εκεί τον πραγματικό σκοπό τους. Το καθήκον γίνεται τέρψη και η θυσία ευχαρίστηση. Να τιμάει κανείς το Χριστό, να γίνεται όμοιος με Αυτόν, νά, ποια είναι η ανώτερη φιλοδοξία της ζωής και η μεγαλύτερη χαρά της.

«Η αγάπη του Χριστού συσφίγγει ημάς.» (Β΄Κορ. 5:14).

9ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΝΩΤΕΡΗ ΒΑΘΜΙΔΑ

«Εκ του αιώνος δεν έμαθον οι άνθρωποι,
τα ώτα αυτών δεν ήκουσαν,
οι οφθαλμοί αυτών δεν είδον
Θεόν εκτός Σου,
όστις να έκαμε τοιαύτα
εις τους επικαλουμένους Αυτόν.»
(Ησ. 64:4)

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

> «Θέλουσιν ιδεί το πρόσωπον Αυτού, και το όνομα Αυτού θέλει είσθαι επί των μετώπων αυτών.»
> (Αποκ. 22:4)

Ο ουρανός είναι ένα σχολείο. Το θέμα των σπουδών του είναι το σύμπαν. Δάσκαλός του ο άπειρος Θεός. Ένας κλάδος του σχολείου αυτού είχε ιδρυθεί στην Εδέμ. Και όταν το απολυτρωτικό σχέδιο ολοκληρωθεί, η εκπαίδευση θα συνεχισθεί και πάλι στο εδεμικό σχολείο.

«Οφθαλμός δεν είδε και ωτίον δεν ήκουσε, και εις καρδίαν ανθρώπου δεν ανέβησαν, τα οποία ο Θεός ητοίμασεν εις τους αγαπώντας Αυτόν.» (Α΄Κορ, 2:9). Μόνο μέσο του λόγου Του μπορούν να γίνουν νοητά τα πράγματα αυτά. Αλλά και αυτός ακόμη, μερική μόνο αποκάλυψη παρέχει.

Ο προφήτης της Πάτμου περιγράφει την τοποθεσία του σχολείου του μέλλοντος με τα ακόλουθα λόγια:

«Είδον ουρανόν νέον και γην νέαν, διότι ο πρώτος ουρανός και η πρώτη γη παρήλθε . . . Και εγώ ο Ιωάννης είδον την πόλιν την αγίαν, την νέαν Ιερουσαλήμ, καταβαίνουσαν από του Θεού εκ του ουρανού, ητοιμασμένην ως νύμφην κεκοσμημένην διά τον άνδρα αυτής.» (Αποκ. 21:1,2).

«Και η πόλις δεν έχει χρείαν του ηλίου, ουδέ της σελήνης, διά να φέγγωσιν εν αυτή, διότι η δόξα του Θεού εφώτισεν αυτήν και ο λύχνος αυτής είναι το Αρνίον.» (Αποκ. 21:23).

Μεταξύ του αρχικού σχολείου της Εδέμ και εκείνου που θα ιδρυθεί στο μέλλον, παρεμβάλλλεται ολόκληρο το διάστημα της ιστορίας αυτού του κόσμου - ιστορίας της ανθρώπινης παράβασης και δυστυχίας, της θεϊκής θυσίας και της ήττας του θανάτου και της αμαρτίας. Στο σχολείο της

μελλοντικής ζωής δε θα υπάρχουν όλες οι συνθήκες του πρώτου εδεμικού σχολείου. Κανένα δένδρο της γνώσης του καλού και του κακού για να προκαλεί πειρασμό. Κανένας πειραστής δε βρίσκεται εκεί, καμιά πιθανότητα για το κακό. Ο κάθε χαρακτήρας έχει υποστεί τη δοκιμασία του κακού, και κανείς δεν επηρεάζεται πια από τη δύναμή του.

Ο Χριστός λέει: «Εις τον νικώντα θέλω δώσει να φάγη από το δένδρον της ζωής το οποίον είναι εν τω μέσω του Παραδείσου του Θεού.» (Αποκ. 2:7). Στην Εδέμ το δένδρο της ζωής προσφερόταν κάτω από ορισμένους όρους, και τελικά αυτό αποσύρθηκε. Τα δώρα όμως της μέλλουσας ζωής είναι απεριόριστα και αιώνια.

Ο προφήτης παρατηρεί τον «καθαρόν ποταμόν (του) ύδατος της ζωής, λαμπρόν ως κρύσταλλον, εξερχόμενον εκ του θρόνου του Θεού και του Αρνίου . . . και του ποταμού εντεύθεν και εντεύθεν ήτο το δένδρον της ζωής.» «Και ο θάνατος δεν θέλει υπάρχει πλέον, ούτε πένθος, ούτε κραυγή, ούτε πόνος δεν θέλουσιν υπάρχει πλέον, διότι τα πρώτα παρήλθον.» (Αποκ. 22:1,2, 21:4).

«Ο λαός σου θελουσιν είσθαι πάντες δίκαιοι,
Θέλουσι κληρονομήσει την γην διά παντός,
Ο κλάδος του φυτεύματός Μου,
Το έργον των χειρών Μου,
Διά να δοξάζωμαι.»

Ησαΐας 60:21

Αποκαταστημένος τώρα στην παρουσία Του, ο άνθρωπος θα ξαναγίνει, όπως ήταν αρχικά, διδακτός του Θεού: «Διά τούτο ο λαός Μου θέλει γνωρίσει το όνομά Μου . . . θέλει γνωρίσει εν εκείνη τη ημέρα ότι Εγώ είμαι ο λαλών. Ιδού, Εγώ.» (Ησ. 52:6).

«Ιδού η σκηνή του Θεού μετά των ανθρώπων, και θέλει σκηνώσει μετ'αυτών, και αυτοί θέλουσιν είσθαι λαός Αυτού, και Αυτός ο Θεός θέλει είσθαι μετ'αυτών Θεός αυτών.» (Αποκ. 21:3). «Ούτοι είναι οι ερχόμενοι εκ της θλίψεως της

μεγάλης. Και έπλυναν τας στολάς αυτών, και ελεύκαναν αυτάς εν τω αίματι του Αρνίου. Διά τούτο είναι ενώπιον του θρόνου του Θεού, και λατρεύουσιν Αυτόν ημέραν και νύκτα εν τω ναώ Αυτού . . . Δεν θέλουσι πεινάσει πλέον, ουδέ θέλουσι διψήσει πλέον, ουδέ θέλει πέσει επ'αυτούς ο ήλιος, ουδέ κανέν καύμα. Διότι το Αρνίον το αναμέσον του θρόνου θέλει ποιμάνει αυτούς και οδηγήσει αυτούς εις ζώσας πηγάς υδάτων.» (Αποκ. 7:14-17).

«Τώρα βλέπομεν διά κατόπτρου αινιγματωδώς, τότε δε πρόσωπον προς πρόσωπον. Τώρα γνωρίζω κατά μέρος, τότε δε θέλω γνωρίσει καθώς εγνωρίσθην.» (Α΄Κορ. 13:12).

«Θέλουσιν ιδεί το πρόσωπον Αυτού, και το όνομα Αυτού θέλει είσθαι επί των μετώπων αυτών.» (Αποκ, 22:4).

Εκεί, όταν το πέπλο που θαμπώνει την όρασή μας αποσυρθεί και τα μάτια μας αντικρίσουν τον όμορφο εκείνο κόσμο στον οποίο μόνο φευγαλέες ματιές ρίχνουμε τώρα με το μικροσκόπιο, όταν ιδούμε τα ένδοξα ουράνια σώματα που τώρα μόνο κατοπτεύουμε από μακριά με το τηλεσκόπιο, όταν η φθορά της αμαρτίας εκλείψει και ολόκληρη η γη παρουσιασθεί με την «ωραιότητα Κυρίου του Θεού ημών» τι πεδίο μελέτης ανοίγεται για μας!

Εκεί ο σπουδαστής της επιστήμης θα μπορεί να μελετήσει τα στοιχεία της δημιουργίας χωρίς να διακρίνει διόλου υπολείμματα του νόμου της αμαρτίας. Θα μπορεί να ακούσει τις μελωδικές φωνές της φύσης χωρίς να αφουγκράζεται καμιά θλιβερή νότα ή λυπητερή υπόκρουση. Θα μπορεί να ανευρίσκει σε όλα τα πλάσματα της δημιουργίας μέσα στο απέραντο σύμπαν την ίδια πάντοτε χειρογραφή, το όνομα του Θεού μεγεθυμένο, χωρίς ίχνος του κακού να έχει υπολληφθεί σε γη, θάλασσα και ουρανό.

Εκεί θα αναζήσει η εδεμική ζωή, η ζωή των κήπων και αγρών. «Θέλουσιν οικοδομήσει οικίας και κατοικήσει, και θελουσι φυτεύσει αμπελώνας και φάγει τον καρπόν αυτών. Δεν θέλουσι κτίσει αυτοί και άλλος να κατοικήση, δεν θέλουσι φυτεύσει αυτοί και άλλος να φάγη. Διότι αι ημέραι του λαού Μου είναι ως αι ημέραι του δένδρου, και οι εκλεκτοί

Μου θέλουσι παλαιώσει το έργον των χειρών αυτών.» (Ησ. 65:21,22).

Εκεί «εν όλω τω αγίω Μου όρει», δε θα υπάρχει τίποτε απολύτως που να «κάμνει ζημίαν ουδέ φθοράν, λέγει Κύριος.» (Ησ. 65:25). Εκεί ο άνθρωπος θα αποκατασταθεί στο βασίλειο που είχε χάσει, και τα κατώτερα δημιουργήματα θα αναγνωρίσουν και πάλι την εξουσία του. Τα άγρια ζώα θα εξημερωθούν και τα δειλά θα ξεθαρρέψουν.

Εκεί θα παρουσιασθεί στο σπουδαστή η ιστορία με απέραντη προοπτική και με πλούτο ανέκφραστο. Εδώ, έχοντας τα πλεονεκτήματα του λόγου του Θεού, ο μελετητής είναι σε θέση να απολαύσει μια κάποια όψη του απέραντου ιστορικού πεδίου, και μπορεί να αποκτήσει κάποια γνώση των αρχών οι οποίες διέπουν τη φορά των ανθρώπινων γεγονότων. Η όρασή του όμως είναι ακόμη θαμπή και η γνώση του ατελής. Μόνο όταν σταθεί στο φως της αιωνιότητας θα μπορέσει να τα δει όλα καθαρά.

Τότε θα παρελάσει μπροστά του η πορεία της μεγάλης διαμάχης που εμφανίσθηκε πριν από τον υπολογισμό του χρόνου, και θα τερματισθεί με το σταμάτημα του χρόνου. Η ιστορία της εισχώρησης της αμαρτίας, του μοιραίου ψεύδους με τα διεστραμμένα τεχνάσματά του, της αλήθειας η οποία, αμετακίνητη από την ευθυγραμμισμένη πορεία, αντιμετώπισε και νίκησε την πλάνη - όλα αυτά θα γίνουν φανερά. Το παραπέτασμα που παρεμβάλλεται μεταξύ του ορατού και του αόρατου κόσμου θα αποσυρθεί, και θαυμάσια πράγματα θα αποκαλυφθούν.

Μόνο όταν η πρόνοια του Θεού φανεί μέσα στο φως της αιωνιότητας, τότε θα μπορέσουμε να καταλάβουμε πόσα οφείλουμε στη φροντίδα και στην επέμβαση των αγγέλων Του. Ουράνιες υπάρξεις έχουν παίξει ενεργό ρόλο στις υποθέσεις των ανθρώπων. Έχουν παρουσιασθεί με ενδύματα που έλαμπαν σαν αστραπή. Έχουν έρθει σαν άνθρωποι μεταμφιεσμένοι σε οδοιπόρους. Έχουν δεχθεί φιλοξενία οικογενειών. Έχουν γίνει οδηγοί σε νυχτωμένους οδοιπό-

ρους. Έχουν εκμηδενίσει το σκοπό του δολιοφθορέα και έχουν αναχαιτίσει το κτύπημα του καταστροφέα.

Παρόλο ότι οι ηγέτες του κόσμου το αγνοούν, πολλές φορές όμως άγγελοι έχουν παραστεί σαν ομιλητές στα συμβούλιά τους. Ανθρώπινα μάτια έχουν στυλωθεί επάνω τους. Ανθρώπινα αυτιά έχουν ακούσει τις εκκλήσεις τους. Στις αίθουσες των συμβουλίων και των δικαστηρίων ουράνιοι απεσταλμένοι έχουν συνηγορήσει στις υποθέσεις των καταδιωκομένων και καταδυναστευομένων. Έχουν εκμηδενίσει σκοπούς και έχουν αναστείλει κακές επιβουλές που θα επέφεραν αδικία και βάσανα στα τέκνα του Θεού. Όλα αυτά θα αποκαλυφθούν στους σπουδαστές του σχολείου του ουρανού.

Ο κάθε σεσωσμένος θα κατανοήσει την υπηρεσία που πρόσφεραν οι άγγελοι στη ζωή του. Θα γνωρίσει το φύλακα άγγελό του από τις πρώτες στιγμές του. Τον άγγελο που πρόσεχε τα βήματά του και προστάτευε το κεφάλι του την ημέρα του κινδύνου. Τον άγγελο που ήταν μαζί του στην κοιλάδα της σκιάς του θανάτου, που σημείωσε τον τόπο της ανάπαυσής του και που πρώτος τον χαιρέτισε το πρωί της ανάστασης. Τι θαυμάσιο θα είναι να πιάσει κανείς συζήτηση μαζί του, να μάθει το ιστορικό της θεϊκής παρέμβασης στη ζωή του ατόμου, της ουράνιας συνεργασίας σε κάθε έργο προοριζόμενο για την ανθρωπότητα!

Όλες οι δυσκολίες που συναντήσαμε στη ζωή, τότε θα μας εξηγηθούν. Εκεί όπου εμείς βλέπαμε μόνο σύγχυση και απογοήτευση, αποτυχημένους σκοπούς και εκμηδενισμένα σχέδια, θα εμφανισθεί μια μεγάλη, υπερέχουσα, νικηφόρα πρόθεση, μια θεϊκή αρμονία.

Εκεί όλοι όσοι εργάσθηκαν με πνεύμα αφίλαυτο, θα ιδούν τους καρπούς των μόχθων τους. Θα διακρίνουν το αποτέλεσμα της κάθε ορθής αρχής και της κάθε εξευγενισμένης πράξης. Ένα μέρος των ιδιοτήτων αυτών διακρίνουμε στην εδώ ζωή μας. Πόσο μικρό όμως ποσοστό των αποτελεσμάτων του ευγενέστατου στον κόσμο έργου φανερώνεται στον εκτελεστή του σε ετούτη τη ζωή! Πόσοι εργά-

ζονται αφίλαυτα και ακούραστα για εκείνους που ξεπερνούν τα όριά τους και τις γνώσεις τους! Γονείς και δάσκαλοι οδηγούνται στον τελευταίο ύπνο τους έχοντας δαπανήσει το ισόβιο έργο τους φαινομενικά εις μάτην. Δεν ξέρουν ότι η πιστότητά τους έχει ξεσφραγίσει αστείρευτες πηγές ευλογίας. Μόνο με τα μάτια της πίστης βλέπουν τα παιδιά που ανέθρεψαν να γίνονται ευλογία και έμπνευση στους συνανθρώπους τους, και η επιρροή τους να επαναλαμβάνεται χιλιάδες φορές. Πολλοί εργάτες στέλνουν στον κόσμο μηνύματα δύναμης, ελπίδας και θάρρους, λόγια που προσδίδουν ευλογία σε ανθρώπινες καρδιές σε όλες τις χώρες. Επειδή όμως μοχθούν στη μοναξιά και στο σκότος, ελάχιστη ιδέα έχουν για τα αποτελέσματα. Έτσι χορηγούνται τα δώρα, σηκώνονται τα βάρη και επιτελείται το έργο. Οι άνθρωποι σπέρνουν το σπόρο από τον οποίο άλλοι θα θερίσουν την ευλογημένη συγκομιδή πάνω από τους τάφους τους. Φυτεύουν δένδρα για να γευθούν άλλοι τον καρπό. Μένουν όμως ικανοποιημένοι γνωρίζοντας ότι έθεσαν σε κίνηση ορισμένα στοιχεία για το καλό. Στον ερχόμενο κόσμο θα φανεί η δράση και η αντίδραση όλων αυτών.

Λεπτομερή τηρούνται κατάστιχα στον ουρανό για την κάθε δωρεά που χορηγεί ο Θεός με σκοπό να οδηγήσει τους ανθρώπους να καταβάλουν αφίλαυτες προσπάθειες. Το να καθορίσει κανείς αυτό στις ευρύτατες γραμμές του, το να ατενίσει σε εκείνους που έχουν ανυψωθεί και εξευγενισθεί με τις ατομικές του προσπάθειες, το να διακρίνει στην ιστορία της ζωής του την εργασία των πραγματικών αρχών - αυτό θα είναι μια από τις σπουδές και αμοιβές του σχολείου του ουρανού.

Εκεί θα γνωρίσουμε όπως γνωριζόμαστε. Εκεί η αγάπη και τα συμπαθητικά αισθήματα που ο Θεός έχει εμφυτέψει στην ψυχή, θα βρουν ειλικρινή και γλυκιά εξάσκηση. Η αγνή επικοινωνία με τις άγιες υπάρξεις, η αρμονική κοινωνική ζωή με τους ευλογητούς αγγέλους και με τους πιστούς όλων των αιώνων, η άγια συντροφικότητα που συνδέει ολό-

κληρη την οικογένεια του ουρανού και της γης, όλα αυτά ανήκουν στις εμπειρίες της μελλοντικής ζωής.

Θα αναδίδεται εκεί μουσική και υμνωδία, μουσική και υμνωδία τέτοια που, αν εξαιρέσουμε τα θεία οράματα, κανένα θνητό αυτί δεν έχει ποτέ ακούσει και καμιά διάνοια δεν έχει ποτέ συλλάβει.

«Και οι ψάλται και οι λαληταί των οργάνων» «θέλουσιν υψώσι την φωνήν αυτών, θέλουσι ψάλλει διά την μεγαλειότητα του Κυρίου.» «Ο Κύριος λοιπόν θέλει παρηγορήσει την Σιών, Ούτος θέλει παρηγορήσει πάντας τους ηρημωμένους τόπους αυτής, και θέλει κάμει την έρημον αυτής ως την Εδέμ και την ερημίαν αυτής ως παράδεισον του Κυρίου. Ευφροσύνη και αγαλλίασις θέλει ευρίσκεσθαι εν αυτή, δοξολογία και φωνή αινέσεως.» (Ψαλμ. 87:7, Ησ. 24:14, 51:3).

Εκεί κάθε δύναμη θα αναπτυχθεί, κάθε ικανότητα θα αυξηθεί. Τα μεγαλύτερα επιχειρήματα θα προωθηθούν, οι προσφιλέστερες προσδοκίες θα εκτελεσθούν, οι τολμηρότερες φιλοδοξίες θα πραγματοποιηθούν. Και ακόμη θα παρουσιάζονται νέα ύψη για να κατακτηθούν, νέα υπέροχα πράγματα να προκαλούν το θαυμασμό, νέες αλήθειες να κατανοηθούν, καινούργια αντικείμενα για να απασχολούν τις σωματικές, τις πνευματικές και τις ψυχικές δυνάμεις.

΄Ολοι οι θησαυροί του σύμπαντος θα προσφερθούν για μελέτη στα τέκνα του Θεού. Με ανείπωτη ευχαρίστηση θα συμμετέχουμε στη χαρά και στη σοφία των αναμάρτητων υπάρξεων. Θα συμμετέχουμε στους θησαυρούς που στο διάβα των αιώνων αποκτήθηκαν με την παρατήρηση των έργων του Θεού. Και ενώ ο χρόνος θα κυλάει αιώνια, θα εξακολουθεί να παρουσιάζει ενδοξότερες αποκαλύψεις. Στους ατελεύτητους αιώνες η χορήγηση των δώρων του Θεού θα γίνεται «υπερεκπερισσού . . . υπέρ πάντα όσα ζητούμεν ή νοούμεν.» (Εφεσ. 3:20).

«Οι δούλοι Αυτού θέλουσι λατρεύσει Αυτόν.» (Αποκ. 22: 3). Η επίγεια ζωή είναι η αρχή της ζωής στον ουρανό. Η επίγεια εκπαίδευση αποτελεί την έναρξη των αρχών του ουρανού. Το ισόβιο έργο εδώ είναι η προκατάρτιση του εκεί

ισόβιου έργου. Αυτοί που τώρα είμαστε, όσον αφορά στο χαρακτήρα και στην ιερόπρεπη υπηρεσία, είναι η αναντίρρητη προδιαγραφή αυτών που μέλλουμε να γίνουμε.

«Ο Υιός του ανθρώπου δεν ήλθε διά να υπηρετηθή, αλλά διά να υπηρετήση.» (Ματθ. 20:28). Το επίγειο έργο του Χριστού είναι το ίδιο με το επουράνιο έργο Του, και η αμοιβή μας για τη συνεργασία μας με Αυτόν σε ετούτο τον κόσμο θα είναι η μεγαλύτερη δύναμη και το ανώτερο προνόμιο της συνεργασίας μας με Αυτόν στον κόσμο του μέλλοντος.

«Σεις είσθε μάρτυρές Μου, λέγει ο Κύριος, και Εγώ ο Θεός.» (Ησ. 43:12). Και αυτό θα συνεχίσουμε να είμαστε στην αιωνιότητα.

Για ποιο λόγο επιτράπηκε να συνεχισθεί η λογομαχία στο κύλισμα των αιώνων; Γιατί δε διακόπηκε η ύπαρξη του Σατανά με το ξέσπασμα της ανταρσίας του; Ο λόγος ήταν για να μπορέσει το σύμπαν να πεισθεί για τη δίκαιη διαπραγμάτευση του Θεού έναντι της αμαρτίας, για να λάβει η αμαρτία την αιώνια καταδίκη. Στο απολυτρωτικό σχέδιο υπάρχουν τέτοια ύψη και βάθη που ούτε αυτή η αιωνιότητα θα μπορέσει ποτέ να εξαντλήσει, θαυμάσια πράγματα στα οποία οι άγγελοι ποθούν να ‘’παρακύψουν’’. Από όλες τις δημιουργημένες υπάρξεις, μόνο οι λυτρωμένοι έχουν με την εμπειρία τους αποκτήσει την πραγματική σύγκρουση με την αμαρτία. Εργάσθηκαν μαζί με το Χριστό και συμμερίσθηκαν τα βάσανά Του, κάτι που οι άγγελοι δεν μπορούσαν να κάνουν. Δε θα φέρουν λοιπόν τη μαρτυρία τους σχετικά με την επιστήμη της απολύτρωσης, κάτι που να έχει αξία για τις αναμάρτητες υπάρξεις;

Ήδη και τώρα ακόμη γνωρίζεται «εν τοις επουρανίοις εις τας αρχάς και τας εξουσίας» «διά της εκκλησίας . . . η πολυποίκιλος σοφία του Θεού.» Μας «συνανέστησε και συνεκάθισεν εν τοις επουρανίοις . . . διά να δείξη εις τους επερχομένους αιώνας τον υπερβάλλοντα πλούτον της χάριτος Αυτού δια της προς ημάς αγαθότητος εν Χριστώ Ιησού.» (Εφεσ. 3:10, 2:6,7).

«Εν τω ναώ Αυτού πας τις κηρύττει την δόξαν Αυτού» (Ψαλμ. 29:9), και ο ψαλμός τον οποίο θα ψάλουν οι λυτρωμένοι - ο ψαλμός της εμπειρίας τους θα φανερώνει τη δόξα του Θεού. «Μεγάλα και θαυμαστά τα έργα Σου, Κύριε Θεέ Παντοκράτωρ, δίκαιαι και αληθιναί αι οδοί Σου, Βασιλεύ των αγίων. Τίς δεν θέλει Σε φοβηθή, Κύριε, και δοξάσει το όνομά Σου; Διότι είσαι μόνος όσιος.» (Αποκ. 15:3,4).

Στην εδώ ζωή μας, τη γήινη και αμαρτωλή όπως είναι, η μεγαλύτερη χαρά και η ανώτερη εκπαίδευση έγκεινται στην υπηρεσία. Και στη μελλοντική μας υπόσταση, την ανεμπόδιστη από τους πειρασμούς της αμαρτωλής ανθρωπότητας, πάλι στην υπηρεσία θα βρεθεί η μεγαλύτερη χαρά και η ανώτερη εκπαίδευσή μας, δηλαδή στη μαρτυρία που θα δίνουμε, και ενώ θα μαρτυρούμε διαρκώς, θα μαθαίνουμε εκ νέου τον πλούτον «της δόξης του μυστηρίου . . . όστις είναι ο Χριστός εις εσάς, η ελπίς της δόξης.» (Κολ. 1:27).

«Έτι δεν εφανερώθη τί θέλομεν είσθαι. Εξεύρομεν όμως ότι όταν φανερωθή, θέλομεν είσθαι όμοιοι με Αυτόν, διότι θέλομεν ιδεί Αυτόν καθώς είναι.» (Α΄Ιωάν. 3:2).

Τότε στα αποτελέσματα ο Χριστός θα ενατενίσει στην ανταμοιβή του έργου Του. Στο μεγάλο εκείνο πλήθος που κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να αριθμήσει, βλέποντάς τους να στέκονται «κατενώπιον της δόξης Αυτού αμώμους εν αγαλλιάσει», Εκείνος του οποίου το αίμα μάς λύτρωσε και του οποίου η ζωή μάς δίδαξε, «θέλει ιδεί τους καρπούς του πόνου της ψυχής Αυτού, και θέλει χορτασθή.» (Ιούδα 24, Ησ. 53:11).